

**Цифрова колекція наукової бібліотеки Державного
природознавчого музею НАНУ**

**Digital collection of the scientific library of the
State Museum of Natural History
of the National Academy of Sciences of Ukraine**

Jundziłł X.B.S. Opisanie roślin litewskich według układu Linneusza /
przez X.B.S. Jundziłła. – w Wilnie: u Józefa Zawadzkiego Typografa
Akademickiego, 1811. – [5], 333S.; [16].

Download a copy of the book from the site:

<https://libsmnh.com.ua>

Permanent link to the book page:

[https://libsmnh.com.ua/books/jundzil_x_b_s/opisanie_roslin_litewskich\(1811\)/](https://libsmnh.com.ua/books/jundzil_x_b_s/opisanie_roslin_litewskich(1811)/)

Biblioteka Muzeum im. Dzieduszyckich
we Lwowie.

Sz: 9.6 N° 306

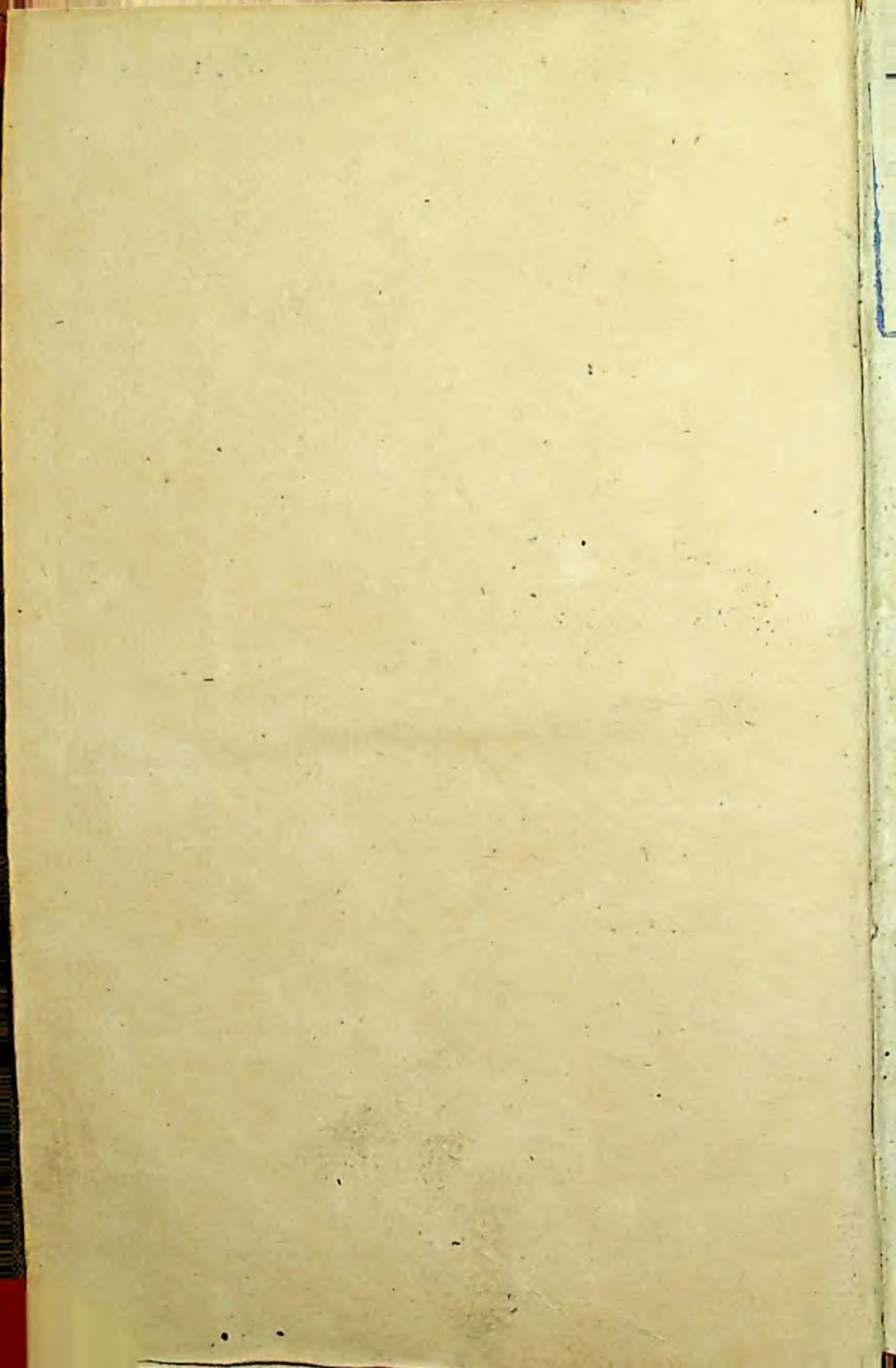
C-4460

374.

1984

W. Fichomanski

OPISANIE ROSLIN
LITEWSKICH

WEDŁUG
UKŁADU LINNEUSZA

PRZEZ

X. B. S. JUNDZIŁŁA

PROFESSORA BOTANIKI.

DZIAŁ
PRZYRODNICZY

W WILNIE

U JÓZEFA ZAWADZKIEGO TYPOGRAFA
AKADEMICKIEGO.

1 8 1 1.

Za pozwoleniem Cenzury Wileńskiej.

P R Z E M O W A.

Celem tego dzieła iest ułatwienie słuchaczom moim postępku w roślinnej nauce. Poznanie roślin zależy od umiejętności trafnego przystosowania układowych opisów do danych rodzajów i gatunków; umiejętność ta nabywa się z teoryi słuchanej w ciągu kursów szkolnych, a doskonalili się długą wprawą postrzegania cech rozeznawczych temiż opisami określonych. Pismo niniejsze zawiera większą część roślin w prowincyi naszej dziko rosnących, czyli te gatunki, które ćwiczący się w botanice najczęście napotykać, i prawie wszędzie znaydować może.

Język oyczysty w opisach użyty ułatwi takowe ćwiczenia tym nawet, którzy z językiem łacińskim, dla iakichkolwiek bądź przyczyn, nie są oswoieni. Lecz gdy wszelkie żyjące języki, mimo usiłowania wielu w każdym kra-

iu Botaników, nie wyrównały jeszcze tey ścisley i szkrupulatney dokładności, iaka w łacińskim opisowym ięzyku jest wprowadzona: gdy czystość mowy naszej w szczególności nie przyymnie żadnych pochodnich z greczyzny lub łaciny wyrazów; długiego potrzeba czasu, niżeli dobitne nawet i dobrze dobrane rzeczy i znamion nazwiska należyte oswoione i powszechnie przyjęte zostaną. Na czele więc każdego gatunku położyłem oryginalny łaciński text iednego z klassycznych pisarzów, a po nim dopiero obszerniejsze nieco tegoż gatunku w języku naszym opisanie.

Dzieło to dalekie iest od tey doskonałości, iżby się *Florą Litewską* nazywać mogło. Nie dawno jeszcze około poznania roślin prowincyi naszej pracować poczęto; mało nadto iest osób poświęcających się tey nauce! Kray obszerny, ogólnem nazwiskiem Litwy objęty, i dla rozciągłości swey ieograficznej i dla różnaitości swych gruntów, kryie, bez wątpienia, bardzo wiele nieznaných nam jeszcze gatunków: i ieżeli w klassach iawnopłciowych pochlubić się możemy iakowym iuż postępkim, klasa skrytopłciowa dziś przez ościennych Botaników z niezmierną pracow-

tością śledzona, w bogactwach swoich
nie wyczerpana, nietkniętym dotąd u
nas spoczywa odłogiem. Wiek mój już
ku schyłkowi skloniony, dolegliwa słabość
oczu, a co naybardziej zatrudnienia do
iednego miejsca przywiązujące, nie do-
zwalaiały tey nowey, czerstwych sił i
pewnych swobód potrzebuiącey, przed-
sięwziąć pracy. Cieszyć się będę z duszy,
ieśli zpomiędzy licznych słuchaczów
moich znajdzie się ieden przynaymniey,
co postępując wskazaną sobie w tém
piśmie drogą, ze sławą swoją a z po-
żytkiem współziomków dokonana to
ważne przezemnie rozpoczęte dzieło.

[illegible]

K L A S S A I.

IEDNOPRĘCIKOWA

(Monandria).

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

1. **P**rzęstka. *Hippuris*. Kielich mało znaczny; korona o; znamie pojedyncze; ziarno 1.

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

2. Włośnik. *Callitriche*. Kielich o; korona 2-listkowa; torebka błonkowata, skrzydełkowata.

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

1. Przęstka. *Hippuris*.

1. Przęstka pospolita. *H. vulgaris*, caule stricto; foliis verticillatis, linearibus, patentibus. Willd.

Lodyga prosta, pojedyncza, nad wodę wzniesiona; liście okrągowe, wąskie, zaostrome; główki pyłkowe wielkie, ciemno-czerwone. Rośnie w wodach; kwitnie w Maiu. *Fl. Dan.* t. 87.

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

2. Włośnik. *Callitriche*.

1. Włośnik wiosenny. *C. verna*; foliis superioribus ovalibus; floribus androgynis. Willd.

Łodygi zanurzone, nad wodę nieco wzniesione; liście dolne naprzeciwległe, górne skupione, jajowate; kwiaty pojedyncze, bezszypułkowe. Rośnie w strumykach, kwitnie w Maiu.

2. Włosnik jesienny. *C. autumnalis*: *foliis omnibus linearibus, apice bifidis; floribus hermaphroditis. Willd.*

Kształt we wszystkiem poprzedzającemu gatunkowi podobny; liście wszystkie równo-wąskie, z wierzchu nieco rozdwójone. Rośnie w wodach, kwitnie w jesieni.

K L A S S A II.

D W U P R Ę C I K O W A.

(D i a n d r i a.)

R Z A D I E D N O S Ł U P K O W Y.

3. Ligustr. *Ligustrum*. Korona 4-dzielna; jagoda 4-ziarnowa.

4. Lilak. *Syringa*. Korona 4-dzielna; torebka 2-komorkowa.

5. Przetacznik. *Veronica*. Korona 4-dzielna, przedziałka dolna od innych węższa; torebka 2-komorkowa.

6. Trud. *Gratiola*. Kielich 7-listkowy, dwa listki otwarte; korona 4-dzielna, 2-wargowa, warga górna odgięta; pręcików 4, z których dwa płonne; torebka dwukomorkowa.

7. Pływacz. *Utricularia*. Kielich 2-listkowy, równy; korona naszczekowata z ostrogą; torebka jednokomorkowa.

8. Karbienieć. *Lycopus*. Kielich rurkowaty; korona rurkowata, 4-dzielna, przedziałka górna szersza, wycięta; pręciki rozstrychnione.

9. Szalwija. *Salvia*. Korona 2-wargowa, zięćca; pręciki na poprzecznej szypułce osadzone.

10. Czarnokwit. *Circaea*. Kielich 2-listkowy, nadowocowy; korona 2-listkowa; torebka szorstka, 2-komorkowa; komórki 1-ziarnowe.

R Z A D D W U S Ł U P K O W Y.

11. Tonka. *Anthoxanthum*. Kielich 2-plewowy, 1-kwiatowy; korona 2-plewowa, zaostrowana, oścista.

R Z A D I E D N O S Ł U P K O W Y.

3. Ligustr. *Ligustrum*.

1. Ligustr pospolity. *L. vulgare*; *foliis lanceolatis, acutiusculis; panicula coarctata. W.*

Krzew 2-łokciowy; liście naprzeciwległe, krótkoogonkowate, lancetowate, zaostrowane, lśniące; kwiaty białe w wiechę ściśnioną skupione; jagody czarne, lśniące. Krzew przyswojony we wszystkich prawie ogrodach znaiomy.

4. Lilak. *Syringa*.

1. Lilak pospolity. *S. vulgaris*; *foliis ovato-cordatis. W.*

Krzew kilkołokciowy; liście naprzeciwległe, ogonkowate, jajowo-sercowate, zaostrowane, gładkie; kwiaty fioletowo-błękitne lub zupełnie białe, w bukiet gęsty skupione; korona lejkowata. Krzew początkowie obcy, lecz tak przyswojony, iż około ogrodów prawie dziko rośnie.

5. Przetacznik. *Veronica*.

1. Kwiaty kłosowe, kłosy wierzchołkowe.

1. Przetacznik nadmorski. *V. maritima*; *spicis terminalibus, foliis subcordato-lanceolatis, inaequaliter serratis. W.*

Łodyga prosta, prawie łokciowa; liście po-

tróyne; ogonkowate, serduszkowo-lancetowate; zaostrome, nierówno pilkowate; kłosy gęste, proste, środkowy nad inne dłuższy; kwiaty białe; kielicha przedziałki równe, wąskie. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Czerwcu i Lipcu.

2. Przetacznik nieprawy. *V. spuria*; *spicis terminalibus*, *foliis lanceolatis*, *aequaliter serratis*. *W.*

Postać gatunku poprzedzającego; liście poprzeczne, lancetowate, równo pilkowate. Rośnie i kwitnie z gatunkiem poprzedzającym.

3. Przetacznik długoliści. *V. longifolia*; *spicis terminalibus*; *foliis lanceolatis*, *acuminatis*, *serratis*, *in petiolum desinentibus*. *W.*

Lodyga prosta, prawie łokciowa; liście naprzeciwległe, lancetowate, pilkowate, zaostrome, przy nasadzie w ogonek zwężone; kwiaty kłosowe; korona obszerna; listki kielicha kosmate; szypułki kłosowe i kwiatowe oraz przysadki kwiatowe kosmate. W lasach około Grodna; kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

4. Przetacznik popielaty. *V. incana*; *spicis terminalibus*; *foliis oppositis*, *crenatis*, *obtusis*, *caule erecto tomentoso*. *Pers.*

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, białokutnerowata; liście naprzeciwległe, ogonkowate, lancetowate, przytępione, karbowane, kutnerowato kosmate; kwiaty w kłosy rzadkawe skupione; kielich i przysadki kwiatowe kosmate. Rośnie około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

5. Przetacznik kłosowy *V. spicata*; *spica terminali*; *foliis oppositis*, *crenatis*, *obtusis*, *apice integerrimis*; *caule adscendente simplicissimo*. *Pers.*

Lodyga na ziemi leżąca, wierzchem w górę podniesiona; liście naprzeciwległe, karbowane, nieco kosmate, u spodu zwężone, z wierzchu przytępione; dolne podługnie jajowate, w ogonek zwężone; kłos najeściej pojedynczy; przysadki

kwiatowe lancetowate; kielicha przedziałki lancetowate, dwie nieco mniejsze; kwiaty ciemno błękitne. Rośnie na pagórkach około Wilna, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 52. Gilibert*, zda się, pod tym imieniem inny gatunek opisał.

6. Przetacznik macierzankowy. *V. serpyllifolia*; *racemo terminali, subspicato; foliis ovatis, glabris, crenatis. W.*

Lodygi skupione, u spodu pochyle, podniesione; liście naprzeciwległe, gładkie, dolne krótko ogonkowate, górne bezogonkowe, okrągłoiawate, nieco karbowane; kwiaty gronkowatokłosiste, blado błękitne, przysadki iawo lancetowate. Rośnie około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 492.*

2. Kwiaty gronowe, grona poloczne.

7. Przetacznik Bobownik. *V. Beccabunga*; *racemis lateralibus; foliis ovatis, planis; caule repente. W.*

Lodygi gładkie, leżące, wierzchołki prosto wzniesione; liście soczyste, krótko ogonkowate, iawo okrągławe, nieco piłkowane, gładkie, lśniące; kwiaty blado błękitne, w poboczne gronka ułożone. Rośnie wszędzie około źródeł i nad wodami: kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 511.*

8. Przetacznik. Bobowniczek *V. Anagallis*; *racemis lateralibus; foliis lanceolatis, serratis; caule erecto. W.*

Lodygi proste, gładkie; liście bezogonkowe, gładkie, lancetowate lub iawo lancetowate, piłkowane; gronka poboczne; kwiaty blado błękitne, ciemniej nieco brzegowane. Rośnie wszędzie w miejscach mokrych; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 903.*

9. Przetacznik wąskoliści *V. scutellata*; *racemis lateralibus alternis; pedicellis pendulis; foliis linearibus, integerrimis. W.*

Lodyga cienka, gładka, podniesiona; liście ró-

ne lancetowate, ząbkowane; szrodkowe palczasto dzielne, górne zupełnie całe; szypułki iednokwiatowe; od kielichów krótsze; kwiaty drobne, błękitne; torebka gładka, serduszkowata. Rośnie na rolach, kwitnie w Kwietniu. *Fl. Dan. t. 252.*

18. Przetacznik tymianowy. *V. Acinifolia; floribus pedunculatis, solitariis; foliis ovatis, glabris, crenatis; caule erecto, subpiloso. W.*

Lodyga niska, kilkocalowa, włosista: liście iaiowate, karbowane, gładkie; szypułki iednokwiatowe; kwiaty drobne, białe. Rośnie na rolach, kwitnie w Maju.

19. Przetacznik gładkoliści. *V. peregrina; floribus solitariis, sessilibus; foliis lanceolato linearibus, glabris, obtusis, integerrimis; caule erecto. W.*

Lodyga prosta, kilkocalowa; liście wąskie, lancetowate, przylepione, gładkie, zupełnie całe; kwiaty pojedyncze, bezszypułkowe, białe, drobne. Rośnie na rolach, kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 407.*

Gilibert w dziele swém, *Flora litvanica*, opisał bardzo wiele w tym rodzaju odmian, które około Grodna znajdował; przykładna skromność nie dozwoliła mu nowych tworzyć gatunków. Oddalony od obrębu botanicznych badań pierwszego tego w kraju naszym nauki roślinney założyciela, nie mogłem osobiście sprawdzić tych i tym podobnych postrzeżeń jego. Obszerne tu ieszcze jego i moim następcom wynalazków zostaje pole.

6. Trud. *Gratiola.*

1. Trud lekarski *G. officinalis; foliis lanceolatis, serratis; floribus pedunculatis. Pers.*

Lodyga prosta, gładka, półłokciowa; liście naprzeciwległe, bezogonkowe, piłkowane; szypułki międzylistne, iednokwiatowe; korona nie-

foremnie pięć-dzielną, blado żółtawa, wewnątrz u spodu siarczasto kropkowana. Rośnie na łąkach bagnistych. *Gilibert* pospolitym około brzegów Niemna byź mieni; kwitnie w Lipcu.

7. Pływacz. *Utricularia*.

1. Pływacz pospolity. *U. vulgaris*; *nectario conico, labio superiore integro, palato aequali; foliis pinnato-multifidis, laciniis capillaribus. Pers.*

Lodyga nitkowata wraz z liśćmi w wodzie zanurzona; liście pierzasto wielodzielnie nitkowate; między podziałkami listkowemi pęcherzyki czcze, przezroczyste; kwiaty nad wodę wzniesione w grono ułożone; korona żółta, ostroga koniczna, wargę górną całą, podniebieniu równą. Rośnie w wodach około Grodna, gdzie *Gilibert* pospolitym go byź mieni; kwitnie w Czerwcu.

8. Karbienieć. *Lycopus*.

1. Karbienieć pospolity. *L. vulgaris*; *foliis profunde serratis. W.*

Lodyga prosta, łokciowa lub wyższa, 4-boczna; liście naprzeciwległe, głęboko piłkowane i prawie pierzastodzielne; kwiaty drobne, białe, w gęste okręgi skupione; korony przedziałka górna szersza; wycięta. Rośnie wszędzie nad wodami, kwitnie w Lipcu.

9. Szałwii. *Salvia*.

1. Szałwii lekarska. *S. officinalis*; *foliis lanceolato-ovatis, cremulatis; verticillis paucifloris; calycibus mucronatis. Pers.*

Lodyga twarda, drzewiasta, czworoboczna, gałęzista, biaława, kosmata; liście naprzeciwległe, jajowo lancetowate, ogonkowate, pomarszczone, drobno karbowane, niekiedy przy na-

sadzie dwoma uszkami opatrzone; kwiaty w oskręgi kłosowe skupione, błękitne lub czerwone; kielich pięczęby, przedziałki kołczysto zastrzone. Roślina początkowie obca, lecz zupełnie przyswoiona, we wszystkich ogrodach się utrzymuje.

2. Szalwija Łkowa. *S. pratensis*; *foliis cordato-oblongis, crenatis, summis amplexicaulis; verticillis subnudis; corollis galea subviscosa. Pers.*

Lodyga prosta, czworoboczna, włosista; liście podługne, sercowe, karbowane, dolne ogonkowate, górne bezogonkowe; kwiaty wielkie, fioletowe błękitne, okrągowe; korony wargi górna iak sierp zgięta, wierzchołek dwudzielny nieco lipki; dolna wklęsła, serduszkowata; przysadki kwiatowe drobne, serduszkowate, zastrzone. Rośnie obficie około Kowna, kwitnie w Czerwcu.

10. Czarnokwit. *Circaea*.

Czarnokwit prosty. *C. lutetiana*; *caule erecto; foliis ovatis, subserratis, hirsutis. W.*

Lodyga prosta, gąłzista, rzadka włosami okryta; liście naprzeciwległe, ogonkowate, rzadka i mało piłkowane, iaiowate, zastrzone, nieco włosiste lub zupełnie gładkie; kwiaty gronkowe, białe, lub blado różowe. Rośnie w lasach i zaroślach, kwitnie w Lipcu.

2. Czarnokwit pochyły. *C. alpina*; *caule ramosissimo: depressa, foliis cordatis, dentatis, nitidis, glabris. W.*

Lodyga pochyła, lub zupełnie leżąca, gładka; liście naprzeciwległe, serduszkowate, ząbkowane, lśniące, gładkie; kwiaty gronkowe, blado - różowe. Rośnie w lasach i zaroślach; kwitnie w Lipcu.

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

Tonka. *Anthoxanthum*.

1. Tonka wonna. *A. odoratum*; *spica oblonga, ovata, flosculis subpedunculatis arista longioribus. W.*

Zdźbła półłokciowe, gęstą darnią wyrastające; liście krótkie, płaskie; kłos iatowo podłużny, żółtawo - kasztanowaty; kłoski krótko ogonkowate, ością krótką zakończone. Rośnie wszędzie na łąkach suchych i w zaroślach, kwitnie w Maiu. Trawa ta ususzona przylepną wydaje wonią.

K L A S S A III.

TRZYPRĘCIKOWA.

(Triandria.)

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

A. Ziola.

12. Kozłek. *Valeriana*. Kielich o; korona 1 - listkowa, 5 - dzielna, u spodu garbata, nadwocowa; ziarno 1.

13. Mieczyk. *Gladiolus*. Korona 6 - dzielna, nieforemna, 2 - wargowa, trzy górne przedziałki ku sobie zbliżone, trzy dolne otwarte; pręciki pod wargą górną ukryte; znamie 3 - dzielne.

14. Kosaciec. *Iris*. Korona 6 - listkowa, listki naprzemian odgięte; znamiona w kształt listków, koronnych rozszerzone.

B. Trawy.

15. Marzyca. *Schoenus*. Kielich; plewy jednokwiatowe, w wiązki skupione; korona o; ziarno 1. okrągławe między plewami ukryte.

16. Sitowie. *Scirpus*. Kielich: plewy iednokwiatowe, zewsząd dachowato skupione; korona o; ziarno 1: nagie.

17. Wełnica. *Eriophorum*. Kielich: plewy zewsząd dachowkowato skupione: ziarno wełną gęstą, długą opasane.

18. Szczec. *Nardus*. Kielich o: korona 2-plewowa.

RZĄD DWUSŁUPKOWY:

Trawy.

A. Kielichy iednokwiatowe.

19. Prosownica. *Milium*. Kielich 2-plewowy, 1-kwiatowy, pękaty; korona 2-plewowa, krótka; znamiona kosmate.

20. Miotta. *Agrostis*. Kielich 2-plewowy, 1-kwiatowy; korona 2-plewowa, od kielicha nieco mniejsza; znamiona podłużnie nastrzępione.

21. Ostrzyca. *Phalaris*. Kielich 2-plewowy, 1-kwiatowy, plewy równe, grzbiet ostrobłonkowaty: korona 2-plewowa, w kielichu zawarta.

22. Brzanka. *Phleum*. Kielich 2-plewowy, plewy równowąskie, przytępione, ostrzem ościstym, krótkim zakończone: korona w kielichu zawarta.

23. Wyczytniec. *Alopecurus*. Kielich 2-plewowy, plewy prawie równe, ostre: korona 1-plewowa.

24. Proso. *Panicum*. Kielich 3-plewowy, plewa trzecia bardzo mała: korona 2-plewowa.

B. Kielichy dwukwiatowe, kwiaty wiechowate.

25. Smiałek. *Aira*. Kielich 2-plewowy, 2-kwiatowy: korona naga lub nad nasadą oścista: między dwoma kwiatami nie ma narodka trzeciego.

26. Perlówka. *Melica*. Kielich 2-plewowy, 2-kwiatowy: między dwoma kwiatami zarodek trzeciego.

C. Kielichy wielokwiatowe, kwiaty wiechowate.

27. Drżączka. *Briza*. Kielich 2-plewowy, wielokwiatowy; kłoski 2-rzędowe, plewy koron pękate, serduszkowate, tępe.

28. Wiklina. *Poa*. Kielich 2-plewowy, wielokwiatowy; kłoski jajowate, bezostne, brzegi plew suchawe.

29. Kostrzewa. *Festuca*. Kielich 2-plewowy, wielokwiatowy; kłoski podługne, plewy bezostne lub ościste.

30. Rżniączka. *Dactylis*. Kielich 2-plewowy wielokwiatowy, spłaszczone, plewa jedna większa ostrogrzbiętowa; kłoski w główki skupione.

31. Stokłosa. *Bromus*. Kielich 2-plewowy, wielokwiatowy; kłos podługny, dwurzędowy, na plewach ość niżej wierzchołka czyli na grzbiecie osadzona.

32. Owies. *Avena*. Kielich 2-plewowy, wielokwiatowy; plewy koron lancetowate, na grzbiecie zewnętrznej ość skręcona.

33. Trzcina. *Arundo*. Kielich 2-plewowy, wielokwiatowy, gładki; korona wełną opasana.

D. Kielichy wielokwiatowe, kwiaty kłosowe.

34. Zyto. *Secale*. Kielich 2-plewowy, 2-kwiatowy, naprzeciwległy; plewy koron lancetowate.

35. Pszenica. *Triticum*. Kielich 2-plewowy, wielokwiatowy, naprzeciwległy; plewy koron przytępione, zewnętrzne ościste lub bezostne.

36. Zycica. *Lolium*. Kielich 1-plewowy, wielokwiatowy, poboczny.

37. Grzebienica. *Cynosurus*. Kielich 2-plewowy, wielokwiatowy; między kłoskami przysadki plewowe.

38. Ięczmień. *Hordeum*. Kielich 6-plewowy, 3-kwiatowy, szczecinowaty, szczeciny po 2 skupione; kwiaty 3, średni bezszypułkowy; korona 2-plewowa, plewa zewnętrzna oścista.

E. Pomieszanopłciowe.

39. Kłosówka. *Holcus*. Kwiaty pomieszanopłciowe; kielich 2-plewowy, 2-kwiatowy; kwiatu samczego plewa jedna oścista.

40. Palczatka. *Andropogon*. Kwiaty pomieszanopłciowe; obopłciowe: kielich 2-plewowy 1 kwiatowy; korona 2-plewowa, plewa jedna oścista; samcze szypułkowate, bezostne.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

41. Zrzódlek. *Montia*. Kielich 2-listkowy; korona 1-listkowa, nieforemna; torebka 1-komorowa, 3-scienna.

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

12. Kozłek. *Valeriana*.

1. Kozłek lekarski. *V. officinalis*; *foliis omnibus pinnatis, foliolis dentatis, lanceolatis; caule sulcato*. Pers.

Łodyga prosta, bruzdowana, nieco włosista; liście wszystkie pierzaste, listki lancetowate, ząbkowane; nasiona kitą opatrzone. Rośnie w lasach i na łąkach mokrych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 570.*

2. Kozłek oddzielnopłciowy. *V. dioica*; *floribus dioicis, foliis pinnatifidis, venosis, inferioribus ovatis, integerrimis*. Pers.

Łodyga prosta; liście pierzastodzielne, ze spodu żyłowate, dolne jajowate, zupełnie całę; kwiaty białe lub nieco czerwone w baldachkogron ułożone. Roślina właściwie oddzielnopłciową nazywać się nie powinna, kwiaty bowiem są zawsze płodne: lecz na jednych słupkach jest mały pojedynczy, w innych nieco większy, 3-dzielny; nasiona kitą opatrzone. Rośnie w lasach i na

łakach mokrych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan.*
t. 687.

3. Kozłek iarzyanny *V. olitoria*; caule dichotomo, foliis linearilanceolatis, integerrimis, fructu nudo. *Pers.*

Lodyga niska, 2-dzielna, gładka; liście równowąsko lancetowate, całe, lub nieco ząbkowane; kwiaty drobne, błękitnawe; kielich nieznacznie 3-zęby; ziarna nagie. *Gilibert* na polach około Grodna znajdował, w ogrodach pod niewłaściwem imieniem *Rapontyki* utrzymuje się. Kwitnie w Kwietniu i Maju.

13. Mieczyk. *Gladiolus*.

1. Mieczyk pospolity. *G. communis*; corolla subringente; spathis tubo longioribus; floribus secundis; foliis ensiformibus, nervosis. *Pers.*

Korzeń: cebula okrągława, spłaszczona, na przeszłoroczney pospolicie osadzona; głąbik prawie łokciowy; liście obosieczne, równowąskie, nerwiste; kwiaty kłosowe, jednostronne, nachylone, światło purpurowe; pochwy 2-listkowe, od rurki korony dłuższe; korona 6-dzielna, 2-wargowa, trzy górne przedziałki do siebie zbliżone, dolne otwarte. Rośnie w zaroślach, i na łakach podleśnych, szczególniej około Wilna pod Rybiskami; kwitnie w Czerwcu.

14. Kosaciec. *Iris*.

1. Przedziałki korony odgięte z wierzchu nagie.

1. Kosaciec sybirski. *I. sibirica*; imberbis, foliis linearibus, scapo fistuloso subtrifloro, tereti; germinibus trigonis. *Pers.*

Głąbik prawie łokciowy, walcowaty, czczy; liście równowąskie, obosieczne, od głąbika nieco krótsze; kwiaty prawie zawsze po trzy na wierzchołku głąbika osadzone, ciemnobłękitne;

przedziałki odgięte u spodu białe lub żółte plamiste; nasienniki 3-kątne. Rośnie w zarostach nieco wilgotnych i na łąkach międzyleśnych; znajdowałem w Lidzkim około Szczuczyna. Kwitnie w Czerwcu. *lacc. austr. t. 3.*

2. Kosaciec błotny. *I. Pseud-Acorus; imberbis; foliis ensiformibus, petalis alternis stigmatibus minoribus. W.*

Lodyga łokciowa, kilkokwiatowa; liście szerokie, obosieczne; kwiaty żółte, wielkie, wewnętrzne przedziałki korony od przedziałek zewnętrza mniejsze; nasienniki 3-kątne. Rośnie wszędzie na błotach i nad wodami; kwitnie w Czerwcu. *Fl. D. t. 494.*

2. Przedziałki korony odgięte z wierzchu kosmate.

3. Kosaciec ogrodowy. *I. germanica; barbatata, foliis ensiformibus glabris, falcatis, brevioribus scapo multifloro, tubo germine longiore. W.*

Lodyga prawie łokciowa, prosta, kolankowata, wielokwiatowa; od liści dłuższa; liście szerokie, obosieczne, sierpowato zgięte; kwiaty wielkie, fioletowobłękitne; rurka korony od nasiennika dłuższa. Roślina początkowie obca, we wszystkich ogrodach się utrzymuje; kwitnie w Czerwcu.

15. Marzyca. *Schoenus.*

1. Marzyca pospolita. *S. Mariscus; culmo tereti folioso, foliis margine dorsoque aculeatis. Pers.*

Zdźbło proste, prawie 2-łokciowe, walcowate, liśćmi osadzone; liście długie, na grzbiecie i brzegach ciernisto ząbkowane; wiecha gałęziasta, z wielu kłosek wiązkowych, kasztanowatych złożona. Rośnie około izejów i stawów; kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

2. Marzycza biała. *S. albus*; *culmo subtriquetro, folioso, floribus fasciculatis, foliis setaceis. Willd.*

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, 5-boczne, liśćmi osadzone; liście drobne, szczecinowate; główki kwiatowe baldaszkowate, z początku białe, później żółto kasztanowate. Rośnie na bagnach torfowych, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

16. Sitowie. *Scirpus.*

1. *I e d n o k ł o s o w e.*

1. Sitowie błotne. *S. palustris*; *culmo tereti nudo; spica ovato-oblonga, subtereti; glumis acutis; radice repente. Pers.*

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, nagie, nieco spłaszczone; kłos iaiowo podłużny, zielonokasztanowaty, plewy zaostrome. Rośnie wszędzie na bagnach, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 273.*

2. Sitowie główkowe. *S. ovatus*; *culmo subcompresso, nudo, siiformi; spica ovata, terminali, nuda; floribus diandris, stylo bifido. Pers.*

Zdźbło delikatne, u spodu pochewką bezlistną okryte, nieco spłaszczone; kłos iaiowaty nagie, kasztanowaty; pręciki częstokroć dwa tylko, znamie 2-dzielne; ziarna szczecinami dna okryte. Rośnie na bagniskach, kwitnie w Lipcu.

3. Sitowie szpilkowate. *S. acicularis*; *culmo quadrangulo, nudo, setiformi; spica terminali, ovata, bivalvi; seminibus nudis. Pers.*

Zdźbła szczecinowate, 2-lub 3-calowe, czworoboczne, nagie u spodu pochewkami bezlistnymi okryte; kłosek pojedynczy, iaiowozaostromy, kasztanowaty; dwie plewy dolne zielonawe w kształcie kielicha 2-plewowego; ziarna nagie. Rośnie na bagniskach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 287.*

2. *Wielokłosowe, źdźbło walcowate.*

4. Sitowie wodne. *S. lacustris*; *culmo tereti, elongato, nudo; spicis ovatis sessilibus pedunculatisque, terminatibus. Pers.*

Źdźbło walcowate, nagie, do 5-łokci wysokie, u spodu pochwami okryte; na wierzchołku podobaldaszek z kłosów szypułkowatych i bezszypułkowych złożony, u spodu pokrywą 2-listkową opatrzony; kłoski jajowate, kasztanowate. Rośnie na brzegach stawów, rzek i jezior. Kwitnie w Czerwcu.

5. Sitowie szczecinowate. *S. setaceus*; *culmo nudo foliisque setaceis; spiculis lateralibus subgeminis, sessilibus. Pers.*

Źdźbło nagie, szczecinowate, kilkocalowe, liście z korzeni wyrastające podobnie szczecinowate, od źdźbła nieco krótsze; kłosek jeden lub dwa drobniejsze pod wierzchem z boku osadzone. Rośnie na bagnach. *Fl. Dan. t. 311. Gilibert.*

3. *Wiechowate, źdźbło 3 boczne.*

6. Sitowie nadbrzeżne. *S. maritimus*; *culmo triquetro, panícula conglobata foliacea; spicularum squamis trifidis, intermedia subulata; involucri polyphylo. Pers.*

Źdźbło 3-boczne, prawie 2-łokciowe; na wierzchołku kłoski w wiechę gęstą okrągłą skupione, szypułkowate i bezszypułkowe, u spodu pokrywą wieloliścią opasane; plewy kasztanowate, 3-zębne, ząbek średni od innych dłuższy. Rośnie na brzegach wód, kwitnie w Lipcu.

7. Sitowie leśne. *S. sylvaticus*; *culmo triquetro folioso; umbella foliacea; pedunculis nudis supradecompositis, dichotomis; spicis confertis. Pers.*

Źdźbło łokciowe, 3-boczne, liśćmi osadzone; wiechę baldaszkowata, rozpierzchlą, gałęzista u

spodu, pokrywą liściową opasana; kłoski drobne, jajowate; plewy zastrzone. Rośnie wszędzie nad wodami; kwitnie w Czerwcu. *Fl. D. t. 307.*

17. Welnica: *Eriophorum*.

1. Welnica jednokłosowa. *E. vaginatum*; *culmis vaginatis teretibus; foliis triquetris canaliculatis; spica ovata. Pers.*

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe; okrągłe, pochewkami okryte; liście 3 boczne, rymienkowate; kłos pojedynczy, jajowaty, prosty, białowłnisty; plewy zastrzone. Rośnie na łąkach mokrych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 236.*

2. Welnica wielokłosowa. *E. vulgare*; *foliis planis, mucrone triquetris; spicis pedunculatis nutantibus, involucri subaequantibus. Pers.*

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, okrągłe; liście płaskie, ostrzem 3-bocznym zakończone; kłosy szypułkowate, pochyle, białowłniste, uspodu pochwą błonkową, 2lub 3-listkową opasane. Rośnie wszędzie na łąkach mokrych; kwitnie w Czerwcu.

18. Szczęć. *Nardus*.

1. Szczęć pospolita. *N. stricta*; *spica setacea recta; floribus secundis. Pers.*

Zdźbła delikatne, darniną rosnące; liście szczytówate, twarde; kwiaty jednostronne w kłos szczytówaty ułożone; plewy ostrokończaste. Rośnie wszędzie na pastwiskach i łąkach chudych; kwitnie w Maiu. *Schreb. gram. t. 7.*

R Z A D D W U S Ł U P K O W Y.

19. Prosownica. *Milium*.

1. Prosownica rozpierzchła. *M. effusum; floribus verticillato-paniculatis, dispersis, muticis. Pers.*

Zdźbło łokciowe lub wyższe; liście płaskie; osada pochwy ięzyczkiem naciętym opasana; wiecha obszerna, rozpierzchła, okrągława; kwiatki jaiowo lancetowate, bezostne. Rosnie w lasach i zarosłach.

20. Miotła. *Agrostis*.

1. *Osciste*.

1. Miotła rolowa. *A. spica venti*; *petalo exteriore arista recta stricta, longissima*; *panícula patula*. *W.*

Zdźbło łokciowe lub wyższe; wiecha obszerna, zielono-czerwonawa, rozpierzchła; na zewnętrznej plewie korony ość długa, prosta, włosista. Rosnie wszędzie na polach i między zbożem; kwitnie w Czerwcu.

2. Miotła trzcinna. *A. arundinacea*; *panícula oblonga, petalo exteriore deorsum villosa, basi aristato; arista torta, calyce longiore*. *Pers.*

Zdźbło proste, 2-łokciowe; liście szerokie, długie, szorstkie, zaostrome; wiecha podłużna nieco ściśniona, srebrzysto czerwona; nasada plewy koronnej kosmata, i z tejże nasady ość skręcona od kielicha dłuższa. Rosnie wszędzie w borach i zarosłach suchych; kwitnie w Czerwcu.

3. Miotła kolankowata. *A. canina*; *calycibus ovatis, coloratis; arista dorsali recurva; culmis prostratis, subramosis*. *Pers.*

Zdźbło krzaczyste, po ziemi rozestłane, od kolanek w górę podniesione; wiecha gęsta; plewy kielichowe czerwone, jaiowate; plewy kwiatowych grzbiet ościsty; ość długa, biała, włosista pośrodku kolankiem brązowym oznaczona. Rosnie na łąkach i pastwiskach, kwitnie w Czerwcu.

2. *Bezostne.*

Miołła rozłogowa. *A. stolonifera; panicula coarctata; culmo ramoso, repente; floribus congestis; calycibus aequalibus, lanceolatis, pubescentibus. Pers.*

Zdźbła po ziemi rozestlane, gałęziste, od kolanek w górę podniesione; wiecha ściśniona; zielono-czerwonawa; kielicha plewy równe, lancetowate, kosmate. Rośnie w zaroślach i na łąkach, kwitnie w Czerwcu.

5. Miołła pospolita. *A. vulgaris; panicula patente; ramulis divaricatis, capillaribus; calycibus aequalibus; petalo interiore duplo brevior, retuso. Pers.*

Zdźbło delikatne $\frac{1}{2}$ łokciowe; wiecha rozpięchła, gałązki rozstrzychnione, nitkowate, nieco szorstkie; plewy kielichowe zielono fioletowe; koronne białawe, zewnętrzna od wewnętrznej dwa razy dłuższa. Rośnie wszędzie w zaroślach i na polach; kwitnie w Czerwcu. *A. hispida. W.*

21. Ostrzyca. *Phalaris.*

1. Ostrzyca trzcinowa. *Ph. arundinacea; panicula oblonga, ventricosa, coarctata, glumis acuminate. Pers.*

Zdźbło proste, twarde, 2-łokciowe; wiecha podługowata, jajowata, ściśniona; plewy kielichowe jajowolancetowate zaostrome. Rośnie nadwodami, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 253. Arundo colorata. W.* Odmiana tej trawy z liśćmi białopaskowatymi, wszędzie w ogrodach się utrzymuje.

22. Brzanka. *Phleum.*

1. Brzanka pospolita. *Ph. pratense; spica cylindrica, ciliata, elongata; culmo erecto. Pers.*

Zdźbło proste; korzeń nitkowaty; kłos gęsty walcowaty, długi; plewy kielichowe ucięte, grzbiet ostry, rzęsowaty, w oś krótką przedłużony. Rośnie wszędzie na łąkach; kwitnie przez lato. Schreb. gram. t. 14.

1. Brzanka kolankowata. *Ph. nodosum*; *spica subcylindrica, parva*; *culmo adscendente, foliis obliquis, radice bulbosa*. Pers.

Zdźbło pochyle, od kolanka podniesione; korzeń główkowy; kłos gęsty, walcowaty, krótki, gładki. Rośnie na łąkach suchych; kwitnie przez lato. Fl. Dan. t. 380.

25. Wyczyniec. *Alopecurus*.

1. Wyczyniec łąkowy. *A. pratensis*; *culmo erecto, glumis villosis, corollis muticis*. Pers.

Zdźbło proste, $\frac{1}{2}$ łokciowe; wiecha kłosowa, prawie 2-calowa, walcowata, zielono-srebrzysta; plewy kielichowe włosisto-kosmate; koronne bezostne. Rośnie na łąkach mokrych, kwitnie w Czerwcu. Schreb. gram. t. 19.

2. Wyczyniec kolankowaty. *A. geniculatus*; *culmo spicato, infracto, corollis muticis*. Pers.

Zdźbło pochyle, od kolanka w górę podniesione; liście pływające bardzo długie, nad wodę wzniesione krótsze; wiecha kłosowa walcowata, tępa, błękitnawa; plewy kielichowe nieco kosmate, koronne bezostne. Rośnie nad wodami, kwitnie przez lato.

24. Proso. *Panicum*.

1. Proso okrągowe. *P. verticillatum*; *spica verticillata, racemulis quaternis, involucellis unifloris, bisetis; culmis diffusis*. Pers.

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, pochyle; wiecha kłosowa walcowata, okrągowa, zielona; przysadki kwiatowe szczecinowate, ostro wstecznie szorstkie,

od kłosek dłuższe. Rośnie na polach i w ogrodach, kwitnie w Czerwcu.

2. Proso gładkie. *P. glaucum; culmo basi decumbente; spica subovata, tereti, involucris bifloris, fasciculato pilosis; seminibus undulato rugosis. Pers.*

Zdźbło od kolanka w górę podniesione; kłos walcowaty, iaiowaty; przysadki kwiatowe leżące, szeciniowate, skupione, żółte, wprost szorstkie; ziarna pomarszczone. Rośnie wszędzie na polach i w ogrodach, kwitnie przez lato.

5. Proso zielone. *P. viride; spica cylindrica; involucellis bifloris, fasciculato pilosis, seminibus nervosis. Pers.*

Zdźbło proste, lub pochyłe; kłos walcowaty; przysadki szeciniowate, 2-kwiatowe, wprost szorstkie; ziarna nerwiste. Rośnie na polach i w ogrodach, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 852.*

4. Proso jednostronne. *P. Crus Galli; spicis alternis coniugatisque, secundis; spiculis subdivisis; glumis aristatis, hispidis; rachis quinqueangulari. Pers.*

Zdźbło półłokciowe, lub wyższe, pochyłe, gałęziste; liście gładkie, otwory pochw szorstkie; wiecha jednostronna; szypułka ogólna 5-kątna, szczególne parzysie, lub pojedyncze; kłoski czerwono-zielone; plewy kielichowe ościste, szorstkie. Rośnie wszędzie w ogrodach niskich; kwitnie przez lato.

5. Proso zwyczajne. *P. miliaceum; panicula laxa, flaccida; soliorum vaginis hirtis; glumis mucronatis, nervosis. Pers.*

Zdźbło proste, 2-łokciowe; liście szerokie, pochwy kosmate; wiecha rozpięchła, wisząca, szypułka nitkowata, gałęziste; plewy kielichowe nerwiste, ostrzem zakończone. Gatunek obcy, dla użytku swego wszędzie się zasiewa.

25. Smiałek. *Aira.*

1. *Bezostne.*

1. Smiałek wodny. *A. aquatica*; panicula patente, floribus muticis laevibus, calyce longioribus; foliis planis. Pers.

Zdźbło do połowy leżące, ukośnie podniesione; liście płaskie; wiecha rozpięchła; kłowski 2-lub 5-kwiatowe, plewy koronne bezostne, tępe, od kielichów dłuższe. Rośnie w miejscach wodą zalanych; kwitnie przez lato.

2. Smiałek błękitny. *A. caerulea*; panicula coarctata, floribus conico-cylindricis. Pers.

Zdźbło proste, niekiedy 2-łokciowe, bezkolankowe, albo jednem tylko kolankiem nad ziemią przeięte; wiecha długa, ściśniona, zielono lub ciemnofioletowa; kwiaty walcowate, między niemi zawiesz kwiata niedoskonałego. Rośnie obficie na łąkach i w zaroślach wilgotnych nad Wilenką około Iazowa, kwitnie w Sierpniu. Fl. Dan. t. 239. *Melica coerulea*. Lin.

2. *Ościste.*

3. Smiałek pastewny. *A. cespitosa*; foliis planis, nervosis; panicula patente; petalis basi villosis aristatisque; arista recta, brevi. Pers.

Zdźbło proste, łokciowe; liście wąskie, zastrzone, twarde, szorstkie, nerwiste; wiecha rozpięchła, srebrzysto lub fioletowo-zielona; kłowski spłaszczone; plewy kielichowe od koronnych nieco dłuższe, przy nasadzie włosiste, ościste; ość prosta, krótka. Rośnie w lasach i na łąkach, kwitnie przez lato. Fl. Dan. t. 240.

4. Smiałek pogięty. *A. flexuosa*; foliis setaceis, culmis subnudis; panicula divaricata, pedunculis flexuosis. Pers.

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, prawie nagie, liście szczynowate; wiecha rozpięchła, rozłożysta, szy-

pułki pogięte; kwiaty drobne, na plewach kwiatowych ość od kielicha dłuższa. Rośnie w zarostach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 157.*

5. Smiałek siwy. *A. canescens; foliis setaceis; summo spathaceo paniculam inferne involvente; aristis clavatis; calyce brevioribus. Pers.*

Zdźbła delikatne, darniną zarastające, $\frac{1}{4}$ łokciowe; liście szczecinowate, siwo-błękitnawe, górny pochwinkowaty, spód wiechy kwitnącej obeymuje; wiecha ściśniona, fioletowo-srebrzysta; nad nasadą plewy kwiatowej ość prosta, od kielicha krótsza, pałeczkowata, czyli w wierzchu zgrubiała. Rośnie w suchych zarostach, kwitnie przez lato.

6. Smiałek goździkowy. *A. caryophyllea; foliis setaceis, panicula divaricata, trichotoma, floribus aristatis distantibus. Pers.*

Zdźbło $\frac{1}{4}$ łokciowe, delikatne, gęstą darniną zarastające; liście krótkie, szczecinowate; wiecha rozpięchła, szypułki 3 dzielne; kłoski drobne rzadkie; plewy kwiatowe od kielichów nieco mniejsze, ościste; ość od kielicha dłuższa. Rośnie w suchych zarostach, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 382.*

26. Perłówka. *Melica.*

1. Perłówka rzasowata. *M. ciliata; spicata, flosculi inferioris petalo ciliato. Pers.*

Zdźbło proste, $\frac{1}{2}$ łokciowe, gładkie; liście podobnie gładkie; wiecha kłosowa, kłoski podniesione; w kwiatku dolnym brzeg plewy kwiatowej gęsto rzasowaty. Rośnie w zarostach górnych, kwitnie w Czerwcu.

2. Perłówka jednostronna. *M. nutans; calyce bifloro; petalis imberbibus; panicula nutante, simplici. Pers.*

Zdźbło proste, $\frac{1}{2}$ łokciowe; wiecha kłosowa, rzadka, pod ciężarem kwiatów nachylona; kłoski czerwono-brunatne, 2-kwiatowe, iaiowate, bez-

ostne. Rośnie wszędzie w zarostach, kwitnie w Ma-
iu. *Sesreb: grum. t. 6. f. 2.*

27. Drżączka. *Briza.*

1. Drżączka mniejsza. *B. minor: spiculis triangularis, calyce flosculis longiore. Pers.*

Zdźbło proste $\frac{1}{4}$ łokciowe; wiecha prosta, roz-
pierzchła; kłoski trójkątne, 7-kwiatowe; kie-
lich od kwiatków większy. Rośnie około Wil-
na na pagórkach, kwitnie w Maiu.

2. Drżączka większa. *B. media; spiculis ova-
tis, calyce flosculis brevior. Pers.*

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, liście krótkie, wąskie, zao-
strzone; wiecha prosta, rozpierzchła, wielokwia-
towa; kłoski gładkie, lśniące, z początku jajowa-
te, później prawie serduszkowate, 7-kwiatowe,
kielich od koron mniejszy. Rośnie wszędzie w za-
rostach i na łąkach międzyleśnych, kwitnie w Ma-
iu. *Fl. Dan. t. 258.*

28. Wiklina. *Poa.*

1. Wiklina wodna. *P. aquatica; altissima; pa-
nicula diffusa, spiculis sexfloris, linearibus Pers.*

Zdźbło proste, 3 łokciowe lub wyższe, gru-
be, liśćmi okryte: liście gładkie, szerokie; wie-
cha rozpierzchła, obszerna; kłoski podługne,
równowąskie, 6-10-kwiatowe. Rośnie wszędzie
około rzek, stawów i sadzawek; kwitnie w Czer-
wcu.

2. Wiklina szorstka. *P. trivialis; panicula sub-
diffusa; spiculis trifloris, basi pubescentibus;
culmo scabro, subancipite; ligula longa. Pers.*

Zdźbło proste, łokciowe, szorstkie, nieco sple-
szone, liście podobnie, mianowicie na pochwach,
szorstkie; języzek nadpochwowy długi, zao-
strzony; wiecha szorstka, ciemnopopielata, nie-
co rozpierzchła. Kłoski na nasadzie kosmate,

podłużnoiaowate, 3-kwiatowe. Rośnie w ogrodach i na dziedzińcach; kwitnie w Czerwcu.

3. Wiklina wąskoliścia. *P. angustifolia*; *panicula diffusa*, *spiculis quadrifloris*, *pubescentibus*; *culmo erecto*, *tereti*, *lievi*; *foliis radicalibus filiformi involutis*. Pers.

Zdźbła proste, gładkie, gęstą darniną z ziemi wyrastającą; liście korzeniowe twarde, szczecinowate, pokręcone; wiecha rozpięchła; kłoski 4-kwiatowe, kosmate. Rośnie na miedzach i drogach suchych; kwitnie w Czerwcu.

4. Wiklina łąkowa. *P. pratensis*; *panicula diffusa*, *spiculis quinquefloris glabris*; *culmo erecto*, *tereti*, *glabro*; *ligula brevi*, *truncata*; *foliis planis*. Pers.

Zdźbła proste, gładkie, gęstą darniną z ziemi wyrastającą; liście wąskie, płaskie; wierzchołek nieco zwinięty; pochwy gładkie, ięzyczek nadpochwowy krótki; wiecha rozpięchła; kłoski 5-kwiatowe, gładkie; plewy kwiatowe u spodu kosmkami połączone. Rośnie na łąkach suchych i pastwiskach; kwitnie w Czerwcu.

5. Wiklina leśna. *P. nemoralis*; *panicula attenuata*; *spiculis subbifloris*, *mucronatis*, *scabris*; *culmo tenui*; *foliis patentibus*, *ligula brevissima*. Pers.

Zdźbła drobne, proste, gęstą darniną wyrastające, gładkie, nieco spłaszczone; liście równowaskie, zaostrome; ięzyczek nadpochwowy krótki, ucięty; wiecha nieco ściśniona, prawie jednostronna; kłoski lancetowate 2-3-kwiatowe. Rośnie w lasach i zarostach, kwitnie w Czerwcu. Fl. Dan. t. 749.

6. Wiklina roczna. *P. annua*; *parvula*; *foliis margine subundulatis*; *panicula diffusa*, *angulis rectis*, *spiculis obtusis*; *culmo obliquo*, *compresso*. Pers.

Zdźbła drobne, niskie, pochyle, nieco spłaszczone, darniną zarastające; liście gładkie, na brzegach nieco faldziste; ięzyczek nadpochwo-

wy podługny; wiecha rozpięchła; szypułki rozłożyste; kłoski jajowate, 5-7-kwiatowe. Rośnie wszędzie w ogrodach i na dziedzińcach; kwitnie przez lato.

7. Wiklina spłaszczone. *P. compressa*; *panicula secunda, coarctata*; *culmo adscendente compresso, flosculis 3-9, angulosis, basi villo connexis.* Pers.

Zdźbła pochyłe, łokciowe, spłaszczone, gładkie; liście krótkie, równowąskie, zaostrome; igzyczek nadpochwowy krótki, tępy; wiecha prosta, ściśniona, jednostronna; kłoski jajowate 3-9-kwiatowe; plewy kwiatowe u spodu kosmkami połączone. Rośnie wszędzie na drogach i dziedzińcach; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 742.*

29. Kostrzewa, *Festuca*.

1. Bezostne.

1. Kostrzewa leżąca. *F. decumbens*, *paniculi erecta, spiculis subovatis, muticis*; *calyce flosculo maiore*; *culmo basi decumbente.* Pers.

Zdźbła pochyłe lub zupełnie leżące; liście i pochwy włosiate; wiecha prosta, ściśniona, rzadka; kłoski jajowate 3-4 kwiatowe, bezostne; kielich od kwiatków nieco dłuższy. Rośnie w zarosłach i na łąkach; kwitnie w Czerwcu.

2. Kostrzewa łączna. *F. elatior*; *paniculi secunda, suberecta*; *spiculis obliuisculis*; *exterioribus teretibus.* Pers.

Zdźbło proste, łokciowe, gładkie; liście długie, równowąskie, gładkie; wiecha jednostronna, nieco pochyła; kłoski lancetowate, przylegające, bezostne, 5-8 kwiatowe, przylegające, zewnętrzne walcowate. Rośnie wszędzie na łąkach, kwitnie w Czerwcu.

3. Kostrzewa manniana. *F. stultans*; *culmo adscendente*; *panicula ramosa, ramis patentibus, spiculis subsessilibus, adpressis, muticis.* Pers.

Zdźbła pochyle, podniesione, prawie łokciowe; liście równowąskie, zaostrome; wiecha jednostronna, rozpierzchła, gałęzista; kłoski prawie bezszypułkowe do gałązek wiechy przylutne, bezostne, równowąskie, 7-10-kwiatowe. Rośnie na łąkach mokrych i nad wodami; kwitnie przez lato. Schreb. gram. t. 3. Pod imieniem *Manny* znajoma.

2. *Ościste.*

4. Kostrzewa czerwona. *F. rubra*; *panicula secunda*; *strobilus teretiusculus*, *aristatus*; *foliis linearibus*, *aequalibus*, *supra pubescentibus*; *radice lute repente*. Pers.

Korzenie szeroko rozesłane; zdźbła $\frac{1}{2}$ łokciowe, gładkie, pod wierzchem nieco kątowane; liście równowąskie; wiecha jednostronna; kłoski zielono purpurowe, ościste; kwiatki walcowate, od ości dłuższe. Rośnie na pagórkach suchych, kwitnie w Czerwcu.

5. Kostrzewa twarda. *F. duriusculus*; *panicula secunda*, *diffusa*; *strobilus aristatus*, *culmo tereti*; *foliis caulinis planis*; *radice fibrosa*. Pers.

Zdźbła proste, $\frac{1}{2}$ łokciowe, gładkie, twarde, pod wierzchem kątowane; liście zdźbłowe równowąskie, rozwinięte, korzeniowe zwinione, szczytnowate; wiecha jednostronna, rozpierzchła; kłoski lancetowate, 3-6-kwiatowe; kwiatki ościste, Rośnie na pagórkach suchych; kwitnie w Czerwcu.

6. Kostrzewa leśna. *F. gigantea*; *panicula secunda*, *nutante*, *ramosa*, *laxa*; *strobilus lanceolatus*, *ventricosus*, *aristatus*; *foliis ensiformibus*, *laevibus*. Pers.

Zdźbła proste, 2-łokciowe, gładkie; liście szerokie, rozwinięte, gładkie, około 6-linii szerokie, ze spodu nerwem białym oznaczone, wstecznie szorstkie: pochwy nieco kosmate; wiecha jednostronna, prawie $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista, zwisa,

szypułki parzysto osadzone, bardzo długie; kłoski walcowate, ościste. Rośnie w lasach ciemnych; kwitnie w Czerwcu. — *Bromus giganteus*. Lin.

30. Rżniączka. *Dactylis*.

1. Rżniączka pospolita. *D. glomerata*; *panicula secunda, glomerata*. Pers.

Zdźbło proste, łokciowe, okrągławe, gładkie; liście długie, szorstkie, ostrogrzbieciste; pochwy spłaszczone, szorstkie, włosiste; języzek nadpochwowy długi, niekiedy rozdwojony; wiecha prosta, jednostronna; kłoski jednostronne, w kupki zebrane, popielate, lub zielono czerwone. Rośnie wszędzie w ogrodach, kwitnie w Czerwcu. Fl. Dan. t. 743.

31. Stokłosa. *Bromus*.

1. Stokłosa żytnia. *B. secalinus*; *panicula nuda, spiculis ovatis, glabris, compressis; glumis nudis, distinctis, aristis subulatis brevioribus flexuosis rectis*. Pers.

Zdźbło 2-łokciowe, proste, gładkie; liście równowąskie, rozwinięte, rzadka włosiste; języzek nadpochwowy tępy; wiecha obszerna, po okwitnieniu nieco pochyla; kłoski jajowate gładkie, spłaszczone; kwiatki po przekwitnieniu odległe; ościste lub niekiedy bezostne; ości pojęte, od plewy krótsze. Rośnie między rozmaitem zbożem; kwitnie w Czerwcu.

2. Stokłosa miękka. *B. mollis*; *panicula erecta, coarctata; pedunculis ramosis, spiculis ovatis, sub-turgidis, pubescentibus; glumis ellipticis; vaginis foliisque mollissime villosis*. Pers.

Zdźbło łokciowe; liście i pochwy miękko kutnerowate; wiecha prosta, ściśniona; kłoski jajowate, miękko kutnerowate, dachowkowate; plewy kwiatowe jajowate; ości proste, plewom swym

prawie równe. Rośnie w ogrodach, na drogach i dziedzińcach; kwitnie w Maiu. Schreb. gr. t. 6. f. 1.

3. Stokłosa polna. *B. arvensis*; *panicula nutante, spiculis ovato-oblongis, glabris. Pers.*

Zdźbło łokciowe, pochyłe, gładkie; liście wąskie, wstecznie szorstkie, na pochwach i brzegach nieco włosiste; wiecha miernie rozpięrzchła, po okwitnieniu pochyła, zielono purpurowa; kłoski spłaszczone jajowolancetowate, nagie; ości proste, plewom prawie równe. Rośnie na polach między zbożem; kwitnie w Czerwcu.

4. Stokłosa płonna. *B. sterilis*; *panicula patula, subsimplici, pendula; spiculis oblongis, distichis, glumis subulato-aristatis. Pers.*

Zdźbła $\frac{1}{2}$ łokciowe, lub wyższe, proste, gładkie; liście wąskie, miętko kosmate, wiecharozwarta, zwisła; kłoski podługne, dwurzędowe, 3-5-kwiatowe; ości długie, w dojrzałych rozstrzchnione. Rośnie na polach i drogach, kwitnie w Maiu.

5 Stokłosa dachowa. *B. tectorum*; *panicula nutante ramosa, spiculis pubescentibus, linearibus. Pers.*

Zdźbło pochyłe: liście kutnerowate; wiecha gałęzista, pochyła, prawie jednostronna; kłoski równowąskie, miętko kosmate, spłaszczone, ości proste, plewom prawie równe. Rośnie na dziedzińcach i w ogrodach; kwitnie w Czerwcu.

6. Stokłosa pierzasta. *B. pinnatus*; *glaber, spica simplici, disticha; spiculis alternis, sessilibus, teretibus, longis, subaristatis; culmo nodis pubescentibus. Pers.*

Zdźbło proste, łokciowe, gładkie, kolankowate, kolanka kosmate; liście na brzegach i pochwach włosiste; kłos pojedynczy; kłoski całowe, bezszypułkowe, naprzemianległe, walcowate; ości od plew kwiatowych krótsze. Rośnie w zaroślach i na łąkach międzyleśnych; kwitnie w Czerwcu.

32. Owies. *Avena*.

1. Owies pastewny. *A. elatior*; *panicula subcontracta mutante*, *glumis bifloris*; *flosculo hermaphrodito submutico, masculo aristato*; *culmo geniculis glabris*; *radice repente*. Pers.

Korzeń ścielący się; zdźbło łokciowe, lub wyższe, kolanka gładkie; wiecha nieco ściśniona, pochyła; kłoski zielono - srebrzyste; kwiatek obopłciowy prawie bezostny, samczy ościsty; ość od kłoska prawie dwa razy dłuższa. Rośnie na łąkach, kwitnie przez lato. Schreb. *gram. 1. 1.* Dla kwiatków różnopłciowych u niektórych Botaników *Holcus avenaceus* jest nazwany: w ekomice pod imieniem *Raygras francuzki* jest znany.

2. Owies kosmaty. *A. pubescens*; *panicula erecta subsimplici*; *calycibus subtrifloris*; *receptaculis barbatis*; *foliis planis vaginisque pubescentibus*. Pers.

Zdźbło proste, gładkie, łokciowe, gęstą darnią zarastające; liście rozwinięte, przytępione, z obu stron i na pochwach miętko kutnerowate; ięzyczek nadpochwowy tępy, karbowany; wiecha prosta; kielich 3-kwiatowy, od kwiatków krótszy; osada kwiatków włosista. Rośnie na łąkach podleśnych i w zaroślach; kwitnie w Czerwcu.

3. Owies łączny *A. pratensis*; *panicula erecta*; *calycibus subquinquefloris*; *receptaculis pilosis*; *foliis involutis, serrulatis, glabris*. Pers.

Zdźbło proste, gładkie, pod wierzchem czerwone; liście zwinięte, pilkowato delikatnie ząbkowane, gładkie, twarde; wiecha prosta ściśniona, prawie kłosowa; kłoski srebrzysto - purpurowe 4-5-kwiatowe; osada kwiatków włosista. Rośnie na łąkach suchych; kwitnie w Czerwcu.

4. Owies wonny. *A. odorata*; *glumis trifloris, acuminatis*; *flosculis diandris*; *arista inclusae, recurvae*. Pers.

Zdźbło proste, delikatne, prawie bezkolanko-

we; liście gładkie, wąskie; wiecha rozpierzchła; rzadka, prosta, żółto kasztanowata; kłoski 3-kwiatowe, kwiatki 2-pręcikowe: plewy kielichowe gładkie, lśniące. Rośnie wszędzie w zaroślach i na łąkach międzylesnych: kwitnie w Czerwcu. *Folcus odoratus*. Lin. Liście świeże, a bardziej jeszcze uschłe przyjemnie wonią: stąd, *Tonką borową* u pospółstwa jest nazywany.

5. Owies pospolity. *A. sativa*; *paniculata*, *calycibus dispersis*; *seminibus laevibus*, *altero aristato*.

Zdźbło proste, gładkie, łokciowe, lub wyższe; liście gładkie, szerokie; równowąskie: wiecha rozpierzchła; kłoski zwisłe: kielichy 2-kwiatowe, od kwiatków dłuższe; kwiatki gładkie, z tych jeden długi-ościisty; ziarna gładkie białe, lub niekiedy czarne.

Owies ten początkowie obcy, wraz z jnnym gatunkiem, *A. orientalis*, z wiechą jednostronną, wszędzie się zasiewa.

33. Trzcina. *Arundo*.

1. Trzcina pospolita. *A. Phragmites*; *calycibus quinquestris*; *panícula laxa*. Pers.

Zdźbło 3-4-łokciowe; liście rozwinięte, lancetowate, zastrzone; wiecha rozpierzchła, obszerna, prawie $\frac{1}{2}$ łokciowa, fioletowo popielata: kielichy 5-kwiatowe od kwiatków krótsze. Rośnie wszędzie w stawach, i jeziorach; kwitnie w Lipcu.

2. Trzcina mniejsza *A. Calamagrostis*; *calycibus unifloris*, *laevibus*; *corollis lanuginosis*; *cum ramo ramoso, foliis linearibus*. Pers.

Zdźbło 2-łokciowe, kolankowate, częstokroć gałęziste: liście długie, równowąskie, twarde i niby suche, z obu stron gładkie: wiecha długa, prosta, ściśniona, zielono fioletowa: kielichy gładkie, 1-kwiatowe; korony puchowo włosiste: stąd cała wiecha przekwilla puchowatą bydz się zdaie. Ro-

śnie na łąkach wilgotnych, podleśnych; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 280.*

3. Trzcina górna. *A. Epigeios; calycibus unifloris; panicula erecta; foliis subtus glabris, lanceolatis. Pers.*

Zdźbło proste, 2-łokciowe; liście lancetowate; wiecha ściśniona, $\frac{1}{2}$ łokciowa, zielono liśletowa; kielichy i kwiatowe, zastrzone, krótko-ściaste; kwiatki włosiste. Rośnie wszędzie w borach i zaroślach pagórkowatych; kwitnie w Lipcu.

34. Zyto. *Secale.*

1. Zyto pospolite. *L. cereale; glumarum ciliis scabris; squamis calycinis angustis, minoribus. Pers.*

Zdźbło proste, kolankowate, 3-łokciowe; kłosy kilkacalowe, kłoski 2-kwiatowe, ościste, brzegi plew ostrorzęsowate; plewy kielichowe krótkie, szczecinowate. Zboże najpospolitsze. Iarka odmianą tylko jest tego gatunku.

35. Pszenica. *Triticum.*

1. Pszenica pospolita. *T. sativum; calyce quadrifloro, ventricoso, glabro, aristato. Pers.*

1. Zdźbło proste, kolankowate; liście gładkie, szerokie; kłos kilkacalowy; kielich 4-kwiatowy, pękaty, gładki, ościsty lub bezostny. Naczelną ten między roślinami trawiastymi gatunek, w licznych swych odmianach wszędzie się zasiewa.

2. Pszenica Perz. *T. repens; calycibus subulatis, multinerviis, quinquefloris; flosculis acuminatis; foliis planis; radice repente, nodosa. Pers.*

Korzeń szeroko ścielący się; zdźbła łokciowe, lub wyższe, proste, gładkie, liście nieco szorstkie; kłos kilkacalowy, prosty;

kłoski bezszypułkowe 4-7-kwiatowe; kielichy ostre, nerwiste, ościste lub bezostne; plewy kwiatowe zaostrome. Rośnie wszędzie na polach i w ogrodach, kwitnie przez lato.

36. Zycica. *Lolium*.

1. Zycica trwała. *L. perenne, spica mutica; spiculis compressis, multifloris. Pers.*

Zdźbła $\frac{1}{2}$ łokciowe, gęstą darnią zarastające, ukośne, gładkie; kłos kilkacalowy, częstokroć łęgowaty; kłoski naprzemianległe, bezszypułkowe, spłaszczone, 3-5-kwiatowe, bezostne. Rośnie na łąkach suchych i polach; kwitnie przez lato. U ekonomików: *Raygras angielski*.

2. Zycica roczna. *L. temulentum; spica aristata; spiculis compressis, subsexfioris, calycem aequantibus. Pers.*

Zdźbło proste, łokciowe; kłos prosty, kilkacalowy; kłoski 4-6-kwiatowe, ościste, spłaszczone; plewy kielichowe kłoskom prawie równe. Rośnie na polach między zbożem, mianowicie między lnem, kwitnie w Lipcu. *Fl. D. t. 160.*

37. Grzebienica. *Cynosurus*.

1. Grzebienica pospolita. *C. cristatus, bracteis pinnatifidis. Pers.*

Zdźbło proste, gładkie, delikatne, $\frac{1}{2}$ łokciowe; kłos prosty, jednostronny, 2-calowy; kłoski krótko szypułkowate, u spodu przysadką grzebieniastą, pierzastodzielną opatrzone, bezostne. Rośnie na łąkach suchych; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 238.*

38. Ięzmiień. *Hordeum*.

1. Ięzmiień pospolity. *H. vulgare; flosculis omnibus hermaphroditis, aristatis, ordinibus duobus erectioribus. Pers.*

Zdźbło proste, kolankowate, łokciowe lub wyższe; kłos prosty, kłakawaty, kłoski ościiste, wszystkie płodne; ziaren dwa rzędy naprzeciwległe, nad inne wzniesione; ości długie. Gatunek ten dla rozlicznych użytków wszędzie się zasiewa.

39. Kłosówka. *Holcus*.

1. Kłosówka miękka. *H. mollis*; *subglaber*; *radice repente*; *glumis nudiusculis*, *arista geniculata exserta*. Pers.

Korzeń rozestany; zdźbło łokciowe, u spodu pochyłe, kolankowate, kolanka kosmate; liście i pochwy gładkie; wiecha ściśniona, fioletowopopielata; plewy kielichowe ostre, gładkie, na grzbiecie i brzegach rzadko rząsowate; ość kwiatków kolankowata, wystawna. Rośnie wszędzie w zaroślach i na łąkach międzylesnych, kwitnie w Lipcu. Schreb. gr. t. 20. f. 2.

2. Kłosówka wełnista. *H. lanatus*, *glumis villosis mucronatis*; *floris masculi arista incurva*; *foliorum vagina tumida, villosa*. Pers.

Korzenie nitkowate; zdźbło proste, łokciowe; liście, pochwy, kolanka kosmate; wiecha z początku ściśniona, później rozwartą, popielato-srebrzysta; kłoski kosmate, ostrzem ościстым zakończone; kwiatu samczego ość zagięta, w kielichu ukryta. Rośnie na łąkach wilgotnych, kwitnie w Lipcu. Schreb. gr. t. 20. f. 1.

40. Palczatka. *Andropogon*.

1. Palczatka kosmata. *A. Ischaemum*; *spicis digitatis plurimis*; *florculis sessilibus aristato muticoque*, *pedicellis lanatis*. Pers.

Zdźbło proste, łokciowe; liście miękkie, nieco kutnerowate; kłosy palczasto skupione; szypułki ogólne włosisto kosmate; kwiatki bezszypułkowe; ości długie, kolankowate. Rośnie na

Łakach suchych i pagórkach. Schreb. gr. t. 33.
Rośliny tey w znaiomych mnie Litwy okolicach
nie widziałem: *Gilibert* w liczbie roślin Gro-
dzińskich pomieścił.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

41. Zrzódlek. *Montia*.

1. Zrzódlek kryniczny. *M. fontana*; caule
repente, foliis ovato-lanceolatis. Pers.

Lodyga kilkacalowa, soczysta, gałęziasta, gład-
ka, pochyła, lub leżąca; liście naprzeciwległe,
krótko-ogonkowe, iaiowo-lancetowate; kwiaty
gronkowe, białe; szypułki 1-kwiatowe. Rośnie
nad źrzódlami i na łakach mokrych. *Gilibert*.

K L A S S A IV.

CZTEROPRĘCIKOWA.

(Tetrandria.)

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

1. Kwiaty składane, czyli ogólnym kielichem
obięte.

42. Drapacz. *Dipsacus*. Kielich ogólny wie-
loliści; szczególny pojedynczy, nadowocowy; osa-
dnik plevisty.

43. Swierzbnica. *Scabiosa*. Kielich ogólny
wieloliści; szczególny podwójny, nadowocowy;
osadnik plevisty, lub nagi.

2. Kwiaty 1-listkowe.

44. Sherardya. *Sherardia*. Korona 1-listkowa,
leykowata; ziarna dwa, 3-zębe.

45. Marzanka. *Asperula*. Korona 1-listkowa; ziarna dwa, okrągłe.

46. Przytulia. *Galium*. Korona 1-listkowa, płasko-otwarta; ziarna dwa, okrągławe.

47. Tyrlicz. *Valantia*. Kwiaty pomieszano-płciowe. *Obojczyce*: Kielich prawie 0; korona 4-dzielna; znamie 2-dzielne; ziarno jedno, drugie częstokroć płonne. *Samcze*: korona nacyzęsciej 3-dzielna, 3-4-pręcikowa; słupek płonny.

48. Krwiściąg. *Sanguisorba*. Kielich 2-listkowy, podowocowy; korona płasko-otwarta, 4-dzielna, zarodek między kielichem a koroną.

49. Babka. *Plantago*. Kielich 4-dzielny; korona 4-dzielna, brzeg odgięty; pręciki długie; torebka 2-komorkowa, poprzecznie otwierająca się.

Convallaria bifolia.

3. Kwiaty 4-listkowe.

50. Muchotrzew *Centunculus*. Kielich 4-dzielny; korona 4-dzielna, brzeg płasko-otwarty; pręciki krótkie; torebka 1-komorkowa, wieloziarnowa, poprzecznie otwierająca się.

51. Kotewka. *Trapa*. Kielich 4-dzielny; korona 4-listkowa; orzech czterema cierniami naprzeciwległemi osadzony.

52. Dereń. *Cornus*. Kielich 4-zębny; korona 4-listkowa, nadowocowa; pestkowiec z pestką 2-komorkową.

Evonymus europaeus, *verrucosus*.

4. Kwiaty niezupełne.

53. Przywrótnik. *Alchemilla*. Kielich 8-dzielny, podowocowy; korona 0: ziarno 1 nagie.

Convallaria bifolia, *Evonymus europaeus*, *verrucosus*.

R Z A D D W U S Ł U P K O W Y.

54. Skrytek. *Aphanes*. Kielich 8-dzielny, przedziałki na przemian mniejsze: korona 0; ziarna 2 kielichem okryte.

55. Kaniańka. *Cuscuta*. Kielich 4-5-dzielny; korona 4-5-dzielna; torebka 2-komorkowa, u spodu poprzecznie otwierająca się; ziarna 2.

R Z A D C Z T E R O S Ł U P K O W Y.

56. Wodnica. *Potamogeton*. Kielich 0: korona 4-listkowa; słupek 0: ziarna 4.

57. Karmnik. *Sagina*. Kielich 4-listkowy: korona 4-listkowa; torebka wielozłazkowa.

58. Promienica. *Radiola*. Kielich wielodzielny; korona 4-listkowa; torebka nadkwiatowa, 8-ścienna, 8-komorkowa; nasiona pojedyncze.

R Z A D I E D N O S Ł U P K O W Y.

42. Drapacz. *Dipsacus*.

Lodyga prosta, rowkowata, ciernista; liście naprzeciwległe, zrosłe, jajowo-lancetowate, piłkowane; nerwy cierniste; główki kwiatowe koniczne, pojedyncze, u spodu przysadkami wąskimi, łokowatymi, ciernistymi opasane; kwiatki białobłękitne lub czerwone; łuszczyki osadnika haczyaste. Ma się znajdować blisko Grodna, w lasach Bobrowszczyzny. *Gilibert*. Przy rękodzielnach sukiennych w ogrodach i na polach się zasiewa.

43. Swierzbznica. *Scabiosa*.

1. Kwiatki 4-dzielne.

1. Swierzbznica podgryziona. *S. succisa*; *corollulis quadrisfidis aequalibus*; *caule simplici*, *ramis approximatis*; *foliis lanceolato-ovatis*, *caulinis subdentatis*; *floribus subglobosis*. *Pers.*

Korzeń krótki, niby ucięty; łodyga prosta; łokciowa; liście jajowo-lancetowate, łodygowe nieco ząbkowane. kwiaty prawie kuliste, błękitno-fioletowe; kwiatki 4-dzielne, równe; osadnik plewisty. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Sierpniu.

2. Swierzbńica polna. *S. arvensis*; *corollulis quadrifidis, radiantibus*; *foliis pinnatifidis incisis*; *caule hispido*. *W.*

Łodyga prosta, łokciowa, szorstko włosista; liście pierzastodzielne, nacinane; kwiaty blado purpurowe, promieniste; kwiatki 4-dzielne; listki kielicha jajowo-lancetowate; osadnik szczeciniowaty. Rośnie wszędzie na łąkach suchych i miedzach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 447.*

2. Kwiatki 5-dzielne.

3. Swierzbńica górna. *S. Columbaria*; *corollulis quinquefidis radiantibus*; *foliis radicalibus ovatis lyratisque, crenatis*; *caulinis pinnatis, linearibus*. *Pers.*

Łodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista; liście dolne jajowate, lirowate, karbowane; łodygowe pierzaste, przedziałki równowąskie; kwiaty błękitno-purpurowe, promieniste; kwiatki 5-dzielne. Rośnie na pastwiskach suchych i w zaroślach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 314.*

4. Swierzbńica siarczysta. *S. ochroleuca*; *corollulis subquinquefidis radiantibus*; *foliis radicalibus bipinnatis, linearibus*. *Pers.*

Łodyga prosta, łokciowa, gałęzista; liście dolne dwa razy pierzaste, łodygowe pierzaste, przedziałki wszystkich równowąskie; kwiaty rdzawo-żółte, promieniste; kwiatki 5-dzielne. Rośnie na pagórkach i w zaroślach suchych, kwitnie w Lipcu.

44. Sherardya. *Sherardia*.

1. Sherardya polna. *S. arvensis, foliis omnibus verticillatis; floribus terminalibus. Pers.*

Liście wszystkie okrągowe; kwiaty wierzchołkowe. *Fl. Dan. t. 439.* Rośliny tej w znanych mi okolicach nie widziałem. *Gilibert* wreście Gródzieńskich policzył.

45. Marzanka. *Asperula*.

1. Marzanka wonna. *A. odorata; foliis octonis, lanceolatis; florum fasciculis pedunculatis; fructu hispido. Pers.*

Łodyga prosta $\frac{1}{2}$ łokciowa; okręgi liściowe z 8 listków lancetowatych złożone; kwiaty białe, wonne; w kupki na szypułkach zebrane; ziarna naćzone. Rośnie w lasach około Grodna; kwitnie w Maiu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 562.*

2. Marzanka farbierska. *A. tinctoria; foliis linearibus: inferioribus senis, intermediis quaternis; caule flaccido; floribus plerumque trifidis. Pers.*

Korzeń kasztanowato czerwony; łodyga słaba, pochyła lub leżąca; liście równowąskie, w okręgi dolne po 6, średnie po 4, górne po 2 skupione; kwiaty drobne białe, częstokroć 3-dzielne. Rośnie w lasach około Grodna, kwitnie w Maiu. *Gilibert.*

46. Przytulia. *Galium*.

1. Nasiona gładkie; okręgi 4-listkowe.

1. Przytulia łąkowa. *G. palustre; foliis quaternis obovatis, inaequalibus; caulibus diffusis. Pers.*

Łodyga delikatna, nitkowata, kątowata, wstecznie szorstka; okręgi 4 liściowe; liście przewrotnie jajowate, nierówne; szypułki wierzchoł-

kowe 2-dzielne; kwiaty białe. Rośnie wszędzie na łąkach mokrych; kwitnie przez lato. *Fl. D. t. 423.*

2. *Nasiona gładkie; okręgi 6-listkowe.*

2. Przytulia błotna. *G. uliginosum; foliis serratis lanceolatis, retrorsum serrato-aculeatis, mucronatis, cauleque rigidis; corolla fructu maiore.* Pers.

Lodygi delikatne, rozestane, 4-boczne, wstecznie szorstkie; okręgi 6-liściowe; liście lancetowate wstecznie haczyasto piłkowate; kwiaty białe, od nasion większe. Rośnie wszędzie na bagnach; kwitnie przez lato.

3. *Nasiona gładkie; okręgi 8-listkowe.*

3. Przytulia żółta. *G. verum; foliis octonis; linearibus, sulcatis; floribus paniculatis, ramis floriferis brevibus.* Per.

Lodygi pochyle, 4-boczne, gałęziste; okręgi 8-liście, listki wąskie, wzdłuż rowkiem oznaczone; kwiaty żółte, wiechowate, krótko szypułkowate. Rośnie na łąkach i około pól, kwitnie przez lato.

4. Przytulia biała. *G. Mollugo; nitidum, foliis octonis, ovato-linearibus, subserratis, reflexis, mucronatis; caule flaccido; ramis patentibus.* Pers.

Lodyga słaba, gałęzista, 4-boczna, gładka, okręgi 8-liście; listki gładkie, jajowo-lancetowate, odgięte, nieznacznie piłkowate; wiecha gałęzista, rozpięchła; kwiaty białe. Rośnie na łąkach i około pól; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 455.*

5. Przytulia leśna. *G. sylvaticum; foliis octonis, lanceolatis, laevibus, subtus scabris, floralibus binis; pedunculis capillaribus; caule laevi, stricto; geniculis tumidis.* Pers.

Lodyga pochyła, łokciowa lub wyższa, gładka, prawie walcowata, kolanka zgrubiałe; okręgi 8-liście; listki gładkie, lancetowate, ze spodu na nerwie szorstkie, podkwiatowe parzyste; wiecha rozpierzchła, szypułki nitkowate, kwiaty drobne białe. Rośnie w lasach i zaroślach, kwitnie przez lato.

6. Przytuliia blada. *G. glaucum; caule tereti; foliis linearibus, margine revolutis, subtus laevibus; ramis pedunculisque trichotomis; corollis campanulatis. Pers.*

Lodygi słabe, pochyle, gładkie, walcowate; okręgi 7-8-liście; listki równo-wąskie, gładkie, brzegi odgięte; gałązki i szypułki 3-dzielne; kwiaty białe, wielkie, dzwonkowate. *Gilibert* gatunek ten między Grodzieńskimi liczy.

4. *Nasiona naieżone.*

7. Przytuliia nerwista. *G. boreale; foliis quaternis, lanceolatis, trinerviis, glabris; caule erecto; seminibus hispids. Pers.*

Lodyga prosta, 4-boczna, kolanka zgrubiałe; okręgi 4-liście; listki lancetowate, gładkie, 3-nerwowe, pod wierzchem parzyste; kwiaty białawe, nasiona naieżone. Rośnie wszędzie w lasach i zaroślach, kwitnie przez lato.

8. Przytuliia ostrzyca. *G. Aparine; foliis octonis, lanceolatis, carinis scabris, retrorsum aculeatis; geniculis villosis; fructibus hispids. Pers.*

Lodyga słaba, 4-boczna, haczysto-szorstka; kolanka kosmate; okręgi 8-liście; listki lancetowate, na nerwie haczysto-szorstkie; nasiona byrne, haczysto naieżone. Rośnie wszędzie w ogrodach; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 495.*

Gilibert liczy wiele w tym rodzaju odmian i podgatunków, które oddzielnymi mogą być gatunkami.

47. Tyrlicz. *Valantia*.

1. Tyrlicz krzyżowy. *V. cruciata*, foliis quadratis, ovatis, hirsutis; pedunculis lateralibus dichophyllis; floribus masculis ut plurimum quadrifidis. Pers.

Lodygi pochyłe, 4-boczne, włosiste; okręgi 4-liście, listki jajowate, nieco kosmate; szypułki poboczne, dwoma listkami osadzone; kwiaty żółte, samcze najczęściej 4-dzielne. Rośnie w lasach i zaroślach, kwitnie w Czerwcu. Gilibert.

2. Tyrlicz gładki. *V. glabra*; floribus masculis 4-fidis; pedunculis dichotomis; foliis trinerviis, ovalibus, ciliatis. Pers.

Lodygi słabe, gładkie; okręgi 4-liście, listki jajowate, 3-nerwowe, rzębowate; szypułki 2-dzielne, bezlistne; kwiaty żółte, samcze 4-dzielne. Rośnie około Grodna, kwitnie w Maju. Gilibert.

48. Krwiściąg. *Sanguisorba*.

Krwiściąg lekarski. *S. officinalis*; spicis ovatis, staminibus corollae subaequalibus. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, liście pierzaste; listki podługne, dolnych serduszkowate, piłkowate; kwiaty purpurowe, w kłosy krótkie, jajowate, skupione. Rośnie około Grodna, kwitnie w Lipcu. Gilibert. Fl. Dan. t. 97.

49. Babka. *Plantago*.

1. Głębiki nagie.

1. Babka gładka. *P. maior*; foliis ovatis, glabris; scapo tereti; spica flosculis imbricatis. Pers.

Liście jajowate, gładkie, nerwiste; głębiak okrągły; kłos długi, walcowaty; kwiatki dachów-

kōwate. Rośnie wszędzie na drogach i dziedzi-
cach; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 46.*

2. Babka kosmata. *P. media; foliis ovato lanceolatis, pubescentibus; spica cylindrica; scapo tereti. Pers.*

Liście iaiowo-lancetowate, kosmate, nerwiste; głą-
bik okrągły; kłos walcowaty. Rośnie wszę-
dzie na łąkach suchych i pagórkach; kwitnie
przez lato. *Fl. Dan. t. 58.*

3. Babka lancetowata. *P. lanceolata; foliis lan-
ceolatis; spica subovata nuda; scapo angulato.
Pers.*

Liście lancetowate, włosiste, nerwiste; głą-
bik kątowaty; kłos nagi, iaiowaty, czarny. Ro-
śnie wszędzie na łąkach; kwitnie przez lato.
Fl. Dan. t. 43.

2. Łodygi gałęziste.

4. Babka gałęzista. *P. Psyllium; caule ra-
moso, herbaceo; foliis subdentatis, recurvatis;
capitulis aphyllis. Pers.*

Łodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa, twarda, gałęzista, wło-
sista; gałęzie rozłożyste; liście równowąskie, zrzad-
ka ząbkowane; kłosa bezlistne, krótkie, iaiowa-
te. Rośnie na polach około Grodna; kwitnie
w Czerwcu. *Gilibert.*

5. Babka piaskowa. *P. arenaria; piloso-ca-
na, caule erecto ramoso; foliis subintegerrimis;
capitulis foliatis; bracteis foliisque calycinis ova-
tis. Pers.*

Łodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa; liście równowąskie, zao-
strzone, włosiste, prawie całe; kłosa iaiowate, liśćmi
przerosłe; przysadki liściowe i listki kielichów
iaiowate. Rośnie na piaskach; kwitnie w Lipcu.

50. Muchotrzew. *Centunculus.*

1. Muchotrzew niski. *C. minimus; foliis al-
ternis, ovatis; floribus sessilibus. Pers.*

Łodyżki niskie, 2-3-calowe, gałęziste; liście drobne naprzemianległe, jajowo - lancetowate; kwiaty białe, drobne, międzylistne, bezszypułkowe. Rośnie na miejscach mszystych około Grodna; kwitnie w Czerwcu. *Gilbert.*

51. Kotewka. *Trapa.*

1. Kotewka pływająca. *T. natans; nucibus quadricornibus, spinis patentibus. Pers.*

Łodyga ze dna wody wyrasta i w niej pływa; liście zanurzone wieńcowe, nitkowate, po wodzie pływające nieforemnie 4-boczne, ząbkowane; kwiaty krótkoszypułkowe; orzechy ciernisto rogate, ciernie cztery, rozwarte. Rośnie w niektórych jeziorach Brzławskich, gdzie owoce *orzechami wodnymi* są zwane; kwitnie w Czerwcu.

52. Dereń. *Cornus.*

1. Dereń Swidwa. *C. sanguinea; ramis rectis, foliis ovatis, concoloribus; cymis nudis, planis. Pers.*

Krzew 5-łokciowy, gałęzisty, gałęzie naprzemianległe, prostostojące, czerwone; liście jajowate; kwiaty białe, podbaldaszki płaskie; jagody czarne. Rośnie wszędzie w lasach i zaroślach; kwitnie w Czerwcu. *Flor. Dan. t. 481.*

53. Przywrotnik. *Alchemilla.*

1. Przywrotnik pospolity. *A. vulgaris; foliis reniformibus, novemlobis, acute dentatis, utrinque subnudis; corymbis terminalibus. Pers.*

Łodyżki niskie, kilkakalowe, włosiste; liście nerkowate, faldowane, częstokroć 9-klapkowe, ostro ząbkowane, prawie nagie; kwiaty gronkowobaldaszkowe, żółtawo zielone. Rośnie wszędzie na łąkach i pastwiskach; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 693.*

54. Skrytek. *Aphanes*.

1. Skrytek polny. *A. arvensis*; *foliis trifidis pubescentibus, floribus axillaribus, glomeratis.* Pers.

Lodyżki drobne, gałęziste; liście ogonkowate, 3 dzielne, kutnerowate; kwiaty drobne, zielonawe, w kupki międzylistne zebrane. Rośnie na polach odlogiem leżących, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 973.*

55. Kaniańka. *Cuscuta*.

1. Kaniańka pospolita. *C. vulgaris*; *floribus subsessilibus, corolla 4 5-andra; fauce nuda; stigmatibus acutis.* Pers.

Roślina pasorzytna, nitkowata, na przyległe rośliny, iakoto pokrzywy i t. d. pnąca się: kwiaty kupkowate bezszypułkowe, blade - różowe, 4-5-dzielne: pręcików podobnie 4 lub 5, i dla tego Persoon rodzaj kaniańki w klasie pięciopręcikowej pomieścił. Rośnie w cieniach między innymi roślinami, na polach między lmem częstokroć; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 199.*

56. Wodnica. *Potamogeton*.

1. Wodnica pływająca. *P. natans*; *foliis natantibus petiolatis, ellipticis, acutis, basi rotundatis, subcordatis.* Pers.

Lodyga długa, kolankowata, w wodzie zanurzona: liście nadwodne, pływające, ogonkowate, skórkowate, lśniące, eliptyczne, u spodu zokrąglone, prawie serduszkowate; kłosa rzadki, kwiaty zielonawe. Rośnie w stawach i jeziorach, kwitnie w Czerwcu.

2. Wodnica przerosła. *P. perfoliatum*; *foliis cordatis, amplexicaulibus.* Pers.

Lodyga gałęzista; liście jajowo-serduszkowate, bezogonkowe, gładkie, nerwiste; zanur-

62. Krzywoszyj. *Lycopsis*. Korona leykowata; gardziel zamknięta; rurka skrzywiona; kielich pękły.

63. Lepczyca. *Asperugo*. Korona leykowata; gardziel zamknięta; kielich owocowy spłaszczony, przedziały płasko-równoległe, buchtowate.

64. Ostrzeń. *Cynoglossum*. Korona leykowata; gardziel zamknięta; nasiona spłaszczone, bokiem wewnętrznym do słupka przyrosłe.

65. Farbownik. *Anchusa*. Korona leykowata; gardziel zamknięta; nasada rurki kątowata; spód nasion zryzowany.

66. Pacierzyczka. *Myosotis*. Korona łacowata; 5-dzielna, prawie wycięta; gardziel zamknięta.

2. Kwiaty 4-listkowe, podowocowe; ziarna okryte.

67. Kurzyślep. *Anagallis*. Korona kółkowa; nasada pręcików kosmata; torebka poprzecznie otwierająca się.

68. Bazanowiec. *Lysimachia*. Korona kółkowa; torebka kulista, ostrzem zakończona, 10-ścienna.

69. Pierwiosnka. *Primula*. Korona leykowata; rurka walcowata, gardziel otwarta; znamie okrągłe; torebka 1-komorkowa, otwór 10-dzielny; pod baldaszkiem pokrywa.

70. Hotoniia. *Hottonia*. Korona łacowata; pręciki w rurce korony osadzone; znamie okrągłe; torebka 1-komorkowa.

71. Bobrek. *Menyanthes*. Korona kosmata; znamie 2-dzielne; torebka 1-komorkowa.

72. Powój. *Convolvulus*. Korona dzwonkowata, fałdowana; znamiona dwa; torebka 2-3 komorkowa; komorki 2-ziarnowe.

73. Bielun. *Datura*. Korona leykowata, fałdowana; kielich rurkowaty, kątowaty, opadający; torebka 4-ścienna.

74. Blekot. *Hyoscyamus*. Korona lejkowata; tępa, nieforemna; pręciki pochyle; torebka 2-komorkowa, poprzecznie otwierająca się.

75. Tytuń. *Nicotiana*. Korona lejkowata, brzeg faldujący; pręciki pochyle; torebka 2-ścienna, 2-komorkowa.

76. Dziewanna. *Verbascum*. Korona kółkowa, nieforemna; pręciki pochyle, kosmate; znamie pojedyncze; torebka 2-ścienna, 2-komorkowa.

77. Czerwieniec. *Erythraea*. Korona lejkowata, rurka długa; kielich przyciśnięty, prawie 5-boczny, 5-zęby; pręciki po okwitnieniu szrubowato zwinione; znamiona 2-zbliżone; torebka 1-komorkowa.

78. Wielosif. *Polemonium*. Korona 5-dzielną; pręciki na łuszkach dwa osadzone; znamie 5-dzielne; torebka 3-komorkowa.

79. Psianka. *Solanum*. Korona kółkowa; główki pyłkowe nieco zrosłe, wierzchołki ich dwiema dziurkami otwarte; jagoda 2-komorkowa.

80. Toieść. *Vincetoxicum*. Korona kółkowa, prosto-stojąca; miódnik: 5-łuszek mięsistych, przylępienych; mieszki dwa; nasiona puchem pokryte.

3. Kwiaty 4-listkowe, nadowocowe.

81. Zyleniec. *Samolus*. Korona tacowata, 5-dzielną, przedziałki łuszkami przedzielone; pręciki na rurce osadzone; znamie okrągłe; torebka 1-komorkowa, 5-zęba.

82. Zerwa. *Phyteuma*. Korona z początku walcowato-konieczna, później 5-dzielną, przedziałki równowąskie; znamie 2-3-dzielne; torebka podkwiatowa, 2-3-komorkowa.

83. Dzwonek. *Campanula*. Korona dzwinkowata; dno łuszkami zamknięte, a na nich pręciki.

ciki osadzone: znamie 3-dzielne: torebka podkwiatowa, na bokach otwierająca się.

84. Wiciokrzew. *Lonicera*. Korona nieforemna, 5-dzielna: kielich 5-zębny: jagoda wieloziałnowa.

4. Kwiaty 5-listkowe, podowocowe.

85. Szaklak. *Rhamnus*. Kielich rurkowato dzwonekowany; korona 4-5-listkowa, pręciki pokrywająca, na kielichu osadzona; znamie pojedyncze lub 2-4-dzielne; jagoda 3-4-ziarnowa. Kwiaty niekiedy oddzielnopłciowe.

86. Trzmielina. *Evonymus*. Kielich płasko otwarty; korona 4-5-listkowa; torebka 4-5-boczna, 4-5-ścienna, 4-5-komorkowa, farbowana; nasiona czepkiem okryte.

87. Niecierpek. *Impatiens*. Kielich 2-listkowy; korona 5-listkowa, nieforemna: miodnik kapturkowaty; główki pyłkowe nieco zrosłe; torebka 5-ścienna, sprężysto pękająca się.

88. Fiołek. *Viola*. Kielich 5-listkowy; korona 5-listkowa, nieforemna, rogata; główki pyłkowe nieco zrosłe; torebka 3-ścienna, 1-komorkowa.

5. Kwiaty 5-listkowe, nadowocowe.

89. Porzeczka. *Ribes*. Korona 5-listkowa i pręciki na kielichu osadzone; słupek 2-dzielny; jagoda wieloziałnowa.

90. Bluszcz. *Hedera*. Korona 5-listkowa, listki podługowate; jagoda 5-ziarnowa, kielichem opasana.

6. Kwiaty niezupelne.

91. Leniec. *Thesium*. Kielich 1-listkowy, na nim pręciki osadzone; ziarno iedno; trwałym kielichem opasane.

Polygonum amphibium.

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

1. Kwiaty iednolistkowe, podowocowe.

92. Goryczka. *Gentiana*. Korona 1-listkowa: torebka 2-scienna, 1-komorkowa; dwa nasienne dwa, podłużne.

Polygonum amphibium. *Cuscuta*.

2. Kwiaty niezupelne.

93. Lebioda. *Atriplex*. Kwiaty pomieszanopielowe. *Obopielowe*: kielich 5-dzielny; korona 0; słupek 2-dzielny; ziarno 1, płaskie. *Samicze*: kielich 2-listkowy; ziarno spłaszczone.

94. Mącznik. *Chenopodium*. Kielich 5-listkowy, 5-kątny: korona 0; ziarno iedno, spłaszczone, kielichem okryte.

95. Owikła. *Beta*. Kielich 5-listkowy; korona 0; ziarno nerkwate, dnem grubym kielicha pokryte.

96. Sporysz. *Herniaria*. Kielich 5-dzielny; korona 0; pręciki nitkami płonnemi przedzielnymi; torebka 1-ziarnowa, kielichem pokryta.

97. Wiąz. *Ulmus*. Kielich dzwinkowaty, 5-dzielny, trwały: korona 0; skrzydlak spłaszczony, błonkowato skrzydelkowaty.

3. Baldaszkowate.

A. Pokrywy ogólne i szczególne.

98. Wietrznik. *Eryngium*. Kwiaty główkowe; pokrywa wielolistna; osadnik koniczny, plewisty: nasiona na dwoie podzielne.

99. Zankiel. *Sanicula*. Baldaszki skupione, prawie główkowe: kwiatki szrodkowe płonne; nasiona naieżone.

100. Barszcz. *Heracleum*. Pokrywa opadająca; kwiatki nie foremne, zagięto-więte;

nasiona eliptyczne, wcięte, spłaszczone, kresowate, błonką opasane.

101. Przewłoka. *Oenanthe*. Pokrywa ogólna, 1-liścia lub żadna; kwiatki nie foremne, śródkowe płonne, bezszypułkowe; nasiona kresowate, gębczasto skórkowate, na wierzchu kielich i pręciki trwałe.

102. Włoczydło. *Caucalis*. Pokrywa wieloliścia, lub żadna. Kwiaty promieniste, śródkowe samcze; listki koron zagięto-wcięte; nasiona szczecinowato-naieżone.

103. Marchew. *Daucus*. Pokrywy pierzasto dzielne. Kwiaty promieniste, śródkowe płonne; nasiona szczecinowato-naieżone.

104. Kolandra. *Coriandrum*. Pokrywa 1-liścia. Kwiaty promieniste; listki koron zagięto-wcięte; nasiona kuliste.

105. Bucień. *Laserpitium*. Kwiatki śródkowe płonne; listki koron zagięte; nasiona podługowate, kąty błonkowate.

106. Gorysz. *Peucedanum*. Pokrywy krótkie; nasiona jajowate, z obu stron kresowate, skrzydełkiem opasane.

107. Pietrasznik. *Conium*. Pokrywki połówkowe, częstokroć 3-listkowe; kwiatki wszystkie płodne; nasiona jajowate, 5-kresowe, kresy karbowane.

108. Oleśnik. *Athamanta*. Pokrywa wieloliścia; kwiatki wszystkie płodne; listki koron zagięte, wcięte; nasiona jajowato-podługowe, kresowate, kosmate.

109. Przewiercień. *Bupleurum*. Pokrywki 5-liście. Kwiatki wszystkie płodne; listki korony (żółte) zawinione; nasiona spłaszczone, okrągławe, kresowate.

110. Potocznic. *Sium*. Pokrywa wieloliścia; listki koron serduszkowate, iednokształtne; nasiona jajowate, spłaszczone, kresowate.

111. Olszeniec. *Selinum*. Pokrywa odgięta; listki koron równe, serduszkowate; nasiona jaj-

io-wo-podłużne, spłaszczone, pośrodku kresowate.

B. Pokrywki szczególne tylko.

112. Mordownik. *Aethusa*. Pokrywki szczególne połówkowe, 3 listkowe, zwisłe: kwiatki wszystkie płodne; nasiona kresowate.

113. Czechrzyca. *Anthriscus*. Pokrywki lancetowate, prostostojące; baldaszek składany: nasiona jajowate, włosisto-szorstkie, ostrzem gładkiem zakończone.

114. Trzebula. *Chaerophyllum*. Pokrywki odgięte, wklęsłe; listki koron zagięto-serduszkowate; nasiona podłużne, kresowate, gładkie.

115. Gierz. *Phellandrium*. Kwiatki wszystkie płodne, szrodkowe drobniejsze; nasiona jajowate, gładkie, na wierzchu kielich i słupki trwałe.

116. Dzięgiel. *Angelica*. Kwiatki wszystkie równe; listki koron zagięte; owoc okrągławy, z obu stron 3 skrzydełkowaty, słupki odgięte.

117. Zebrzyca. *Seseli*. Pokrywa 1-2-listkowa; baldaszki kuliste; owoc jajowaty, kresowaty.

118. Szaleń. *Cicuta*. Pokrywki 3-5-listkowe; kwiatki wszystkie równe; nasiona jajowate, równowate.

C. Pokryw i pokrywek braknie.

119. Kmin *Carum*. Pokrywa niekiedy 1-liścia; listki koron ostrogrzbietne, zagięto-wcięte; nasiona jajowo podłużne, kresowate.

120. Pasternak. *Pastinaca*. Listki koron zwinięte, całe; nasiona eliptyczne, spłaszczone.

121. Kopr. *Anethum*. Listki koron zwinięte, całe, (żółte); nasiona prawie jajowate, spłaszczone, kresowate.

122. Snitka. *Aegopodium*. Listki koron nie-

równe, zagięto-serduszkowate; nasiona iaiowo-podłużne, żebrzyste.

123. Pietruszka. *Apium*. Pokrywa 1 - liścią; listki koron równe; nasiona iaiowate, kresowate.

124. Biedrzeniec. *Pimpinella*. Listki koron zagięte; znamiona okrągławe; nasiona iaiowo-podłużne.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

1. Kwiaty nadowocowe.

125. Kalina. *Viburnum*. Kielich 5-dzielny; korona 5-dzielna; jagoda 1-ziarnowa.

126. Bez. *Sambucus*. Kielich 5-dzielny; korona 5-dzielna; jagoda 3-ziarnowa.

2. Kwiaty podowocowe.

127. Mokrzyca. *Alsine*. Kielich 5-listkowy; korona 5-listkowa; torebka 1-komorkowa, 3-ścienna, wieloziarnowa, we źródku osadnik nasien-ny nieprzyrosły.

RZĄD CZTEROSŁUPKOWY.

128. Dziewięciornik. *Parnassia*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa; miodników 5, serduszkowatych, rząśkowatych; wierzchołki rząś okrągłe; torebka 4-ścienna, 2-komorkowa.

RZĄD PIĘCIOSŁUPKOWY.

129. Len. *Linum*. Kielich 5-listkowy; korona 5-listkowa; torebka 5-ścienna, 10-komorkowa; nasiona pojedyncze.

130. Rosiczka. *Drosera*. Kielich 5-listkowy; korona 5-listkowa; torebka 1-komorkowa, wieloz-ziarnowa, wierzchołek iey 3-5-dzielny.

131. Zawciąg. *Statice*. Kielich 2-listkowy, fałdowany, suchy; korona 5-listkowa; ziarno 1, kielichem objęte.

Spergula arvensis.

RZĄD WIELOPRĘCIKOWY.

132. Ukwap. *Myosurus*. Kielich 5-listkowy, opadający; korona 5-listkowa, listki języczkowate; nasiona liczne, na osadniku długim osadzone.

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

58. Zmiiowiec. *Echium*.

1. Zmiiowiec pospolity. *E. vulgare*; *caule tuberculato-hispido; foliis caulinis lanceolatis, hispidis; floribus spicatis, lateralibus*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, gruczołkami czarnymi lub czerwonymi i włosami twardymi najeżona; liście lancetowate, szorstko-włosiste; kwiaty w kłosa jednostronne skupione, błękitne lub fioletowe. Rośnie wszędzie około dróg i wsi, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 445*.

59. Płucnik. *Pulmonaria*.

1. Płucnik wąskoliści. *P. angustifolia*; *foliis radicalibus lanceolatis*. Pers.

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście miętko kosmate; lancetowate, korzeniowe w ogonek zwężone, lodygowe bezogonkowe, lodygę otulające; kwiaty purpurowe, później błękitne. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 483*.

2. Płucnik lekarski. *P. officinalis*; *foliis radicalibus ovato-cordatis, scabris*. Pers.

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście korzeniowe jajowato-serduszkowate, ogonkowate, lodygowe

Łodygę otulającą, jajowo lancetowate; kwiaty purpurowe, później błękitne. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 482.*

60. Nawrót. *Lithospermum.*

1. Nawrót lekarski. *L. officinale; seminibus laevibus; corollis vix calycem superantibus; foliis lanceolatis, venosis. Pers.*

Łodyga prosta, łokciowa, szorstka, gałęzista; liście lancetowate, żyłowane; szypułki międzylistne; kwiaty blado żółtawe, od kielicha ledwo większe; nasiona gładkie, lśniące. Rośnie około Grodna; kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

2 Nawrót polny. *L. arvense; seminibus rugosis, corollis vix calycem superantibus. Pers.*

Łodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista; liście lancetowate, żyłami nieprzerosłe; kwiaty blado-żółtawe, od kielichów ledwo większe; nasiona chropawe. Rośnie wszędzie na polach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 456.*

61. Zywokost. *Symphytum.*

1. Zywokost lekarski. *S. officinale; foliis ovato-lanceolatis, decurrentibus. Pers.*

Łodyga prosta, łokciowa, gałęzista, włosista; liście długie, jajowo lancetowate, zbiegające; kwiaty wiszące, jedностronne, różowe lub purpurowe; przedziałki koron odgięte. Rośnie wszędzie na miejscach nieco wilgotnych, kwitnie w Maiu.

62. Krzywoszzy. *Lycopsis.*

1. Krzywoszzy polny. *L. arvensis; foliis lanceolatis, hispidis; calycibus florentibus erectis. Pers.*

Łodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, ostro-włosista; liście lancetowate, ząbkowane, ostrowłosiste; kielichy w czasie kwitnienia prosto stojące, po okwitnie-

niu wydęte, zwisłe: kwiaty blado błękitne. Rośnie wszędzie na polach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 435.*

63. Lepczyca. *Asperugo.*

1. Lepczyca leżąca. *A. procumbens*; *calycibus fructus compressis. W.*

Lodygi słabe, po ziemi rozesłane, kąlowate, szorstko-włosiste; liście jajowolancetowate, na brzegach i nerwie dolnym haczysto-rząsowate; kwiaty międzylistne, drobne, błękitnawe; kielichy owocowe szerokie, spłaszczone, odgięte. Rośnie wszędzie w ogrodach, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 552.*

64. Ostrzeń. *Cynoglossum.*

1. Ostrzeń lekarski. *C. officinale*; *staminibus corollae brevioribus; foliis lato-lanceolatis, basi attenuatis, tomentosis, sessilibus; laciniis calycinis oblongis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, włosista; liście jajowolancetowate, u spodu zwężone, bezszypułkowe, miętko kosmate; kwiaty gronkowe, brudno-czerwone; przedziały kielicha podługne, przęski od korony krótsze; nasiona najeżone. Rośnie wszędzie około wsi i pól, kwitnie w Czerwcu.

65. Farbownik. *Anchusa.*

1. Farbownik lekarski. *A. officinalis*; *foliis lanceolatis; spicis imbricatis, secundis; bracteis ovatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista, zgrzeblowato włosista; liście lancetowate, zgrzeblowato-włosiste; kłosa podwójne, kwiaty jednostronne; błękitno-purpurowe; kielichy 5-dzielne, przysadki jajow-

wate. Rośnie wszędzie na polach; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 572.*

2. Farbownik wąskoliści. *A. angustifolia; foliis oblongo-lanceolatis, integris; floribus spicatis; calycibus quinque-fidis; bracteis lineari-lanceolatis. Pers.*

Poprzedzającemu gatunkowi wielce podobny; liście są mniej szorstkie, kwiaty drobniejsze; światło błękitne, a przysadki wąsko-lancetowate. Rośnie około Grodna. *Gilibert.*

66. Pacierzyczka. *Myosotis.*

1. Pacierzyczka naieżona. *M. Lappula; seminibus aculeis glochidibus; foliis lanceolatis, pilosis. Pers.*

Lodygi $\frac{1}{2}$ łokciowe; liście lancetowate, włosiste; kwiaty groniaste, drobne, błękitne; łuski gardzieli żółtawe; nasiona kuliste, zewsząd szczytinami haczykami okryte. Rośnie na polach; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 692.*

2. Pacierzyczka błotna. *M. scorpioides; seminibus laevibus; caule subsimplici; foliis lanceolatis obtusis; calyce corollaque patulis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta: liście lancetowate, tępe: kielich 5-zęby, chropawy: korona otwarta, blade-błękitna; nysie gardzieli żółte; nasiona gładkie. Rośnie wszędzie na łąkach mokrych, kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 583.*

3. Pacierzyczka polna. *M. arvensis; caule basi ramosissimo folisque pilosis; racemo nudo; corolla connivente. Pers.*

Lodygi $\frac{1}{2}$ łokciowe, gałęziste, włosiste; liście ięzyczkowate; kwiaty włosiste, brzegi korony mało otwarte; nasiona gładkie, lśniące. Rośnie wszędzie na polach odłogiem leżących, kwitnie w Maju.

67. Kurzyślep. *Anagallis*.

1. Kurzyślep pospolity. *A. arvensis*; *caule procumbente*; *foliis ovatis*, *subtus punctatis*. *W.*

Lodyżki delikatne, po ziemi rozesłane, kątownate; liście jajowate, bezogonkowe, naprzeciwległe, gładkie, ze spodu kropkowane; szypułki międzylistne; kwiaty ponsowe. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilbert*.

68. Bazanowiec. *Lysimachia*.

1. Bazanowiec pospolity. *L. vulgaris*; *foliis ternis*, *ovatis*, *lanceolatis*; *racemis terminalibus*. *Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista; liście potrójne, bezogonkowe, jajowo-lancetowate; kwiaty żółte, w wiechę groniastą na wierzchołkach osadzone. Rośnie wszędzie nad wodami, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 689*.

2. Bazanowiec bukietowy. *L. thyrsiflora*; *racemis lateralibus pedunculatis*. *Pers.*

Lodyga prosta $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście naprzeciwległe, bezogonkowe, lancetowate; gronka międzylistne, szypułkowate, od liści krótsze; kwiaty drobne, żółte; przedziałki koron wąskie. Rośnie nad wodami i na łąkach mokrych; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 517*.

3. Bazanowiec rozesłany. *L. Nummularia*; *foliis subcordatis*; *floribus solitariis*; *caule repente*. *Pers.*

Lodyga po ziemi rozesłana; liście krótkoogonkowe, okągławe, nieco serduszkowate; szypułki międzylistne, 1-kwiatowe; kwiaty żółte. Rośnie w zaroślach wilgotnych, cienistych, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 493*.

69. Pierwiosnka. *Primula*.

1. Pierwiosnka lekarska. *P. officinalis*; *foliis rugosis, dentatis; limbo corollarum concavo, tubi collo oblongo. Pers.*

Liście korzeniowe podłużno jajowe, pomarszczone, ząbkowane; głąbik $\frac{1}{4}$ łokciowy, na nim baldaszek kwiatów siarczysto-żółtych; kwiaty zwisłe; kielich nieco wydęty; brzeg korony wklęsły, szczyka nad rurką podłużna. Rośnie wszędzie w lasach i zaroślach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 433.*

2. Pierwiosnka wyższa. *P. elatior*; *foliis rugosis, dentatis; limbo corollae plano; tubi collo hemispherico. Pers.*

Liście, głąbik, gatunkowi poprzedzającemu podobne; brzeg korony płaski, szczyka nad rurką półkulista. Rośnie w lasach około Grodna, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 434. Gilibert.*

70. Hottoniia. *Hottonia*.

1. Hottoniia błotna. *H. palustris; floribus verticillatis, pedunculatis. Pers.*

Liście na części łodygi w wodzie zanurzonej okrągowe, grzebieniasto-pierzastodzielne, część nad wodę wzniesiona naga, na niej okręgi kwiatów szypułkowate; szypułki wielokwiatowe, kwiaty bledo-różowe. Rośnie na brzegach jezior i stawów, mianowicie około rzeki Zwigždy w Trockim, kwitnie w Czerwcu. *Prof. Wolffgang. Fl. Dan. t. 487.*

71. Bobrek. *Menyanthes*.

1. Bobrek grzybieniony. *M. nymphoides; foliis cordatis, integerrimis; corollis ciliatis. Pers.*

Liście okrągławe, serduszkowate, gładkie, pływające; szypułki międzylistne; kwiaty żółte, brzegi koron rzasowate. Rośnie w wodach zwol-

na płynących; dawniej obficie na Popławach w kanale przedmłynowym. kwitnie w Czerwcu.

2. Bobrek trzylistny. *M. trifoliata*; *corollis superne dense barbatis*; *foliis ternatis*. Pers.

Lodyga naga, u spodu pochwami liściowemi okryta: liście ogonkowate, potrójne, listki gładkie, jaiowate; kwiaty groniaste, blado różowe; wierzeh korony gęsto kosmaty. Rośnie wszędzie na łąkach bagnistych, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 541.*

72. Powóy. *Convolvulus*.

1. Powóy polny. *C. arvensis*; *foliis sagittatis, utrinque acutis. pedunculis subunisfloris*. Pers.

Lodyga słaba, wiiąca się; liście strzałkowate, rogi zaostrome; szypułki prawie iednokwiatowe; korony zewnątrz czerwono-paskowate, wewnątrz białe; przysadki drobne, od kwiatów oddalone. Rośnie wszędzie na polach, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 459.*

2. Powóy większy. *C. sepium*; *foliis sagittatis, postice truncatis; pedunculis tetragonis, unifloris; bracteis cordatis maximis*. Pers.

Lodyga słaba, wiiąca się; liście strzałkowate, rogi ucięte; szypułki czworoboczne, iednokwiatowe; kwiaty białe; przysadki wielkie, serduszkowate, pod kielichem osadzone. Rośnie w lasach i zaroślach wilgotnych około Niemua i w Trockim, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 458.*

73. Bielun. *Datura*.

1. Bielun pospolisty. *D. Stramonium*; *pericarpis spinosis, erectis; foliis ovatis, sinuatis, glabris, basi in petiolum attenuatis*. Pers.

Lodyga gałęzista, rozłożysta, łokciowa lub wyższa; liście ogonkowate, kątowate, gładkie; kielich rurkowaty; kwiaty białe; nasienniki ja-

łowate, cierniste, prostostojące. Rośnie wszędzie około miast i wsi, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 436.*

74. Blekot. *Hyoscyamus.*

1. Blekot pospolity. *H. niger; foliis amplexicaulibus; sinuatis; floribus venosis, sessilibus. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, welnista; liście wycinane, lodygę otulające; kwiaty bezszypułkowe, w kłosa ułożone, żółtawe, fioletowo-siatkowate. Rośnie wszędzie około wsi i na dziedzicach, kwitnie przez lato.

75. Tytuń. *Nicotiana.*

1. Tytuń pospolity. *N. rustica; foliis petiolatis, ovatis, integerrimis; floribus obtusis. Pers.*

Lodyga $1\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, gałęzista; liście ogonkowate, łaiowate, nieco lipkie; kwiaty wiechowate, żółtawe; korony przytępione. Roślina początkowie obca, teraz we wszystkich wiejskich ogrodach pospolita.

76. Dziewanna. *Verbascum.*

1. Dziewanna wielka. *V. Thapsus; foliis decurrentibus, utrinque tomentosis; caule spicato, simpliciter. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, lub wyższa, welnista, pojedyncza; liście łaiowate, z obu stron welnistokosmate, po lodydze zbiegające; kwiaty złocisto-żółte, w kłosa gęste, długi skupione. Rośnie wszędzie w borach i na miejscach piaszczystych, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 631.*

2. Dziewanna mniejsza. *V. Lychnitis; foliis cuneiformi-oblongis, supra denudatis; caule angulato, paniculato. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, kątowata, gałęzista: li-

ście jajowato - podługne, karbowane, górne bezogonkowe, z wierzchu gładkie, ze spodu kosmate; kwiaty kupkowate, drobne, żółte. Rośnie nad Niemnem około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

3. Dziewanna czarna. *V. nigrum*; *foliis oblongo cordatis, petiolatis, undulato crenatis; subpubescentibus. Pers.*

Lodyga łokciowa, lub wyższa; liście dolne podługno - sercowate, ogonkowe, górne jajowate, bezogonkowe, karbowane, nieco kosmate; kłosa długi, gęste, kwiaty żółte, kupkowate; kłoski na pręcikach fioletowe. Rośnie wszędzie około pól; kwitnie przez lato.

77. Czerwieniec. *Erythraea.*

1. Czerwieniec Goryczka. *E. Centaurium*; *foliis oblongo-ovalibus, basi rosaceis, congestis; caule elongato; floribus fasciculato paniculatis, basi squamis 1-2-cinctis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, czworoboczna; liście eliptyczno podługowate, nerwiste; kwiaty różowe, bezszypułkowe, kupkowato wiechowate, u spodu dwiema przysadkami osadzone. Rośnie wszędzie na łąkach suchych i polach odłogiem leżących, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 617. Gentiana Centaurium, Lin: Chironia Centaurium. W.*

78. Wielosił. *Polemonium.*

1. Wielosił błękitny; *P. caeruleum*; *foliis pinnatis; floribus erectis; calycibus corollae tubo longioribus. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa; liście pierzaste, listki jajowo lancetowate; kwiaty prostostojące, błękitne; kielichy od rurki korony dłuższe. Rośnie wszędzie w zaroślach, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 255.*

79. Psianka. *Solanum*.

1. Psianka Słodkogorz. *S. Dulcamara*: caule inermi, fruticoso, scandente; foliis cordatis, glabris, superioribus auriculatis; corymbis oppositifoliis. Pers.

Łodyga drzewiasta, na płoty i drzewa pnąca się; liście dolne sercowate, gładkie, górne, ośczipowate; grona baldaszkowate, naprzeciwlistne; kwiaty fioletowe lub błękitne; jagody czerwone. Rośnie w miejscach wilgotnych; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 607.*

2. Psianka pospolita. *S. nigrum*; caule inermi, herbaceo; foliis ovatis, dentato angulatis; racemis distichis, nutantibus. Pers.

Łodyga gałęzista, rozłożysta; liście jajowate, kątowate, ząbkowane; gronka zwisłe, poboczne, kwiaty białe; jagody czarne. Rośnie wszędzie w ogrodach; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 460.*

3. Psianka Kartolla. *S. tuberosum*; caule inermi, herbaceo; foliis interrupte pinnatis, integerrimis; pedunculis subcorymbosis. Pers.

Łodyga zielna, nieco włosista; liście przerywano pierzaste, listki zupełnie całe; kwiaty groniasto-baldaszkowate. Roślina początkowie obca, dla wielkiej swej pożyteczności powszechnie utrzymywana.

80. Toieść. *Vincetoxicum*.

1. Toieść pospolita. *V. vulgare*; caule erecto; foliis ovatis, acuminatis, margine tenuissime ciliatis. Pers.

Łodyga prosta, łokciowa; liście jajowate, zastrzone, na brzegach delikatnie rząsowate; gronka baldaszkowate; kwiaty białe. Rośnie na miejscach suchych; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 849.*

81. Zyleniec. *Samolus*.

1. Zyleniec błotny. *S. Valerandi*; *caule erecto; foliis obtusis; racemo multifloro. Pers.*

Lodyga kilkacalowa: liście gładkie, jajowate, przylepione; grono wielokwiatowe: kwiaty białe. Rośnie około Grodna na łąkach mokrych; kwitnie w Lipcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 198.*

82. Zerwa. *Phyteuma*.

1. Zerwa kłosowa. *Ph. spicatum*; *spica elongata; stylis pilosiusculis, trifidis; foliis radicalibus cordatis, duplicato dentatis. Pers.*

Lodyga prosta, pojedyncza; liście korzeniowe długo ogonkowate, serduszkowate, podwójnie ząbkowane, łodygowe bezogonkowe: kłos długi, kwiaty żółtawe: słupki nieco włosiste, trzydzielne. Rośnie w lasach i zaroślach: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 362.*

2. Zerwa główkowa. *Ph. orbiculare; capitulo subrotundo; foliis serratis, radicalibus cordatis. Pers.*

Lodyga prosta, pojedyncza: liście dolne ogonkowate, sercowate, łodygowe bezogonkowe, piłkowane; główki okrągławe, kwiaty ciemno błękitne. *Gilibert* znajdował około Grodna w lesie Bobrowczyzna; kwitnie w Czerwcu.

83. Dzwonek. *Campanula*.

1. Liście gładkie.

1. Dzwonek okrągłoliści. *C. rotundifolia; ramosissima, foliis radicalibus (cito pereuntibus) subrotundis, profunde crenatis, caulinis confertis, angusto linearibus. Pers.*

Lodyga pochyła, gładka, gałęzista, 4łokciowa: liście korzeniowe krótkotrwałe, podłużnie nerkowate, lub okrągławe, karbowane, łodygo-

we równowąskie, zupełnie całe; kwiaty błękitne lub fioletowe częstokroć pojedyncze, rurkowato dzwónkowate. Rośnie w zaroślach pagórkowatych, kwitnie w Czerwcu.

2. Dzwonek rozpierzchły. *C. patula*; *foliis strictis, radicalibus lanceolato ovalibus*; *panícula patula*; *calyce denticulato*. Pers.

Lodyga prosta, delikatna, gładka; liście korzeniowe iaiowo lancetowate, karbowane, lodygowe bezogonkowe, lancetowate; wiecha rozpierzchła; kielicha przedziały u spodu ząbkowane; kwiaty mierney wielkości, błękitno-fioletowe, 5-dzielne. Rośnie wszędzie na polach i w zaroślach, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 373.*

3. Dzwonek brzoskwioliści. *C. persicifolia*; *glabra*; *foliis radicalibus obovatis, caulinis lanceolato linearibus, subserratis, sessilibus, remotis*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa lub wyższa, gładka; liście korzeniowe przewrotnie iaiowate, w ogonki zwężone, lodygowe wąsko lancetowate, delikatnie piłkowane, bezogonkowe, odległe; kwiaty groniaste, lub niekiedy pojedyncze, błękitne. Rośnie w lasach i zaroślach; kwitnie w Lipcu.

4. Dzwonek lilioliści. *C. lilifolia*; *foliis lanceolatis, caulinis acute serratis*; *floribus paniculatis, nutantibus*. Pers.

Lodyga prosta, 2 łokciowa, gładka; liście lancetowate, lodygowe ostropiłkowane, bezogonkowe; kwiaty wiechowate, zwisłe, blado błękitne. Rośnie w lasach; kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

2. Liście szorstkie.

5. Dzwonek szerokoliści. *C. latifolia*; *foliis ovato lanceolatis*; *caule simplicissimo, tereti*; *floribus solitariis, pedunculatis*; *fructibus cernuis*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa; pojedyncza; liście dolne wielkie, iaiowo lancetowate, ostro piłko-

wate, kosmate, łodygowe węższe, lancetowate : szypułki międzylistne jednokwiatowe : kielichów przedziały gładkie, szerokie : nasienniki pochyłe. Rośnie w lasach : kwitnie w Lipcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 85.*

6. Dzwonek jednostronny. *C. rapunculoides: radice repente; foliis cordato lanceolatis: caule ramoso: floribus secundis, sparsis: calycibus reflexis. Pers.*

Korzeń szeroko ścielący się; łodyga prosta, szorstka, łokciowa; liście dolne jajowo sercowate, górne jajowolancetowate, szorstkie, - ząbkowane; kwiaty jednostronne, pochyłe lub zwisłe, fioletowo błękitne; przedziały kielichów odgięte. Rośnie wszędzie w zaroślach; kwitnie przez lato.

7. Dzwonek szorstki. *C. Trachelium; caule angulato; foliis petiolatis, cordato lanceolatis, acute serratis; calycibus ciliatis, pedunculis trifidis. Pers.*

Łodyga prosta, kątowata, łokciowa; liście korzeniowe długo ogonkowate, szeroko sercowate, łodygowe węższe, jajowo lancetowate, ostro piłkowane; szypułki międzylistne, trzydzielne; kielichy zewsząd włosami naieżone; korony wewnątrz włosiste; nasienniki pochyłe. Rośnie wszędzie w zaroślach, kwitnie przez lato.

8. Dzwonek skupiony. *C. glomerata; caule angulato, simplici, glabriusculo; foliis scabris, oblongis, lanceolatis, cordatis, sessilibus; capitulo glomerato. Pers.*

Łodyga prosta, kątowata, łokciowa; liście szorstkie, korzeniowe długo ogonkowate, górne bezogonkowe, podługne: jajowo lancetowate, karbowano piłkowane; kwiaty bezszypułkowe, fioletowe, w główki wierzchołkowe skupione. Rośnie wszędzie na łąkach podlesnych i w zaroślach, kwitnie przez lato.

9. Dzwonek kosmaty. *C. Cervicaria; hispida; floribus sessilibus, capitulo terminali hae-*

misphero; foliis lanceolato linearibus, undulatis. Pers.

Lodyga prosta; nie dzielna, kątowata, szorstko kosmata; liście bezogonkowe, podługne; wąskie, karbowane, fałdliste; kwiaty błękitne, bezszypułkowe, w główkę półkulistą na wierzchołku skupione; kąty zewnętrzne koron rzęsowate. Rośnie na łąkach suchych podlesnych i w zaroślach; kwitnie przez lato.

84. Wiciokrzew. *Lonicera*.

1. Wiciokrzew czerwony. *L. Xylosteum; pedunculis bifloris; baccis distinctis; foliis integerrimis pubescentibus. W.*

Krzew 3-łokciowy, gałęzisty; liście naprzeciwległe, jaiowo eliptyczne, zupełnie całe, miękkie, kutnerowato kosmate; szypułki 2-kwiatowe; kwiaty białozółtawe; jagody dojrzałe czerwone, zrosłe. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Maiu.

2. Wiciokrzew czarny. *L. nigra; pedunculis bifloris; baccis distinctis; foliis ellipticis integerrimis. W.*

Krzew kształtem i wzrostem poprzedzającemu podobny; liście eliptyczne, zupełnie całe, gładkie; szypułki 2-kwiatowe, kwiaty białozółtawe; jagody dojrzałe czarne, nie zrosłe. Rośnie w lasach; kwitnie w Maiu. *Gilibert.*

85. Szakłak. *Rhamnus*.

Szakłak ciernisty. *R. catharticus; spinis terminalibus; floribus quadrifidis, dioicis; foliis ovatis, serratis. Pers.*

Krzew 5-łokciowy, gałęzisty, ciernisty; liście jaiowate, piłkowate; kwiaty oddzielno płciowe, kupkowate, 4 dzielne, zielonawe; jagody czarne. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 850.*

2. Szakłak górny. *R. alpinus; inermis; floribus dioicis; foliis ovatis, lanceolatis, glanduloso crenulatis.* Pers.

Krzew 5 łokciowy, bez cierni; liście jajowo lancetowate, gruczołkowato karbowane; kwiaty kupkowe, oddzielnopłciowe, czterodzielne, zielonawe; jagody czarne. *Gilibert* znajdował w lasach nad Niemnem około Grodna.

3. Szakłak Kruszyna. *R. Frangula; inermis; floribus monogynis, hermaphroditis; foliis integerrimis.* Pers.

Krzew 6-10kciowy, bez cierni; liście jajowo eliptyczne, zupełnie całe; kwiaty obopłciowe, iednosłupkowe, kupkowate, czerwone; jagody 2-ziarnowe, początkowie czerwone, dojrzałe czarne. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 278.*

86. Trzmielina. *Evonymus.*

1. Trzmielina pospolita. *E. europaeus; floribus plerisque tetrandris, quadrifidis; petalis oblongis; pedunculis compressis, multifloris; stigmatibus subulatis; foliis glabris.* Pers.

Krzew 4 łokciowy; gałęzie gładkie; liście gładkie, jajowo lancetowate, ogonkowate; szypułki spłaszczone, wielokwiatowe; kwiaty najczęściej 4-pręcikowe; listki koron podługowate białawe; znamiona ostro kończate, torebki 4-boczne, ponsowe; czepki na nasionach pomarańczowe. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Czerwcu.

2. Trzmielina brodawkowata. *E. verrucosus; floribus tetrandris; cortice verrucoso; pedunculis filiformibus, teretibus, subtrifloris.* Pers.

Krzew kilkakciowy; kora na pniu i gałęziach brodawkowato chropawa; liście jajowo lancetowate, zastrzone, piłkowane; szypułki nitkowane; kwiaty zielono czerwone, 4-pręcikowe; torebki 4-boczne, ponsowe; czepki na

sienne pomarańczowe. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Czerwcu.

3. Trzmielina szerokoliścia. *E. latifolius*; *floribus plerisque quinque-fidis. pentandris; petalis ovalibus; pedunculis filiformibus, teretibus, multifloris; cortice laevi. Pers.*

Krzew kilkałokciowy, na pniu i gałęziach kora gładka; liście jajowate; szypułki nitkowate, wielokwiatowe; kwiaty 5 dzielne, 5-pręcikowe; listki koron jajowate; torebki 5 boczne. Rośnie około Grodna w lasach; kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

87. Niecierpek. *Impatiens.*

1. Niecierpek pospolity. *I. Noli tangere; pedunculis multifloris, solitariis; foliis ovatis; geniculis caulinis tumentibus. Pers.*

Lodyga łokciowa, soczysta, gałęzista, gładka; kolanka zgrubiałe; liście jajowate; szypułki wielokwiatowe; kwiaty żółte, wiszące; torebka walcowata, gdy dojrzeje, sprężysto się pęka. Rośnie w miejscach mokrych, cienistych; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 582.*

88. Fiołek. *Viola.*

1. Bezłodygowe.

1. Fiołek kosmaty. *V. hirta; acaulis, foliis cordatis, acutis, piloso hispidis; stolonibus subnullis. Pers.*

Liście ogonkowate, podłużnie serduszkowate, szorstko włosiste; szypułki niżej środka przysadkami osadzone; kwiaty bladobłękitne, bezwonne; kielichy tępe. Rośnie w zaroślach pagórkowatych około Rybiszek, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 618.*

2. Fiołek błotny. *V. palustris; acaulis, foliis reniformibus. Pers.*

Korzeń ścielący się; liście sercowo nerkowate, gładkie; kwiaty blado błękitne, bezwonne, listek korony czerwawo brązowy. Rośnie wszędzie na łąkach błotnych, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 83.*

3. Fiołek wonny. *V. odorata: acaulis, foliis cordatis; stolonibus reptantibus. Pers.*

Liście serduszkowate, gładkie; szypułki pośrodku przysadkami osadzone; kwiaty fioletowe, wonne; z korzeni rozłogi płonne, ścielące się. Rośnie na pagórkach suchych około Wilna; kwitnie w Kwietniu, Maiu. *Fl. Dan. t. 309*

2. Łodygowe.

4. Fiołek dziki. *V. canina: caule adultiore adscendente, canaliculato; foliis oblongo cordatis; calycibus acutis. Pers.*

Łodygi kilkacalowe, po ziemi rozesłane, w czasie kwitnienia podniesione, rowkowate; liście podłużno sercowate, karbowane; kwiaty blado błękitne, bezwonne; kielichy ostre. Rośnie wszędzie w zaroślach suchych; kwitnie w Maiu.

5. Fiołek górny. *V. montana; caulis erectus; foliis cordatis, oblongis; stipulis semipinnatis. Pers.*

Łodyga prosta, słokciowa; liście podłużne, sercowate; przysadki liściowe wielkie, pierzastodzielne; kwiaty błękitne, bezwonne. Rośnie na łąkach podleśnych około Grodna; kwitnie w Maiu. *Gilibert.*

5. Fiołek dwoisto-kwiatny. *V. mirabilis; subacaulis, caule triquetro; foliis reniformi cordatis; floribus caulinis apetalis. Pers.*

Liście nerkowato sercowate, młodsze kapturkowato zwinięte, łodyżka trójkątna, kilkacalowa; kwiaty dwoiakie: na szypułkach z korzeni wyrastających są koronowe, blado błękitne, wonne, lecz płonne; na szypułkach zaś łodygowych bezkoronowe, płodne; i dla tego Fioł-

kiem *dziwnym*, *mirabilis*, iest nazwany. Li-
ski kielicha lancetowate, ostre, trzema brunat-
nemi nerwami oznaczone. Rośnie wszędzie wla-
sach około Wilna; kwitnie w Kwietniu, Maju.

7. Fiiołek trzykolorowy. *V. tricolor*; *caule angulato*, *glabro*, *diffuso*; *foliis oblongis*, *incisis*, *stipulis pinnatifidis*. *Pers.*

Łodyga kątowata, gładka; gałęzista; liście podługowate, wcinano ząbkowane; przysadki li-
ściowe pierzastodzielne: kwiaty wielkie, fioletowo
purpurowe, we środku żółte, rozmaicie kreso-
wate. Rośnie w ogrodach i na polach, kwitnie przez
lato.

3. Fiiołek polny. *V. arvensis*; *caule angula-
to*, *sulcato*; *foliis ovato lanceolatis*, *serratis*;
stipulis basi incisis; *calyce pubescente*, *corolla
sublongiore*. *Pers.*

Łodyga kątowata, gałęzista; liście jajowo lan-
cetowate, piłkowane; przysadki pierzastodzielne;
kielich kosmaty, od korony nieco dłuższy; li-
stki górne korony błękitnawe, dolny płamą żół-
tą wewnątrz oznaczony, kresowaty. Rośnie
wszędzie na polach; kwitnie przez lato.

89. Porzeczką. *Ribes*.

1. Porzeczką pospolita. *R. rubrum*; *inermis*;
racemis glabris, nutantibus; *floribus planis*; *petala-
lis obcordatis*; *foliis obtuse quinquelobis*. *Pers.*

Krzew gałęzisty, 2-łokciowy lub wyższy;
liście 5-klapkowe, ząbkowane: kwiaty groniaste,
wiszące, zielono żółtawe: listki koron prze-
wrotnie sercowate; jagody czerwone, kwaśne.
Rośnie wszędzie w lasach mokrych; kwitnie
w Maju.

2. Porzeczką górna. *R. alpinum*; *inermis*, *ra-
cemis erectis*; *bracteis flore longioribus*; *foliis
subtus lucidis*. *Pers.*

Krzew 2-łokciowy, gałęzisty, korą białawą
pokryty: liście 3-klapowe, ze spodu lśniące;

grona kwiatowe prosto stojące, przysadki od kwiatów dłuższe; jagody czerwone, słodkawe. Rośnie blisko Grodna w puszczy Bohrowczyzna; kwitnie w Maju. *Gilibert*. W wielu ogrodach pod niewłaściwem imieniem rozynek drobnych utrzymuje się.

3. Porzeczka Smrodynia. *R. nigrum*; *inermis*; *foliis subtilis punctatis*; *racemis laxis*; *floribus campanulatis*, *bracteis pedicellis brevioribus*. *Pers.*

Krzew niski, rozłożysty; liście klapowate, gładkie, młodsze ze spodu kropkowane, właściwie, równie jak krzew cały, woniejące; grona rzadkie, kwiaty czerwone, dzwonkowate; przysadki od szypulek krótsze; jagody czarne, słodkawe. Rośnie wszędzie w lasach mokrych, kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 556*.

4. Porzeczka Agrest kosmaty. *R. Grossularia*; *ramis aculeatis*; *petiolis pilosis*; *bractea diphylla*; *baccis hirsutis*. *Pers.*

Krzew niski, ciernisty: ciernie potrójne lub podwójne; liście gładkie, klapowate, ogonki włosiste; szypulki 1-kwiatowe, przysadki 2-listkowe; kwiaty brunatno-zielone; jagody włosami gruczołowato główkowatemi naieżone; rośnie na pagórkach suchych, częściej w ogrodach; kwitnie w Maju.

5. Porzeczka Agrest gładki. *R. Uva crisa*; *ramis aculeatis*; *baccis glabris*; *pedicellis bractea monophylla*. *Pers.*

Krzew niski, ciernisty: liście kutnerowate; szypulki 1-kwiatowe; przysadki 1-listkowe; kwiaty zielono-czerwone; jagody gładkie. Rośnie na suchych pagórkach, i w ogrodach się utrzymuje. Kwitnie w Maju.

90. Bluszcz. *Hedera*.

1. Bluszcz pospolity. *H. Helix*; *foliis tri-quinquelobis*, *floralibus ovatis*; *umbella erecta*. *Pers.*

Krzew pnący się; liście trwałe, skórkowate,

Isniące, trzy lub pięćklapowe, pod kwiatami iagowate; kwiaty baldaszkowate; iagody czarne. Rośnie w lasach około Szczuczyna: znaydowałem podobnież w puszcach Preńskich za Niemnem. Kwitnie w jesieni.

91. Leniec. *Thesium*.

1. Leniec pospolity. *Th. intermedium*; *caule stricto, elongato*; *foliis lineari-lanceolatis, trinerviis*; *panicula foliacea*. Pers.

Lodygi delikatne, nie dzielne, $\frac{1}{2}$ łokciowe, prosto-stoiące; liście równowąskie, 3-nerwiste; kwiaty żółtawo-zielone. Rośnie w zaroślach pagórkowatych około Wilna, mianowicie pod Rybiszkami; kwitnie w Maiu.

92. Goryczka. *Gentiana*.

1. Goryczka krzyżowa. *G. cruciata*; *corollis quadrifidis, imberbibus*; *floribus verticillatis, sessilibus*; *foliis decussatis, connato-vaginantibus*. Pers.

Lodyga prosta, $\frac{1}{4}$ łokciowa: liście krzyżowo naprzeciwległe, pochwo-zrosłe; kwiaty bezszypulkowe, okrągowe, zielonawo-błękitne, 4 dzielne. Rośnie w zaroślach i na łąkach podleśnych; kwitnie w Lipcu.

2. Goryczka wąskoliścia. *G. Pneumonanthe*; *corollis quinquesfidis, campanulatis, axillaribus, pedunculatis*; *foliis lineari-lanceolatis, obtusis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, nie dzielna; liście naprzeciwległe, równowąskie, tępe; kwiaty dzwonkowate, szypulkowate, międzylistne, 5-dzielne, ciemnobłękitne; pręciki zrosłe. Rośnie w lasach i na łąkach podleśnych, kwitnie w Sierpniu. Fl. Dar. 1. 269.

3. Goryczka łąkowa. *G. Amarella*; *floribus fasciculato-subumbellatis*; *corollis hypocraterisfor-*

nibus; quinquefidis, tubo transversim crispo; calycis laciniis aequalibus; foliis ovato-lanceolatis. Pers.

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście bezogonkowe, jajowo-lancetowate, ciemnozielone; kwiaty baldaszkowo-kupkowate, fioletowe; przedziałki kielicha równe; korona 5-dzielna, łacowa, rurka poprzecznie pomarszczona, gardziel błonką frezlowatą opasana. Rośnie w lasach i na łąkach podleśnych, kwitnie w Sierpniu.

4. Goryczka polna. *G. campestris; corollis quadrifidis, hypocrateriformibus, obtusis, fauce barbatis; calycis laciniis duabus maximis. Pers.*

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście jajowolancetowate; kwiaty kupkowate, błękitne: kielicha dwie przedziałki od innych większe; korona 4-dzielna, łacowa, przedziałki tępe; gardziel błonką frezlowatą opasana. Rośnie na polach odłogiem leżących; kwitnie w Sierpniu.

93. Lebioda. *Atriplex.*

1. Lebioda ogrodowa. *A. hortensis; caule erecto, herbaceo; foliis triangularibus. Pers.*

Lodyga prosta, gładka, gałęzista: liście szerokie, trójkątne, zastrzone; kwiaty wiechowato kłosowe: kielichy owocowe okrągławe, spłaszczone. Dwie tego gatunku odmiany, żółta i czerwona, początkowie obce, wszędzie w ogrodach są dziś pospolite; kwitną w Lipcu.

2. Lebioda poszarpana. *A. laciniata; caule herbaceo; foliis deltoideis, dentatis, subtus argenteis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista, rozłożysta: liście trójkątne, głęboko ząbkowane i prawie poszarpane, ze spodu łuszkowato srebrzyste: kwiaty wiechowato-kłosowe: kielichy owocowe nieforemnie rombowo-czworoboczne. Rośnie około Grodna. *Gilibert.*

3. Lebioda ośczipowata. *A. hastata; caule*

herbaceo, erecto; valvis calycinis faemineis magnis, membranaceis, reticulatis, margine dentibus longe setaceis. Pers.

Lodyga prosta, kątowata, rozłożysta, gałęziasta; liście trójkątne, ząbkowane, nieco osczepowate; przedziały kielichów samichych wielkie, błonkowate, siatkowate, ząbkowane, ząbki szczytowe. Rośnie w ogrodach, kwitnie w Lipcu.

4. Lebioda rozłożysta. *A. procumbens; caule herbaceo; foliis triangulari-lanceolatis; calycibus seminum triangularibus, acutis, margine et disco dentatis. Pers.*

Lodyga gałęzista rozłożysta; liście trójkątne lancetowate, górne wąsko-lancetowate; kielichy nasienne trójkątne, zastrzone, na grzbiecie i brzegach ząbkowane. Rośnie w ogrodach i na dziedzińcach, kwitnie w Lipcu.

91. Mącznik. *Chenopodium.*

1. Liście zupełnie całe.

1. Mącznik strzałkowaty. *Ch. bonus Henricus; foliis triangulari-sagittatis, integerrimis; spicis compositis aphyllis, axillaribus. Pers.*

Lodyga prosta, gładka, rowkowata; liście trójkątno-strzałkowate, zupełnie całe, z wierzchu ciemnozielone, ze spodu nieco mączaste; kłosa wiechowate, nagie, z pomiędzy liści powstają. Rośnie, według świadectwa Giliberta, w ogrodach około Grodna, kwitnie w Czerwcu.

2. Mącznik mierzliwy. *Ch. ooidum; foliis integerrimis, rhomboidatis; floribus conglomeratis, axillaribus; caule diffuso. Pers.*

Lodyga gałęzista, po ziemi rozestłana; liście jajowo-rhomboidalne, z obu stron mączaste; kwiaty w kupki międzylistne i wierzcholkowe skupione. Rośnie w ogrodach, blisko Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert. Ch. Vulvaria. L.*

3. Mącznik wielozłarnowy. *Ch. polyspermum;*

foliis integerrimis, ovalis, cymis dichotomis, aphyllis, axillaribus; seminibus subnudis. Pers.

Lodyga niekiedy prosta, lub po ziemi rozestłana; liście jajowate, zupełnie całe: kwiaty groniaste, grona poboczne, międzylistne i wierzchołkowe: nasiona prawie nagie. Rośnie w ogrodach, kwitnie w Lipcu.

2. Liście łątowate, ząbkowane,

4. Mącznik trójkątnoliści. *Ch. urbicum; foliis triangularibus, subdentatis; racemis confertis, strictissimis, cauli approximatis, longissimis, subaphyllis. Pers.*

Lodyga prosta, prawie nie dzielna; liście trójkątne, nieco ząbkowane, górne strzałowo-lancetowe; grona gęste, długie, prosto stojące, do łodygi przytulone, prawie bezlistne. Rośnie wszędzie w ogrodach i na polach gnoynych, kwitnie w Czerwcu.

5. Mącznik murowy. *Ch. murale; foliis ovatis, inaequaliter dentatis, acutis, nitidis; racemis corymbosis, nudis; caule ramoso, patulo. Pers.*

Lodyga gałęzista, rozłożysta; liście długo-ogonkowe, rombowo-jajowate, nie równie ostro ząbkowane, lśniące: grona podbaldaszkowe, bezlistne. Rośnie w ogrodach i około płotów, kwitnie w Czerwcu.

6. Mącznik czerwony. *Ch. rubrum; foliis cordato-triangularibus, obtusiusculis, sinuato dentatis; racemis erectis, compositis, subfoliosis, caule brevioribus. Pers.*

Lodyga prosta, brózdowana, gładka; liście sercowo-trójkątne, przytępione, wycinano ząbkowane, na brzegach czerwone; grona prosto stojące, składowe, liśćmi nieco przerosłe, od łodygi krótsze. Rośnie w ogrodach blizko Grodza, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

7. Mącznik biały. *Ch. album; foliis rhom-*

boideo-ovatis, erosus, postice integris, summis oblongis; racemis erectis. Pers.

Lodyga prosta, gałęzista; liście czworobocznie-jałowate, wygrzyzione, białomączaste, nasady całe, górne podługowate, zupełnie całe; kłosa gałęziste, prosto stojące. Rośnie wszędzie w ogrodach i na polach uprawnych, kwitnie przez lato.

8. Mącznik zielony. *Ch. viride; foliis lanceolato-rhomboides; dentato sinuatis; racemis ramosis, subsiliatis. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, zielona, kątowata, kąty czerwone: liście nie równie czworoboczne, lancetowate, wycinane, górne podługne, zupełnie całe; kłosa gałęziste; kwiaty kupkowate. Rośnie wszędzie z poprzedzającym gatunkiem, któremu jest wielce podobny; kwitnie w Czerwcu.

9. Mącznik kątowaty. *Ch. hybridum; foliis cordatis, angulato acuminatis; racemis ramosis, divaricatis, nudis. Pers.*

Lodyga prosta, gładka, gałęzista; liście szerokie, sercowate, wcinano kątowate, zaostrome; grona gałęziste, rozłożyste, nagie. Rośnie w ogrodach około Wilna; kwitnie w Czerwcu.

10. Mącznik blady. *Ch. glaucum; foliis ovato-oblongis, repandis, subtus glaucis; racemis nudis, simplicibus, glomeratis. Pers.*

Lodyga łokciowa, pochyła lub leżąca; liście jałowato podługne, wyginane, ze spodu błękitnawo zielone; gałęzie różgowate; kłosa nagie, nie dzielne, kupkowate. Rośnie w ogrodach i około pól; kwitnie w Czerwcu.

95. Cwikła. *Beta.*

2. Cwikła Burak. *B. vulgaris; floribus congestis; foliis inferioribus ovatis. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, gładka, rówkowata; liście korzeniowe szerokie, jałowate, czerwona-

we, lub purpurowo czerwone, górne jajowate, zaostrome; kłosa długie: kwiaty kupkowate. Gatunek początkowie obcy, we wszystkich ogrodach pospolity.

96. Sporysz. *Herniaria*.

1. Sporysz gładki. *H. glabra; herbacea, glabra, glomerulis multifloris, spicaeformibus. Pers.*

Łodyga delikatna, po ziemi rozestana, kolanowata: liście drobne, gładkie, jajowate; kwiaty drobne, zielono żółtawe, bezszypułkowe, w kupki międzylistnie skupione. Rośnie wszędzie na polach, kwitnie przez lato. *Fl. D. t. 529.*

97. Wiąz. *Ulmus*.

1. Wiąz pospolity. *U. campestris; foliis duplicato serratis, basi inaequalibus; floribus subsessilibus, conglomeratis, pentandris; fructibus glabris. Pers.*

Drzewo wyniosłe: liście podwójnie piłkowane, przy nasadzie nie równe, szorstkie: kwiaty prawie bezszypułkowe, pięciopęcikowe, w kupki skupione; owoce gładkie. Rośnie w lasach; kwitnie w Kwietniu.

2. Wiąz Brzost. *U. effusa; foliis duplicato serratis, basi inaequalibus; floribus octandris, pendunculatis, effusis; fructibus margine ciliatis. Pers.*

Drzewo miernej wysokości; liście podwójnie piłkowane, przy nasadzie nierówne, szorstkie: kwiaty 5-8-pęcikowe, szypułkowe, rozpięzchłe; brzeg owocu rzasowaty. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Kwietniu.

98. Wietrznik. *Eryngium*.

1. Wietrznik szerokoliści. *E. planum; foliis radicalibus cordato ovalibus, planis, crenatis,*

Lodyga prosta, gałęzista, szorstka; liście dolne wielokrotnie składane: listki jajowo lancetowate, nacinane, ząbkowane, górnych listek wierzchołkowy wąsko - lancetowaty: pokrywa ogólna wieloliścia; kwiaty czerwone: nasiona jajowate, włosisto naieżone; słupki odgięte. Rośnie w zaroślach i około płotów: kwitnie w Lipcu. *Tordylium Anthriscus. Lin.*

103. Marchew. *Daucus.*

1. Marchew dzika. *D. Carota; seminibus hispidis; petiolis subtus nervosis; foliorum lacinis anguste linearibus, acutis. Pers.*

Lodyga prosta, 2 - łokciowa, włosista; spód ogonków liściowych nerwowaty; liście wielokrotnie składane, listki wąskie, zaostrome; baldaszek kwitnący płaski, nasienny wklęsły; kwiaty białawe, pośrodku kwiatek płonny, bezkształtne, purpurowe. Rośnie w zaroślach i na łąkach suchych; kwitnie w Lipcu. Marchew ogrodowa jest odmianą tego gatunku.

104. Kolandra. *Coriandrum.*

1. Kolandra ogrodowa. *C. sativum; fructibus globosis. Pers.*

Lodyga prosta, kresowata, gałęzista; liście dolne pierzaste, listki okrągławe, nacinane, łodygowe dwoistopierzastodzielne, listki wąskie; ziarna kulisto okrągłe; kielich i słupki trwałe. Roślina we wszystkich swych częściach odrazliwie wonna; rośnie w ogrodach; kwitnie w Lipcu.

105. Bucień. *Laserpitium.*

1. Bucień szerokoliści. *L. latifolium; foliis oblique cordatis, dentatis, dentibus mucronatis; seminum alis crispis. Pers.*

Lodyga prosta, kresowata; liście podwójno-

troiste, listki szerokie, ukośnie sercowate, ząbkowane; baldaszki obszerne, kwiaty białawe; skrzydełka nasion pomarszczone. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Lipcu.

2. Bucień kosmaty. *L. pruthenicum*; *hispidum*, *foliolis lanceolatis*, *integerrimis*, *extimis coalitis*. Pers.

Lodyga prosta, kątowata, u spodu wstecznie szorstka; liście pierzaste, włosiste, listki lancetowate, pierzastodzielne, nieząbkowane, wierzchołkowe zrosłe; kwiaty białe, listki korony serduszkowate; zarodki kosmate; nasiona dojrzałe gładkie, skrzydełkowate. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Sierpniu. *Gilibert*.

3. Bucień trzyklapkowy. *L. trilobum*; *foliolis trilobis*, *incisis*. Pers.

Lodyga prosta, kresowata; liście podwójno-troiste, listki trzyklapkowe, klapy tępe, z wierzchu nacinane, do liści orlikowych podobne; kwiaty białe; nasiona skrzydłaste i kresowate. Rośnie nad Niemnem około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert*. Czyli raczej nie *B. orlikoliści*. *L. aquilegifolium*?

106. Gorysz. *Peucedanum*.

1. Gorysz lekarski. *P. officinale*; *foliis quinqueis tripartitis*, *filiformibus*, *linearibus*. Pers.

Lodyga łokciowa lub wyższa, kresowata, mien- nie gałęzista; liście pięciorako trzydzielne, listki drobne, wąskie, prawie nitkowate; pokrywa wielolistnia; kwiaty żółtawe. Rośnie w ogrodach opuszczonych około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert*.

2. Gorysz łąkowy. *P. Silaus*; *foliolis pinnatifidis*, *laciniis oppositis*; *involucro universali diphylo*. Pers.

Lodyga łokciowa lub wyższa, kątowata, brzd- dowana; liście ciemnozielone, wielokrotnie pier- zaste, przedziałki naprzeciwległe, wąsko-lance-

owate, wierzeholkowe zrosłe; pokrywa 1-3-listkowa, niekiedy żadna; kwiaty żółtawe. Rośnie na łąkach, kwitnie w Lipcu.

107. Pietrasznik. *Conium*.

1. Pietrasznik plamisty. *C. maculatum*; *caule ramosissimo, maculato; seminibus striatis.* Pers.

Lodyga 2-łokciowa, gałęzista, kresowata, czerwono-plamista; liście wielokrotnie pierzaste, listki łoiowate, zastrzone, pierzastodzielne, przedziałki głęboko piłkowane; pokrywa 3-5-listkowa; kwiaty białawe; nasiona pięcią kresami oznaczone. Rośnie wszędzie w ogrodach i na polach około wsi, kwitnie w Czerwcu. Cała roślina odrażliwie wonna.

108. Oleśnik. *Athamanta*.

1. Oleśnik górny. *A. Libanotis*; *foliis bipinnatis, planis; umbella hemispherica; seminibus hirsutis.* Pers.

Lodyga kątowata, brózdowana, gałęzista; liście dwa razy pierzaste, płasko rozwinięte, listki podługne, nacięto-ząbkowane; baldaszki gęste, półkuliste; kwiaty białawe; nasiona kosmate. Rośnie na łąkach suchych i w zaroślach, kwitnie w Lipcu.

109. Przewiercień. *Bupleurum*.

1. Przewiercień przerosły. *B. rotundifolium*; *involucris universalibus nullis, foliis persiliatis.* Pers.

Lodyga gładka, 1-łokciowa lub wyższa; liście gładkie, okrągławo-elliptyczne, przerosłe; pokrywy ogólnej braknie, szczególne 5-listkowe, łoiowate, nierówne, żółtawe, ostrzemi zakończone;

kwiaty żółte. Rośnie na polach około Grodna;
kwitnie w Lipcu. *Gilibert*.

110. Potocznik. *Sium*.

1. Potocznik szerokoliści. *S. latifolium*; *cau-
le elongato, sulcato, angulato; foliis pinnatis;
foliis lanceolatis; aequaliter serratis; umbella
terminali. Pers.*

Lodyga gałęzista; kątowata, brózdowana; li-
ście pierzaste, listki sercowo-lancetowate, pił-
kowate; baldaszki wierzchołkowe. Rośnie nad
wodami i na łąkach mokrych, kwitnie w Lipcu.
Jacq. Fl. Austr. t. 66.

2. Potocznik wąskoliści. *S. angustifolium*; *cau-
le ramoso, striato; foliis pinnatis, foliis inci-
so-lobatis; umbellis axillaribus pedunculatis; in-
volucro universali pinnatifido. Pers.*

Lodyga prosta, kresowata, rozwarło-gałęzi-
sta; liście pierzaste, listki naciuno-kłapowate;
baldaszki międzylistne, lub naprzeciwlistne, szy-
pułkowate; pokrywa ogólna pierzastodzielna. Ro-
śnie nad wodami, kwitnie w Lipcu. *Jacq. Fl.
Austr. t. 67.*

3. Potocznik kolankokwiatowy. *S. nodiflo-
rum*; *caule procumbente; foliis pinnatis, folio-
lis ovatis; umbellis axillaribus, sessilibus. Pers.*

Lodyga słaba, leżąca, gałęzista; liście pierza-
ste, listki jajowate, piłkowate; baldaszki na ko-
lankach lodygi międzylistne lub naprzeciwlistne,
bezszypułkowe; pokrywa iednoliścia, lub żadna.
Rośnie nad wodami, kwitnie w Lipcu.

4. Potocznik sierpowaty. *S. Falcaria*; *foli-
olis linearibus, decurrentibus, connatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, rozwarło-gałęzista; liście
pierzaste, listki twarde, błękitnawo-zielone, 2-3-
dzielne, ostro piłkowate, sierpowato zgięte, po
szypułce zbiegające, zrosłe; kwiaty białe; bal-
daszki płaskie. Rośnie na polach około Grodna;
kwitnie w Lipcu. *Gilibert. Jacq. Fl. Aust. t. 257.*

111. Olszeniec. *Selinum*.

1. Olszeniec błotny. *S. palustre*; *sublactescens*; *caule striato*; *radice fusiformi, subdiviso*; *radiis umbellae hispidis*. Pers.

Korzeń gruby, wrzecionowaty, nieco podzielony; łodyga 2-łokciowa, kątowata, galezista; liście obszerne, wielokrotnie pierzaste, listki pierzastodzielne, jajowo-lancetowate; baldaszki obszerne, płaskie; szypułki ostro-szorstkie; pokrywa wielolistna, listki lancetowate; kwiaty białe; ze wszystkich części przzerwanych sok mleczny płynie. Rośnie nad wodami, kwitnie w Lipcu.

2. Olszeniec kątowaty. *S. Carvisolia*; *caule sulcato*, *acutangulo*; *involucro universali evanido*; *foliolis lanceolatis, incisis, apice callosomucronatis*; *pistillis fructus reflexis*. Pers.

Łodyga łokciowa, gładka, ostro kątowata, prawie skrzydełkowata; liście troisto pierzaste, listki lancetowate, nacinane, ostrzem twardem zakończone; pokrywa ogólna opadająca; baldaszki obszerne, kwiaty białe; słupki na nasionach odgięte. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Sierpniu. Gilibert. *Iacq. Fl. Austr. t. 16*.

3. Olszeniec rozwarty. *S. Oreoselinum*; *foliis triplicato-pinnatis, foliolis ovato-acutis, incisoserratis, divaricatis*. Pers.

Łodyga prosta, łokciowa, kresowata; liście wielokrotnie pierzaste; szypułki ogólne i szczególne są niby pogięte lub połamane w swym kierunku, ztąd listki są rozwarte, jajowo-zaostrozne, wecinano-pilkowate; kwiaty białe. Rośnie wszędzie w zaroślach pagórkowatych, kwitnie w Lipcu. *Iacq. Fl. Austr. t. 68. Athamanta Oreoselinum. Lin.*

4. Olszeniec modry. *S. Cervaria*; *foliis pinnatis, inciso-angulatis; seminibus oblongis*. Pers.

Łodyga 2-łokciowa lub wyższa, kresowata; liście dwoistopierzaste; listki jaiowate, nacinano-kątowate, pilkowate, gładkie, modre, twarde,

kwiaty białe, nasiona podługowate. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Lipcu. *Jacq. Fl. Austr. t. 69. Athamanta Cervaria Lin.*

112. Mordownik. *Aethusa.*

1. Mordownik pospolity. *Ae. Cynapium; foliis pinnatis, foliolis pinnatifidis, nitidis. Pers.*

Lodyga gładka, nieco kresowata; liście wielokrotnie pierzaste, listki ciemnozielone, gładkie, lśniące, pierzastodzielne, nacinane; baldaszki długo-szypułkowate: pokrywki wąsko-lancetowate; kwiaty białe, nasiona rowkowate. Rośnie wszędzie w ogrodach i między zbożem, kwitnie w Lipcu.

113. Czechrzyca. *Anthriscus.*

1. Czechrzyca pospolita. *A. vulgaris; seminibus ovatis hispidis; caule laevi; umbellis sublateralibus; petiolorum margine villosociliato. Pers.*

Lodyga prosta, nieco bruzdowana, gładka; liście wielokrotnie pierzaste, listki jaiowate, zastrzone, pierzastodzielne; szypułki i pochwy kosmate, brzegi kosmato rząsowate; baldaszki poboczne; naprzeciwliście; nasiona jaiowate, szcotołkowate. Rośnie w ogrodach i około płotów, kwitnie w Czerwcu. *Jacq. Fl. Austr. t. 154. Scandix Anthriscus. Lin.*

114. Trzebula. *Chaerophyllum.*

1. Trzebula leśna. *Ch. sylvestre; caule striato; geniculis tumidiusculis; seminibus laevibus. Pers.*

Lodyga prosta, kresowata, kosmata, kolanka zgrubiałe, obrączką czerwoną opasane; liście wielokrotnie pierzaste, listki jaiowate, zastrzone, pierzastodzielne, na nerwach i ogonkach kosmate; pokrywa ogólna i liścia, lub żadna;

szczególne jajowate, błonkowate; kwiaty białe; nasiona gładkie, lśniące. Rośnie w ogrodach i na pastwnikach; kwitnie w Maiu. *Iacq. Fl. Austr. t. 149.* U. M.

2. Trzebula ogrodowa. *Ch. sativum*; *seminibus laevibus*; *umbellis lateralibus*, *subsessilibus*; *involucro universali foliiformi*. *Pers.*

Lodyga gładka, gałęzista; liście wielokrotnie pierzaste; listki jajowate; ostre, pierzastodzielne, nacinane; baldaszki poboczne, prawie bezszypulkowe; pokrywa ogólna lisciowa, szczególne lancetowate, nierówne; nasiona gładkie, słupkiem trwałym zakończone. Roślina obca, przyziemnie włośna; dla użycia swego wszędzie w ogrodach pospolita. — *Scandix Cerefolium Lin.*

3. Trzebula główkowa. *Ch. bulbosum*; *caule laevi*, *geniculis tumido*, *basi hirsuto*. *Pers.*

Korzeń zgrubiały, główkowy; lodyga 3-łokciowa, gałęzista, czerwono-plamista; przy kolankach zgrubiała, nad korzeniem kosmata; liście wielokrotnie pierzaste; na nerwach kosmate, listki pierzastodzielne, lancetowate; kwiaty białe; pokrywki szczególne wąsko lancetowate. Rośnie wszędzie w ogrodach i na pastwnikach; kwitnie w Czerwcu. *Iacq. Fl. Austr. t. 63.*

4. Trzebula pochyła. *Ch. temulum*; *caule maculato*, *scabro*; *geniculis tumidis*. *Pers.*

Lodyga łokciowa, szorstkawa, w kolankach zgrubiała, czerwono-plamista; liście wielokrotnie pierzaste, kosmate; listki jajowate, pierzastodzielne, nacinane; baldaszki przed rozkwitnieniem zwiśnię; kwiaty białe. Rośnie w ogrodach, około płotów, kwitnie w Czerwcu. *Iacq. Fl. Austr. t. 65.*

5. Trzebula błotna. *Ch. palustre*; *foliis tripinnatis*, *latis*, *foliolis inciso-serratis*; *fructibus biaristatis*, *divergentibus*. *Pers.*

Lodyga 1½-łokciowa, kosmata; liście wielokrotnie pierzastodzielne, szerokie; listki wąskolancetowate, nacinane, piłkowane; kwiaty nierów-

wne, białe lub czerwone; nasiona długie; prawie walcowate, dwiema trwałemi słupkami ościsto zakończone. Rośnie nad wodami około Grodna; kwitnie w Czerwcu. *Gilibert. Jacq. Fl. Austr. t. 148.*

6. Trzebula wonna. *Ch. aromaticum*; caule aequali; foliis cordatis, serratis, integris; fructibus biaristatis. *Pers.*

Lodyga łokciowa lub wyższa, szorstka, na kolanach nie zgrubiała; liście wielokrotnie pierzaste, listki jajowo sercowate, pilkowate, szorstko włosiste; kwiaty białe; nasiona trwałemi słupkami ościsto zakończone. Rośnie w ogrodach i zaroślach cienistych około Grodna; kwitnie w Czerwcu. *Gilibert. Jacq. Fl. Austr. t. 150.* Smłce pospolitey wielce podobna.

115. Giersz. *Phellandrium*

1. Giersz wodny. *Ph. aquaticum*; caulis fortiorumque ramificationibus divaricatis. *Pers.*

Lodyga dęta, gałęzista, rozłożysta; liście wielokrotnie pierzaste, rozłożyste, listki lancetowate, tępe; baldaszki naprzeciwlistne, kwiaty białe. Rośnie w rowach i nad wodami; kwitnie w Czerwcu.

116. Dzięgiel. *Angelica*.

1. Dzięgiel szerokolistni. *A. Archangelica*; foliolorum impari lobato. *Pers.*

Lodyga gruba, dęta, 2-łokciowa; liście obszerne, troisto pierzaste, listki jajowo lancetowate, ząbkowane, nieparzyste klapowate; baldaszki gęste, obszerne, kuliste. — Rośnie w lasach wilgotnych, w Niemenczynie nad rzeczką Niemenczą; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 206.*

2. Dzięgiel pospolity. *A. sylvestris*; foliis aequalibus, ovato lanceolatis, serratis. *Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, lub wyższa, kresowata,

gładka; liście wielokrotnie pierzaste, listki ią-
rowo lancetowate, piłkowane, wszystkie równe;
baldaszki gęste, szczególne półkuliste; nasiona
skrzydełkiem szerokim opasane. Rośnie wszę-
dzie w lasach cienistych; kwitnie w Lipcu.

117. Zebrzyca. *Seseli*.

1. Zebrzyca purpurowa. *S. annuum*; *petio-
lis rameis membranaceis, ventricosis, emarginatis.*
Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ -łokciowa; kresowata, purpurowo
czerwona; liście dwa razy pierzaste, listki pier-
zastodzielne, lancetowate, gładkie: pochwy o-
gonkowe błonkowe, pękate, wycięte: pro-
mienienie baldaszków nieco kosmate; pokrywki szcze-
gólne od baldaszków dłuższe; kwiaty purpurowo
czerwone. Rośnie na łąkach i w zaroślach pa-
górkowatych około Grodna; kwitnie w Lipcu.
Gilibert. Jacq. Fl. Austr. t. 55.

2. Zebrzyca nitkowata. *S. Saxifragum*; *caule
filiformi, divaricato; foliis duplicatolaternatis, li-
nearibus; umbellis sexfidis.* *Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ -łokciowa, słaba, nitkowata, rozło-
żysta; liście podwójnie troiste, listki równową-
skie, baldaszki sześciopromieniste, pokrywki szcze-
gólne szeciniowate. Rośnie na polach około Gro-
dna; kwitnie w Sierpniu. *Gilibert.*

118. Szaleń. *Cicuta*.

1. Szaleń iadowity. *C. virosa*; *umbellis oppo-
sitifoliis; petiolis marginatis, obtusis.* *Pers.*

Korzeń gruby, wewnątrz komorkowaty: Ło-
dyga gruba, łokciowa lub wyższa, brózdowana;
liście dwa razy pierzaste, listki 3-dzielne, prze-
działki piłkowane; baldaszki naprzeciwlistne i wier-
chołkowe; pokrywki szczególnie wąskie, długie;
kwiaty białe. Rośnie w rowach i nad brzegami
wód; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 208.*

119. Kmin. *Curum.*

1. Kmin polny. *C. Curvi*; *caule ramoso; vaginis foliorum ventricosis; involucri partiali nullo.* Pers.

Lodyga prosta, kątowata, gałęzista; liście dwoisto pierzaste, listki pierzastodzielne, naciłnane, przedziałki wąskie, ostre; pochwy pękate, u spodu przysadkami liściowemi osadzone. Rośnie na suchych łąkach i dziedzińcach; kwitnie w Czerwcu. *Iacq. Fl. Austr. 393.*

120. Pasternak. *Pistinnaca.*

1. Pasternak pospolity. *P. sativa*; *foliis simpliciter pinnatis.* Pers.

Lodyga 2-łokciowa, lub wyższa, rowkowato kątowata; liście pierzaste, listki podługowate, przy nasadzie 3-dzielne, piłkowate; kwiaty żółte. Rośnie dziko na łąkach i w zaroślach, kwitnie w Lipcu.

121. Kopr. *Anethum.*

1. Kopr pospolity. *A. graveolens*; *fructibus compressis.* Pers.

Lodyga prosta, gładka; liście wielokrotnie pierzaste, listki nitkowate; kwiaty żółte; nasiona spłaszczone. Roślina początkowie obca, we wszystkich ogrodach pospolita.

122. Snitka. *Aegopodium.*

1. Snitka pospolita. *Ae. Podagraria*; *foliis caulinis summis ternatis, ovatis.* Pers.

Lodyga prosta, brózdowana, gładka; liście korzeniowe dwa razy troiste, lodygowe potrójne, gładkie; listki podłużno jajowate, górne lancetowate, piłkowate. Rośnie wszędzie w ogrodach i lasach, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 607.*

123. Pietruszka. *Apium*.

1. Pietruszka pospolita. *A. Petroselinum*; *foliis caulinis linearibus; involucrellis minutis. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, gładka, kresowata; liście dolne dwa razy pierzaste, górne pierzaste; listki równo wąskie; kwiaty białawe; pokrywki szczególnie drobne. Roślina początkowie obca, we wszystkich ogrodach pospolita.

2. Pietruszka Selera. *A. graveolens*; *caule sulcato, foliis caulinis cuneiformibus. Pers.*

Lodyga łokciowa, rozłożysta, brózdowana; liście dwa razy pierzaste, listki szerokie, gładkie, lśniące, klapowate, ząbkowane; baldaszki miedzylistne, bezszypułkowe. Rośnie około Grodna nad wodami; kwitnie w Lipcu. *Gilbert. Odmiana ogrodowa wszędzie się utrzymuje.*

124. Biedrzeniec. *Pimpinella*.

1. Biedrzeniec pospolity. *P. Saxifraga*; *caule striato, glabro; foliis pinnatis, glabris, radicalibus foliolis subrotundis, argute dentatis; caulinis pinnatifidis, laciniis linearibus. Pers.*

Lodyga łokciowa, gładka; liście dolne pierzaste, gładkie, listki okrągławe, ostro ząbkowane; lodygowe pierzasto-dzielne, listki równowąskie; baldaszki przed rozkwitnieniem zwisłe; kwiaty białe. Rośnie wszędzie na łąkach suchych i pastwiskach; kwitnie w Czerwcu. *Iacq. Fl. Austr. t. 395.*

2. Biedrzeniec czarny. *P. nigra*; *caule striato, pubescente; foliis pinnatis, pubescentibus; radicalibus foliolis subcordatis, incisis, obtusis, dentatis, caulinis bipinnatis, linearibus. Pers.*

Lodyga prosta, kosmata; liście kosmate, dolne pierzaste, listki sercowate, tępe, nacinane ząbkowane; górne równowąskie. Rośnie i kwitnie wraz z gatunkiem poprzedzającym.

3. Biedrzeniec iednakoliści. *P. magna; foliis uniformibus pinnatis, foliolis omnibus lobatis, impari trilobo. Pers.*

Lodyga brózdowana, gładka; liście gładkie, wszystkie jednokształne, pierzaste: listki podługnie iaiowate, klapowate, wierzchołkowy 3-klapowy. Rośnie w zaroślach cienistych; kwitnie w Lipcu.

R Z A D T R Z Y S Ł U P K O W Y.

125. Kalina. *Viburnum.*

1. Kalina pospolita. *V. Opulus; foliis trilobis, acuminato dentatis; petiolis glandulosis, glabris. Pers.*

Krzew 5-łokciowy; liście trzyklapowe, ostro ząbkowane, gładkie, ogonki gruczołkowe; kwiaty podbaldaszkowe, białe, promieniowe nad inne większe, płonne; jagody czerwone, gorzko kwaśne. Rośnie wszędzie w zaroślach wilgotnych: kwitnie w Maju.

126. Bez. *Sambucus.*

1. Bez pospolity. *S. nigra; cymis quinquepartitis; stipulis duabus, utrinque setaceis; foliis pinnatis, foliolis ovatis, serratis; caule arboreo. Pers.*

Krzew 5-łokciowy, kruchy, rdzeniem wypełniony: liście pierzaste, listki iaiowate, piłkowane: podbaldaszkowe 5-dzielne: kwiaty białe; jagody czarne. Rośnie w południowych Litwy stronach około wsi, kwitnie w Czerwcu.

2. Bez Hebd. *S. Ebulus; cymis tripartitis; stipulis foliaceis ovatis; caule herbaceo. Pers.*

Lodyga zielna, 3-łokciowa: liście pierzaste, listki iaiowe, piłkowane: podbaldaszkowe 5-dzielne; kwiaty białe; jagody czarne. Rośnie pod Wilnem około Zakretu nad Wilią; kwitnie w Lipcu.

127. Mokrzyca. *Alsine*.

1. Mokrzyca pospolita. *A. media*; *caule latere alterno piloso*; *petalis bipartitis*; *foliis ovato cordatis*. Pers.

Łodygi delikatne, po ziemi rozesłane, bok jeden od kolanka do kolanka naprzemian włosisty: liście jajowo sercowate; kwiaty białe, listki koron 2-dzielne; pręcików 3 7. Rośnie wszędzie w ogrodach i na polach uprawnych; kwitnie przez lato.

RZĄD CZTEROSŁUPKOWY.

128. Dziewięciornik. *Parnassia*.

1. Dziewięciornik pospolity. *P. palustris*; *foliis radicalibus cordatis*; *nectarius multisetis*. Pers.

Łodyga delikatna, ½łokciowa, jednoliścia, iednokwiatowa; liście korzeniowe serduszkowate, gładkie; kwiat biały; miódnik wielowłosisty. Rośnie na łąkach podleśnych i w borach; kwitnie w Sierpniu. *Fl. Dan. t. 584.*

RZĄD PIĘCIOSŁUPKOWY.

129. Len. *Linum*.

1. Len pospolity. *L. usitatissimum*; *calycibus capsulisque mucronatis*; *petalis crenatis*; *foliis lanceolatis, alternis*; *caule subsolitario*. Pers.

Łodyga delikatna, prosta, gładka; liście wąsko lancetowate, naprzemianległe; kwiaty wiechowate, błękitne, listki korony karbowane; torebki i listki kielicha ostrzem zakończone. Roślina początkowie obca, dla nieskończonej swej użyteczności wszędzie zasiewana.

2. Len dziki. *L. catharticum*; *foliis oppo-*

sitis, ovato lanceolatis; caule superne dichotomo; corollis acutis. Pers.

Lodyga delikatna, kilkacalowa, pod wierzchem dwoistodzielna: liście naprzeciwległe, jaiowó lancetowate; kwiaty białe, drobne, listki koron zaostrome. Rośnie nadolinach między pagórkami około Rybiszek: kwitnie w Czerwcu.

130. Rosiczka. *Drosera.*

2. Rosiczka okrągłoliścia; *D. rotundifolia; scapis radicatis; foliis orbiculatis. Pers.*

Liście z korzenia wyrastające, po ziemi rozslane, ogonkowate, okrągławe, ze spodu gładkie, z wierzchu włoskami główkowatemi, czerwonymi pokryte; głębił kilkacalowy; kwiaty białawe, gronkowate, iednostronne. Rośnie na miejscach bagnistych, mchem zarosłych; kwitnie w Czerwcu.

2. Rosiczka długoliścia. *D. longifolia; scapis radicatis; foliis obovatis, oblongis; stigmatibus emarginatis. Pers.*

Poprzedzaiący wielce podobna: liście przewrotnie jaiowate, podługowate. Rośnie i kwitnie wraz z poprzedzaiącą.

131. Zawciąg. *Statice.*

1. Zawciąg główkowy. *S. Armeria; scapo piloso; foliis gramineis, flaccidis. Pers.*

Głębiki głokciowe, proste, delikatne, nagie; liście z korzeni wyrastające trawiaste, wąskie, po ziemi rozslane; kwiaty główkowe: kielicha ogólnego łuski suche, jaiowate, od główki krótsze; szczególne 2-listkowe, podobnież suche; kwiaty fioletowe. Rośnie na płaskach około Niemna; kwitnie przez lato.

2. Zawciąg piaskowy. *S. arenaria; scapo longo, bracteis duabus aut tribus capitulo longioribus; foliis linearibus, rigidulis glabris. Pers.*

Głębiki 1/2 łokciowe lub wyższe, liście tegie, soczyste, trawiaste, gładkie; kwiaty główkowe, częstokroć białe; kielich ogólny 2-3-listkowy, listki suche, od główki dłuższe. Rośnie z poprzedzającym na piaskach około Grodna; kwitnie przez lato. *Gilibert* odmianą pierwszego gatunku bydz sądził.

RZĄD WIEŁOSŁUPKOWY.

132. Ukwap. *Myosurus*.

1. Ukwap najmniejszy. *M. minimus*; *foliis integerrimis, linearibus. Pers.*

Głębik 1-3-calowy; liście drobne; równowaskie, po ziemi rozestane; osadnik nasienny z początku krótki, zaokrąglony, z czasem znacznie w kłosek walcowaty się przedłuża; listki kwiatowe białe zielonawe; pręcików 5-12. Rośnie około Wilna na pastwiskach; kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 406.* Dla drobności swej trudno dostrzedz się daie.

K L A S S A VI.

SZESCIOPRĘCIKOWA.

(Hexandria.)

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

1. Kwiaty kielichem i koroną opatrzone.

133. Berberys. *Berberis*. Kielich 6-listkowy; korona 6-listkowa, listki u spodu dwiema gruczołkami oznaczone; słupek 0; znamie wklęsłe; jagoda 2-ziarnowa.

134. Rozsiad. *Peplis*. Kielich dzwonkowaty, otwór 12-dzielnny; korona 6-listkowa, lub 0, na

kielichu osadzona; torebka 2-komorkowa, wielozbiarnowa.

Trientalis europaea. *Lysimachia thyrsoiflora*.

2. Kwiaty pochwinkowate.

135. Czosnek. *Allium*. Korona 6-dzielna, otwarta; pochwinka wielokwiatowa; baldaszek gęsty; znamie nie dzielne.

136. Narcyz. *Narcissus*. Korona 6-listkowa, listki równe; miodnik lejkowaty, 1-listkowy; pręciki wewnątrz miodnika.

3. Kwiaty nagie.

137. Konwalia. *Convallaria*. Korona 6-dzielna, dzwinkowata, lub rurkowata; jagoda 3-komorkowa, przed dojrzeniem plamista.

138. Pajęcznica. *Phalangium*. Korona 6-listkowa, otwarta; pręciki gładkie; torebka jajowata; nasiona kątowne.

139. Sniadek. *Ornithogalum*. Korona 6-listkowa, prosto - stojąca, trwała, do połowy otwarta; pręciki u spodu rozszerzone, zaostrome; torebka okrągława, kątowna; 3-komorkowa; nasiona okrągławe, nagie.

140. Szparag. *Asparagus*. Korona 6-dzielna, prosto stojąca, wierzchołki trzech wewnętrznych listków odgięte; jagoda 3-komorkowa, wielozbiarnowa.

141. Lilia. *Lilium*. Korona 6-listkowa, dzwinkowata, listki korony częstokroć odgięte, wewnątrz rurką miodnikową oznaczone; sciany torebki włosem kratkowatym połączone.

4. Kwiaty nie zupełne, czyli bezkoronne.

142. Sit. *Juncus*. Kielich 6-listkowy, trwały: korona 0; znamion 3; torebka 1-komorkowa, 3-scienna.

143. Aier. *Acorus*. Kolba walcowata, kwiatami okryta; korona 6-listkowa, naga; słupek 0; torebka 3-komorkowa.
Peplis Portula.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

144. Błotnica. *Triglochin*. Kielich 3-listkowy; korona 3-listkowa, kielichokształtna; słupek 0; torebka u spodu otwierająca się.
145. Grzęznica. *Sheuzeria*. Korona 6-dzielna; kielich 0; pręciki równo-wąskie; znamiona bez-słupkowe, poboczne; torebki wydęte, niezrosłe, 1-ziarnowe.
146. Szczaw. *Rumex*. Kielich 3-listkowy; korona 3-listkowa, listki ku sobie naklonione; ziarno 1, trójkątne.
147. Ciemierzycza. *Veratrum*. Kielich 0; korona 6-listkowa; torebki 3; wielozziarnowe; w kwiatach samczych słupek niezupełny.

RZĄD WIELOSŁUPKOWY.

148. Zabiniec. *Alisma*. Kielich 3-listkowy; korona 3-listkowa; torebek wiele 1-ziarnowych.

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

133. Berberys. *Berberis*.

1. Berberys pospolity. *B. vulgaris*; *racemis simplicibus*, *pendulis*; *foliis obovatis*, *ciliatis dentatis*. *Pers.*

Krzew gałęzisty; liście kupkami osadzone, przewrotnie jajowate, ząbkowane, rzasowate, pod niemi ciernie troisto-dzielne; kwiaty żółte, groniaste; grona zwisłe, nie dzielne; jagody walcowate, czerwone, kwaśne. Rośnie około Wilna i Kowna na pagórkach; kwitnie w Maju.

134. Rozsiad. *Peplis*.

1. Rozsiad błotny. *P. Portula; floribus axillaribus solitariis, subapetalis; foliis petiolatis, subrotundo ovatis. Pers.*

Lodyżki kilkacalowe, delikatne, po ziemi rozslane; liście naprzeciwległe; przewrotnie jajowate, gładkie, mięsiste; kwiaty międzylistne, bezszypułkowe, czerwone, lecz korony częstokroć braknie. Rośnie na miejscach błotnistoszlamowatych; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 64.*

135. Czosnek. *Allium*.

1. Liście lodygowe płaskie, baldaszek torebkorodny.

1. Czosnek Por. *A. Porrum; caule planifolio umbellifero; staminibus tricuspidatis; radice tunicata. Pers.*

Lodyga 2-lóckiowa, prosta, u spodu liśćmi osadzona; liście długie, płaskie, nieco rynienkowate; kwiaty w główkę gęstą skupione, czerwone; trzy pręciki 3-dzielne od innych szersze; korzeń z wielu błon złożony. Roślina początkowie obca, we wszystkich ogrodach pospolita; kwitnie w Lipcu.

2. Liście lodygowe płaskie, baldaszek cebulorodny.

2. Czosnek pospolity. *A. sativum; caule planifolio; bulbifero; staminibus tricuspidatis; bulbo composito. Pers.*

Korzeń cebula z wielu cebulek złożona; lodyga łóckiowa, u spodu liśćmi osadzona; liście płaskie zaostrome, zupełnie całe; kwiaty czerwone, w główkę gęstą cebulorodną skupione; pręciki na przemian trzydzielne. Gatunek początkowie obcy, wszędzie się utrzymuje.

3. Czosnek piaskowy. *A. arenarium; caule planifolio bulbifero; vaginis teretibus; spatula mutica; staminibus tricuspidatis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście płaskie, pochwy walcowate; kwiaty białe w główkę cebulorodną skupione; pręciki na przemian 3-dzielne; pochwa kwiatowa bez żadnego przedłużenia. Rośnie na polach; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 240. Gilibert.*

4. Czosnek rynienkowaty. *A. carinatum*; caule plinifolio, bulbifero; staminibus subulatis; spatha acuta, longissima. *Pers.*

Lodyga łokciowa, u spodu liśćmi osadzona; liście wąskie, płaskie, najczęściej szrubowato skręcone; kwiaty fioletowe małowielicne, w główkę cebulorodną skupione; wierzch pochwy bardzo przedłużony, dwa rogi formuje, z których jeden od drugiego jest daleko dłuższy; pręciki nie dzielne, zaostrome. Rośnie wszędzie na polach, kwitnie w Czerwcu.

3. Liście łodygowe okrągłe, baldaszek cebulorodny.

5. Czosnek zielonawy. *A. oleraceum*; caule teretifolio bulbifero; foliis scabris, semiteretibus, subtus sulcatis; staminibus simplicibus. *Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście półokrągłe, szorstkie, ze spodu brązowane; kwiaty zielonawe, w baldaszek cebulorodny skupione; pręciki nie dzielne. Rośnie na polach około Grodna; kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

4. Głębik nagi.

6. Czosnek obosieczny. *A. angulosum*; scapo nudo; ancipiti, foliis linearibus, canaliculatis, sublus angulatis; umbella fastigiata. *Pers.*

Głębik nagi, obosieczny, pod wierzchem prawie czworoboczny; liście równo-wąskie, rynienkowate, ze spodu nieco kątowne; baldaszek płaski.

ski, kwiaty bladopurpurowe. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert*.

7. Czosnek leśny. *A. ursinum*; *scapo nudo triquetro*; *foliis ovato-lanceolatis, petiolatis, umbellis fastigiatis*. *Pers.*

Głębik kilkacalowy, trzyboczny: liście szerokie, jajowo-lancetowate, ogonkowate; kwiaty białe, baldaszek płaski. Rośnie w lasach ciemnych, kwitnie w Maju.

8. Czosnek Cebula. *A. Cepa*; *scapo nudo, inferne ventricoso, longiore foliis teretibus*. *Pers.*

Głębik nagi, u spodu pękato wydęty, od liści okrągłych dłuższy.

9. Czosnek Płodzist. *A. fistulosum*; *scapo nudo, adaequante folia teretia, ventricosa*. *Pers.*

Głębik nagi, równy liściom okrągłym, pękato wydętym.

Oba poslednie gatunki początkowie obce, we wszystkich ogrodach są pospolite.

136. Narcys. *Narcissus*.

1. Narcys ogrodowy. *N. poeticus*; *spatha uniflora*; *nectario rotato, brevissimo, scarioso, rubro, crenulato*; *foliis margine inflexis*. *Pers.*

Głębik 1-kwiatowy; kwiat biały, miodek krótki, obrączkowaty, czerwony, karbowany; liście równowąskie, długości głębaka. Roślina początkowie obca, we wszystkich ogrodach pospolita; kwitnie w Maju.

137. Konwaliia. *Convallaria*.

1. Konwaliia dwulistna. *C. maialis*; *scapo nudo, semicylindrico*; *foliis ovatis*. *Pers.*

Głębik nagi, półwalcowaty; liście jajowate, gładkie, najeśćciey po dwa z korzeni wyrastają; kwiaty białe, dzwonekowane, w grono jednostronne ułożone. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maju.

2. Konwaliia okręgowa. *C. verticillata*; *foliis verticillatis*. Pers.

Lodyga prosta, nie dzielna, $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście okręgowe po 4-7 w okręgi osadzone, lancetowate, ostre, gładkie, szypułki kilkakwiatowe; kwiaty walcowate, białe, w wierzchu zielone, wiszące. Rośnie w zaroślach pagórkowatych około Rybisek, kwitnie w Maiu. *Fl. D. t. 86.*

3. Konwaliia kątowata. *C. Polygonatum*; *foliis alternis, amplexicaulibus; caule ancipiti; pedunculis axillaribus, subunisloris*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa lub wyższa, kątowata; liście naprzemianległe, jajowo-lancetowate, gładkie, bezogonkowe; szypułki międzylistne, kwiaty białe, rurkowato-pękate, w wierzchu zielone. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 377.*

4. Konwaliia wielokwiatowa. *C. multiflora*; *foliis alternis, amplexicaulibus; caule tereti; pedunculis axillaribus multifloris*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, okrągła; liście naprzemianległe, lodygę otulające, jajowo-elliptyczne, nerwiste, w górę podniesione; szypułki międzylistne, wielokwiatowe; kwiaty białe, walcowate, lekowate, w wierzchu zielone. Rośnie w zaroślach około Rybisek, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 152.*

5. Konwaliia czteropręcikowa. *C. bifolia*; *foliis cordatis; floribus tetrandris, quadrifidis*. Pers.

Lodyga delikatna, kilkacalowa; liście ogonkowate, podługno sercowate; kwiaty białe, czteropręcikowe, czterodzielne, w grono ułożone. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 291.*

158. Pięćznica. *Phalangium*.

1. Pięćznica gałęzista. *Ph. ramosum*; *foliis planis; scapo ramoso; corollis planis, pistillo recto*. Pers.

Głębik prosty, łokciowy, gałęzisty; liście z korzenia wyrastające wąskie, trawiaste, płaskie; kwiaty białe, płasko-otwarte, u spodu wąskimi przysadkami osadzone; słupek prosty. Rośnie wszędzie na pagórkach około Wilna, kwitnie w Lipcu. *Jacq. Fl. Aust. t. 16. Anthericum ramosum. Lin.*

2 Paiecznica lilijowa. *Ph. Liliago: foliis planis; scapo simplicissimo; corollis planis, pistillo declinato. Pers.*

Głębik $\frac{1}{2}$ łokciowy, nagi, nie dzielny; liście z korzeni wyrastające wąskie, trawiaste, płaskie; kwiaty białe, płasko-otwarte, w kłos wierzchołkowy ułożone; przysadki długie, wąskie; słupek pochyły. Rośnie około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

139. Sniedek: *Ornithogalum.*

1. Sniedek żółty. *O. luteum; scapo angulato, diphylo; pedunculis umbellatis, simplicibus, glabris. Pers.*

Głębik kilkacalowy, kątowaty, dwuliści; liście wąskie, gładkie, zaostrome; szypułki baldaszkowate, gładkie, iednokwiatowe; kwiaty wewnątrz żółte, zewnątrz zielonawe. Rośnie około Wilna w miejscach cienistych pod Rybiszkami, kwitnie w Kwietniu.

2. Sniedek mniejszy. *O. minimum; scapo angulato, diphylo; pedunculis pubescentibus, umbellatis, ramosis. Pers.*

Głębik kątowaty, dwuliści, liście wąskie; szypułki baldaszkowate, gałęziste, kosmate; kwiaty drobne, żółte; listki koron lancetowate. Rośnie i kwitnie wraz z poprzedzającym.

3. Sniedek baldaszkowaty. *O. umbellatum, floribus corymbosis, pedunculis altioribus; filamentis basi dilatatis. Pers.*

Głębik kilkacalowy; liście równowąskie, nieco rynienkowate; kwiaty białe, baldaszkogronowe;

przysadki długie wąskie; szypułki poboczne od środkowych dłuższe; pręciki u spodu rozszerzone. Rośnie w miejscach ogrodów opuszczonych około Wilna, kwitnie w Maiu.

140. Szparag. *Asparagus*.

1. Szparag pospolity. *A. officinalis*; caule herbaceo, tereti, erecto; foliis setaceis, stipulis paribus. *W.*

Łodyga prosta, wiechowato-gałęzista; liście drobne, szeciniowate, kupkami osadzone, jedną lub dwiema przysadkami obięte; kwiaty dzwinkowate, zielono żółtawe; szypułki kolankowate; jagody czerwone. Rośnie dziko na polach w Puszczynie, indziej w ogrodach się utrzymuje; kwitnie w Czerwcu.

141. Liliia. *Lilium*.

1. Liliia cebulorodna. *L. bulbiferum*; foliis sparsis, trinerviis; corollis campanulatis erectis, intus scabris. *Pers.*

Łodyga łokciowa; liście rozrzucone, lancetowate, 3-nerwowe; kwiaty pomarańczowe, dzwinkowate, prosto stojące; wewnątrz chropawe; między szypułkami częstokroć znajdują się zarodki cebulek, z których, jak z nasienia, mnożyć się może. Roślina początkowie obca, we wszystkich wiejskich ogrodach pospolita; kwitnie w Czerwcu.

2. Liliia Zawoięk. *L. Martagon*; foliis verticillatis, ovato-lanceolatis; floribus reflexis, corollis revolutis. *Pers.*

Łodyga łokciowa; liście okrągowe, jajowolancetowate; kwiaty brudno-purpurowe, czarnokropkowane, zwisłe, wierzch koron w górę zagięty. Rośnie w zaroślach pagórkowatych około Wilna, kwitnie w Czerwcu. *Iacq. Fl. Austr. t. 351.*

1. *Zdźbło nagie.*

2. Sit główkowy. *I. conglomeratus; culmo nudo, stricto; panicula laterali coarctato-capitata; floribus triandris. Pers.*

Zdźbło nagie, proste, walcowate; liście korzeniowe walcowate, ostre; kwiaty kasztanowate w główkę poboczną skupione; kwiątki 3-pręcikowe. Rośnie w miejscach wodą zalanych, kwitnie w Lipcu.

2. Sit rozpięchły. *I. effusus; culmo nudo, stricto; panicula laterali; floribus oblongis, capsula obtusa. Pers.*

Zdźbło nagie, proste, walcowate, ostrzem prostym zakończone; liście korzeniowe, walcowate; wiecha poboczna rozpięchła, gałęzista; kwiaty podługowate, torebki tępe. Rośnie wszędzie w rowach, kwitnie w Lipcu.

3. Sit modrawy. *I. glaucus; culmo nudo glauco, apice inflexo; panicula laterali effusa; ramis elongatis; floribus et capsulis acuminatis. Pers.*

Zdźbło nagie, proste, modrawe, ostrzem nagietem zakończone; wiecha poboczna rozpięchła, gałązki prosto stojące, długie; kwiaty czerwono-zielone i torebki ostre. Rośnie na miejscach mokrych; kwitnie w Lipcu.

4. Sit twardy. *I. squarrosus; culmo nudo; foliis setaceis, subdistichis; capitulis glomeratis, terminalibus, aphyllis. Pers.*

Zdźbło proste, twarde, nagie, kilkacalowe; liście szeciniowate, darniną zarastające, twarde, rynienkowate; kwiaty na wierzchu zdźbła w kupki wiechowate, bezlistne, skupione. Rośnie na łąkach i pastwiskach błotnych, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 430.*

2. Zdźbło liśćmi osadzone.

5. Sit pochyły. *I. aquaticus*; caule adscendente; foliis nodoso articulatis, compresso-teretiusculis; panicula composita, foliolis calycinis aequalibus, obtusiusculis. Pers.

Zdźbło pochyłe, u spodu kilką liśćmi osadzone; liście nieco spłaszczone, wielą kolankami przeięte; wiecha wierzchołkowa, gałęzista; listki kwiatowe równe, przytępione. Rośnie w rowach i na łąkach mokrych, kwitnie w Lipcu.

6. Sit kolankowaty. *I. sylvaticus*; culmo erecto, foliis nodoso articulatis, teretibus; panicula supradecomposita; calycibus aristatis, foliolis interioribus longioribus. Pers.

Zdźbło proste, u spodu kilką liśćmi osadzone; liście walcowate, wielą kolankami przeięte; wiecha wierzchołkowa wielokrotnie składana, bardzo gałęzista; listki kielicha ościste, wewnętrzne od zewnętrznych dłuższe. Rośnie w miejscach błotnych cienistych; kwitnie w Lipcu.

7. Sit spłaszczoney. *I. bulbosus*; culmo subcompresso, indiviso; foliis linearibus, canaliculatis; corymbo terminali; petalis obtusis, capsula subrotunda obtusa brevioribus. Pers.

Zdźbło spłaszczone, proste, nie dzielne, u spodu kilką liśćmi osadzone; liście wąskie, rynienkowate; kwiaty baldaszkogronowe, wierzchołkowe; listki kielicha tępe, od torebki tępey krótsze. Rośnie wszędzie na łąkach i pastwiskach mokrych, kwitnie w Lipcu. Fl. Dan. t. 43.

8. Sit dwudzielny. *I. bufonius*; culmo dichotomo; foliis angulatis; floribus oblongis, solitariis, sessilibus. Pers.

Zdźbło delikatne, kilkacalowe, 2-dzielne; liście kątowate; kwiaty pojedyncze, na wierzchołkach i w rozdwoieniach zdźbła osadzone, podługowate, bezszypułkowe. Rośnie około dróg i na miejscach wilgotnych, kwitnie w Lipcu.

9. Sit włosisty. *I. pilosus*; foliis planis, pi-

losis; corymbo subsimplici; pedunculis unifloris; nutantibus; petalis capsula brevioribus, ovatis, acutis. Pers.

Zdźbło proste, kilkociałowe; liście trawiaste, włosiste, baldaszkogron prawie nie dzielny, szypułki 1-kwiatowe, zwisłe; listki kielicha jajowate, ostre, od torebki krótsze. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Kwietniu.

10. Sit polny. *I. campestris; foliis planis, pilosis; spicis pedunculatis, ovatis, subcernuis, intermedia sessili; calycinis foliolis mucronatis, capsula obtusa longioribus. Pers.*

Zdźbło proste, $\frac{1}{2}$ łokciowe; liście trawiaste, szerokie, krótkie, włosiste; kłosa szypułkowate, jajowate, pochyłe, średni bezszypułkowy; listki kielichów ostrzem zakończone, od torebki tępej dłuższe. Rośnie na pastwiskach i łąkach suchych, kwitnie w Kwietniu.

143. Aier. *Acorus.*

1. Aier pospolity. *A. Calamus; scapi mucronae longissimo, foliaceo. Pers.*

Liście długie, obosieczne; kolba kwiatowa poboczna, walcowata. Rośnie wszędzie nad wodami i na miejscach błotnych, kwitnie w Czerwcu.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

144. Błotnica. *Triglochin.*

1. Błotnica pospolita. *T. palustre; capsulis trilobularibus, laevibus, linearibus, basi attenuatis. Pers.*

Liście z korzenia wyrastające równowąskie, rynienkowate; głąbik nie dzielny, $\frac{1}{2}$ łokciowy, prosty; na nim gronko kwiatów zielonych, pręciki kielichem i koroną pokryte; torebka 3-komorkowa, gładka, u spodu zwężona. Rośnie na

łakach błotnych, obficie nad Wilenką około Iazowa, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 490.*

145. ~~Grzęznica~~ *Scheuchzeria*.

1. Grzęznica błotna. *Sch. palustris*. Łodyga prosta, nie dzielna, $\frac{1}{2}$ łokciowa: liście wąskie, trawiaste, rylienkowate, ostre; kwiaty gronkowe, zielone; szypułki i kwiatowe. Rośnie nad brzegami stawów i jezior; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 76.*

146. Szaw. *Rumex*.

1. Kwiaty obopłciowe.

1. Szaw lancetowaty. *R. Hydrolapathum; valvulis integerrimis, graniferis; foliis lanceolatis, strictis, glabris, acutis, integerrimis, basi attenuatis. Pers.*

Łodyga prawie 3-łokciowa, kątowata, kresowata; liście długie, lancetowate, zaostrome, gładkie, zupełnie całe, u spodu zwężone: wiecha kwiatowa wielka, listkami lancetowatemi prze-rosta; listki nasienne podługowate, zupełnie całe, gruczołkami białemi, podługowatemi, oznaczone. Rośnie na brzegach wód, kwitnie w Czerwcu.

2. Szaw kędzierzawy. *R. crispus; valvulis integris, omnibus graniferis; foliis lanceolatis, undulatis, integris, acutis. Pers.*

Łodyga 2 łokciowa, kątowata, brózdowana; liście lancetowate, pomarszczone, zaostrome, całe: grona kwiatowe nagie, gałęziste, listki nasienne serduszkowo-jałowate, wszystkie czerwonymi wielkimi gruczołkami oznaczone. Rośnie wszędzie w miejscach wilgotnych, kwitnie w Czerwcu.

3. Szaw wąskoliści. *R. maritimus; valvu-*

lis deltoideis, setaceo-dentatis, graniferis; foliis linearibus, verticillis confertis. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista; liście wąskolancełowate; kwiaty okrągowe, okręgi gęste, listki nasienne trójkątne, szczecinowato ząbkowane, gruczołkami białymi, podłużnemi oznaczone. Rośnie w miejscach wilgotnych, kwitnie w Czerwcu.

4. Szaw ostroliści. *R. acutus; valvulis dentatis, graniferis; foliis cordato-oblongis, acuminatis. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, kątowata, brózdowana; liście sercowo-podługowate, zaostrome: grona kwiatowe rozłożyste, liśćmi przerosłe: listki nasienne podługowate, ząbkowane, wszystkie gruczołkami wielkimi, czerwonymi oznaczone. Rośnie na polach wilgotnych, kwitnie w Czerwcu.

5 Szaw tępoliści. *R. obtusifolius; valvulis dentatis, graniferis; foliis cordato-oblongis, obtusiusculis, crenulatis. Pers.*

Lodyga 2 łokciowa, kątowata, brózdowana; liście sercowo-podługowate, karbowane, tępe: grona kwiatowe gęste, prawie nagie, listki nasienne ząbkowane, z których jeden szczególniej gruczołkiem oznaczony; rośnie na polach, kwitnie w Lipcu.

6. Szaw wodny. *R. aquaticus; valvulis integerrimis, nudis; foliis late cordatis, glabris, acutis. Pers.*

Lodyga 3 łokciowa, gładka, brózdowana: liście szerokie, sercowate, zaostrome, gładkie; grona kwiatowe długie, gałęziste, kwiaty okrągowe; listki nasienne zupełnie całe, gruczołkami nieoznaczone. Rośnie wszędzie na brzegach wód, kwitnie w Lipcu.

2. Kwiaty oddzielnopłciowe.

7. Szaw polny. *R. Acetosella; floribus dioicis; foliis omnibus petiolatis, lanceolato-hastatis, auriculis integris. Pers.*

Lodyga delikatna, $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście wszystkie ogonkowate, osczepowato-lancetowate, rogi nie dzielne; kwiaty oddzielnopłciowe, w grona nitkowate ułożone. Rośnie wszędzie na polach, kwitnie w Czerwcu.

8. Szaw pospolity. *R. Acetosa*; *floribus dioicis*; *caule elongato*; *foliis oblongis*, *sagittatis*. *Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, lub wyższa, bródzowana: liście podługne, strzałkowate; kwiaty oddzielno-płciowe, czerwone, w wiechę ściśnioną ułożone. Rośnie wszędzie na miedzach i łąkach suchych, kwitnie przez lato.

147. Ciemierzyc. *Veratrum*.

1. Ciemierzyc biała. *V. album*; *foliis ovalibus*; *plicatis*; *racemo supradecomposito*; *corollis erectis*; *bracteis lanceolatis*. *Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, prosta, nie dzielna; liście wielkie, jajowate, nerwiste: grono kwiatowe wielokrotnie składane, gałęziste: kwiaty zielono-żółtawe, prosto stojące, przysadki jajowo-lancetowate. Rośnie na łąkach mokrych w Nowogródzkim, kwitnie w Czerwcu. *Jacq. Austr. t. 335.*

RZĄD WIEŁOSŁUPKOWY.

148. Zabinić. *Alisma*.

1. Zabinić babczany. *A. Plantago*; *foliis ovatis*, *acutis*; *fructibus obtusetrigonis*. *Pers.*

Lodyga prosta, naga, łokciowa; liście korzeniowe ogonkowate, jajowate, zastrzone, nerwiste, gładkie; wiecha wielokrotnie składana, kwiaty drobne, czerwone: torebki łepo trójkątne. Rośnie w wodach i na błotach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 56.*

2. Zabiniec pływający. *A. natans; foliis ellipticis, obtusis; pedunculis solitariis. Pers.*

Lodygi rozestlane, lub pływające; liście eliptyczne, tępe, gładkie; szypułki pojedyncze. Rośnie w wodach około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

3. Zabiniec iaskrawy. *A. ranunculoides; foliis lineari-lanceolatis; fructibus globoso squarrosis, pentagonis. Pers.*

Lodyga prosta, kilkacalowa; liście wąskolancetowate, nerwiste, długoogonkowate; kwiaty okrągowe, czerwone; torebki nałożone. Rośnie w rowach około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

K L A S S A VII.

S I E D M I O P R Ę C I K O W A.

(Heptandria.)

R Z A D I E D N O S Ł U P K O W Y.

149. Siódmaczek. *Trientalis.* Kielich 7-liści; korona 7-dzielną, foremną, płasko-otwartą; pręcików 5-7, jagoda sucha.

1. Siódmaczek pospolity. *T. europaea; foliis ovato lanceolatis, integerrimis. Pers.*

Lodyga delikatna, kilkacalowa, prosta, pośrodku listkiem jednym lub dwoma eliptycznymi osadzona; pod wierzchem liście w okrag skupione, lancetowate, piłkowate, nie równe; pomiędzy nich powstaje szypułka jedna, lub dwie niekiedy; kwiaty białe; listki kielicha lancetowate, od listków korony krótsze. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 86.* Liczba listków kielicha i korony od 5-7.

Polygonum Bistorta.

KLASSA VIII.

OSMIOPRĘCIKOWA.

(Octandria.)

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

150. Klon. *Acer*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa, skrzydlaki dwa, nasadami złączone, nadkwiatowe; kwiaty niektóre samcze, a niektóre oddzielnopłciowe.

151. Wierzbówka. *Epilobium*. Kielich 4-dzielny, rurkowaty; korona 4-listkowa: torebka podłużna, podkwiatowa; nasiona puchem pokryte.

152. Wiesiołek. *Oenothera*. Kielich 4-dzielny, rurkowaty; przedziałki zwiśle, opadające; korona 4-listkowa, na kielichu osadzona; znamie 4-dzielne: torebka 4-ścienna, 4-komorkowa, podkwiatowa; nasiona nagie, na osadniku śródkowym, 4-bocznym osadzone.

153. Zórawina. *Oxycoccus*. Kielich 4-dzielny, nadowocowy; korona 4-dzielna, przedziałki wąskie odgięte; pręciki ku sobie skłonięne, główki rurkowate, 2-dzielne: jagoda wielozarnowa.

154. Wrzos. *Erica*. Kielich 4-listkowy, trwały; korona 4-dzielna, trwała; pręciki na zarodku osadzone; główki 2-dzielne; torebka 4-komorkowa, nadkwiatowa, wielozarnowa.

155. Wawrzynek. *Daphne*. Kielich o: korona 4-dzielna, wędniejąca, w niej pręciki zawarte; pestkowiec 1-zarnowy.

Vaccinium. Monotropa. Ruta.

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

Chrysosplenium.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

156. Rdest. *Polygonum*. Kielich 0; korona 5-dzielna, kielichowa: ziarno 1, kątowne, koroną pokryte; pręcików i słupków liczba nie stała.

RZĄD CZTEROSŁUPKOWY.

157. Czworolist. *Paris*. Kielich 4-listkowy: korona 4-listkowa: główki na pręcikach szrodkiem osadzone: jagoda 4-komorkowa.

158. Piżmaczek. *Adoxa*. Kielich 2-3-dzielny, podowocowy: korona 4-5-dzielna, nadowocowa: jagoda 1-komorkowa, 4-5 ziarnowa, z kielichem zrosłą.

159. Nadwodnik. *Elatine*. Kielich 4-listkowy: korona 4-listkowa; torebka 4-ścienna, 4-komorkowa, z wierzchu spłaszczona, wieloziarnowa.

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

150. Kłon. *Acer*.

1. Kłon pospolity. *A. platanoides*; *foliis quinque-lobis, acuminatis, acute dentatis, glabris; floribus corymbosis, erectiusculis, glabris*. Pers.

Drzewo wyniosłe: liście naprzeciwległe, 5-klapowe, zaostrzone, ostrą ząbkowane, gładkie; kwiaty żółte, baldaszkogronowe, prosto stojące, gładkie. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maiu. Z liści przerwanych sok mleczny płynie.

2. Kłon iaworowy. *A. Pseudo-platanus*; *foliis quinquelobis, inaequaliter serratis, obtusis; racemis pendulis, subtomentosis*. Pers.

Drzewo wyniosłe i okazałe; liście naprzeciw-

ległe, 5-kłapowe, nierówno piłkowate, tępe, ze spodu modrawe, młode nieco kutnerowate; grona kwiatowe zwisłe, nieco kosmate; kwiaty żółtawe. Rośnie, rzadko, w lasach; kwitnie w Maiu.

5. Klon krzewiowy. *A. campestre*; *foliis quinquelobis, obtusis, glabris; racemis erectis; cortice suberoso rimoso. Pers.*

Krzew kilkałokciowy, korą korkową popękaną pokryty; liście naprzeciwległe, 5 kłapowe, tępe, gładkie; grona kwiatowe prosto stojące; kwiaty zielonawe, skrzydłaki czerwone. Rośnie w lasach około Grodna; kwitnie w Maiu. *Gilibert.*

151. Wierzbówka. *Epilobium.*

1. *Pręciki pochyle.*

1. Wierzbówka kłosowa. *E. spicatum*; *caule elongato, simplici; foliis alternis, lanceolatis, glabris, venosis; pedunculis ebracteatis; spica pyramidata. Pers.*

Lodyga prosta, 2-łokciowa, gładka, niedzielna; liście naprzeciwległe, lancetowate, gładkie, żyłkowate, ze spodu białawe; kwiaty piękne różowe, w kłos wierzchołkowy piramidalny ułożone; szypułki bezprysadkowe; kielichy różowe; pręciki pochyle. Rośnie w zaroślach pagórkowatych około Rybiszek; kwitnie w Lipcu.

2. Wierzbówka wąskoliścia. *E. angustifolium*; *caule ramosissimo; foliis sparsis, angustis, linearibus, aveniis; pedunculis unibracteatis. Pers.*

Lodyga 1½-łokciowa, gładka, bardzo gałęziasta; liście rozrzucone, równo wąskie, bezżyłkowe; kwiaty purpurowe, szypułki przysadką wąską osadzone, pręciki pochyle. Rośnie na łąkach mianowicie świeżo karczowanych, kwitnie w Lipcu.

1. *Pręciki prosto stojące,foremne.*

3. Wierzbówka kosmata. *E. hirsutum*; caule ramoso; foliis oppositis, lanceolatis, serratis, decurrenti-amplexicaulibus. Pers.

Lodyga 2-lokciowa, gałęzista, kosmata; liście naprzeciwległe; lancetowate, bezogonkowe, zbiegające, piłkowane, na nerwie kosmate; kwiaty purpurowe, korona od kielicha dwa razy większa, znamie zgrubiałe, 4-dzielne. Rośnie w zarostach wilgotnych i na łąkach świeżo karczowanych, kwitnie w Lipcu.

4. Wierzbówka górna. *E. montanum*; foliis subpetiolatis, oppositis, ovatis, dentatis; stigmatate quadripartito. Pers.

Lodyga lokciowa, nieco kosmata; liście naprzeciwległe, królko-ogonkowate, jajowate, ząbkowane, gładkie; kwiaty blado różowe; znamie 4-dzielne; torebka bardzo długa. Rośnie w lasach, kwitnie w Lipcu.

5. Wierzbówka różowa. *E. roseum*; foliis oppositis alternisque, ovato lanceolatis, petiolatis, serratis, glabris. Pers.

Lodyga ½lokciowa; bardzo gałęzista, pod wierzchem popielata; liście naprzemian i naprzeciwległe, jajowo lancetowate, ogonkowate, gładkie; kwiaty drobne, blado różowe; znamie zgrubiałe. Rośnie na łąkach i pastwiskach mokrych, kwitnie w Lipcu.

6. Wierzbówka czworoboczna. *E. tetragonum*; foliis lanceolatis, denticulatis, imis oppositis; caule ramoso, tetragono; stigmate indiviso. Pers.

Lodyga ½lokciowa, gałęzista, 4-boczna; liście lancetowate, górne naprzemian, dolne naprzeciwległe, ząbkowane, gładkie; kwiaty drobne, blado różowe, długo szypułkowate; znamie niedzielne. Rośnie w miejscach mokrych; kwitnie w Lipcu.

7. Wierzbówka błotna. *E. palustre*; foliis ses-

silibus, lanceolatis, subdenticulatis; caule reti, ramoso; stigmatе indiviso. Pers.

Lodyga łokciowa, gałęzista, okrągła; liść wąsko lancetowate, bezogonkowe, naprzeciwgle, nieco ząbkowane; znamie nie dzielne; torebki, szypułki i wierzch łodygi nieco kosmate. Rośnie wszędzie na błotach: kwitnie w Lipcu.

152. Wiesiołek. *Oenothera.*

1. Wiesiołek dwuletni. *Oe. biennis; foliis ovato lanceolatis, planis; caule muricato - viscoso; capsulis conicis, deorsum suburgidis. Pers.*

Lodyga 2 łokciowa, gałęzista, włosisto nagięta: liście jajowato lancetowate; kwiaty żółte, przyciski od korony krótsze, torebki koniczne u spodu zgrubiałe. Rośnie wszędzie na polach: kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 446.*

153. Żórawina. *Oxycoccus.*

1. Żórawina pospolita. *O. palustris; foliis ovatis, integerrimis, revolutis; caulibus filiformibus, repentibus, nudis. Pers.*

Lodyżki nitkowate, rozestlane, nagie: liście jajowate, zupełnie całe, brzegi odgięte: szypułki wierzchołkowe, nitkowate; kwiaty różowe; jagoda karmazynowa czerwona. Rośnie wszędzie na bagnach torfowych; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 80. Vaccinium Oxycoccus. Lin.*

154. Wrzós. *Erica.*

1. Wrzós pospolity. *E. vulgaris, antheris aristatis; stylo exserto; corollis campanulatis; calycibus duplicatis; floribus racemosis, secundis; foliis oppositis, sessilibus, sagittatis. W.*

Krzewina niska, gałęzista; liście dwurzędowe naprzeciwległe, drobne, bezszypułkowe, strzałkowate; kwiaty różowe, gronkowe, iedno-

stronne, korony dzwonkowate: główki pyłko-
we ościste, w koronie zamknięte: słupek wy-
stawny; kielich podwójny. Rośnie wszędzie w Bo-
rach; kwitnie w Sierpniu.

155. Wawrzynek. *Daphne*.

1. Wawrzynek wilcze łyc. *D. Mezereum*;
floribus sessilibus, ternis, caulinis; foliis lan-
ceolatis, deciduis. Pers.

Krzew łokciowy, lub wyższy, gałęzisty:
liście lancetowate, na wierzchołkach gałęzi sku-
pione; kwiaty różowe, bezszypułkowe, po trzy
na gałęziach osadzone: jagody czerwone, lśniące.
Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Kwietniu.
17. *Dan. t.* 268.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

156. Rdest. *Polygonum*.

1. Kwiaty międzylistne.

1. Rdest ptaszy. *P. aviculare*; *caule decum-*
bente; floribus octandris, trigynis, axillaribus;
foliis lanceolatis, margine scabris; stipularum
nervis remotis. Pers.

Łodygi delikatne, po ziemi rozesłane; liście
lancetowate, na brzegach nieco szorstkie: przy-
sładki liściowe nerwiste, wierzchołki suchawe;
kwiaty międzylistne, czerwone. Rośnie wszę-
dzie na drogach i dziedzińcach; kwitnie przez
lato.

2. Kwiaty kłosowe.

2. Rdest Wężownik. *P. Bistorta*; *caule sim-*
plicissimo, monostachyo; foliis ovatis, in peti-
olum decurrentibus. Pers.

Korzeń gruby, pogięty: łodyga łokciowa;

gładka, nie dzielna: liście korzeniowe wielkie, jajowo-lancetowate, po ogonku zbiegające, z wierzchu zielone, ze spodu popielate; łodygowe bezogonkowe: kwiaty blado różowe, w kłos gęsty, wierzchołkowy, walcowaty ułożone. Rośnie wszędzie na łąkach wilgotnych: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 431.*

3. Rdest plamisty. *P. Persicaria; floribus hexandris, digynis; spicis ovato oblongis; foliis lanceolatis; pedunculis laevibus; stipulis ciliatis. Pers.*

Łodyga prosta, gałęzista, gładka; liście lancetowate, z obu stron gładkie, pośrodku często plamą ciemną oznaczone; przysadki rzasowate: kłosa wierzchołkowe jajowo walcowate, czerwone: kwiaty 6-pręcikowe, 3-słupkowe. Rośnie w ogrodach i na polach uprawnych: kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 702.*

4. Rdest ziemnowodny. *P. amphibium; floribus pentandris, semidigynis; spica ovata. Pers.*

Łodyga kolankowata, pływająca, lub prosta: liście łodyg pływających serduszkowo-podługowate, gładkie, lśniące, nieco piłkowate, na błocie zaś rosnących lancetowate, ostre, szorstkie: kłosa jajowo walcowate, czerwone: kwiaty 5-pręcikowe, 2-słupkowe. Rośnie w wodach stojących i na błotach: kwitnie w Czerwcu. *Fl. D.t. 282.*

5. Rdest ostrogorzki. *P. Hydropiper; floribus hexandris, semidigynis; foliis lanceolatis, undulatis; spicis filiformibus, nutantibus; caule erecto; stipulis submuticis. Pers.*

Łodyga prosta, kolankowata, gładka, nieco gałęzista: liście lancetowate, faliste, bezplamiste, smaku gorzko palącego: kłosa nitkowate, zwisłe: kwiaty czerwone, lub zielone, 6-pręcikowe, 2-słupkowe. Rośnie wszędzie w miejscach wilgotnych: kwitnie w Lipcu.

3. Kwiały wiechowato groniaste.

6. Rdest Gryka. *P. Fagopyrum*; *foliis cordato-sagittatis*; *caule erectiusculo*; *seminibus angulis aequalibus*. Pers.

Lodyga prosta, gałęzista, czerwona: liście sercowo strzałkowe: kąty nasion równe. Roślina początkowie obca, wszędzie obficie się sieie; kwitnie w półlata.

7. Rdest powoiowy. *P. Convolvulus*; *foliis cordato-hastatis*; *caule volubili*, *angulato*; *floribus obtusis*. Pers.

Lodyga kątowata, wiiąca się; liście sercowo strzałkowe; kwiaty łępe, czerwone. Rośnie wszędzie na polach i w ogrodach; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 744.*

8. Rdest zaroślowy. *P. dumetorum*; *foliis cordatis*; *caule volubili*, *laevi*, *floribus carinato-alatis*. Pers.

Lodyga gładka, wiiąca się: liście sercowate; kwiaty ostrogrzbietowe, skrzydełkowe. Rośnie około pólów i w zaroślach: kwitnie przez lato.

R Z A D C Z T E R O S Ł U P K O W Y.

157. Czworolist. *Paris*.

1. Czworolist pospolity. *P. quadrifolia*. Lodyga nie dzielna, łokciowa, pod wierzchem cztery, niekiedy pięć liści w okręgu nosząca; liście te są jajowate, gładkie, zupełnie całe; z pośród liści wznosi się szypułka jednokwiatowa; kwiat zielonawy; jagoda czarna. Rośnie wszędzie w lasach ciemnych; kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 139.*

158. Piżmaczek. *Adoxa*.

1. Piżmaczek wonny. *A. Moschatellina*. Lo:

dyżka delikatna, kilkacalowa; liście z kórzenia wyrastające dwa razy troiste; kwiaty na wierzchołku łodygi w główkę skupione, zielonawe; kwiaty poboczne częstokroć 10-pręcikowe, 5-słupkowe; środkowy statecznie 8-pręcikowy, 4-słupkowy. Rośnie w lasach cienistych: kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 94.*

159. Nadwodnik. *Elatine.*

1. Nadwodnik naprzeciwiłści. *E. Hydropiper; foliis oppositis; floribus alternis. Pers.*

Łodyga delikatna, rozestłana; liście naprzeciwległe, jajowo-lancetowate; gładkie; kwiaty białe, krótko szypułkowate, naprzemianległe. Rośnie w miejscach wodą zalanych; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 156.*

2. Nadwodnik okrągowy. *E. Alsinastrum; foliis verticillatis. Pers.*

Łodyga delikatna; liście okrągowe, zanurzone wąskie, prawie nitkowate, pływające jajowate, poczwórne: kwiaty drobne, białe, krótko szypułkowate. Rośnie w rowach i sadzawkach; kwitnie w Czerwcu.

K L A S S A IX.

DZIEWIĘCIOPRĘCIKOWA.

(Enneandria.)

RZĄD SZESCIOSŁUPKOWY.

160. Łączeń. *Butomus.* Kielich 0; korona 6-listkowa; torebek 6, wieloziaźnowych.

1. Łączeń baldaszkowaty. *B. umbellatus.* Łodyga prosta, gładka, naga; łokciowa; liście

korzeniową, długie, proste, nieco trójkątne; baldaszek wierzchołkowy, z kilkunastu kwiatów złożony, u spodu pochwą 5-listkową opasany; kwiaty białe, zewnątrz czerwone. Rośnie na brzegach jezior i stawów; kwitnie w Lipcu. *FZ. Dan. t. 604.*

K L A S S A X.

DZESIECIOPRĘCIKOWA.

(Decandria.)

R Z A D I E D N O S Ł U P K O W Y.

161. *Ruta*. *Ruta*. Kielich 4-5-dzielny; korona 4-5-listkowa, listki korony wklęsłe; osadnik 10-kropkami miodorodnymi opasany; pręcików 8-10.

162. *Korzeniówka*. *Monotropa*. Kielich 0; korona 10-listkowa, z tych 5-zewnętrznych na nasadzie dolkiem miodorodnym są oznaczone; torebka 5-ścienna.

163. *Gruszyczka*. *Pyrola*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa; torebka 5-komorkowa, w kątach otwierająca się.

164. *Bagno*. *Ledum*. Kielich 5-dzielny; korona 5-dzielna, płasko otwarta; torebka 5-komorkowa, u spodu otwierająca się.

165. *Borówka*. *Vaccinium*. Kielich nadowocowy; korona kubkowata lub dzwonkowata, 4-5-dzielna, przedziałki odgięte; jagoda wielozłazkowa; pręcików niekiedy 8.

166. *Modrzewnica*. *Andromeda*. Kielich 5-dzielny, podowocowy; korona jajowata, otwór 5-dzielny, odgięty; torebka 5-komorkowa.

167. *Mącznica*. *Arbutus*. Kielich 5-dzielny; korona jajowata, u spodu przezroczysta; jagoda nadkielichowa, 5-komorkowa.

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

168. Czerwiec. *Scleranthus*. Kielich 1-listkowy, na którym pręciki osadzone; korona 6; ziarno 1-2. w kielichu zamknięte.

169. Sledziennica. *Chrysosplenium*. Kielich 4-5-dzielny, farbowany; torebka 2-dziobowa, 1-komorkowa; wielozbiarnowa; kwiaty poboczne 8-pręcikowe.

170. Łomikamień. *Saxifraga*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa; torebka 2-dziobowa, 1-komorkowa, wielozbiarnowa.

171. Łyczycza. *Gypsophila*. Kielich 1-listkowy, dzwinkowaty, kąlowaty; korona 5-listkowa, listki jaiowate, bezpaznogciowe; torebka kulista, 1-komorkowa, wielozbiarnowa.

172. Mydlnica. *Saponaria*. Kielich rurkowaty, iednolistkowy, nagi; korona 5-listkowa, listki paznogciowate; torebka podługowata, 1-komorkowa.

173. Goździk. *Dianthus*. Kielich walcowaty, długi, skórkowaty, 1-listkowy, u spodu czterema; lub ośmią łuszkami opasany; korona 5-listkowa, listki paznogciowate; torebka walcowata, 1-komorkowa, z wierzchu otwierająca się.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

174. Piaskowiec. *Arenaria*. Kielich 5-listkowy, otwarty; korona 5-listkowa, listki nie dzielne; torebka 1-komorkowa, wielozbiarnowa.

175. Gwiazdnica. *Stellaria*. Kielich 5-listkowy, otwarty; korona 5-listkowa, listki 2-dzielne; torebka jaiowata, 1-komorkowa, wielozbiarnowa, na wierzchu 6-zęba.

176. Wyżpin. *Cucubulus*. Kielich 1-listkowy, wydęty lub dzwinkowaty; korona 5-listkowa, listki nagie, lub łuszkami nad paznogciami oznaczone; torebka 3 komorkowa.

177. Lepnica. *Silene*. Kielich 1-listkowy; podługowaty, walcowaty lub koniczny; korona 5-listkowa, listki nagie lub łuszcami nad paznogciem oznaczone; torebka 5-komorkowa.

R Z A D P I Ę C I O S Ł U P K O W Y.

178. Rozchodnik. *Sedum*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa; przy nasadzie zarodka 5-łuszek miodnikowych: torebek 5.

179. Sporek. *Spergula*. Kielich 5-listkowy; korona 5-listkowa, listki nie dzielne; torebka 1-łusciowa, 1-komorkowa, 5-ścienna; (pręcików niekiedy 5.)

180. Rogownica. *Cerastium*. Kielich 5-listkowy; korona 5-listkowa, listki 2-dzielne, lub wycięte, niekiedy całe; torebka 1-komorkowa, w wierzchu otwierająca się, 10-zęba.

181. Kikol. *Agrostemma*. Kielich 1-listkowy, twardy: korona 5-listkowa, listki paznogciowate, brzeg tępy, nie dzielny: torebka 1-komorkowa.

182. Firletka. *Lychnis*. Kielich 1-listkowy, gładki, podługowaty; korona 5-listkowa, listki paznogciowate; brzeg prawie 2-dzielny: torebka 1-5-komorkowa.

183. Kwaśnica. *Oxalis*. Kielich 5-listkowy; korona 5-listkowa; listki paznogciami zrosłe; pręciki nie równe, 5 krótszych, zewnętrzne nasadami zrosłe; torebka 5-boczna.

R Z A D I E D N O S Ł U P K O W Y.

161. Ruta. *Ruta*.

1. Ruta ogrodowa. *R. graveolens*; *foliis supradecompositis, foliolis oblongis, terminali obovato; petalis integerrimis*. Pers.

Lodyga łokciowa, twarda, gałęzista; liście wielokrotnie składane, modrawo-zielone, listki podługowate, wierzchołkowy przewrotnie 1-łus-

waty: kwiaty żółte, listki korony zupełnie całe; kwiat śródkowy 5-dzielny, inne 4-dzielne: wonia mocna. Roślina początkowie obca, we wszystkich ogrodach pospolita, kwitnie w Czerwcu.

162. Korzeniówka. *Monotropa*.

1. Korzeniówka pasorzytna. *M. Hypopithys; floribus glabris, lateralibus octandris. Pers.*

Roślina pasorzytna, na korzeniach drzew wyrastająca. Łodyga prosta, nie dzielna, kilkacalowa, brudno-żółta, łuszkami pokryta; na wierzchu kłos kwiatowy gęsty, przed kwitnieniem pochyły, później prosty; kwiaty gładkie, wierzchołkowy 10-pręcikowy, inne wszystkie 8-pręcikowe. Rośnie w lasach sosnowych i iodłowych: znajdowałem często około Zakretu, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 232.*

163. Gruszyczka. *Pyrola*.

1. Gruszyczka okrągłoliścia. *P. rotundifolia; foliis obovalibus; staminibus adscendentibus, pistillo declinato. Pers.*

Łodyga prosta, nie dzielna, $\frac{1}{4}$ łokciowa; liście okrągło-iałowate; grono jednostronne, kwiaty białe; pręciki podniesione, słupek pochyły. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 110.*

2. Gruszyczka mniejsza. *P. minor; floribus racemosis, dispersis; staminibus pistillisque rectis. Pers.*

Łodyga prosta, nie dzielna, kilkacalowa: liście iałowate, kwiaty białe, w grono ułożone, pręciki i słupki proste. Rośnie w lasach około Wilna, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 55.*

3. Gruszyczka jednostronna. *P. secunda; racemo unilaterali; pistillo recto. Pers.*

Łodyga prosta, kilkacalowa; liście iałowate, zaostrome, karbowane; grono jednostronne, kwia-

ty białozielonawe: znamie proste. Rośnie w lasach około Wilna, kwitnie w Czerwcu. *Fl. D. t. 402*

4. Gruszyca jednokwiatowa. *P. uniflora; foliis suborbiculatis; scapo uniflora. Pers.*

Lodyga prosta, nie dzielna, kilkacalowa; liście okrągławe; kwiat wierzchołkowy, pojedynczy, wielki, pochyły. Rośnie około Wilna pod Rybyszkami, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 8.*

5. Gruszyca baldaszkowata. *P. umbellata; foliis lanceolatis; pedunculis subumbellatis. Pers.*

Lodyga prosta, kilkacalowa; liście pod wierzchem skupione, gładkie, piłkowane, przewrotnie jajowato-lancetowate; kwiaty baldaszkowate. Rośnie w borach, pod Wilnem w lesie Antokolskim tuż za murami S. Piotra, kwitnie w Czerwcu. U wieśniaków naszych pod imieniem *Pomocnik zuana*.

164. Bagno. *Ledum.*

1. Bagno pospolite. *L. palustre; foliis linearibus, margine revolutis, subtus tomentosis. Pers.*

Krzew łokciowy, gałęzisty; liście równowaskie, z wierzchu zielone, gładkie, ze spodu rdzawe, kutnerowate, brzęgi zagięte; kwiaty baldaszkogronowe, białawe; wonia mocna, odrażliwa. Rośnie wszędzie na bagnach torfowych, kwitnie w Czerwcu.

165. Borówka. *Vaccinium.*

1. Borówka Czernica. *V. Myrtillus; pedunculis unifloris; foliis serratis, ovatis, deciduis; caule angulato. Pers.*

Krzewina niska, gałęzista, lodygi i gałęzie kątowne; liście jajowate, piłkowane, na zimę opadające; szypułki 1-kwiatowe, kwiaty białopurpurowe, kuliste; jagoda ciemno granatowa;

pręcików niekiedy 8. Rośnie wszędzie w lasach kwitnie w Maiu.

2. Borówka Łochynia. *V. uliginosum*; *pedunculis unifloris*; *foliis obovatis, lanceolatisque, glabris*; *ramis teretibus*. Pers.

Krzewina łokciowa, łodygi i gałęzie okrągłe liście przewrotnie jajowate, i lancetowate, gładkie, zupełnie całe, na zimę opadające; szypułki 1-kwiatowe, kwiaty czerwone, jagody ciemno błękitne. Rośnie wszędzie na bagnach torfowych, kwitnie w Maiu. U wieśniaków nazywają *Piianicą* zwaną.

3. Borówka Brusznica. *V. vitis idaea*; *racemis terminalibus, nutantibus*; *foliis obovatis, revolutis, integerrimis, subtus punctatis*. Pers.

Krzewina niska; liście przewrotnie jajowate z wierzchu lśniące, gładkie, ze spodu białawe kropkowane, brzegi zagięte; grona wierzchołkowe, zwisłe; kwiaty blado-różowe; jagody czerwone, kwaśne. Rośnie wszędzie w borach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 40.*

166. Modrzewnica. *Andromeda*.

1. Modrzewnica wąskoliścia. *A. polifolia*; *pedunculis aggregatis*; *corollis ovatis*; *foliis alternis, lanceolatis, revolutis*. Pers.

Krzewina prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista; liście trwałe, naprzemianległe, lancetowate, z wierzchu gładkie, zielone, ze spodu modro-białe brzegi zagięte; szypułki na wierzchołkach skąpane, długie, purpurowe; kielich purpurowy kwiaty jajowate, blado różowe, brzeg nieco zwężony. Rośnie wszędzie na bagnach torfowych kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 54.*

2. Modrzewnica jednostronna. *A. calycularis*; *racemis secundis, foliaceis*; *corollis subcylindricis*; *foliis alternis, lanceolatis, obtusis, punctatis*. Pers.

Krzewina łokciowa, gałęzista; liście trwałe

naprzemianległe, lancetowate, tępe, kropkowane; grona jednostronne, liśćmi przerosłe; kwiaty nieco walcowate. Rzadka ta roślina, o której bytności w Inflantach dawniej już wiedziałem, postrzeżoną została w roku 1810 na bagnach torfowych w powiecie Wilkomirskim, w starostwie Kukuciskim; późne, już w pół lata i bez kwiatów lecy odkrycie, dokładnego szczegółowego opisu uczynić mi dotąd nie dozwoliło. Kwitnie w Kwietniu.

167. Mącznica. *Arbutus*.

1. Mącznica garbarska. *A. Uva ursi; caulibus procumbentibus; foliis integerrimis. Pers.*

Krzewina gałęzista, rozestłana; liście twarde, ciemnozielone, z wierzchu gładkie, ze spodu żółkowato-siatkowate, przewrotnie jajowate, trwałe; grona wierzchołkowe, kwiaty różowe; jagoda czerwona, sucha, mączasta. Rośnie wszędzie w borach; kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 33.*

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

168. Czerwiec. *Scleranthus*.

1. Czerwiec roczny. *S. annuus; calycibus fructus patulis. Pers.*

Lodyżki kilkacalowe, gałęziste; liście naprzeciwnie, równowaskie, ostre; kwiaty drobne, na wierzchołkach gałązek w kupki zebrane; kielichy ostre, nasienne otwarte. Rośnie na polach i pagórkach piaszczystych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 504.*

2. Czerwiec trwały. *S. perennis; calycibus fructus clausis. Pers.*

Lodyżki kilkacalowe, leżące; liście drobne, naprzeciwnie, równowaskie, ostre; kwiaty na wierzchołkach w kupki zebrane; kielichy tępe, nasienne zamknięte. Rośnie na polach i pagór-

kach piaszczystych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. D.*
t. 563.

169. Sledziennica. *Chrysoplenium.*

1. Sledziennica naprzemianliścia. *Ch. alternifolium*; *foliis alternis.* Pers.

Łodyżka słaba, krucha, kilkacalowa: liście naprzemianległe, ogonkowate, nerkowate, karbowane; kwiaty żółte na wierzchołku, w baldaszek niby skupione, u spodu przysadkami liściowymi osadzone, środkowyy 10-pręcikowy, poboczne 8-pręcikowe. Rośnie w miejscach ciemnych, wilgotnych, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan.* t. 366.

170. Łomikamień. *Saxifraga.*

1. Łomikamień żółty. *S. Hirculus*; *foliis caulinis lanceolatis, alternis, nudis; caule erecto.* Pers.

Łodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, nie dzielna, pod wierzchem kosmata; liście naprzemianległe, lancetowate, nagie; kwiaty żółte, kielich włosisty. Rośnie na łąkach mokrych w powiecie Trockim i Nowogródzkim, kwitnie w Sierpniu. *Fl. Dan.* t. 200.

2. Łomikamień ziarnowy. *S. granulata; foliis caulinis reniformibus, lobatis; caule ramoso; radice granulata.* Pers.

Korzeń ziarnowy: łodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, gałęzista, lipko-włosista; liście łodygowe nerkowate, klapowate; kwiaty białe. Rośnie wszędzie około Wilna na pagórkach suchych; kwitnie w Maiu. *Fl. Dan.* t. 514.

3. Łomikamień trzyklapowy. *S. Tridactylites*; *foliis caulinis cuneiformibus, trifidis, alternis; caule erecto, ramoso.* Pers.

Łodyga prosta, kilkacalowa, gałęzista, lipko-kosmata: liście łodygowe naprzemianległe, kli-

nowate, 3-dzielne; szypułki międzylistne 1-2-kwiatowe: kwiaty białe. Rośnie na piaskach około Grodna, kwitnie w Maiu: *Gilibert*.

171. Łyszczyca. *Gypsophila*.

1. Łyszczyca baldaszkogronowa. *G. fastigiata*; *foliis lanceolato-linearibus*; *obsolete triquetris*, *laevibus*, *obtusis*, *secundis*. *Pers.*

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, kolankowata, gładka: liście naprzeciwległe, lodygę otulające, równo-wąsko-lancetowate, grube, nieco trójkątne; kwiaty baldaszkogronowe, do równy wysokości wzniesione, białe, przysadkami naprzeciwległemi osadzone. Rośnie wszędzie w borach, kwitnie w Sierpniu.

2. Łyszczyca polna. *G. muralis*; *foliis linearibus*, *planis*; *calycibus aphyllis*; *caule dichotomo*; *petalis crenatis*. *Pers.*

Lodyga gałęzista, 2-dzielna, kilkacalowa; liście drobne, równowąskie, płaskie, ostre; kielichy nagie; kwiaty różowe, nie równo-karbowane. Rośnie na polach uprawnych, kwitnie w Sierpniu.

172. Mydlnica. *Saponaria*.

1. Mydlnica lekarska. *S. officinalis*; *calycibus cylindricis*; *foliis ovato-lanceolatis*. *Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa; liście jajowolancetowate: kwiaty baldaszkogronowe, blado-różowe, kielichy walcowate. Rośnie na polach i w zaroślach, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 543.*

2. Mydlnica zbożowa. *S. Puccaria*; *calycibus pyramidalis*, *quinguangularibus*; *foliis ovatis*, *acuminatis*, *sessilibus*. *Pers.*

Lodyga łokciowa, prosta, gałęzista: liście bezogonkowe, jajowate, zastrzone: kielichy 5-kątne, kąty skrzydełkowate; kwiaty różowe. Ro-

śnie na polach około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

173. Goździk. *Dianthus.*

1. Kwiaty wiązkowe.

1. Goździk wiązkowy. *D. carthusianorum*; floribus subaggregatis; squamis calycinis ovatis, aristatis, lubo brevioribus; involucrio oblongo, aristato, capitulo breviorę; foliis linearibus, trinerviis. Pers.

Lodyga prosta, nie dzielna, kolankowata; liście modro-zielone, równowąskie, 3-nerwowe; kwiaty prawie wiązkowe, pokrywę sztydłowatę ościstę, od wiązki krótsze; liście zewnętrzne kielicha jajowate, ościste, od rurki krótsze; kwiaty purpurowe, listki korony nad paznogciem włosiste, brzeg ząbkowany. Rośnie na łąkach podleśnych około Grodna, kwitnie przez lato. *Gilibert.*

2. Goździk kosmaty. *D. Armeria*; floribus aggregatis, fasciculatis; squamis calycinis lanceolatis, villosis, tubum aequantibus, Pers.

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, nieco kosmata; liście równowąskie, trawiaste; kwiaty wiązkowe, blado purpurowe, bialo-plamiste, łuski zewnętrzne kielicha jajowo-lancetowate, kosmate, rurce równe. Rośnie w lasach około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 230.*

2. Kwiaty rozrzucone.

3. Goździk trawny. *D. deltoides*; floribus solitariis; squamis calycinis ovato-lanceolatis, acutis, subbinis; foliis obtusiusculis, subpubescentibus; petalis crenatis. Pers.

Lodyga leżąca, w czasie kwitnienia podniesiona, gałęzista; liście trawiaste; zewnętrzne łuski kielicha jajowo-lancetowate, zaostrome, najeź-

ściey dwa: kwiaty ciemno-różowe; listki korony karbowane. Rośnie wszędzie na gruntach piaszczystych, kwitnie przez lato.

3. Goździk frezlowaty. *D. superbus*; *floribus paniculatis*, *subfastigiatis*; *squamis calycinis brevibus*, *ovatis*, *mucronatis*; *petalis ultra medium multifido-capillaribus*, *fauce pilosis*; *caule erecto*. Pers.

Lodyga prosta, gałęziasta; kwiaty wiechowate, prawie wszystkie równie wysokie; zewnętrzne łuski kielicha krótkie, jajowate, ostrzem zakończone; kwiaty blado-różowe, listki korony, więcej niż do połowy frezlowato rozpięzione. Rośnie w borach i zarosłach pagórkowatych, kwitnie przez lato.

3. Łodygi 1-kwiatowe.

4. Goździk piaskowy. *D. arenarius*; *caulibus subunifloris*; *squamis calycinis ovatis*, *obtusis*; *corollis multifidis*; *foliis linearibus*. Pers.

Lodyga prosta, kłkacalowa, nie dzielna, jednokwiatowa; liście krótkie, równowąskie; kwiaty białe: zewnętrzne łuski kielicha jajowate, tępe; listki u korony głęboko-wielodzielne. Rośnie na polach piaszczystych około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert*.

R Z A D T R Z Y S Ł U P K O W Y.

174. Piaskowiec. *Arenaria*.

1. Piaskowiec trzynervowy. *A. trinervia*; *foliis ovatis*, *acutis*, *petiolatis*, *nervosis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa, twarda, gałęziasta, kosmata; liście ogonkowate, jajowate, zaostrome, nerwiste; szypułki 1-kwiatowe; kwiaty białe: kielichy od korony dłuższe. Rośnie na pastwiskach około Grodna, kwitnie w Maiu. *Gilibert*.

2. Piaskowiec macierzankowy. *A. serpyllifolia*.

lia; foliis subovatis, acutis, sessilibus, laevibus; corollis calyce brevioribus. Pers.

Lodyga kilkacalowa, leżąca, bardzo gałęziasta; liście bezogonkowe, prawie iaiowate, zastrzone, rzasowate: szypułki 1-kwiatowe; kwiaty białe, kielichy od korony dłuższe. Rośnie wszędzie na polach, kwitnie w Czerwcu.

3. Piaskowiec czerwony. *A. rubra; caulibus prostratis, glabris; foliis filiformibus, internodio brevioribus; seminibus compresso-angulatis. Pers.*

Lodyga leżąca, kilkacalowa, bardzo gałęziasta, gładka; liście nitkowate, od stawów kolankowych krótsze: przysadki pochewkowate, suche: kwiaty czerwono-fioletowe: nasiona spłaszczone, kątowne. Rośnie na polach piaszczystych, kwitnie przez lato.

175. Gwiazdnica. *Stellaria.*

1. Gwiazdnica serduszkowata. *S. nemorum; foliis cordatis, petiolatis; panicula dichotoma. Pers.*

Lodyga łokciowa: liście dolne ogonkowe, sercowate, górne bezogonkowe, iaiowo-lancetowate; wiecha 2-dzielna: szypułki 1-kwiatowe; kwiaty białe. Rośnie w lasach i zaroślach wilgotnych, cienistych, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 271.*

2. Gwiazdnica leśna. *S. Holostea; foliis lanceolatis, serrulatis; petalis bifidis. Pers.*

Lodyga delikatna, czworoboczna, u spodu leżąca, wierzch podniesiony; liście lancetowate, na brzegach delikatnie piłkowane, zastrzone, gładkie, ostrogrzbieciste; wiecha 2-dzielna; szypułki długie, szorstkie; kwiaty wielkie, białe, listki korony 2-dzielne, od kielicha większe. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maiu.

3. Gwiazdnica trawiasta. *S. graminea; caulibus diffusis; foliis linearibus, integerrimis; flo-*

ribus paniculatis, divaricatis; petalis calycis longitudine.

Lodygi rozpięzchłe, po ziemi rozslane; liście równowąskie, lancetowate, zupełnie całe, gładkie; kwiaty wiechowate, rozłożyste, białe, kielichy koronom równe. Rośnie wszędzie w zaroślach, kwitnie w Czerwcu.

4. Gwiazdnica modrawa. *S. palustris; foliis lineari-lanceolatis, integerrimis, glaucis; floribus paniculatis; petalis bipartitis, calyce maioribus.* Pers.

Lodyga słaba, kątowata; liście wąsko-lance-towate, zupełnie całe, modrawe; kwiaty wiecho-wate, białe, szypułki prosto-stojące: listki ko-rony 2-dzielne, od kielicha większe. Rośnie na łąkach mokrych, kwitnie w Czerwcu.

5. Gwiazdnica drobnokwiatowa. *S. Alsine; foliis oblongo-lanceolatis; pedunculis subgeminatis, unimultiflorisve; petalis calyce brevioribus; caule decumbente.* Pers.

Lodyga słaba, gałęzista; liście bezogonkowe, dolne jajowate, górne lancetowate, gładkie; kwia-ty poboczne, niekiedy wierzchołkowe, szypuł-ki 1-3 kwiatowe; listki korony od kielicha krót-sze. Rośnie na łąkach mokrych; kwitnie w Maiu.

176. Wyżpin. *Cucubalus.*

1. Wyżpin siałkowaty. *C. Behen; foliis ova-tis; caule dichotomo; calycibus subglobosis, re-ticulato-venosis; capsulis trilocularibus; corollis subnudis.* Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, gładka, 2-dzielna: liście jajowo-lancetowate; kwiaty białe: kielich pękato-wydęty, siałkowato-żyłkowaty; listki ko-rony 2-dzielne, częstokroć łuszek nadpaznokcio-wych pozbawione. Rośnie wszędzie na polach i łąkach, kwitnie przez lato.

2. Wyżpin jagodorodny. *C. bacciferus; caly-*

cibus campanulatis; petalis distantibus; ramis divaricatis; foliis ovatis. Pers.

Łodyga osłaba, leżąca lub puąca się; gałęzie rozłożyste: liście ogonkowate, jajowate; kwiaty białawe: kielich dzwonkowaty; torebka jagodowa, kulista, czarna. Rośnie w zaroślach wilgotnych, kwitnie przez lato. *Silene baccifera. W.*

177. Lepnica. *Silene.*

1. Lepnica zwisła. *S. nutans; petalis bifidis; floribus lateralibus, secundis, cernuis; panicula nutante; foliis cespitosus, lanceolatis. Pers.*

Łodyga łokciowa, kosmata, nieco lipka; liście lancetowate; wiecha zwisła; kwiaty jednostronne, pochyłe: listki korony głęboko 2-dzielne, przedziałki wewnątrz zwinione; kielich lipki, kresowaty. Rośnie wszędzie w zaroślach suchych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 242.*

2. Lepnica lipka. *S. viscosa; floribus lateralibus undique decumbentibus; caule indiviso; foliis basi reflexis. Pers.*

Łodyga łokciowa, prosta, nie dzielna, kosmata, pod wierzchem lipka; liście bezogonkowe, kosmate, lipkie, u spodu odgięte; kwiaty na wszystkie strony zwisłe, do łodygi przytulone; kielich lipki; listki korony 2-dzielne. Rośnie około Grodna; kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

3. Lepnica jednostronna. *S. tatarica; petalis bipartitis; floribus secundis, decumbentibus; pedunculis oppositis; solitariis, erectis, caule simplicissimo, spicato. Pers.*

Łodyga łokciowa, prosta, nie dzielna; liście bezszypułkowe, lancetowato zaostrome, do łodygi przytulone; kwiaty szypułkowe, jednostronne, zwisłe, do łodygi przytulone: listki korony głęboko 2-dzielne, białe, wewnątrz zwinione. Rośnie, za świadectwem *Giliberta* nad Niemnem około Grodna: znajdowałem nad brzegami Wilii pod Swirankami; kwitnie w Lipcu.

4. Lepnica oddzielnopłciowa. *S. Olites*; *petalis linearibus, indivisis, undulatis, glabris; floribus verticillato-capitalis, dioicis; pedunculis glabris, caule nudo. Pers.*

Lodyga prosta, naga, $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście korzeniowe liczne, jajowo lancetowate, łodygowe równowąskie; kwiaty oddzielnopłciowe, okręgowo-główkowe, szypułki gładkie; listki korony równowąskie, zielonawe, nie dzielne: łusczki nadpaznociowej braknie. Rośnie wszędzie na pagórkach suchych około Wilna: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 5. 8.*

5. Lepnica dwudzielna. *S. noctiflora*; *calycibus decemangularibus, venosis; dentibus tubum aequantibus; caule dichotomo; petalis bifidis. Pers.*

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, 2-dzielna; liście jajowo lancetowate, kosmate; kwiaty czerwone; kielichy 10-kątowe, żyłkowate; zęby długosię rurce prawie równające się; listki korony 2-dzielne. Rośnie na polach około Grodna; kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

6. Lepnica baldaszkowata. *S. Armeria*; *flo-ribus fasciculatis, fastigiatis; foliis superioribus cordatis, glabris; petalis integris. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gładka, pod wierzchem lipka: liście łodygowe podługno sercowate, gładkie, modrawe; kwiaty wiązkowe, prawie baldaszkowate, ciemno różowe; kielichy pałeczkowate; listki korony całe, nadpaznociami łuszką oznaczone. Rośnie w powiecie Trockim około Połuknia; kwitnie przez lato.

R Z A D P I Ę C I O S Ę U P K O W Y.

178. Rozchodnik. *Sedum.*

1. Rozchodnik płaskoliści. *S. Telephium*; *foliis planiusculis, ovatis, sparsis, serratis; cor-ymbo folioso; caule erecto. Pers.*

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa; liście płaskie, grube, jajowate, piłkowane, rozrzucone; baldaszkogron liśćmi przerosły: kwiaty białe żółtawe. Rośnie wszędzie na polach i w zaroślach pagórkowatych; kwitnie przez lato.

2. Rozchodnik pospolity. *S. acre*; *foliis alternis subovatis, adnato sessilibus, gibbis, erectiusculis*; *cyma trifida*. Pers.

Lodyga 2-3-calowa; liście naprzemianległe, jajowate, przyrosło-bezogonkowe, garbate: podbaldaszek 3-dzielny, liśćmi przerosły; kwiaty żółte. Rośnie wszędzie na piaskach; kwitnie w Czerwcu.

3. Rozchodnik sześćrzędny. *S. sexangulare*; *foliis subternis, teretiusculis, adnato-sessilibus, gibbis, erectiusculis, sexfariam imbricatis*; *cyma trifida*. Pers.

Lodyga 2-3-calowa: liście okrągławe, garbate, przyrosło-bezogonkowe; podniesione, sześćrzędnie dachówkowe; podbaldaszek 3-dzielny. Rośnie na pagórkach suchych; kwitnie w Czerwcu.

179. Sporek. *Spergula*.

1. Sporek rolowy. *S. arvensis*; *diffusa*; *foliis verticillatis, floribus decandris*. Pers.

Lodyga rozłożysta, gładka, lub nieco kłosmata: liście okrągowe, równowąskie, zaostrome: szypułki i kielichy nieco lipkie: kwiaty białe; nasiona nerkowate, bezskrzydłe. Rośnie na polach między zbożem, kwitnie przez lato.

2. Sporek 5-pręcikowy. *S. pentandra*; *foliis verticillatis; floribus subpentandris; seminibus margine albo membranaceis*. Pers.

Lodyga rozpięchła; liście okrągowe, nitkowate: kwiaty częstokroć 5-pręcikowe; nasiona błonką białą opasane. Rośnie na piaskach koło Grodna, kwitnie w Czerwcu. Gilibert.

3. Sporek kolankowaty. *S. nodosa*; *foliis oppositis, subulatis, laevibus; infimis late vaginantibus; caulibus simplicibus. Pers.*

Lodyżki delikatne, 3-calowe, nie dzielne, kolankowate: liście naprzeciwległe, gładkie, sztywno-ładowate: kwiaty białe, prosto stojące. Rośnie na pastwiskach wilgotnych; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 96.*

180. Rogownica. *Cerastium.*

1. Rogownica pospolita. *C. vulgatum*; *hirsutum, subdiffusum; foliis sub lanceolatis, infimis linearibus; floribus subfasciculatis, corollis calyci subaequalibus. Pers.*

Lodyżki rozpięzchłe, u spodu leżące, ukośnie podniesione, kosmate: liście podługnie lancetowate, tępe, dolne równowąskie; kwiaty wiązkowe, białe; korony kielichowi równe: torebki podługowate. Rośnie wszędzie na polach; kwitnie przez lato.

2. Rogownica iaiowata. *C. ovale*; *subviscoso, hirsutum; caule basi ramosissimo; foliis caulinis ovalibus maioribus; floribus glomeratis. Pers.*

Cała lipko-włosista: lodyga prosta, kilkacalowa, u spodu bardzo gałęzista; liście dolne przewrotnie iaiowate, górne iaiowate, większe; kwiaty wiązkowe, białe, kielichy koronom równe. Rośnie na polach; kwitnie przez lato.

3. Rogownica 5-pręcikowa. *C. semidecandrum*; *parvulum, cespitosum; caule subviscoso; foliis erectis, ovato-oblongis; floribus subglomeratis, pentandris; corolla emarginata, calycem aequante. Pers.*

Lodyżki 2-3-calowe, gęsto zarastające, we wszystkich częściach kosmato lipkie; liście podniesione, iaiowo-podługne; kwiaty kupkowe, białe, 5-pręcikowe: listki korony wycięte, kie-

lichowi prawie równe. Rośnie na polach i pstryskach: kwitnie przez lato.

4. Rogownica polna *C. arvense*; *foliis linearibus, lanceolatis, pubescentibus; corollis calyce duplo maioribus. Pers.*

Lodyżki kilkakrotne, pod wierzchem lipkie; liście wąskie, lancetowate, dolne nieco kosmate u spodu rząsowate: kwiaty białe; korony kielicha dwa razy większe. Rośnie na polach: kwitnie przez lato.

5. Rogownica wodna, *C. aquaticum*; *caule diffuso; foliis cordatis; floribus solitariis; 4-5-gynis; fructibus pendulis. Pers.*

Lodygi słabe, gałęziste: liście dolne jajowate, ogonkowate, górne sercowate, bezogonkowe: kwiaty pojedyncze 4-5-słupkowe: torebki okryte głową jajowatą, zwisłą. Rośnie nad rowami i w zarostach błotnych; kwitnie w Lipcu. *Stellaria aquatica. Pers.*

181. Kąkol. *Agrostemma.*

1. Kąkol pospolity. *A. Cithago*; *hirsuta; calycibus corollam subaequantibus; petalis integris, nudis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, kosmatą: liście równowąskie, kutnerowate: szypułki długie, 1-kwiatowe; kwiaty czerwone, korony od kielicha nieco większe, listki całe. Rośnie na polach między zbożem: kwitnie w Czerwcu. *Dän. t. 576.*

182. Firletka. *Lychnis.*

1. Firletka poszarpana. *L. Flos cuculi*; *petalis laciniatis; capsulis unilocularibus, subtundis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, pod wierzchem lipka: liście jajowo-lancetowate; kwiaty gronowe, różowe: listki korony poszarpane: torebki

rebka okrągława, 1-komorkowa. Rośnie na łąkach wilgotnych: kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 590.*

2. Firletka Smółka. *L. Viscaria; caule geniculis viscoso; petalis integris; capsula quinqueloculari. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, na kolankach li-pka: liście gładkie, podługnie lancetowate: kwia-ty czerwone: listki korony całe; torebka 5-ko-morkowa. Rośnie wszędzie, w zaroślach suchych, kwitnie w Maiu.

3. Firletka oddzielnopłciowa biała. *L. dioica alba; capsulis conicis, uni-locularibus. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, rozłożysto-gałęzi-sta; liście jajowo-lancetowate, miękkie, kutnero-wate; kwiaty na wierzchołkach gałęzi skupione; oddzielnopłciowe, białe; torebki 1-komorkowe, ko-niczne. Rośnie wszędzie na łąkach i drogach; kwitnie przez lato.

4. Firletka oddzielnopłciowa czerwona. *L. dioi-ca rubra; hirsuta; floribus dioicis; capsulis subrotundis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, kosma-ta; liście eliptyczno-lancetowate, kosmate; kwia-ty oddzielnopłciowe, czerwone; torebki 1-komor-kowe, okrągławe. Rośnie w lasach wilgotnych, cienistych; kwitnie w Czerwcu.

182. Kwaśnica. *Oxalis.*

1. Kwaśnica Szczawik. *O. Acetosella; scapo u-nifloro; foliis ternatis, obcordatis; radice den-tata. Pers.*

Głębik kilkocalowy, 1-kwiatowy; liście troi-ste; przewrotnie sercowate; kwiaty białe lub bla-de różowe; korzeń łuskowato-ząbkowany. Rośnie wszędzie w lasach cienistych; kwitnie w Maiu.

KLASSA XI.

DWUNASTOPRĘCIKOWA

(Dodecandria.)

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

183. Kopytnik. *Astarum*. Kielich 3-dzielny; na zarodku osadzony: korona o: torebka skórko-wata, kielichem opasana.

184. Portulaka. *Portulaca*. Kielich 2-dzielny: korona 5-listkowa; torebka 1-komorkowa, w po-przek się otwierająca.

185. Krwawnica. *Lythrum*. Kielich 6-12-zębny; korona 6-listkowa, na kielichu osadzona; torebka 2-komorkowa, wielozarnowa.

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

186. Rzepik. *Agrimonia*. Kielich 5-zębny; drugim kielichem opasany: korona 5-listkowa, na kielichu osadzona: ziarna 2. na dnie kielicha.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

187. Rezeda. *Reseda*. Kielich 1-listkowy, po-dzielony: listki korony poszarpane; torebka otwar-ta, 1-komorkowa, wielozarnowa.

188. Ostronolecz. *Euphorbia*. Kielich 1-listko-wy, pękaty: korona 4-5-listkowa na kielichu o-sadzona: torebka szypułkowata, 3-zarnowa.

RZĄD DWUNASTOSŁUPKOWY.

189. Skóczek. *Sempervivum*. Kielich 12-dzielny; korona 12-listkowa; torebek 12. wielozarnowych.

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

183. Kopytnik. *Asarum*.

1. Kopytnik pospolity. *A. europaeum*; *foliis reniformibus*; *obtusis, binis*. Pers.

Korzeń rozestany: Łodygi krótkie, leżące; liście długo-ogonkowate, nerkowate, okrągławe; szypułki 1-kwiatowe: kwiaty czarno-czerwone: znamie 6 dzielne. Rośnie wszędzie w lasach cieni-
stych: kwitnie w Kwietniu. *Fl. Dan. t. 633.*

184. Portulaka. *Portulaca*.

1. Portulaka pospolita. *P. oleracea*; *foliis cuneiformibus*; *floribus sessilibus*. Pers.

Łodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa, gałęzista, po ziemi rozestana; liście klinowate, grube, soczyste; kwiaty kupkowane, bezszypułkowe, żółte; pręcików 6-15; słupków 1-5. Rośnie na miejscach nieco wilgotnych; kwitnie przez lato. *Gilibert.*

185. Krwawnica. *Lythrum*.

1. Krwawnica pospolita. *L. Salicaria*; *foliis oppositis, cordato lanceolatis*; *floribus spicatis, decandris*. Pers.

Łodyga prosta 2-łokciowa, gałęzista; liście naprzeciwległe, sercowo-lancetowate, nieco kosmate: kwiaty purpurowe, w kłosa długie okrągowe zebrane: pręcików 12. Rośnie wszędzie nad wodami: kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 671.*

2. Krwawnica wąskoliścia. *L. hyssopifolium*; *foliis alternis, lineari-lanceolatis*; *floribus hexandris*.

Łodyga prosta, nie dzielna, $\frac{1}{4}$ łokciowa, liście naprzeciwległe, wąsko lancetowate, gładkie: kwiaty międzylistne, bezszypułkowe, czerwone,

6-pręcikowe. Rośnie około Grodna nad jeziorami:
kwitnie w Sierpniu. *Jacq. Fl. Austr. t. 133.*

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

186. Rzepik. *Agrimonia.*

1. Rzepik pospolity. *A. Eupatoria; foliis caulinis interrupte pinnatis, impari petiolato; fructibus hispidis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, kosmata: liście nierówno pierzaśtodzielne, listek wierzchołkowy ogonkowaty; kwiaty żółte, w kłos rzadki wierzchołkowy ułożone: owoc naieżony. Rośnie na łąkach i w ogrodach: kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 588.*

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

187. Rezeda. *Reseda.*

1. Rezeda farbierska. *R. luteola; foliis lanceolatis, undulatis, integris, basi utrinque unidentatis; calycibus quadrifidis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa lub wyższa, gładka: liście rozrzucone, lancetowate, gładkie, na brzegach fałdowane, przy nasadzie z obu stron 1-zęb: kwiaty zielonawe, w kłos długi, nagi, wierzchołkowy ułożone: kielich 4-dzielny. Rośnie, za świadectwem *Giliberta*, w powiecie Brzeskim: kwitnie w Lipcu.

188. Ostromlecz *Euphorbia.*

1. Ostromlecz okrągłoliści. *E. Peplus; umbella trifida, dichotoma; involuclis ovatis; foliis integerrimis, obovatis, petiolatis. Pers.*

Lodyga gładka, gałęzista, pochyła: liście przewrotnie jajowate, ogonkowate, zupełnie całe: baldaszek ogólny 3-dzielny: 2-dzielny: pokrywy ja-

iówate. Rośnie na polach uprawnych około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert*.

2. Ostroniec piłkowany. *E. helioscopia*; *umbelli quinquesida*, *bifida*, *dichotoma*; *involucris obovatis*; *foliis cuneiformibus*, *serratis*; *glabris*; *capsulis laevibus*. *Pers.*

Lodyga gałęzista, rzadko-włosista: liście klinowate, gładkie, piłkowane: baldaszek ogólny 5-dzielnny, 3-dzielnny, dwoisto-dzielnny, kwiaty żółtawe; pokrywki przewrotnie jajowate; torebki gładkie. Rośnie w ogrodach i na polach uprawnych, kwitnie przez lato.

3. Ostroniec wąskoliści. *E. Cyparissias*; *umbelli multifida* *dichotoma*; *involucellis subcordatis*; *ramis sterilibus*; *foliis setaceis*, *caulinis lanceolatis*. *Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, $\frac{1}{2}$ -łokciowa; liście na gałęziach płonnych szczecinowate, na lodydze zaś wąskie lancetowate; baldaszek ogólny wielodzielny, dwoisto-dzielnny, pokrywki sercowate. Rośnie na gruntach piaszczystych w powiecie Lidzkim około Lebiody, kwitnie w Czerwcu.

4. Ostroniec błotny. *E. palustris*; *umbelli multifida*, *subtrifida*, *bifida*; *involucellis ovatis*; *foliis lanceolatis*; *ramis sterilibus*. *Pers.*

Lodyga prosta 2-lub 3-łokciowa, gałęzista, gałęzie płonne; liście lancetowate; baldaszek wielodzielny, 3-dzielnny, dwudzielny; pokrywki jajowate, torebka brodawkowata. Rośnie na łąkach błotnych około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert*.

RZĄD DWUNASTOLEPKOWY.

189. Skoczek. *Sempervivum*.

1. Skoczek czerwony. *S. tectorum*; *foliis ciliatis*, *propaginis patulis*; *floribus dodecandris*, *dodecagynis*; *nectariis cuneiformibus*, *caurunculatis*. *Pers.*

Liście jajowate, grube, soczyste, rzęsowate, w różyczkę na ziemi skupione; młodociane przyrostki podobnego kształtu, otwarte: lodyga łokciowa, kosmata, łuszczkami kosmatemi osadzona; gałęzie pochyłe: kwiaty czerwone, jednostronne, 12-pręcikowe, 12-słupkowe. Rośnie na pagórkach suchych około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 601.*

2. Skoczek żółty. *S. globiferum*; *foliis ciliatis; propaginibus globosis. Pers.*

Lodyga i liście jak w poprzedzającym gatunku; kwiaty żółte: młodociane odrostki kuliste; listków w koronie 6-12: pręcików 6. Rośnie wszędzie na pagórkach około Wilna; kwitnie w Lipcu.

K L A S S A XII.

KIELICHOPRĘCIKOWA

(*Jcosandria.*)

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

190. Sliwa. *Prunus*. Kielich 5-dzielny, podowocowy; korona 5-listkowa; owoc pestkowiec; szwy pestki wypukłe.

Crataegus monogyna.

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

191. Głóg. *Crataegus*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa; pestkowiec podkwiatowy, 2-5-pestkowy.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

192. Jarzębina. *Sorbus*. Kielich 5-dzielny; korona 5-dzielna; jagoda podkwiatowa, 2-3-ziarnowa.

RZĄD PIĘCIOSŁUPKOWY.

193. Grusza. *Pyrus*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa: iabłko podkwiatowe, 5-komorowe, wieloziarńowe.

194. Tawuła. *Spiraea*. Kielich 5-dzielny, otwarty; korona 5-listkowa: torebki wieloziarńowe.

RZĄD WIELOSŁUPKOWY.

195. Róża. *Rosa*. Kielich 5-dzielny, kubkowaty, mięsisty, pod wierzchem ściśniony; korona 5-listkowa; nasiona liczne, do wnętrzney strony kielicha przyrośłe.

196. Malina. *Rubus*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa; jagoda z jagodek jednoziarnowych złożona.

197. Drzewianka. *Tormentilla*. Kielich 8-dzielny; korona 4 listkowa; nasiona okrągławe, nagie, na osadniku suchym osadzone.

198. Poziémka. *Fragaria*. Kielich 10-dzielny; korona 5-listkowa; osadnik nasion iaiowaty, iagodo-kształny, opadający.

199. Srebrnik. *Potentilla*. Kielich 10-dzielny; korona 5-listkowa; nasiona marszczkowane, okrągławe, nagie, na osadniku suchym osadzone.

200. Kąklik. *Geum*. Kielich 10-dzielny; korona 5-listkowa; nasiona ością częstokroć kolankowatą zakończone.

201. Palecznik. *Comarum*. Kielich 10-dzielny; korona 5 listkowa, listki od kielicha mniejsze; osadnik nasion iaiowaty, gębczasty, trwały.

Spiraea Filipendula, Ulmaria.

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

190. Sliwa. *Prunus*.

1. Sliwa Czeremcha. *P. Padus*; *floribus racemosis, laxis; foliis deciduis, duplicato serratis, subrugosis; petiolis biglandulosis*. Pers.

Drzewo mierney wysokości; liście jajowo eliptyczne, podwójnie piłkowane, zaostrome, ogonki dwiema gruczołkami osadzone: kwiaty białe, wone gronkowe: owoc czarny, cierpki. Rosnie w lasach i zaroślach nieco wilgotnych, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 205*.

2. Sliwa Wiśnia. *P. Cerasus*; *umbellis subpedunculatis; foliis ovato lanceolatis, glabris, conduplicatis*. Pers.

Drzewo mierney wysokości: liście jajowo-lancetowate, gładkie, piłkowane; kwiaty blado-różowe, baldaszkowate, baldaszki krótko-szypułkowane; owoc czerwony, kwaśny. Utrzymuje się prawie wszędzie w wiejskich ogrodach: kwitnie w Maiu.

3. Sliwa Trześnia. *P. avium*; *umbellis sessilibus; foliis ovato lanceolatis, subtus pubescentibus, conduplicatis*. Pers.

Drzewo wysokie, białawą korą pokryte: liście jajowo-lancetowate, piłkowane, ze spodu kutnerowate; kwiaty blado-różowe, baldaszkowate, baldaszki bezszypułkowe: owoc czarny, słodki. Rosnie w lasach około Grodna; kwitnie w Maiu. *Gilibert*.

4. Sliwa pospolita. *P. domestica*; *pedunculis subsolitariis; foliis lanceolato ovatis, convolutis; ramis multicis*. Pers.

Drzewo mierney wysokości, gałęzie bezcierni: liście podługnie jajowate, nieco zaostrome, piłkowane; szypułki kwiatowe pojedyncze, kwiaty białe; owoc kwaśny, mięsisty. Utrzymuje się w ogrodach; kwitnie w Maiu.

5. Sliwa Tarn. *P. spinosa*; *fruticosa*: *pe-*

dunculis solitariis; foliis elliptico lanceolatis; subtus pubescentibus; ramis spinosis. Pers.

Krzew miernej wysokości; rozłożysty; gałęzie kolczyste; liście eliptyczno-lancetowate, młodsze ze spodu nieco kosmate; kwiaty białe; owoc kulisty, czarny, cierpki. Rośnie w powiecie Brzeskim; kwitnie w Maiu. *Gilibert*,

RZĄD DWUSŁUPKOWY.

191. Głóg. *Crataegus*,

1. Głóg pospolity. *C. Oxyacantha; foliis obtusis, subtrifidis, serratis, glabris; floribus digynis; pedunculis calycibusque subglabriusculis; calycinis segmentis lanceolatis, acutis. Pers.*

Krzew miernej wysokości, gałęzie kolczyste; liście klapowate, prawie 3-dzielne, piłkowane, gładkie; kwiaty baldaszkogronowe, białe, 2-słupkowe; pestkowiec 2-ziarnowy, czerwony. Rośnie w zaroślach pagórkowatych około Wilna; kwitnie w Maiu.

2. Głóg jednosłupkowy. *C. monogyna; foliis acutis subtrifidis, incisis, serratis, glabris; floribus monogynis; pedunculis calycibusque subpubescentibus; calycinis segmentis lanceolatis, acuminate, reflexis. Pers.*

Krzew poprzedzającemu wielce podobny, liście prawie 3-dzielne; głęboko nacinane, piłkowane, gładkie; kwiaty 1-słupkowe, przedziały kielicha ostro lancetowate, odgięte. Rośnie i kwitnie wraz z poprzedzającym.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

192. Jarzębina. *Sorbus*,

1. Jarzębina pospolita. *S. Aucuparia; foliis pinnatis, utrinque glabris, iunioribus subtus pubescentibus. Pers.*

Drzewo mierney wysokości; liście młode kosmate, później z obu stron gładkie, pierzaste; listki jajowo lancetowate, piłkowane; kwiaty baldaszko-gronowe, białe; jagoda jajowata, ponsowa, ostro kwaśna. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Maiu.

R Z A D P I Ę C I O S Ł U P K O W Y .

193. Grusza. *Pyrus*.

1. Grusza pospolita dzika. *P. communis pyrastrer*; *foliis ovatis, serratis*; *pedunculis corymbosis*; *fructibus acribus, parvis*. Pers.

Drzewo wyniosłe, gałęzie częstokroć kolczyste: liście jajowate, piłkowane, młode ze spodku kutnerowate, później z obu stron gładkie: kwiaty baldaszkogronowe, białe: owoc okrągławy, cierpko kwaśny. Rośnie w lasach i na miedzach polowych; kwitnie w Maiu.

2. Grusza Jabłoń dzika. *P. Malus sylvestris*; *umbellis sessilibus*; *foliis ovatis, serratis, acuminatis*; *pomo parvo austero*. Pers.

Drzewo mierney wysokości: liście jajowopodługne, zaostrome, piłkowane: baldaszki bezszypułkowe: szypułki kwiatowe i zarodki kutnerowate: kwiaty zewnątrz różowe, owoc mały, ostro kwaśny. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maiu.

194. Tawuła. *Spiraea*.

1. Tawuła główkorodna. *S. Filipendula*; *foliis pinnatis, foliolis uniformibus, serratis*; *caule herbaceo*; *floribus corymbosis*. Pers.

Korzenie główkowe, delikatnemi nitkami połączone: łodyga prosta, łokciowa: liście nie równo pierzaste, listki piłkowane, gładkie: kwiaty baldaszkogronowe, białe, przed rozwinięciem się

czerwone. Rośnie na łąkach i w zaroślach, kwitnie w Czerwcu.

2. Tawuła błotna. *S. Ulmaria*; *foliis pinnatis, subtus tomentosis, impari maiore, trilobo, lateralibus indivisis; corymbis proliferis.* Pers.

Lodyga 2-lokciowa, prosta, liście nierówno-pierzaste, ostro pilkowane, ze spodu kutnerowate, listek nieparzysty nad inne większy, 3-kłapowy: kwiaty baldaszko-gronowe, wielosłupkowe, wonne. Rośnie na łąkach mokrych i nad wodami, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 547.*

R Z A D W I E Ł O S Ł U P K O W Y.

195. Róża. *Rosa*.

1. Róża maiowa. *R. cinamomea*; *germinibus globosis, pedunculisque glabris; caule aculeis stipularibus; petiolis subinermibus, foliis oblongis.* Pers.

Krzew 2-lokciowy, korą czerwoną pokryty, cierniami przy przysadkach liściowych osadzony: liście ze spodu popielate, listki podługowate, ogonki prawie bezcierniste; owoce kuliste i szypułki gładkie. Rośnie około Wilna na pagórkach Antokolskich, blisko magazynów prochowych: kwitnie w Maiu.

2. Róża gęsto-ciernista. *R. spinosissima*; *germinibus globosis, glabris; pedunculis hispidis; caule petiolisque aculeatissimis.* Pers.

Krzew niski, półlokciowy, gęsto drobnemi prostemi, nierównemi cierniami okryty; listki jajowate, ząbkowane, ogonki bardzo cierniste; szypułki kwiatowe ostro-naieżone: kwiaty białe, owoc gładki kulisty, drobny, prawie czarny. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilbert.*

3. Róża haczysto-ciernista. *R. canina*; *ger-*

minibus, ovalis, pedunculisque glabris; caule, petiolisque aculeatis; foliis ovatis, glabris. Pers.

Krzew 2-3 łokciowy, pochyły, cierniami haczystymi rzadka osadzony; ogonki cierniste, listki jajowate; zaostrome, gładkie; szypułki kwiatowe i owoce jajowate gładkie; kwiaty blado-różowe; owoc pąsowy. Rośnie w zaroślach, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 555.*

196. Malina. *Rubus.*

Krzewiowe.

1. Malina pospolita. *R. idaeus; foliis quinatopinnatis ternatisque, subtus albo tomentosis; foliolis subromboideis, lineatis. Pers.*

Krzew krzaczysty, łodygi młode szotkowato-naieżone: liście pierzasto-5-listkowe i troiste: listki jajowo podługne ząbkowane, z wierzchu gładkie, zielone, ze spodu popielate, kutnerowate; ogonki rynienkowate; kwiaty białe, owoc czerwony. Rośnie wszędzie w lasach cienistych, kwitnie w Maju.

2. Malina Jeżyna. *R. fruticosus; foliis ternatis, quinatisve, subtus albo tomentosis; foliolis petiolatis, nervulis subincisis; caule angulato, pubescente. Pers.*

Krzew krzaczysty: łodygi pochyłe, kątowne, twarde haczystymi cierniami osadzone: liście pierzasto-5-listkowe i troiste: listki ogonkowate, jajowate, niektóre nacinano-klapowate; kwiaty białe lub blado-różowe: owoc czarny, gładki. Rośnie w lasach i zaroślach, kwitnie w Czerwcu.

3. Malina rozesłana. *R. caesius; foliis ternatis, subnatis, lateralibus bilobis; caule aculeato, tereti. Pers.*

Krzew krzaczysty: łodygi po ziemi rozesłane, modrawe, szotkowato naieżone: liście troiste, listki jajowate, nieco kosmate, poboczne

2-klapowe; kwiaty białe, owoc ciemno-błękitny. Rosnie w lasach i zaroślach, kwitnie w Czerwcu.

2. Zielna.

4. Malina Kościanka. *R. saxatilis; foliis ternatis, nudis; flagellis reptantibus herbaceis; panicula pauciflora.* Pers.

Lodyga zielna, owocorodna prosto stojąca; $\frac{1}{2}$ łokciowa, nieco kosmata; rozłogi zaś płonne po ziemi rozrzucone; liście troiste, ze spodu nieco włosiste; kwiaty białe; owoc światło czerwony. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Czerwcu.

5. Malina północna. *R. arcticus, foliis ternatis; caule inermi, uniflora.* Pers.

Lodyga zielna, $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, pod wierzchem kosmata, jednokwiatowa; liście troiste, listki nie równie ząbkowane, jajowate; kwiat purpurowy, jagoda czerwona. Rzadka ta roślina nie dawno pstrzeżoną została około Soły, w powiecie Wilkomirskim, gdzie jagody jej, w całym rodzaju najsłodsze, pod imieniem *Teksze* są znane. *Fl. Dan. t. 488.*

6. Malina oddzielnopłciowa. *R. Chamaemorus; foliis simplicibus, lobatis; caule inermi. uniflora; (floribus dioicis.)* Pers.

Lodyga zielna, $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, kosmata; liście pojedyncze, naprzemianległe, ogonkowate, 5-klapowe, nie równie piłkowane; na wierzchu kwiat pojedynczy, biały, jednopłciowy; jagoda czerwona. Rośnie w mokrych lasach około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 1.* Gatunek ten na Rusi pod imieniem *Moroszka* jest znany.

197. Drzewianka. *Tormentilla.*

1. Drzewianka prosta. *T. recta; caule erecto.*

ctiusculò; foliis sessilibus, foliolis ovato-lanceolatis, serratis. Pers.

Lodyga, prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista; liście bezogonkowe, troiste, listki lancetowate, naci-nano-pilkowate; kwiaty pojedyncze, naprzeciw-liscie, żółte. Rośnie w zaroślach i na łąkach pod-leśnych; kwitnie w Czerwcu *Fl. Dan. t. 589.*

2. Drzewianka leżąca. *T. reptans; caule repente; foliis petiolatis, foliolis cuneatis, serratis. Pers.*

Lodyga po ziemi rozestłana; liście ogonkowa-te, listki klinowate, pilkowate. Rośnie w lasach, kwitnie w Lipcu.

198. Poziémka. *Fragaria.*

1. Poziémka pospolita. *F. vesca; flagillis reptantibus; calyce fructus reflexo; pubescentia petiolorum patentissima, pedunculorum adpressa. Pers.*

Rozłogi po ziemi rozestlane: liście troiste, li-stki jajowate, ząbkowane, ze spodu kosmate; głą-bik kilkacalowy, kwiaty podbaldaszkowe; wło-sistość na szypułkach kwiatowych przytulona, na ogonkach zaś liściowych prosto otwarta; kielich owocowy odgięty. Rośnie wszędzie w lasach i zaroślach, kwitnie w Maju.

199. Srebrnik. *Potentilla.*

1. Srebrnik pospolity. *P. Anserina; foliis in-terrupte pinnatis, sericeis, foliolis argute serra-tis; caule repente; pedunculis unifloris. Pers.*

Lodygi rozestlane; liście przerywano-pierza-ste, z wierzchu zielone, ze spodu białe iedwabi-ste, listki jajowolancetowate, ostro-pilkowate; szy-pułki 1-kwiatowe; kwiaty żółte. Rośnie wszę-dzie na drogach i dziedzińcach, kwitnie przez la-to. *Fl. Dan. t. 544.*

2- Srebrnik prosty. *P. recta*; *foliis septenatis quinatisque, foliolis lanceolatis, grosse dentatis; petalis obcordatis, calyce maioribus; caule erecto. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, młoda nieco włosista; późnief naga; liście dolne ogonkowe, górne prawie bezogonkowe, z 7, lub 5 listków złożone; listki jajowo-lancetowate, grubo-ząbkowane, niekiedy nacinane, z obu stron włosiste; przysadki ogonkowe lancetowate, nacinane; kwiaty żółte; listki korony przewrotnie sercowate, od kielicha większe; kielich włosisty. Rośnie w zaroślach i na pastwiskach; kwitnie w Czerwcu.

3. Srebrnik srebrzysty. *P. argentea*; *foliis quinatis, cuneiformibus, incisis, subtus tomentosis; caule erecto. Pers.*

Lodyga pochyla, gałęzista, kutnerowata; liście dolne ogonkowe, górne bezogonkowe, z pięciu listków złożone; listki klinowate, w wierzchu nacięte lub ząbkowane, z wierzchu zielone, ze spodu srebrzysto kutnerowate, brzeżki zagięte; przysadki ogonkowe, lancetowate, kończate, całe lub nacinane; szypułki i kielichy biało kutnerowate; kwiaty żółte, drobne. Rośnie wszędzie w zaroślach, kwitnie w Czerwcu.

4. Srebrnik wiosenny. *P. verna*; *foliis quinatis, obovatis, dentatis, pubescentibus; petalis obcordatis, calyce maioribus; caulibus declinatis. Pers.*

Lodyga kilkacalowa, pochyla; liście 5-listkowe; listki przewrotnie jajowate, kosmate, ząbkowane, nerwiste; kielich kosmaty; kwiaty żółte, listki korony przewrotnie sercowate, od kielicha większe. Rośnie wszędzie na pagórkach około Wilna, kwitnie w Kwietniu, Maju.

5. Srebrnik złoty. *P. aurea*; *foliis radicalibus quinatis, obovatis, inciso-serratis, pilosis, acuminatis, caulinis ternatis; caule erectiusculo. Pers.*

Lodyga niska, pochyla, $\frac{1}{4}$ łokciowa; liście

korzeniowe 5-listkowe, przewrotnie jajowate, nascinano-pilkowate, zastrzone, włosiste, łodygowe troiste, prawie bezogonkowe, ze spodu i na brzegach iedwabisto-włosiste; kwiaty złociste, listki korony na nasadzie plamką pomarańczową oznaczone. Rośnie w lasach suchych i w zarosłach pagórkowatych, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 114.*

6. Srebrnik biały. *P. alba; foliis quinatis, apice conniventi-serratis; caulibus filiformibus, procumbentibus; receptaculis hirsutis. Pers.*

Łodyżki nitkowate, leżące; liście korzeniowe 5-listkowe, listki przewrotnie jajowate, na wierzchu pilkowate, ze spodu iedwabiste; kwiaty białe, listki korony przewrotnie sercowate; od kielicha większe; osadnik kosmaty. Rośnie około Grodna; kwitnie w Maiu. *Gilibert. lacq. Austr. t. 115.*

7. Srebrnik rozesłany. *P. reptans; foliis quinatis; caule repente; pedunculis unifloris. Pers.*

Łodyga obszernie rozesłana; liście 5-listkowe, listki włosiste, pilkowate, pośredni od innych większy; szypułki 1-kwiatowe; kwiaty żółte, listki korony przewrotnie sercowate. Rośnie wszędzie na pastwiskach; kwitnie w Czerwcu.

8. Srebrnik dwoistodzielny. *P. norvegica; foliis ternatis; caule dichotomo; pedunculis axillaribus. Pers.*

Łodyga prosta, dwoisto-dzielna; liście troiste, dolne długo-ogonkowe, górne bezogonkowe, pilkowate; szypułki międzylistne, kwiaty żółte, listki korony okrągławe. Rośnie w zarosłach i na pastwiskach; kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 171.*

9. Srebrnik poziomkowy. *P. fragariastrum; foliis ternatis; caule viloso, ramosissimo, diffusio; ramis floriferis laxis, subbifloris. Pers.*

Łodyga twarda, pochyla, lub leżąca, bardzo gałęzista, kosmata; liście troiste, przytępione, ze spodu białawe; szypułki kosmate, prawie

2-kwiatowe; kwiaty białe, listki korony przewrotnie sercowate. Rośnie na pastwiskach około Grodna; kwitnie w Maiu. *Gilibert. Fragaria sterilis. Lin.*

200. Kuklik. *Geum.*

1. Kuklik goździkowy. *G. urbanum*; *floribus erectis*; *aristis uncinatis, nudis*; *foliis caulinis ternatis, radicalibus lyrato pinnatis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, liście korzeniowe lirowato pierzaste, listek wierzchołkowy nad inne większy, łodygowe troiste: kwiaty żółte, prosto stojące: ości nasienne haczyaste, nagie. Rośnie w zaroślach: kwitnie w Maiu.

2. Kuklik zwisły. *G. rivale*; *floribus nutantibus, petalis longitudine calycis*; *aristis plumosis, medio tortis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, w górze gałęzista; liście korzeniowe lirowate, przysadki ogonkowe zaostrome, nacinane; kwiaty zwisłe; kielich ciemno czerwony: korona purpurowa, żółtawa, kielichowi równa; ości nasienne pierzaste, skręcone. Rośnie wszędzie na łąkach i w zaroślach wilgotnych; kwitnie w Maiu. *Fl. D. t. 70.*

201. Palecznik. *Comarum.*

1. Palecznik błotny. *C. palustre*. Lodyga leżąca, wierzch podniesiony; liście pierzaste, ogonkowate, 5-listkowe, listki podługowate, pilkowate, ze spodu białawe; kwiaty wiechowate; kielich obszerny, ciemno purpurowy; listki korony podobnie purpurowe, ięzyczkowate, bardzo małe. Rośnie wszędzie na błotach i nad wodami; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 636.*

KLASSA XIII.

WIELOPRĘCIKOWA.

(Polyandria.)

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

202. Mak. *Papaver*. Kielich 2-listkowy; korona 4-listkowa; torebka 1-komorkowa, po zarodkiem trwałym, promienistym, dziurkowata.

203. Glistnik. *Chelidonium*. Kielich 2-listkowy; korona 4-listkowa; strączek 1-komorkowy, równo-wąski: nasiona grzebieniaste.

204. Czerwiec. *Actaea*. Kielich 4 listkowy, nie trwałe: korona 4 listkowa: jagoda 1-komorkowa: nasiona półokrągłe.

205. Złotoieść. *Heianthemum*. Kielich 5-listkowy, 2-listki zewnętrzne mniejsze: korona 5-listkowa; torebka 1-komorkowa, 3-scienna.

206. Lipa. *Tilia*. Kielich 5-dzielny; korona 5-listkowa; torebka skórkowata, okrągła, 4-scienna, 1-ziarnowa.

207. Grzybień. *Nymphaea*. Kielich 4-5-listkowy; korona wielolistkowa; znamie promieniste, bezsłupkowe; jagoda wielokomorkowa; komorki wielozienne.

Delphinium Consolida.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

208. Ostróżka. *Delphinium*. Kielich o. korona 5-listkowa; miodek 2-dzielny, z tyłu ostrogowaty; torebka 1-3.

209. Tojad. *Aconitum*. Kielich o; korona 5-listkowa, listek górny sklepisty; miodeki dwa szypułkowate, zagięte, torebki 3-5.

RZĄD PIĘCIOSŁUPKOWY.

210. Orlik. *Aquilegia*. Kielich o; korona 5 listkowa; miodników ostrogowych 5, między listkami: torebek rozdzielnych 5.

211. Czarnuszka. *Nigella*. Kielich o; korona 5-listkowa; miodników 3-dzielnych wewnątrz korony 5; torebek wypukłych 5.

RZĄD WIELOSŁUPKOWY.

212. Rutewka. *Thalictrum*. Kielich o; korona 4-5 listkowa; nasiona nagie.

213. Przyjemka. *Isopyrum*. Kielich o; korona 5-listkowa; miodniki rurkowate; torebki odgięte, wieloziałnowe.

214. Knieć. *Caltha*. Kielich o; korona 5-9-listkowa; miodnik o; torebki liczne, wieloziałnowe.

215. Wietrznica. *Anemone*. Kielich o; korona 6-9-listkowa; nasion wiele.

216. Zawilec. *Trollius*. Kielich o; korona 14-listkowa; miodniki płaskie; torebki liczne, iałowate, wieloziałnowe.

217. Ziarnopłon. *Ficaria*. Kielich 3-listkowy; korona 8-9-listkowa; nasada listków miodnikiem oznaczona; nasiona nagie, tępe, spłaszczone.

218. Jaskier. *Ranunculus*. Kielich 5-listkowy; korona 5 listkowa, na nasadzie listków łuszcza miodnikowa; nasiona nagie.

RZĄD IEDNOSŁUPKOWY.

202. Mak *Papaver*.

1. Mak ogrodowy. *P. somniferum*; *calycibus capsulisque glabris; foliis amplexicaulibus, incis, glaucis.* Pers.

Lodyga prosta, 2-łokciowa, gałęzista: liście modrawe, gładkie, lodygę otulające, wcinane: kwiat wielki, przed rozkwitnieniem zwisły; kielich i torebka gładka. Rośnie wszędzie w ogrodach, kwitnie w Lipcu.

2. Mak polny. *P. Rhoeas*; *capsulis glabris, subglobosis; caule multifloro, piloso, pilis patentibus; foliis pinnatifidis, incisis. Pers.*

Lodyga gałęzista, rozłożysta, włosami rozwartemi naieżona: liście pierzastodzielne, nacinane, włosiste; torebki prawie kuliste, gładkie; kwiaty ponsowe. Rośnie tu i ówdzie między zbożem, kwitnie w Lipcu.

3. Mak drobnokwiatowy. *P. dubium*; *capsulis oblongis, glabris; caule multifloro; setis pedunculorum adpressis; foliis pinnatifidis, incisis. Pers.*

Lodyga łokciowa, włosami przytulonemi okryta: liście ze spodu włosiste, pierzastodzielne, nacinane: kielich włosisty: kwiaty drobne, czerwone: torebka gładka, podługowata. Rośnie między zbożem: kwitnie w Czerwcu.

4. Mak goździsty. *P. Argemone*; *capsulis clavatis, hispidis; caule folioso, multifloro. Pers.*

Lodyga łokciowa, biała włosista; liście wielokrotnie pierzastodzielne, nacinane; kwiaty blado czerwone: torebki podługnie i przewrotnie jajowate, czyli goździste, rozwartemi włosami naieżone. Rośnie między zbożem około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

203. Glistnik. *Chelidonium.*

1. Glistnik pospolity. *Ch. maius*; *pedunculis umbellatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista, włosista, pełną żółto mlecznego soku; liście pierzaste, listki kłapowate, karbowane: kwiaty żółte, niby baldaszkowate. Rośnie wszędzie około pól; kwitnie przez lato.

204. Czerniec. *Actaea*.

1. Czerniec gronkowy. *A. spicata*; *racemo ovato, fructibus baccatis. Pers.*

Łodyga prosta, łokciowa; liście troisto troiste: liście jajowate, wierzchołkowy 3-klapowy; kwiaty gronkowe, białe, grono jajowate; jagody czarne. Rośnie w lasach cienistych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 498.*

205. Złotoień. *Helianthemum*.

1. Złotoień pospolita. *H. vulgare*; *suffruticosum, procumbens; stipulis lanceolatis; foliis oblongis, revolutis, subpilosis, subtus incanis, Pers.*

Podkrzew po ziemi rozestany; liście podługne, rzadko włosiste, ze spodu nieco popielate, brzegi zagięte; przysadki liściowe lancetowate; kwiaty gronkowe, żółcisto-żółte; listki większe kielicha przezroczyste, 4-nerwowe. Rośnie w lasach suchych; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 101. Cistus Helianthemum. Lin.*

206. Lipa. *Tilia*.

1. Lipa pospolita. *T. europaea*; *foliis cordatis, glabris, Pers.*

Drzewo wyniosłe; liście sercowate, gładkie, zastrzone, piłkowane; szypułki kwiatowe na przysadce białawey, ięzyczkowatey osadzone; kwiaty żółtawe, wonne; torebki kuliste. Rośnie w lasach ciemnych, kwitnie w Lipcu.

207. Grzybień. *Nymphaea*.

1. Grzybień żółty. *N. lutea*; *foliis cordatis, integerrimis; lobis approximatis; calyce pentaphyllo, petalis longiore. Pers.*

Liście obszerne, pływające, sercowate, zupeł-

nie całe, kłapy tylne nawzajem zbliżone: kwiaty żółte: kielich 5-liści, od korony większy; znamie zupełnie całe. Rośnie w stawach i jeziorach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 603.*

2. Grzybień biały. *N. alba*; *foliis cordatis, integerrimis, lobis imbricatis, rotundis; calyce tetraphyllo. Pers.*

Liście obszerne, sercowate, zupełnie całe, kłapy tylne na siebie zachodzące: kwiaty białe; kielich 4-liści, koronie prawie równy. Rośnie w stawach i jeziorach, kwitnie w Lipcu. *Fl. D. t. 602.*

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

208. Ostróżka. *Delphinium.*

1. Ostróżka zbożowa. *D. Consolida*; *nectarius monophyllis; caule subdiviso Pers.*

Lodyga łokciowa, nieco gałęzista: liście wiełodzielne, przedziałki nacinane, równowąskie: kwiaty ciemno-błękitne; miódniak 1-listkowy; torębka pojedyncza. Rośnie między zbożem, kwitnie w Czerwcu.

209. Toiad. *Aconitum.*

1. Toiad pospolity. *A. neomontanum*; *cuculli ca care adunco, obtuso, labio lanceolato, revoluta, bifido; galea convexa; foliis nitidis, digitato-quinquepartitis; laciniis tripartitis, incisis, linearibus. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, gałęzista: liście twarde, ciemnozielone, palczaste, przedziałki 3-dzielne, nacinane, równowąskie: kwiaty ciemno-błękitne, gronowe; wargę lancetowatą, 2-dzielną; helm wypukły: kapturki miódnikowe ostrogą tępą łaczystą zakończone. Roślina początkowie obca, we wszystkich ogrodach pospolita, kwitnie w Lipcu. *Iacq. Austr. t. 381.*

RZĄD PIĘCIOSŁUPKOWY.

210. Orlik. *Aquilegia*.

1. Orlik pospolity. *A. vulgaris*; *nectariis incurvis*; *caule folioso*, *foliisque glabris*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, gładka: liście dwoisto-troiste, gładkie, modrawe: listki okrągławe, 2-kłapowe: kwiaty zwisłe, błękitne: miodników ostrogi zagięte. Rośnie w zaroślach około Rybisek, kwitnie w Czerwcu.

211. Czarnuszka. *Nigella*.

1. Czarnuszka polna. *N. arvensis*; *pistillis quinis*; *petalis integris*; *capsulis turbinatis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista: liście wielodzielne, przedziałki równo-wąsko-lancetowate: kwiaty błękitnawe: listki korony całe; słupków 5, torebki pękate. Rośnie między zbożem około Grodna, kwitnie w Lipcu. Gilibert.

RZĄD WIELOSŁUPKOWY.

212. Rutewka. *Thalictrum*.

1. Rutewka większa. *Th. maius*; *foliolis subrotundis*, *subcordatis*, *trifidis*, *subtus glaucis*; *panicula foliosa*; *floribus cernuis*. Pers.

Lodyga łokciowa, gałęzista, pogięta: liście wielokrotnie składane: listki sercowo-jajowate, 3-kłapowe, klapy tępe, ząbkowane, z wierzchu ciemnozielone, ze spodu modrawe; wiecha liśćmi przerosła: kwiaty purpurowo-zielonawe, pochyłe. Rośnie w zaroślach około Rybisek, kwitnie w Czerwcu. Jacq. Austr. t. 420.

2. Rutewka mniejsza. *Th. minus*; *foliolis subrotundis*, *trifidis*, *incisis*; *floribus paniculatis*. Pers.

Lodyga łokciowa, gałęzista, pogięta: liście wielokrotnie pierzaste; listki krótko-ogonkowate, okrągławe, 3-dzielne, nacinane: kwiaty zwisłe, purpurowo-żółtawe. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Czerwcu. *Jacq. Austr. t. 4. 9.*

5. Rutewka wąskolistna. *Th. angustifolium*; *foliolis lanceolato-linearibus, integerrimis; caule striato; seminibus ovatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, lub wyższa, kresowatorówkowata; liście wielokrotnie składane; listki twarde, podniesione, równowąskie, lancetowate, zupełnie całe, wierzchołkowy nieco 3-dzielny: kwiaty białawe, główki pyłkowe żółte; nasiona jajowate. Rośnie wszędzie na łąkach mokrych, kwitnie w Czerwcu.

4. Rutewka żółta. *Th. flavum*: *caule folioso, sulcato; foliolis latiusculis, trilobis integrisque, subtus venosis; panicula multiplici, coarctata, erecta. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, głęboko rowkowata: liście wielokrotnie składane, listki klinowate, 3-klapowe i całe: wiecha ściśniona, prosta: kwiaty żółte. Rośnie w zaroślach około Rybiszek, kwitnie w Czerwcu.

5. Rutewka orlikolistna. *Th. aquilegifolium*; *fructibus pendulis, triangularibus, rectis; caule tereti; foliolis latiusculis, laevibus, obtuse trilobis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, lub wyższa, okrągła: liście wielokrotnie składane, modrawe: listki szerokie, okrągławe, gładkie, tępo 3-klapowe: kwiaty blado purpurowe; nasiona zwisłe, proste, trójkątne. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Czerwcu. *Jacq. Austr. t. 3. 8.*

215. Przyiemka. *Isopyrum.*

1. Przyiemka rutewkowa. *I. thalictroides*; *stipulis ovatis; petalis obtusis. Pers.*

Lodyga delikatna, kilkacalowa: liście dwa ra-

zy troiste; listki klapkowane; przysadki jaiowa-
te: kwiaty białe, listki korony tępe; miodniki
kapturkowane. Rośnie na łąkach podlesnych o-
koło Grodna; kwitnie w Maiu. *Gilbert. Jacq.*
Austr. t. 105.

214. Knieć. *Caltha.*

1. Knieć pospolita. *C. palustris; foliis corda-
to-veniformibus; caule erecto. Pers.*

Lodyga gałęzista, rozłożysta: liście nerkowo-
sercowate, okrągławe, karbowane: kwiaty zło-
cisto-żółte. Rośnie wszędzie na łąkach wilgotnych,
kwitnie w Maiu.

215. Wietrznica. *Anemone.*

1. Pokrywa kielichowata.

1. Wietrznica Przelaszka. *A. Hepatica; so-
liis trilobis; integerrimis. Pers.*

Liście korzeniowe ogonkowe, trzyklapowe,
zupełnie całe; głąbik 1-kwiatowy: kwiat błęki-
tny; pod nim pokrywa 3-listkowa; kształt kieli-
cha maiąca. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie
w Kwietniu. *Fl. Dan. t. 610.*

2. Szypulka pokrywa opasana; nasiona o-
ściaste.

2. Wietrznica otwarta. *A. patens; peduncu-
lo involucrato; foliis digitalis, multifidis. Pers.*

Głąbik przed liśćmi wyrastający, kilkacalowy,
jedwabisto kosmaty; pokrywa wielodzielna, ni-
żey kwiatu osadzona; kwiat wielki, fioletowy;
prosto-stoiący, otwarty; liście później wyrastające
ogonkowe, wielodzielne, przedziałki wąsko lance-
towe, nacięte, kosmate; nasiona ością długą
kosmatą zakończone. Rośnie wszędzie w borach

i na pagórkach około Wilna; kwitnie w Kwie-
tniu.

3. Wietrznica dzwonkowata. *A. Pulsatilla*;
pedunculo involucrato; petalis rectis; foliis bipin-
natis, incisis. Pers.

Głębik kilkacalowy, pokrywą wielodzielną o-
pasany; liście dwa razy pierzaste, młode włó-
siste, nacinane: kwiaty fioletowe, zewnątrz ie-
dwabisto kosmate, pochyłe: listki korony pro-
ste. Rośnie na pagórkach około Wilna, kwitnie
w Maiu. *Fl. Dan. t. 153.*

4. Zawilec łąkowy. *A. pratensis; pedunculo*
involucrato; corolla nutante; petalis epice refle-
xis; foliis bipinnatis. Pers.

Głębik kilkacalowy, pokrywą wielodzielną o-
pasany: liście dwa razy pierzaste, nacinane: kwiat
ciemno-fioletowy, zwisły, wierzchołki listków
odgięte. Rośnie na pagórkach około Wilna,
kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 611.*

3. Łodyga liściem osadzona; nasiona bezostne.

5. Wietrznica leśna. *A. sylvestris; caule bi-*
floro, folioso; foliis tripartitis, lacinis trifidis,
dentatis; seminibus subrotundis, lanatis; stigma-
te persistenti. Pers.

Łodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, nie dzielna, 1-2 kwiatowa:
liście korzeniowe wielodzielne, przedziałki kli-
nowate, nacinano-ząbkowane; łodygowe trzy
w okrąg osadzone, 3-dzielne: kwiat biały, ze-
wnątrz kosmaty; nasiona białowelniste: znamie
trwałe. Rośnie w zaroślach i na pagórkach: kwi-
tnie w Czerwcu.

6. Wietrznica gajowa. *A. nemorosa; scapo*
involucrato, uniflora; involucro triphylo, petio-
lato, foliaceo; seminibus ecaudatis; foliolis in-
cisis. Pers.

Łodyga słaba, $\frac{1}{4}$ łokciowa; na niej liście 5-dzielne,
listki nacinane; pokrywa okrągowa, 3-liścia, ogon-
kowata, przedziałki 3-dzielne, nacinane: kwiat biały,

zewnątrz różowy, nieco pochyły, 6-listkowy. Rośnie w lasach cienistych: kwitnie w Kwietniu. *Fl. Dan. t. 549.*

7. Wietrznica jaskrowa. *A. ranunculoides*; *caule subbifloro*; *foliis caulinis ternis, ternatis, foliolis subtrifidis, apice dentatis; petalis oblongis, obtusis, patentibus. Pers.*

Lodyżka słaba, $\frac{1}{4}$ łokciowa, 2-kwiatowa: liście lodygowe trzy, potrójne, listki 3-dzielne, w wierzchu ząbkowane: kwiaty żółte: listki korony podługowate, tępe, otwarte. Rośnie wszędzie w lasach cienistych: kwitnie w Kwietniu. *Fl. Dan. t. 140.*

216. Zawilec. *Trollius*.

1. Zawilec pospolity. *T. europaeus*; *corollis conniventibus*; *nectarius longitudine staminum. Pers.*

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, nie dzielna: liście 5-dzielne, nacinano-ząbkowane; dolne ogonkowate: kwiat wielki, złocisto-żółty: listki korony wewnątrz zagięte: miodniki pręcikom równe. Rośnie w zarostach i na łąkach podleśnych: kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 133.*

217. Ziarnopłon. *Ficaria*.

1. Ziarnopłon wiosenny. *F. verna*; *radicis tuberibus fasciculatis*; *caule decumbente*; *foliis cordatis, angulatis, petiolatis. Pers.*

Korzeń z wielu ziarnowatych główek złożony: lodyga gałęzista, leżąca: liście ogonkowate, sercowate, kątowne, gładkie, lśniące: kwiaty złocisto-żółte, listki korony podługowate. Rośnie w lasach i ogrodach cienistych: kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 499. Ranunculus Ficaria. Lin.*

218. Iaskier. *Ranunculus*.

1. Liście nie dzielne.

1. Iaskier pochyły. *R. Flammula*; *foliis ovato-lanceolatis, petiolatis, serratis; caule declinato. Pers.*

Lodyga pochyła; gałęzista: liście ogonkowate; jajowo-lancetowate, przytępione, zrzadka piłkowane: kwiaty żółte, drobne. Rośnie na miejscach mokrych: kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 576.*

2. Iaskier leżący. *R. reptans*; *foliis linearibus, integris; caule repente. Pers.*

Lodyga rozestana: liście równowaskie, ogonkowate: kwiaty drobne, żółte. Rośnie wraz z poprzedzającym, którego odmianą byź się zdaie: kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 105.*

3. Iaskier długoliści. *R. Lingua*; *foliis lanceolatis; caule erecto, piloso. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, włosista: liście lancetowate, długiem ostrzem zakończone; szypułki naprzeciwistne: kwiaty wielkie; kielich kosmaty. Rośnie na łąkach mokrych: kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 755.*

2. Liście podzielone.

4. Iaskier kaszubski. *R. cassubicus*; *foliis radicalibus subrotundo-cordatis, crenatis, caulinis digitatis, dentatis; caule multifloro. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista: liście korzeniowe długo-ogonkowate, okrągławo-sercowate, karbowane, lodygowe palczaste, przedziałki lancetowate, ząbkowane: górne lancetowate: kwiaty mnogie, żółte. Rośnie w zaroślach około Rybieszek: kwitnie w Maiu.

5. Iaskier różnoliści. *R. auricomus*; *foliis radicalibus reniformibus, crenatis, incisis, caulinis digitatis, linearibus; caule multifloro. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista: liście korzeniowe nerkowate, karbowane, nacinane; lodygowopalczaste, równowąskie; kwiaty mnogie, żółte, listki korony nie razem się rozwijają, ztąd kwiaty nie zupełnie bydź się zdają. Rośnie wszędzie w zarostach i na łąkach podlesnych: kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 665.*

6. Iaskier iadowity. *R. sceleratus; foliis inferioribus palmatis, summis digitalis; fructibus oblongis. Pers.*

Lodyga $1\frac{1}{2}$ łokciowa, gruba, gałęzista: liście dolne dłoniaste, górne palczaste, wszystkie lśniacogładkie: kwiaty drobne, żółte, owoc podługowaty. Rośnie wszędzie na miejscach wilgotnych: kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 371.*

7. Iaskier główkowy. *R. bulbosus; calycibus retroflexis; pedunculis sulcatis; caule erecto, multifloro; foliis compositis; radice bulbosa. Pers.*

Korzeń główkowy, do cebulki podobny; lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta: liście troiste, listki 3-dzielne, nacinane, włosiste: szypułki rowkowate; kielich odgięty: kwiaty złocisto-żółte. Rośnie na łąkach, suchych i pastwiskach, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 551.*

8. Iaskier rozesłany. *R. repens; radice fasciculata; calycibus patulis; pedunculis sulcatis; sarmentis repentibus; foliis ternis, tenuibus, inciso-dentatis. Pers.*

Korzeń wiązkowy, z niego wici obszernie na wszystkie strony rozesłane: liście troiste, naci-naue, ząbkowane; szypułki brózdowane; kielichy otwarte. Rośnie na łąkach i pastwiskach: kwitnie przez lato. Odmiana z kwiatami pełnymi w ogrodach się utrzymuje.

9. Iaskier brózdowany. *R. polyanthemus; erectus; calycibus patulis; pedunculis cauleque sulcatis; pilis patentibus; foliis multipartitis. Pers.*

Lodyga prosta, włosisto-kosmata, brózdowana: liście wielodzielne, przedziałki równowąskie, brzegi niekiedy zagięte; kwiaty złocisto-żółte;

Łuszcza miodnikowa wycięta. Rośnie na łąkach, kwitnie w Czerwcu.

10. Łaskier ostry. *R. acris*; *calycibus patulis*; *pedunculis teretibus*; *petiolis adpressis*; *foliis tripartito multifidis*, *summis linearibus*. Pers.

Łodyga prosta, okrągła, włosami przyległymi, okryta, czcza: liście wielodzielne, pod wierzchem równowąskie, częstokroć kasztanowato-plamiste: kwiaty złocisto żółte: kielichy otwarte. Rośnie na łąkach i pastwiskach: kwitnie przez lato.

11. Łaskier kosmaty. *R. lanuginosus*; *calycibus patulis*; *pedunculis teretibus*; *caule petiolisque hirsutis*; *foliis trifidis*, *lobatis*, *crenatis*, *holosericeis*. Pers.

Łodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, kosmata: liście 3-dzielne, klapowate, karbowane, miękko kosmate: ogonki liściowe i szypułki kwiatowe podobnie kosmate: kielich otwarty: kwiaty żółte. Rośnie w lasach: kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 397.*

12. Łaskier wodny. *R. heterophyllus*; *foliis submersis capillaceis*, *emersis peltatis*. Pers.

Łodygi delikatne, długie, w wodzie zanurzone: liście w wodzie zanurzone nitkowate, pływające zaś tarczowate, nerkowate, okrągławe, lub klapowate: kwiaty białe. Rośnie w wodach stojących lub pływających: kwitnie w Czerwcu. *Ranunculus aquatilis*. Lin.

13. Łaskier rzeczny. *R. fluvialis*; *foliis omnibus capillaceis*, *laciniis parallelis*, *longissimis*. Pers.

Łodygi delikatne, długie, w wodzie zanurzone: liście wszystkie nitkowate, przedziałki równoległe, bardzo długie. Rośnie w Wilii i wielu innych rzekach: kwitnie w Czerwcu.

K L A S S A XIV.

NIEROWNOCZTEROPRĘCIKOWA.

(Dydynamia.)

R Z A D I N A G O Z I A R N O W Y.

A. Kielichy 5-dzielne.

219. Serdecznik. *Leonturus*. Kielich 5-kątny, 5-zębny; korony wargi górna kosmata, płaska, cała; dolna 5-dzielna; przedziałka środkowa nie dzielna; główki pyłkowe nasieniami punktami pokryte.

220. Obłożnik. *Glechoma*. Kielich 5-dzielny; główki pyłkowe każdej pary na krzyż się stykają.

221. Mięta. *Mentha*. Kielich 5-dzielny; korona prawie łosonowa, 4 dzielna, przedziałka górna wcięta; przęciki proste, rozwarste.

222. Ozanka. *Teucrium*. Korona bez wargi górnej; w miejscu wargi przedział aż do nasady, w którym przęciki wystawne są osadzone.

223. Dąbrowka. *Alchemilla*. Korony wargi górna mała, 2-zębna; przęciki od wargi górnej dłuższe.

224. Bukwica. *Betonica*. Kielich ościsty; korony wargi górna w górze podołosa, płaskawa; dolna 5-dzielna; rurka walcowata.

225. Jasnota. *Lamium*. Korony wargi górna cała; sklepista; dolna 2-klapowa; otwór z obu stron ząbkowany.

226. Badył. *Galeopsis*. Kielich ościsty; korony wargi górna nieco karbowana, sklepista; dolna z wierzchu 2-zębna.

227. Bezząb. *Galeobdolon*. Kielich ościsty, 5-dzielny, nierówny; korony wargi górna sklepista, zupełnie cała; dolna 5-dzielna, przedziałki proste; główki pyłkowe gładkie.

228. Żywiczka. *Stachys*. Korony wargi gór-

na sklepista, dolney brzegi odgięte, przedziałka średnia wycięta: pręciki okwitłe na boki rozchylone.

229. Szanta. *Nepeta*. Kielich suchy, kresowaty; brzeg otworu korony odgięty: wargi dolney średnia przedziałka karbowana; pręciki stulone.

230. Mierznica. *Ballota*. Kielich tacowaty, 5-zębny, 10-kresowy; korony wargi górna karbowana, sklepista; nasiona jajowate, 3-kątne.

231. Krzecina. *Marrubium*. Kielich tacowaty, 5-10-zębny, kresowaty; korony wargi górna 2-dzielna, równowąska, prosta.

232. Macierzycza. *Origanum*. Kielich 5-zębny, walcowaty, u spodu przysadka farbowana; korony wargi górna podniesiona, płaska, dolna 3-dzielna, przedziałki nie równe.

B. Kielichy 2-wargowe.

233. Tarczyca. *Scutellaria*. Kielicha brzeg nie dzielny, po przekwitnieniu pokrywką zamknięty.

234. Cząbr. *Thymus*. Kielich 2-wargowy: wargi górna 3-zębna, dolna 2-dzielna: uście gardzieli włoskami zamknięte.

235. Głowienka. *Prunella*. Kielicha wargi górna rozszerzona, dolna węższa 2-dzielna: pręciki widelkowate, na jednej z gałązek główka pyłkowa; znamie 2-dzielne.

236. Pszczelnik. *Dracopcephalum*. Kielicha wargi górna nie dzielna, dolna 5-dzielna: gardziel korony pękato wydęta: wargi górna sklepista.

237. Storzyszek. *Clinopodium*. Kielich 2-wargowy; korony wargi górna płaska, prosta, przewrotnie sercowata, pod okręgami kwiatowemi pokrywa wieloszczcinowa.

238. Miodownik. *Melittis*. Kielich dzwonkowaty, tępy, ukośnie otwarty; korony wargi

górną płaską, dolną karbowaną: główki pyłkowe na krzyż złożone.

R Z A D O K R Y T O Z I A R N O W Y.

239. Koszysko. *Verbena*. Kielich 5-dzielny; korona lejkowata; rurka krzywa, brzeg nierówny, 5-dzielny; pręcików płodnych 4: pokrycie nasion pęcherzykowe, znikliwe; ziaren 4;

240. Luskiewnik. *Lathraea*. Kielich 4-dzielny: gruczołek spłaszczony pod nasadą szwu zarodkowego: torebka 1-komorkowa.

241. Zaraza. *Orobanche*. kielich dwulistkowy: listki klapowate, poboczne: korona stojąca; torebka 1-komorkowa, 2 ścienna, wieloziarnowa; gruczołek pod nasadą zarodka.

242. Świetlik. *Euphrasia*. Kielich 4-dzielny, walcowaty; korona 2-wargowa, warga górna 2-dzielna, dolna 3 klapowa, przedziałki 2-dzielne: główek pyłkowych dolnych wypukłość jedna ciernista.

243. Zębownik. *Odontites*. Kielich walcowaty; korony warga górna prosta, główki otulająca; warga dolna 3-dzielna, przedziałki równowąskie: wypukłości główek pyłkowych wszystkie cierniste.

244. Szeleźnik. *Rhinanthus*. Kielich 4-dzielny, pękaty; korona ziciąca; warga górna spłaszczona; torebka 2-komorkowa, tępa, spłaszczona.

245. Dzwoniec. *Melampyrum*. Kielich 4-dzielny; korony warga górna spłaszczona, brzeg odgięty; torebka 2-komorkowa, ukośna; ziarna 2-garbate.

246. Grzęznica. *Limosella*. Kielich 5-dzielny: korona 5-dzielna, foremna: pręciki parami do siebie zbliżone; torebka 1-komorkowa, 2-ścienna, wieloziarnowa.

247. Trędownik. *Scrophularia*. Kielich 5-dziel-

ny; korona prawie kulista; wargę dolną górnej prawie równa: torebka 2-komorkowa.

248. Naparstnik. *Digitalis*. Kielich 5-dzielnny; korona dzwinkowata, pękata; torebka iaiowata, 2 komorkowa.

249. Lnianka. *Linaria*. Kielich 5-dzielnny; dwie dolne przedziałki odległe: korona ostrogowa, pasczękowata, ziew zamknięty, podniebienie wypukłe; torebka iaiowata, wieloscienna.

250. Wyżlin. *Orontium*. Kielich 5-dzielnny; korona bez ostrogi, u spodu garbata, ziew podniebieniem zamknięty; wargę górną 2-dzielną, odgiętą, dolną 3-dzielną; torebka bezścienna, na wierzchu trzema dziurkami oznaczona.

251. Gnidosz. *Pedicularis*. Kielich 5-dzielnny, pękaty; korona zięiąca; torebka ukośna, 2-komorkowa; dziobata; nasiona powłoką pokryte.

RZĄD NAGOZIARNOWY.

219. Serdecznik. *Leonurus*.

1. Serdecznik pospolity. *L. Cardiacæ*; foliis cuneiformi-ovatis, trilobis, dentatis; corollis calycę pungente maioribus; lacinia media labii inferioris acuta. Pers.

Lodyga 4-boczna, 2-lokciowa: liście klinowate iaiowate, 3-klapowe, ząbkowane, górne lancetowate; kielichy kolące, od korony mniejsze; średnia przedziałka wargi dolnej korony zastrzona. Rośnie wszędzie około płotów; kwitnie w Lipcu.

220. Obłożnik. *Glechoma*.

Obłożnik bluszczowy. *G. hederacea*; foliis reniformibus, crenatis. W.

Lodygi rozestlane; kwitnące podniesione, nieco włosiste; liście ogonkowate, iaiowo nerkowate, karbowane; kwiaty fioletowo błękitne,

korony wargi górna nieco 2-dzielna. Rośnie wszędzie około płotów; kwitnie przez lato.

221. Mięta. *Mentha*.

1. Mięta leśna. *M. sylvestris*; *spicis oblongis; foliis oblongis, tomentosis; sessilibus, argute inaequaliter serratis; staminibus corollae longioribus.* Pers.

Lodyga łokciowa, 4-boczna, kutnerowata; liście krótko ogonkowate lub bezogonkowe, podłużno ostro i nierównie piłkowane, kutnerowate; kłosa z początku pochyłe, później prosto stojące; kwiaty błękitnawe; pręciki od korony dłuższe. Rośnie w zaroślach wilgotnych; kwitnie w Lipcu.

2. Mięta wodna. *M. aquatica*; *hirsuta; floribus capitatis; foliis ovatis, serratis, petiolatis; staminibus corollae longioribus; calycibus tubulosis, sulcatis; pedicellis retrorsum hispidis.* Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, włosista; liście ogonkowate, jajowate, piłkowane, włosiste; kwiaty błękitnawe; niższe okrągowe, okręgi szypułkowe, wierzchołkowe główkowe, szypułki wstecznie szorstkie; kielichy rurkowate, rowkowate; pręciki od korony dłuższe. Rośnie wszędzie nad wodami; kwitnie w Lipcu.

3. Mięta polna. *M. arvensis*; *caule adscendente, villoso; floribus verticillatis; foliis ovatis, acutis, serratis; verticillis summis congestis; staminibus corollam aequantibus.* Pers.

Lodyga rozłożysta, podniesiona, pod wierzchem kosmata; liście jajowate, zaostrome, piłkowane, kosmate; kwiaty okrągowe, okręgi pod wierzchem skupione; pręciki koronie równe, lub nieco dłuższe. Rośnie na polach niskich; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 512.*

222. Ozanka. *Teucrium*.

1. Ozanka czosnkowa. *T. Scordium*: *foliis oblongis, sessilibus, dentatis, nudiusculis; floribus axillaribus: pedunculis, geminis; caule difuso, pubescente. Pers.*

Łodyga leżąca, gałęzista, kosmata; liście bezogonkowe, jajowo lancetowate, ząbkowane, nieco kosmate; kwiaty błękitne, międzylistne, parzyste, szypulkowate. Rośnie nad wodami około Grodna; kwitnie w Lipcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 593.*

223. Dąbrowka. *Aiuga*.

1. Dąbrowka piramidalna. *A. pyramidalis; tetragono-pyramidalis, villosa; foliis radicalibus maximis. Pers.*

Liście korzeniowe wielkie, kosmate, grubo ząbkowane; łodyga łokciowa, prosta; liście łodygowe i przysadki kwiatowe błękitnawe, na krzyż ułożone, czworokąt piramidalny stanowią: kwiaty błękitne. Rośnie w lasach i zaroślach; kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 185.*

2. Dąbrowka małoliścia. *A. genevensis; foliis radicalibus caulinis minoribus. Pers.*

Liście korzeniowe od łodygowych mniejsze; wreszcie poprzedzającemu gatunkowi wielce podobna; kwiaty błękitne, czerwone lub białe. Rośnie, rzadziej nieco, w lasach i zaroślach; kwitnie w Maju.

3. Dąbrowka rozłogowa. *A. reptans: stolonibus reptantibus. Pers.*

Z korzeni rozłogi na wszystkie strony rozslane; łodyga pojedyncza, łokciowa, nieco kosmata; liście jajowate, karbowane; kwiaty błękitne. Rośnie wszędzie w zaroślach, kwitnie w Maju.

224. Bukwica. *Betonica*.

1. Bukwica lekarska. *B. officinalis*; *spica interrupta*; *corollae galea integra*; *lacinia intermedia lobii inferioris emarginata*; *calycibus glabriusculis*. Pers.

Lodyga łokciowa, prawie naga; liście ogonkowate, dolne sercowate, środkowe jajowate, karbowane, górne bezogonkowe; kłos kwiatowy przerywany; okręgi gęste; kwiaty purpurowe; wargę górną korony cała, dolnej średnia przedziałka wycięta. Rośnie wszędzie w lasach i na łąkach podleśnych, kwitnie w Lipcu.

225. Jasnota. *Lamium*.

1. Jasnota plamista. *L. maculatum*; *foliis cordatis*, *acuminatis*; *verticillis decemfloris*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, włosista; liście ogonkowate, sercowate, zaokrąglone, młodsze częstokroć białe plamiste; okręgi prawie 10-kwiatowe; kwiaty purpurowe, bujne; korony wargę górną ząbkowaną, dolną białą upstrzoną. Rośnie wszędzie w miejscach cienistych, kwitnie w Maju.

2. Jasnota kosmata. *L. hirsutum*; *foliis cordatis*, *pubescentibus*; *caule hirsuto*; *verticillis 4-8-floris*; *corollae tubo incurvo*, *calyce longiore*. Pers.

Lodyga pochyla, włosista; liście sercowate, karbowane, nieco kosmate; okręgi 4-8-kwiatowe; kwiaty purpurowe; rurka korony krzywa, od kielicha dłuższa. Rośnie w zaroślach cienistych na Popławach około Wilna; kwitnie w Maju.

3. Jasnota biała. *L. album*; *foliis cordatis*, *acuminatis*, *serratis*, *petiolatis*; *verticillis vigintifloris*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, włosista; liście ogonkowate, sercowate, pilkowane, zaokrąglone; okręgi prawie 20-kwiatowe; korony wargę górną zupełnie ca-

1a. Rośnie wszędzie około płotów; kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 594.*

4. Jasnota purpurowa: *L. purpureum; foliis cordatis, dentatis, obtusis, petiolulis, summis congestis; caule deorsum subnudo. Pers.*

Lodyga u spodu naga; liście pod wierzchołem skupione ogonkowate, sercowate, ząbkowane, tępe, kwiaty purpurowe. Rośnie wszędzie na polach uprawnych; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. z. 523.*

5. Jasnota różowa. *L. amplexicaule; foliis floralibus sessilibus, amplexicaulibus, incis; radicalibus lobatis. Pers.*

Lodyga pochyła: liście dolne ogonkowate, klapowate, górne lodygę otulające, nacinane; kwiaty bladopurpurowe. Rośnie na polach uprawnych: kwitnie przez lato.

226. Badył. *Galeopsis.*

1. Badył purpurowy. *G. Ladanum; internodiis caulinis aequalibus; verticillis omnibus remotis; foliis lanceolatis. Pers.*

Lodyga ½łokciowa, gałczyta, włosista, członki międzykolankowe równe; liście lancetowate, pilkowate; zęby kielichowe proste, kolące, nie równe; kwiaty blado-purpurowe, wargę górną nieco karbowaną. Rośnie na polach między zbożem; kwitnie w Lipcu.

2. Badył żółty. *G. ochroleuca; foliis ovato-lanceolatis, serratis, vilosis; internodiis caulinis aequalibus; corollae galea crenato-incisa. Pers.*

Lodyga ½łokciowa, kosmata; liście jajowato-lancetowate, pilkowate, siwo-kosmate: lodygi członki międzykolankowe równe; kwiaty rdzawe żółte; korona od kielicha prawie czterokrotnie większa, wargę górną nacinano karbowaną. Rośnie na polach uprawnych; kwitnie w Lipcu.

3. Badył upstrzony. *G. versicolor*; *foliis ovatis, serratis, subpilosis; caule hispido; internodiis superne incrassatis; corolla calycę triplo maiore. Pers.*

Lodyga łokciowa, szorstko włosista, członki międzykolankowe w górze zgrubiałe; liście jajowate, piłkowane, nieco włosiste, zaostrome; kwiaty żółtawe, korona od kielicha trzykroć dłuższa, wargi dolney przedziałka średnia purpurowa, na nasadzie żółta purpurowo kreskowata. Rośnie na polach uprawnych; kwitnie w Lipcu.

4. Badył drobnokwiatowy. *G. Tetrahit; internodiis caulinis superne incrassatis; verticillis summis subcontiguis; calycibus pungentibus, corollas subaequantibus; foliis ovatis, serratis. Pers.*

Lodyga włosista, członki międzykolankowe w górze zgrubiałe; liście jajowate, zaostrome, piłkowane; górne okręgi kwiatowe gęsto skupione; kwiaty blado purpurowe, od kielicha mało większe; zęby kielichów kolące. Rośnie na polach uprawnych; kwitnie w Lipcu.

227. Bezząb. *Galeobdolon.*

1. Bezząb żółty. *G. vulgare; foliis omnibus ovatis; involucri quadriflylo. Pers.*

Lodyga łokciowa; liście jajowate, nacinano ząbkowane; kwiaty żółte, przysadki 4-listkowe, równowąskie, lancetowate. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Main. *Galeopsis Galeobdolon Lin. Leonurus Galeobdolon. W.*

228. Żywiczka. *Stachys.*

1. Żywiczka leśna. *S. sylvatica; verticillis sexfloris; foliis rugosis, cordatis, petiolatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista, kosmata; liście sercowate, marszczkowane, ogonkowate; okręgi 6-8-kwiatowe; korony wargi górna kaszlanowata,

fioletowa; kosmata, dolna purpurowa. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Czerwcu.

2. Zywieczka błotna. *S. palustris*; *verticillis subsexfloris*; *foliis lineari-lanceolatis*; *semiaimplexicaulibus*, *sessilibus*. Pers.

Lodyga łokciowa, prosta: liście wąskolance-towate, bezogonkowe, łodygę otulające; kłos kwiatowy długi, przerywany, liśćmi przesadza-ny; okręgi 6-kwiatowe, kwiaty purpurowe. Rośnie nad wodami i na polach mokrych; kwitnie w Lipcu.

3. Zywieczka prosta. *S. recta*; *verticillis subspicatis*; *foliis cordato ellipticis*, *crenatis*, *scabris*; *caule adscendente*. Pers.

Lodyga pochyła, wierzch prosto wzniesiony: liście eliptyczno lancetowate, dolne sercowate, karbowane, chropawe; okręgi prawie kłoso-we: kwiaty żółte, warga dolna czerwona. Rośnie na polach: kwitnie w Lipcu. Jacq. Austr. t. 359.

4. Zywieczka roczna. *S. annua*; *verticillis sexfloris*; *foliis ovato lanceolatis*, *subrugosis*, *trinerviis*, *petiolatis*; *caule erecto*. Pers.

Lodyga prosta, gałęzista; liście jajowo lan-cetowate, nieco chropawe, ogonkowe, 3-nerwo-we; okręgi 6-kwiatowe; kwiaty białawe, warga dol-na żółta, czerwono kropkowana. Rośnie na po-lach między zbożem, kwitnie w Lipcu. Jacq. Austr. t. 360.

229. Szanta. *Nepeta*.

1. Szanta pospolita. *N. Cataria*; *floribus spi-catis*, *verticillis subpedicellatis*; *foliis petiola-tis*, *cordatis*, *dentato serratis*. Pers.

Lodyga i liście popielato kutnerowate; liście ogonkowe, sercowate, ząbkowano piłkowate; kwiaty kłosowe, białe, warga dolna czerwona-wa: okręgi krótko szypułkowe. Rośnie wszę-

dzie w ogrodach i około płotów; kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 580.*

230. Mierznica. *Ballota.*

Mierznica pospolita. *B. nigra; foliis cordatis indivisis, serratis; calycibus acuminatis. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, nieco kosmata; liście jajowate, nie dzielne, ząbkowane, ciemnozielone; szypułki międzylistne, krótkie, wielokwiatowe; kwiaty blado purpurowe; wargę górna kosmata; zęby kielicha zaostrome. Rośnie około płotów: kwitnie przez lato.

231. Krzecina. *Marrubium.*

1. Krzecina pospolita. *M. vulgare; foliis subrotundo-ovatis, dentatis, rugoso-venosis; calycinis dentibus setaceis, uncinatis. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, popielato-kosmata; liście okrągławo-jajowate, ząbkowane, żyłkowato-marszczkowane; kwiaty białe; kielich 10-zęby, ząbki na przemian dłuższe i krótsze, szczecinowate; haczyście. Rośnie około płotów: kwitnie w Lipcu.

232. Macierzycza. *Origanum.*

1. Macierzycza pospolita. *O. vulgare; spicis subrotundis, paniculatis, conglomeratis; bracteis calyce longioribus; ovatis, coloratis. Pers.*

Lodyga prosta, włosista, gałęzista: liście zupełnie całe, jajowate, ze spodu włosiste; kwiaty wiechowate, do równej wysokości wzniesione, skupione; kielichy i przysadki jajowate, purpurowo-czerwone; korony bladawe. Rośnie wszędzie w suchych zaroślach i borach: kwitnie w Lipcu.

253. Tarczyca. *Scutellaria*.

1. Tarczyca większa. *S. galericulata*; *foliis cordato-lanceolatis*, *crenatis*; *floribus axillari-bus*. Pers.

Lodygą gałęzistą: liście sercowo-lancetowate, karbowane, krótko-ogonkowe: kwiaty między-listne, parzyste, pochyle, błękitne. Rośnie wszędzie nad wodami; kwitnie przez lato.

2. Tarczyca mniejsza. *S. minor*; *foliis cordato-ovatis*, *subintegerrimis*; *floribus axillaribus*. Pers.

Lodyga delikatna, leżąca, kilkacalowa: liście sercowo-jajowate, nieznacznie pilkowate; kwiaty drobne, parzyste, purpurowe. Rośnie nad Niemnem około Grodna: kwitnie w Lipcu. Gili-bart.

3. Tarczyca ośczeplisciasta. *S. hastifolia*; *foliis integerrimis*, *inferioribus hastatis*, *superioribus sagittatis*; *floribus axillaribus*. Pers.

Lodyga prosta, nie dzielna; $\frac{1}{2}$ łokciowa: liście zupełnie całe, dolne ośczeplowate; średnie strzałkowate, podwierzchnie lancetowate: kwiaty parzyste, fioletowo błękitne. Rośnie na polach wilgotnych około Mickun, przy gościncu Połockim: kwitnie w Lipcu.

254. Cząbr. *Thymus*.

1. Cząbr Macierzanka. *Th. Serpyllum*; *floribus capitatis*; *caulibus decumbentibus*; *foliis planis*, *obtusis*, *basi ciliatis*. Pers.

Lodyżki twarde, leżące, kilkocalowe: liście płasko-rozwinięte, jajowate, tępe, u spodu rzę-sowate; kwiaty główkowe, czerwone. Rośnie wszędzie na piaskach: kwitnie w Maju. Liczne tego gatunku odmiany, co do wielkości lodygi, farby kwiatów, osady okręgów, kształtu liści, i t. d. wszędzie widzieć się dać.

2) Cząbr bazylikowy. *Th. Acynos; caule erecto; basi ramoso; foliis ovatis, acutis, antice serratis; verticillis 6-floris. Pers.*

Lodyga prosta, kilkociałowa, od dołu gałęziasta: liście jajowate, z wierzchu piłkowane; okręgi 6-kwiatowe; kwiaty blado błękitne; uścicie gardzieli w koronie nieco wydęte. Rośnie na łąkach, suchych i pastwiskach: kwitnie w Lipcu.

Acynos vulgaris. Pers.

235. Głównienka. *Prunella.*

1) Głównienka pospolita. *P. vulgaris; foliis petiolatis, oblongo-ovatis, subdentatis; calycis labio superiore truncato, triaristato; caule adscendente; spica tereti. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, leżąca, podniesiona: liście jęgienkowate; podłużno jajowate, na nasadzie z ząbkiem; kłosa walcowate; kwiaty fioletowe; kielicha wargę górną uciętą, 3-ościstą. Rośnie wszędzie na łąkach i pastwiskach: kwitnie przez lato.

2) Głównienka wielkokwiatowa. *P. grandiflora; foliis petiolatis, oblongo-ovatis, basi dentatis; calycis labio superiore trifido; caule adscendente. Pers.*

Poprzedzającemu gatunkowi wielce podobna: kwiaty wielkie, fioletowe; wargę górną kielicha 3-dzielna. Rośnie w lasach okolo Gródna: kwitnie przez lato. *Gilbert.*

236. Pszczelnik. *Dracocephalum.*

1) Pszczelnik wąskoliści. *D. Ruyschiana; floribus spicatis; foliis bracteisque lanceolatis, indivisis, muticis; caule simplici, glabro. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gładka, nie dzielna: liście i przysadki wąsko-lanceolowate, zupełnie całłe: kwiaty w kłos gęsty skupione, wielkie, błękitne.

tnie. Rośnie wszędzie w borach: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 124.*

2. Pszczelnik melissowy. *D. Moldavica; floribus verticillatis; bracteis lanceolatis, ciliato dentatis; foliis lanceolatis, profunde dentatis, subtus punctatis, serraturis infimis subciliatis.* Pers.

Lodyga gałęzista: liście lancetowate, głęboko ząbkowane, ze spodu kropkowane, ząbki dolne rzasowate: kwiaty okrągowe, błękitne lub białe: przysadki lancetowate, rzasowato ząbkowane. Utrzymuje się w ogrodach; Gilibert blisko Grodna około lasów znajdował: kwitnie w Lipcu.

237. Storzyszek. *Clinopodium.*

1. Storzyszek pospolity. *C. vulgare; capitulis verticillatis; bracteis setaceis, hispids; foliis superne pilosis, remote dentatis; caule simplici.* Pers.

Lodyga prosta, nie dzielna: liście jajowo-podługne, z wierzchu włosiste, zrzadka ząbkowane: główki kwiatowe w gęste okręgi skupione; przysadki szczytówate: kwiaty purpurowe. Rośnie wszędzie w lasach: kwitnie przez lato.

238. Miodownik. *Melittis.*

1. Miodownik melisoliści. *M. Melissophyllum; foliis oppositis, ovatis, dentatis; calyce trilobo, piloso.* Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta: liście naprzeciwległe, eliptyczno-jajowate, ząbkowane: kwiaty szypułkowate, białe, wargi dolney przedziałka średnia fioletowo-purpurowa; kielich gładki, jego wargę górną 2-zęba. Rośnie, za świadectwem Giliberta, we wszystkich lasach około Grodna; pod Szczuczynem między miasteczkiem a Rodkiewiczami, w krzakach dębowych: kwitnie w Czerwcu. *Iacq. Austr. t. 26.*

R Z A D O K R Y T O Z I A R N O W Y.

239. Koszysko. *Verbena*.

1. Koszysko lekarskie. *V. officinalis*; *spicis filiformibus*; *paniculatis*; *foliis multifido-lacinia-tis*; *caule subsolitario*. Pers.

Lodyga prosta, pojedyncza: liście wielodzielne, poszarpane; kłosa nitkowate, wiechowate: kwiaty drobne, blado błękitne: pręciki bardzo krótkie. Gilibert w powiecie Brzeskim znajdował: kwitnie w Lipcu.

240. Łuskiwnik. *Lathraea*.

1. Łuskiwnik pospolity. *L. Squamaria*; *caule simplicissimo*; *multifloro*; *corollis pendulis*; *labio inferiore trifido*. Pers.

Korzeń gałęzisty, grubemi łuskami pokryty; lodyga 1-łokciowa, nie dzielna, bezlistna, czernowonawa; blonkowatemi łuskami pokryta, wierzchołek pochyły: kwiaty jednostronne, zwisłe, przysadkami osadzone, blado purpurowe; korony wargi dolna 3-dzielna. Rośnie w zaroślach cienistych około Rybiszek: kwitnie w Kwietniu, Maju. *Fl. Dan. t. 136.*

241. Zaraza. *Orobanche*.

1. Zaraza większa. *O. maior*; *caule simplicissimo*; *corollis inflatis*; *laciniis acutis*, *aequalibus*; *staminibus nudis*; *stylo pubescente*. Pers.

Lodyga prosta, nie dzielna, łuskami rdzawo kasztanowatemi pokryta, bezlistna: kwiaty teyże farby; w kłos ułożone: korony wydętey przedziałki ostre, równe; pręciki nagie, słupek kosmaty. Rośnie rzadko na łąkach suchych: kwitnie w Maju.

242. Świetlik *Euphrasia*.

1. Świetlik lekarski. *E. officinalis*; *foliis ovatis, obtuse dentatis*; *laciniis labii corollae inferioris emarginatis*. Pers.

Lodyżka delikatna, kilkacalowa: liście jajowate, ostro ząbkowane: kwiaty białe, wargę dolną kreskami fioletowymi, uścienie gardzieli plamką żółtą oznaczone. Rośnie wszędzie na pastwiskach: kwitnie przez lato.

443. Zębownik. *Odonites*.

1. Zębownik czerwony. *O. rubra*; *caule ramosissimo, piloso, scabro*; *foliis lineari lanceolatis, serratis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, bardzo gałęzista, włosista: liście wąsko-lancetowate, pilkowane: kwiaty jednostronne, bladło purpurowe. Rośnie na pastwiskach, kwitnie w Lipcu. *Euphrasia Odontites*. Lin.

244. Szeleźnik. *Rhinanthus*.

1. Szeleźnik większy. *R. Crista galli*; *calyce glabro*; *corollae labio superiore compresso, apice bidentato*; *dentibus pistillogue erecto coloratis, violaceis*; *caule maculato*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, czerwono-plamista: liście lancetowate, pilkowane: kwiaty żółte; kielich gładki; korony wargę górną spłaszczoną, w wierzchu 2-zęba, ząbkowate, wraz ze słupkiem wystawnym, fioletowe. Rośnie wszędzie na łąkach, kwitnie w Czerwcu, Lipcu.

2. Szeleźnik mniejszy. *R. minor*; *calyce glabro*; *corollae labio superiore compresso, pistillogue inclusò unicoloribus*; *caule immaculato*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, nie dzielna, czerwonozielonawa, bezplamista: liście lancetowate, pilkowane: kwiaty żółte; kielich gładki; wargę gór-

na korony cała; słupek ukryty. Rośnie i kwitnie z poprzedzającym.

245. Dzwoniec. *Melampyrum*.

1. Dzwoniec polny. *M. arvense*; *spicis conicis, laxis; bracteis dentato-setaceis, coloratis; calycum dentibus scabris; corollis laxis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa: liście lancetowate, kończate; kłosa koniczne, rzadkie; przysadki kwiatowe bladopurpurowe, ząbkowano-szczecinowate; korona żółta, zamknięta, wierzch blade purpurowy; zęby kielichów chropawe. Rośnie na polach między zbożem, kwitnie w Czerwcu.

2. Dzwoniec grzebieniasty. *M. cristatum; spicis quadrangularibus; bracteis compactis, cordatis, denticulatis, imbricatis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa: liście lancetowate; kłosa czworoboczne, gęste: kwiaty żółte, wargę górną blade-purpurową; przysadki kwiatowe sercowate, ząbkowane, dachówkowate. Rośnie na polach i łąkach, kwitnie w Czerwcu.

3. Dzwoniec gaiowy. *M. nemorosum; floribus secundis, lateralibus; bracteis dentatis, cordato-lanceolatis, summis coloratis, sterilibus; calycibus lanatis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa: kwiaty poboczne, jednostronne, żółte, wierzch pomarańczowy; przysadki sercowo-lancetowate, ząbkowane, górno fioletowe, płonne; kielich kosmaty. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Czerwcu, *Fl. Dan. t. 305.*

4. Dzwoniec zamknięty. *M. vulgatum; floribus secundis, lateralibus; corollis clausis; calycibus subcoloratis, laciniis adscendentibus; caule ramosissimo. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, bardzo gałęzista; liście lancetowate; kwiaty poboczne, jednostronne, żółte; korony zamknięte; kielicha przedziałki wąskie, sztyfłowe; przysadki osczepowato-pierz-

sto dzielne. Rośnie w zaroślach i na łąkach pod-
leśnych, kwitnie w Czerwcu. *M. pratense. Lin.*

5. Dzwoniec zięciący. *M. alpestre; floribus se-
cundis, corollis liliatis; galea hirsuta; foliis
linearibus, duobus infimis obovatis. Pers.*

Lodyga gałęzista: liście wąsko-lancetowate,
dwa dolne przewrotnie jajowate: kwiaty pobo-
czne, jednostronne, korona zięciąca, żółta, pod-
niebienie pomarańczowe: przysadki lancetowa-
te, zupełnie całe. Rośnie wszędzie w lasach, kwi-
tnie w Czerwcu, Lipcu. *M. sylvaticum. Lin.*

246. Grzęznica. *Limosella.*

1. Grzęznica wodna. *L. aquatica; foliis lan-
ceolato spatulatis, scapis foliis brevioribus. Pers.*

Liście korzeniowe rozestane, lancetowato-ło-
patkowate; głąbiki i kwiatowe, kilkakątne, od
liści krótsze: kwiaty drobne, zielonawe. Rośnie
na łąkach mokrych około Grodna, kwitnie
w Czerwcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 69.*

247. Trędownik. *Scrophularia.*

1. Trędownik główkowy. *S. nodosa; foliis
cordatis, trinerviatis; caule obtusangulo. Pers.*

Korzeń soczysty, główkowaty; lodyga łokcio-
wa, gałęzista, czworoboczna, tępo-kątna: liście
sercowate, u spodu trzynerwowe, ząbkowane;
grono kwiatowe gałęziste, nagie: kwiaty brudno
czerwone, u spodu zielone. Rośnie w zaroślach
wilgotnych, kwitnie przez lato.

2. Trędownik wodny. *S. aquatica; foliis cor-
datis, petiolatis, decurrentibus, obtusis; caule
membranis angulato; racemis terminalibus. Pers.*

Lodyga łokciowa lub wyższa, czworoboczna,
kąty skrzydełkowate: liście ogonkowate, tępe,
po lodydze zbiegające, piłkowate; grona kwia-
towe nagie, kwiaty brudno-czerwone. Rośnie

wszędzie nad wodami, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 507.*

248. Naparstnik. *Digitalis.*

1. Naparstnik purpurowy. *D. purpurea*; *calycinis foliolis ovatis, acutis; corollis obtusis. labio superiore integro; foliis ovato-lanceolatis, rugosis. Pers.*

Lodyga prosta, nie dzielna, łokciowa: liście jajowo-lancetowate, marszczkowane, ze spodu kutnerowate: kwiaty gronowe, zwisłe, purpurowe, przedziałki kielicha jajowate, ostre: korony tępe, wewnątrz oczkowato plamiste; wargę górną nie dzielną. Rośnie w lasach około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilbert. Fl. Dan. t. 74.*

2. Naparstnik rdzawo-żółty. *D. ochroleuca*; *caule subviscido; calycinis foliolis lanceolatis, inaequalibus; corollis pubescentibus; galea leviter emarginata: labii inferioris lacinia media acuta; foliis ovato-lanceolatis, pubescentibus. Pers.*

Lodyga łokciowa, prosta, nie dzielna: liście jajowo-lancetowate, kosmate: kwiaty gronowe, jednostronne, rdzawo-żółte, kutnerowate: kielicha przedziały, lancetowate, nie równe; korony wargę górną nieco wciętą, wargi dolnej szczytnia przedziałka ostra. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Lipcu. *Iacq. Austr. t. 57. D. ambigua. Lin.*

249. Lnianka. *Linaria.*

1. Lnianka pospolita. *L. vulgaris*; *foliis lanceolato-linearibus, confertis; caule erecto; spicis terminalibus, sessilibus; floribus imbricatis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa: liście wąsko-lancetowate, skupione: kwiaty żółte w kłos gęsty wierzchołkowy ułożone. Rośnie wszędzie na grun-

ściach piaszczystych, kwitnie przez lato. *Antirrhinum Linaria. Lin.*

2. Lnianka mniejsza. *L. minor*; *foliis plerisque alternis, lanceolatis, obtusis; caule ramosissimo, diffuso. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, rozłożysta, bardzo gałęzista: liście dolne naprzeciwległe, górne naprzemianległe, lancetowate, tępe: kwiaty bladopurpurowe. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 502. Antirrhinum minus. Lin.*

250. Wyżlin. *Orontium.*

1. Wyżlin polny. *O. arvense*; *floribus sparsis, subspicatis; calycibus digitatis, corolla longioribus. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista: liście jajowo-lancetowe: kwiaty rozrzucone, krótko-szypułkowate, prawie kłosowe, czerwone: przedziałki kielicha palczaste, wąsko lancetowate, od korony dłuższe. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert. Antirrhinum Orontium. Lin.*

251. Gnidosz. *Pedicularis.*

1. Gnidosz błotny. *P. palustris*; *caule ramoso; foliis pinnatis, pinnis pinnatifido-dentatis; calycibus ovatis, inflatis, bipartitis, cristatis; corollae galea obtusa, truncata. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista: liście pierzaste, listki lancetowate, pierzastodzielne; kielich jajowaty, wydęty, 2 dzielny, grzebieniasty: kwiaty bladopurpurowe; korony wargi górna tępa, ucięta. Rośnie wszędzie na łąkach mokrych, kwitnie w Czerwcu.

2. Gnidosz leśny. *P. sylvatica; humilis, caespitosa; caule basi ramoso; foliis pinnatis, pinnis acute dentatis; calycibus oblongis, inflatis, glabris, inaequaliter quinquefidis, cristatis; co-*

rollae galea obtusa, truncata, acute bidentata: Pers.

Łodyga niska, od spodu gałęzista: liście pierzaste, listki ostroząbkowane: kwiaty blado-purpurowe: kielichy podługzne, wydęte, gładkie, grzebieniaste, nierówno 5-dzielne; korony wargi górna tępa, ucięta, ostro 2-zęba. Rośnie w lasach około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilbert. Fl. Dan. t. 225.*

3. Gnidosz okazały. *P. Sceptum carolinum; caule simplici; foliis pinnatifidis, pinnis repandis, crenulatis; calycibus quinquefidis, cristatis; corollis clausis. Pers.*

Łodyga prosta, łokciowa lub wyższa, nie dzielna: liście pierzasto-dzielne, przedziały klapowate, karbowane: kwiaty okazałe, żółte, w kłos rzadki ułożone; kielichy 5-dzielne, grzebieniaste; korona zamknięta, brzegi warg purpurowe. Rośnie w lasach cienistych, wilgotnych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. 26.*

K L A S S A X V .

NIEROWNOSZESCIOPRĘCIKOWA.

(Tetradynamia.)

R Z A D S T R A C Z K O W Y .

A. Wierzch strączka cały.

252. Wiosnówka. *Draba*. Strączek cały, iaiowo-podługzny, ściany płaskawe, do przegrody równoległe: słupka braknie.

253. Miesięcznik. *Lunaria*. Strączek cały, eliptyczny, spłaszczone; ściany płaskie, przegrodzie równe i równoległe: listki kielicha torebkowate, farbowane.

254. Rzepak. *Camelina*. Strączek skórkowaty, gładki, jajowaty lub okrągły, 2-ścienny, wieloziarnowy: słupek podłużny: nasiona podługowate, bezskrzydełkowe.

255. Swirzopa. *Rapistrum*. Strączek okrągławy, skórkowaty, 2-komorkowy, bezścienny; przegroda błonkowata: nasiona poiedyncze.

B. Wierzch strączka wcięty.

256. Ubiorek. *Iberis*. Strączek wcięty, wieloziarnowy; korona nie foremna, 2 listki zewnętrzne od innych większe.

257. Smagliczka. *Alyssum*. Strączek wcięty, różnokształtny, częstokroć włosisty; niektóre pręciki wewnątrz ząbkem oznaczone.

258. Warzęcha. *Cochlearia*. Strączek pękaty, marszczkowaty, wieloziarnowy, 2-ścienny; ściany garbate; przegroda prawie równoległa.

259. Pieprzycza. *Lepidium*. Strączek wcięty, sercowaty, wieloziarnowy; ściany ostrogrzbieciste, przegroda naprzeciwległa.

260. Tasznik. *Thlaspi*. Strączek wcięty, przewrotnie sercowaty, wieloziarnowy: ściany łódkowate, skrzydłato-grzbieciste.

261. Urzel. *Isatis*. Strączek spłaszczony, podłużny, ięzyczkowaty, jednoziarnowy; przegroda okienkowata.

R Z A D S T R A K O W Y.

A. Kielichy zamknięte.

262. Rządkiw. *Raphanus*. Strąk walcowato pękaty, kolankowaty, bezścienny; dwa gruczołki między pręcikami krótszemi a słupkiem, dwa inne między dłuższemi pręcikami a kielichem: kielich zamknięty.

263. Gorczycznik. *Erysimum*. Strąk doskonałe czworoboczny: kielich zamknięty.

264. Wieczornik. *Hesperis*. Strąk okrągławy; kielich zamknięty, od paznogciów korony krótszy; listki korony ukośne, przewrotnie jaiowate; znamie klinowate.

265. Nietota. *Arabis*. Strąk okrągławy, nieco spłaszczone; między listkami kielicha cztery gruczołki miodnikowe nakszaft łuszek odgięte.

266. Kapusta. *Brassica*. Strąk czworoboczny, lub walcowaty; kielich zamknięty; gruczołki miodnikowe między pręcikami krótszemi a słupkiem, oraz między pręcikami dłuższemi a kielichem; nasiona kuliste.

267. Wieżyczka. *Turritis*. Strąk bardzo długi, kątowaty, kresowaty; kielich zamknięty; prosty; korona prosto stojąca.

B. Kielichy otwarte.

268. Rzeżucha. *Cardamine*. Strąk długi, sprężysto pękający się, ściany zwińiające się; kielich otwarty; między pręcikami krótszemi a kielichem gruczołki z obu stron pojedyncze; znamie niedzielne.

269. Gorczyca. *Sinapis*. Przegroda strąka dziobowata, przedłużona; kielich rozwarty; korony paznogie proste; gruczołki między pręcikami krótszemi a słupkiem, oraz między dłuższemi a kielichem.

270. Rukiew. *Sisymbrium*. Strąk dziobem krótkim okrągłym zakończony; ściany po rozpęknięciu proste zostają, kielich otwarty; korona otwarta.

R Z A D S T R A C Z K O W Y.

252. Wiosnówka. *Draha*.

1. Wiosnówka biała. *D. verna*; *foliis oblongis, acutiusculis, subserratis, hirtis; scapo nudo; petalis bifidis; stigmatibus sessilibus*. Pers.

Liście korzeniowe. rozesłane, lancetowate, nieco piłkowane, kosmate; głąbik nagi: kwiaty białe, drobne: listki korony 2-dzielne. Rośnie na polach około Wilna, kwitnie w Kwietniu.

2. Wiosnowka żółta. *D. nemoralis*; caule ramoso; foliis ovatis, amplexicaulibus, dentatis; siliculis patentibus, pubescentibus. Pers.

Łodyga kilkacalowa, kosmata, gałęzista: liście jajowate, ząbkowane, łodygę otulające: kwiaty gronkowe, żółte; strączki poziomo odchyłone, kosmate. Rośnie około Wilna na pagórkach trawiastych, kwitnie w Maiu.

253. Miesięcznik. *Lunaria*.

1. Miesięcznik roczny. *L. annua*; foliis obtuse dentatis; siliculis ellipticis, utrinque obtusis. Pers.

Łodyga łokciowa: liście naprzeciwległe, dolne sercowate, ogonkowate, górne bezogonkowe, jajowate, ząbkowane: kwiaty fioletowe, strączki eliptyczne, gdy dojrzeją białe, pargaminowate. Rośnie w lasach około Grodna, kwitnie w Maiu. Gilibert.

254. Rzepak. *Camelina*.

1. Rzepak olejny. *C. sativa*; siliculis obovatis, pedunculatis; foliis amplexicaulibus, pilosis, integerrimis. Pers.

Łodyga łokciowa; liście dolne lancetowate, górne strzałkowate, łodygę otulające, zupełnie całe: kwiaty żółte; strączki szypułkowate, przewrotnie jajowate. Rośnie na polach, mianowicie między lnem, kwitnie w Czerwcu. *Myagrum sativum*. Lin.

255. Swirzepa. *Rapistrum*.

1. Swirzepa wiechowata. *R. paniculatum*; *sili-
culis punctatis, globosis*; *foliis lanceolatis, sub-
dentatis, sagittatis, amplexicaulibus*. Pers.

Lodyga łokciowa, wiechowata: liście strzał-
kowato lancetowate, ząbkowane, łodygę otula-
jące: kwiaty żółte; strączki chropawe, kuliste.
Rośnie między zbożem, kwitnie w Czerwcu. Fl.
Dan. t. 204. *Myagrum paniculatum*. Lin.

256. Ubiorek. *Iberis*.

1. Ubiorek nagi. *I. nudicaulis*; *foliis lyrato-
sinuatis*; *caule nudo, simplici*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, naga, nie dzielna: liście
korzeniowe rozesłane, pierzastodzielne: kwiaty
grońkowe, białe, drobne; strączki szerokie, jajo-
wate, wcięte. Rośnie na polach około Grodna,
kwitnie w Czerwcu. Gilibert.

257. Smagliczka. *Alyssum*.

1. Smagliczka pospolita. *A. incanum*; *caule
erecto*; *foliis lanceolatis, incanis, integerrimis*;
floribus corymbosis; *petalis bifidis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista: liście lanceto-
wate, białawe, zupełnie całe: kwiaty baldaszk-
gronne, białe: listki korony 2-dzielne. Rośnie
wszędzie na pagórkach suchych, kwitnie przez
lato.

258. Warzęcha. *Cochlearia*.

1. Warzęcha lekarska. *C. officinalis*; *foliis
radicalibus subrotundis, caulinis oblongis, sub-
sinuatis*; *siliiculis globosis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa, gałęzista: liście soczyste,
gładkie, korzeniowe okrągławe, wklęsłe, górne
podługowate, kątowne; kwiaty gronkowe, białe:

strączki kuliste. Rośnie na polach około Grodna: kwitnie w Maiu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 135.*

2. Warzęcha Chrzan. *C. Armoracia*; *foliis radicalibus lanceolatis, crenatis, caulinis incisis. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista; liście korzeniowe obszerne, lancetowate, karbowane, lśniące, łodygowe głęboko nacinane: kwiaty białe, wiechowo-groniaste, najczęściej płonne. Rośnie wszędzie w ogrodach; kwitnie w Lipcu.

259. Pieprzyca. *Lepidium.*

1. Pieprzyca gruzowa. *L. rudérale*; *floribus diandris, apetalis: foliis radicalibus dentato pinnatis, ramiferis linearibus, integerrimis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa, gałęzista; liście korzeniowe pierzastodzielne, górne równowąskie, zupełnie całe; kwiaty 2-pręcikowe, bezlistkowe; woń wszystkich części tęga, odrażliwa. Rośnie około murów; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 184.*

260. Tasznik. *Thlaspi.*

1. Tasznik polny. *Th. arvense*; *siliculis orbiculatis, foliis oblongis, dentatis, glabris. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista; liście podługne, gładkie, ząbkowane, strzałkowate, łodygę otulające: kwiaty białe; strącek okrągły, gładki szerokiemi skrzydełkami opasany. Rośnie na polach i w ogrodach; kwitnie w Maiu.

2. Tasznik popielaty. *Th. campestre*; *siliculis subrotundis, glanduloso punctatis; foliis caulinis sagittatis, dentatis, incanis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, włosista, w górze gałęzista: liście łodygowe strzałkowate, ząbkowane, popielate; kwiaty białe, strączki okrągławe; gruczołkami kropkowane. Rośnie na polach około Grodna; kwitnie w Maiu. *Gilibert.*

3. Tasznik pospolity. *Th. Bursa pastoris; siliculis deltoideo-obcordatis; foliis radicalibus pinnatifidis. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista; liście korzeniowe różnokształtne, najczęściej pierzasto-dzielne, ząbkowane, łodygowe strzałkowate; kwiaty białe, groniaste: strącek trójkątny, przewrotnie jajowaty. Rośnie wszędzie, kwitnie przez lato.

261. Urzel. *Isatis.*

1. Urzel farbierski. *I. tinctoria; foliis radicalibus crenatis; caulinis sagittatis, oblongis. Pers.*

Lodyga łokciowa, wiechowata: liście miodrawe, korzeniowe jajowate, karbowane, łodygowe strzałkowate, zupełnie całe: kwiaty żółte, strączki ięzyczkowe, tępe, czarne. Rośnie około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

R Z A D K S T R A K O W Y.

262. Rzodkiew. *Raphanus.*

1. Rzodkiew dzika. *R. Raphanistrum; foliis lyratis; siliquis teretibus, articulatis, laevibus, unibularibus. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista, u spodu wstecznie szorstka; liście pierzastodzielne, lirowate; kwiaty żółte, niekiedy białe: strąki nie dojrzałe walcowate, dojrzałe sławowate, 2-komorkowe. Rośnie na polach między zbożem; kwitnie w Lipcu.

2. Rzodkiew ogrodowa: *R. sativus; foliis lyratis; siliquis teretibus, torosis, bilocularibus. Pers.*

Liście lirowate; strąki walcowato pękate, 2-komorkowe. Roślina początkowie obca w mnogich odmianach w ogrodach się utrzymuje.

263. Gorzycznik. *Erysimum*:

1. Gorzycznik lekarski. *E. officinale*; *siliquis spicae adpressis*; *foliis runcinatis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista; liście haczyasto pierzasto dzielne: kwiaty drobne, żółtawe: strąki do szypułki ogólnej przyciśnięte. Rośnie około płotów i na dziedzińcach; kwitnie przez lato. Fl. Dan. t. 50.

2. Gorzycznik żółty. *E. Barbarea*; *foliis inferioribus lyratis, lobo terminali rotundato, superioribus obovatis, dentatis*. Pers.

Lodyga prosta, gałęzista; liście lśniące, dolne lirowate, kłapa wierzchołkowa okrągława, górne przewrotnie jajowate, ząbkowane; kwiaty żółte, strąki czworoboczno walcowate. Rośnie w ogrodach i około płotów; kwitnie w Maiu.

3. Gorzycznik czosnkowy. *E. Alliaria*; *foliis cordatis*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa; liście sercowate, czosnkiem wonne; kwiaty białe; strąki równowąskie, długie. Rośnie w zaroślach cienistych, kwitnie w Maiu.

4. Gorzycznik drobnokwiatowy. *E. parviflorum*; *foliis lanceolatis, integerrimis*; *caule alto, ramoso*; *corolla calyce paulo maiore*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista; liście lancetowate, zupełnie całe: kwiaty żółte; korona od kielicha nieco większa; szypułki owocowe rozwarte, strąki prosto stojące. Rośnie na polach około domów; kwitnie w Czerwcu. *E. cheiranthoides*. Lin.

264. Wieczornik. *Hesperis*.

1. Wieczornik wonny. *H. matronalis*; *caule simplici, erecto*; *foliis ovato lanceolatis, denticulatis*; *petalis mucrone emarginatis*. Pers.

Lodyga łokciowa, prosta, włosista, nie dzielna; liście jajowo lancetowate, ząbkowane: kwia-

ty białe, lub blado purpurowe, listki korony cale. Rośnie w zaroślach około Rybiszek, kwitnie w Maiu.

265. *Nictota. Arabis.*

1. *Nictota szorstka. A. thaliana; foliis radicalibus oblongis, petiolatis, caulinis lanceolatis, sessilibus: caule erecto, basi hirta; petalis calyce duplo longioribus. Pers.*

Lodyga prosta, u spodu kosmata, pod wierzchem gładka; liście korzeniowe ogonkowate, podługowate, górne lancetowate, bezogonkowe; wszystkie szorstkie; kwiaty białe, drobne, listki korony od kielicha dwakroć dłuższe. Rośnie na polach: kwitnie w Maiu.

2. *Nictota piaskowa. A. arenosa; foliis radicalibus lyratis, rectangulo dentatis, pilis furcatis hispidis, caulinis lanceolatis, remote serratis, summis linearibus cauleque ramoso, piloso. Pers.*

Lodyga gałęzista, włosista: liście korzeniowe lirowate, prostokątnie ząbkowane, włosami widelkowatemi naieżone, lodygowe lancetowate, zrzadka piłkowate, górne równo-wąskie, wszystkie włosiste; kwiaty białe; strąki spłaszczone. Rośnie wszędzie około Wilna; kwitnie w Maiu. *Sisymbrium arenosum. Lin.*

266. *Kapusta. Brassica.*

1. *Kapusta dzika. B. campestris; radice cauleque tenui; foliis cordato acuminatis, amplexicaulibus, inferioribus lyratis, dentatis, subhispidis. Pers.*

Lodyga delikatna, gałęzista: liście dolne lirowate, ząbkowane, szorstko włosiste, górne sercowate, zaostrome, lodygę otulające; kwiaty żółte. Rośnie na polach, między zbożem: kwitnie w Czerwcu.

1. Kapusta polna. *B. orientalis*; *foliis cordatis, amplexicaulibus, glabris; radicalibus scabris integerrimis; siliquis tetragonis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa; liście korzeniowe nieco szorstkie, łodygowe sercowate, otulające, gładkie, modrawe, zupełnie całe: kwiaty białe; strąki czworoboczne. Rośnie na polach; kwitnie w Czerwcu.

267. Wieżyczka. *Turritis*.

1. Wieżyczka gładka. *T. glabra*; *foliis radicalibus dentatis, hispidis; caulinis integerrimis, amplexicaulibus, glabris. Pers.*

Lodyga prosta, nie dzielna, gładka; liście korzeniowe ząbkowane, szorstko włosiste, łodygowe zupełnie całe, gładkie, strzałkowate, łodygę otulające; kwiaty żółte, strąki spłaszczone, równowąskie. Rośnie na pagórkach około Wilna, kwitnie w Czerwcu.

2. Wieżyczka kosmata. *T. hirsuta*; *foliis omnibus hispidis, caulinis amplexicaulibus; siliqua quadrangulari. Pers.*

Lodyga prosta, kosmata; liście wszystkie szorstko włosiste; łodygowe łodygę otulające; kwiaty białe: strąki czworoboczne. Rośnie na pagórkach około Wilna, kwitnie w Czerwcu.

268. Rzeżucha. *Cardamine*.

1. Rzeżucha nie trwała. *C. impatiens*; *foliis pinnatis, incisis, stipulatis; floribus apetalis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gładka: liście pierzaste: listki całe i nacinane: przysadki rzasowate, kwiaty drobne, białe, listki korony rychło opadające. Rośnie około Grodna nad Niemnem: kwitnie w Maju. *Gilibert.*

2. Rzeżucha kosmata. *C. hirsuta*; *foliis exstipulatis; pinnatis, foliolis rotundatis, repando*

dentatis, petiolatis, summis oblongis, incisis; floribus tetrandris. Pers.

Lodyga nieco kosmata: liście bezprzysadkowe, pierzaste, dolnych listki okrągławe, ząbkowane, górnych równowąskie, nacinane: kwiaty białe, czteroprzecikowe. Rośnie na łąkach: kwitnie w Maiu.

3. Rzeżucha łączna. *C. pratensis; foliis pinnatis, foliolis radicalibus subrotundis, caulinis lineari lanceolatis. Pers.*

Lodyga gładka, u spodu purpurowa; liście pierzaste; listki dolnych okrągławe, ząbkowane, górnych wąsko lancetowate, zupełnie całe, nieco rynienkowato zgięte; kwiaty białe, bladło purpurowe. Rośnie wszędzie na łąkach mokrych; kwitnie w Maiu.

4. Rzeżucha gorzka. *C. amara; foliis pinnatis, foliolis omnibus subrotundis; caule basi stolonifero, radicante. Pers.*

Lodyga u spodu rozłogami ścielącemi się osadzona: liście pierzaste, listki wszystkie ogonkowate, okrągławe, kątownate; kwiaty białe. Rośnie na łąkach; kwitnie w Maiu.

269. Gorczyca. *Sinapis.*

1. Gorczyca polna. *S. arvensis; siliquis multangulis, toroso turgidis, rostro ancipiti longioribus. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista; liście prawie lirowate, jajowate, szorstkie; kwiaty żółte: strąki wielokątne, pękate, gładkie lub włosiste, od dziobu obosiecznego dłuższe. Rośnie wszędzie na polach; kwitnie w Czerwcu.

270. Rukiew. *Sisymbrium*.

1. Strąki krótkie, pochyle.

1. Rukiew rzeżuchowa. *S. Nasturtium*; *siliquis declinatis*; *foliis pinnatis, foliolis subcordatis*. Pers.

Lodyga prosta, ½łokciowa: liście soczyste, pierzaste, listki sercowo okrągławe; kwiaty białe, strąki równowąskie, w dół pochyle. Rośnie około zrzódeł: kwitnie w Maiu.

2. Rukiew pospolita. *S. sylvestre*; *siliquis declinatis*; *foliis pinnatis, foliolis lanceolatis, inciso serratis*. Pers.

Lodyga pochyla lub rozesłana: liście pierzaste, listki lancetowate, nacinano piłkowane: kwiaty żółte; strąki równowąskie, pochyle. Rośnie na miejscach wilgotnych: kwitnie w Czerwcu.

3. Rukiew ziemno-wodna. *S. amphibium*; *siliquis declinatis, oblongo ovatis*; *foliis pinnatifidis, serratis*; *petalis calyce longioribus*. Pers.

Dwie są pospolite gatunku tego odmiany: 1. R. błotna. *S. palustre*, ktorey liście zanurzone są nitkowate, górne pierzasto dzielne; 2. R. wodna *S. aquaticum*, która liście ma wszystkie podłużnie lancetowate, nierównie ząbkowane: obu kwiaty żółte, listki korony od kielicha dłuższe; strąki podłużnie jajowate, szypułkowate, pochyle. Rośnie nad wodami i na miejscach wilgotnych; kwitnie w Lipcu.

2. Strąki prosto stojące.

4. Rukiew wielodzielna. *S. Sophia*; *petalis calyce minoribus*; *foliis decomposito-pinnatis*. Pers.

Lodyga gałęzista, nieco kosmata; liście wielokrotnie składane, przedziałki drobne, wąskie, lancetowate: kwiaty drobne; żółte: korony od

kielichów mniejsze. Rośnie wszędzie w ogrodach i na dziedzińcach: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 528.*

5. Rukiew gładka. *S. Irio; foliis runcinatis, dentatis, nudis; caule laevi, siliquis erectiusculis. Pers.*

Lodyga prosta, gładka, łokciowa; liście haczysto pierzaste, ząbkowane, nagie: kwiaty drobne, żółte; strąki prosto stojące. Rośnie około dróg; kwitnie w Lipcu. *Iacq. Austr. 322.*

6. Rukiew kosmata. *S. Loesckii; foliis runcinatis, acutis, hirtis; caule retrorsum hispido. Pers.*

Lodyga prosta, wstecznie szorstka, białowłosa; liście haczysto pierzasto-dzielne, zastrzone, kosmate: kwiaty drobne, żółte; strąki stojące. Rośnie około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Iacq. Austr. t. 324.*

K L A S S A XVI.

IEDNO W IĄ Z K O W A.

(Monadelphia.)

R Z A D PIĘCIOPRĘCIKOWY.

271. Pawiniec. *Iasione*. Pokrywa 10-dzielna: kielich 5-dzielny; korona kółkowa, przedziałki równowąskie, główki zrosłe; znamie zgrubiałe: torebka kielichem opasana, wieloziarnowa; kwiaty skupione.

272. Jglica. *Erodium*. Kielich 5-listkowy: korona 5-listkowa; pręcików nieplodnych pięć na przemian z płodnymi; gruczołków miodnikowych 5; owoc 5-ziarnowy, dziobowaty.

RZĄD DZIESIĘCIOPRĘCIKOWY.

275. Bodziszek. *Geranium*. Kielich 5-listkowy; korona 5-listkowa; foremina: gruczołków miodnikowych 5; owoc 5-ziarnowy, dziobowaty.

RZĄD WIELOPRĘCIKOWY.

274. Słaz. *Malva*. Kielich podwojny: zewnętrzny 5-listkowy: torebki liczne, jednoziarnowe.

RZĄD PIĘCIOPRĘCIKOWY.

271. Pawiniec. *Jasione*.

1. Pawiniec pospolity. *J. montana*; *foliis linearis lanceolatis, basi angustioribus, hispidis undulato crispis*. Pers.

Lodyga prosta, szorstko włosista; liście wąskie lancetowate, na brzegach pomarszczone, szorstko włosiste: kwiaty główkowe, błękitne lub fioletowe. Rośnie wszędzie na gruntach ialowych, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 319.*

272. Jglica. *Erodium*.

1. Jglica pospolita. *E. cicutarium*; *pedunculis multifloris; foliis pinnatis, pinnis sessilibus, pinnatifidis, incisis; corollis calyce maioribus; caule hirsuto, prostrato*. Pers.

Lodyga leżąca, kosmata; liście pierzaste, listki bezogonkowe, pierzastodzielne, nacinane; szypułki wielokwiatowe: kwiaty purpurowe; korony od kielichów większe. Rośnie wszędzie na polach i w ogrodach, kwitnie przez lato.

RZĄD DZIESIĘCIOPRĘCIKOWY.

273. Bodziszek. *Geranium*.

1. Bodziszek czerwony. *G. sanguineum*; *pedunculis unifloris*; *foliis quinquepartitis, trifidis, orbiculatis*; *capsulis apice setosis*. Pers.

Lodyga prosta, włosista, dwóisto dzielna; liście okragławe, pięćdzielne, przedziałki 3-dzielne; szypułki 1-kwiatowe, kwiaty wielkie czerwone; torebek nasiennych wierzch szeciniowaty. Rośnie wszędzie w zarostach; kwitnie w Czerwcu.

2. Bodziszek leśny. *G. sylvaticum*; *pedunculis bifloris*; *foliis subpeltatis, quinque-lobis, inciso serratis*; *caule erecto, corymboso*; *petalis subemarginatis*; *filamentis subulatis*. Pers.

Lodyga prosta, baldaszkowato dzielna; liście 5-7 kłapowe, przedziałki nacinano piłkowane; szypułki 2-kwiatowe, włosiste; kwiaty wielkie, purpurowe, listki korony nieco wcięte, pręciki sztyłkowe; torebki nasienne zewsząd włosiste. Rośnie wszędzie w lasach; kwitnie w Czerwcu.

3. Bodziszek błękitny. *G. pratense*; *pedunculis bifloris*; *foliis subpeltatis, multipartitis, rugosis, acutis*; *petalis integris*. Pers.

Lodyga prosta, kutnerowata; liście wielodzielne, marszczkowane, przedziałki nacinane; szypułki 2-kwiatowe; kwiaty wielkie, błękitne; listki korony całe; pręciki u spodu rozszerzone; torebki nasienne zewsząd włosiste. Rośnie w zarostach i na łąkach nieco wilgotnych; kwitnie przez lato.

4. Bodziszek błotny. *G. palustre*; *pedunculis bifloris, longissimis, declinatis*; *foliis quinquelobis, dentatis*; *caule adscendente*; *petalis integris*. Pers.

Lodyga włosista, rozłożysta, leżąca, wierzchołki podniesione; liście 5-kłapowe, nacinane; ząbkowane; szypułki długie, pochyle, 2-kwia-

łowe; kwiaty ³purpurowe, listki korony całe. Rośnie w zaroślach mokrych; kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 596.*

5. Bodziszek miękki. *G. molle*; *pedunculis bifloris*; *foliis reniformibus*, *radicalibus novemlobis*, *caulinis septemlobis*, *obis trifidis*; *petalis bifidis*, *longitudine calycis mutici*; *arillis glabris*, *rugosis*. *Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista, kosmata: liście nerkowate, korzeniowe 9 klapowe, łodygowe 7-klapowe, klapy 3-dzielne; szypułki 2 kwiatowe; kwiaty drobne, różowe; listki korony 2-dzielne, kielichowi bezostnemu równe: torebki nasienne gładkie, marszczkowane. Rośnie w ogrodach; kwitnie w Czerwcu.

6. Bodziszek wielkokielihowy. *G. columbinum*; *pedunculis bifloris*, *folio longioribus*; *foliis quinquepartitis*, *lobis multifidis*, *linearibus*; *petalis emarginatis*, *longitudine calycis aristati*; *arillis glabris*, *laevibus*. *Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, pochyla: liście 5-dzielne, klapy wielodzielne, wąskie; szypułki 2-kwiatowe od liści dłuższe; kwiaty czerwone: listki korony wcięte, długości kielicha ościstego; kielich owocowy wielki 5-kątny: torebki nasienne gładkie. Rośnie w ogrodach i zaroślach, kwitnie przez lato.

7. Bodziszek wąskoliści. *G. dissectum*; *pedunculis bifloris*; *foliis quinquepartitis*, *lobis trifidis*, *linearibus*; *petalis emarginatis*, *longitudine calycis aristatis*; *arilli pilosis*, *seminibus reticulatis*. *Pers.*

Lodyga gałęzista, rozłóżysta, kosmata; liście 5-dzielne, klapy 3-dzielne, równowąskie, na brzegach częstokroć czerwone; szypułki 2-kwiatowe: kwiaty purpurowe, listki korony wcięte, długości kielicha ościstego; torebki nasienne włosiste; nasiona siatkowate. Rośnie w ogrodach i na polach uprawnych, kwitnie przez lato.

8. Bodziszek okrągłoliści. *G. rotundifolium*;

pedunculis bifloris; petalis integris longitudine calyci aristati; foliis radicalibus reniformibus, septemlobis, caulinis subrotundis, basi truncatis quinquelobis, trifidis; arillis hirsutis; seminibus reticulatis. Pers.

Lodyga słaba, gałęzista, nieco lipka: liście korzeniowe nerkowate, 7-klapowe, łodygowe okragławe, 5-klapowe, 3-dzielne; szypułki 2-kwiatowe: kwiaty purpurowe; listki korony całe, długości kielicha ościstego; torebki nasienne kosmate; nasiona siatkowate. Rośnie w ogrodach i na polach, kwitnie przez lato.

9. Bodziszek mały. *G. pusillum; pedunculis bifloris; floribus pentandris; petalis emarginatis; longitudine calycis mutici; foliis subseptemlobis, trifidis, arillis pubescentibus. Pers.*

Lodyga 1/4 łokciowa, gałęzista: liście, 5-7-klapowe, 3-dzielne; szypułki 2-kwiatowe, kwiaty blado fioletowe, 5-pręcikowe: listki korony większe, długości kielicha bezostnego; torebki nasienne kosmate. Rośnie w ogrodach, kwitnie przez lato.

10. Bodziszek śmierzdzący. *G. robertianum; pedunculis bifloris; calycibus pilosis, decemangulatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista, włosista: liście potrójne, troisto pierzasto-dzielne, włosiste, czerwone; szypułki 2-kwiatowe: kwiaty czerwone: listki korony całe; kielich włosisty, 10-kątny. Rośnie w miejscach cienistych, kwitnie przez lato. Wonia mocna, odrażliwa.

RZĄD WIELOSŁUPKOWY.

274. Szlak. *Malva.*

1. Szlak rozesłany. *M. rotundifolia; caule prostrato; foliis cordato orbiculatis, obsolete quinquelobis; pedunculis fructiferis declinatis. Pers.*

Lodyga gałęzista, po ziemi rozesłana: liście

nerkowate, okragławe, niby 5-kłapowe: szypułkowocowe pochyłe. Rośnie wszędzie, kwitnie przez lato.

2. Slaz leśny. *M. sylvestris*; caule erecto, herbaceo; foliis septemlobatis, acutis; pedunculis petiolisque pilosis. Pers.

Lodyga 2-łokciowa, kosmata: liście 7-kłapowe, zaostrome: kwiaty blado-purpurowe, szypułki i ogonki włosiste. Rośnie w zarostach, kwitnie w Czerwcu.

3. Slaz dłoniasty. *M. Alcea*; caule erecto; foliis inferioribus angulatis, superioribus quinquepartitis, scabriusculis; calycis exterioris foliolis oblongis, obtusis. Pers.

Lodyga prosta, gałęzista, kupkowato włosista: liście dolne kątowate, górne 5-dzielne, szorstkie: kwiaty wielkie, różowe; kielicha zewnętrznej listki podługne, tępe. Rośnie w zarostach i na miedzach, kwitnie w Lipcu.

4. Slaz wonny. *M. moschata*; caule erecto; foliis radicalibus reniformibus, incisis, caulinis quinquepartitis, pinnato multifidis; calycis exterioris foliolis linearibus. Pers.

Lodyga prosta, rzadka długimi prostymi włosami naieżona: liście dolne nerkowate, nacinane, lodygowe 5-dzielne, przedziałki pierzasto-wielodzielne: kwiaty wielkie, różowe, wonne: listki korony wcięte: listki kielicha zewnętrznego równowąskie, włosiste. Rośnie w zarostach i lasach suchych, kwitnie w Lipcu.

K L A S S A XVII.

D W U W I A Z K O W A.

(Diadelphia).

R Z A D SZESCIOPRĘCIKOWY.

275. Kokorycz. *Corydalis*. Kielich 2-listkowy: korona ziciąca; pręciki błonkowate 2, na każdym główek pyłkowych 3: torebka strąkowa, wielozarnowa.

276. Dymnica. *Fumaria*. Kielich 2-listkowy opadający: korona nieforemna, u spodu ostrogą zakończona; pręciki 2, każdy o trzech główkach; torebka 1-komorkowa, bezścienna, 1-zarnowa.

R Z A D OSMIOPRĘCIKOWY.

277. Mlecznica. *Polygala*. Kielich 5-listkowy: listki dwa, skrzydłokształtne, farbowane; torebka przewrotnie sercowata, 2-komorkowa, 2-ścienna.

R Z A D DZIESIĘCIOPRĘCIKOWY.

1. Liście parzystopierzaste.

278. Soczewka. *Ervum*. Kielich 5-dzielny, przedziałki wąskie, ostre, koronie prawie równe; znamie główkowate, zewsząd włosiste; łupina podłużna, 2-4-zarnowa.

279. Wyka. *Vicia*. Kielich w górze wycięty, 2-zęby, przedział dolny o 3 zębach prostych, długich; znamie na dolnej powierzchni poprzecznie brodate; żagiel wcięty.

280. Groszek. *Lathyrus*. Kielicha 2 górne przedziałki krótsze; słupek płaski, z wierzchu kosmaty, w górze rozszerzony.

281. Groch. *Pisum*. Kielicha przedziały liściowate, równe; słupek spłaszczony, ostrogrzbiecisty, na wierzchu kosmaty; szwy łupiny nagie.

282. Wołowik. *Orobus*. Kielich na nasadzie tępy; przedziałki górne głębsze, krótsze; słupek równowąski; rurka korony z paznogi listków złożona, od kielicha dłuższa.

2. Liście nieparzystopierzaste.

283. Traganek. *Astragalus*. Łódka tępa; łupina 2-komorkowa; szew dolny wewnątrz wgięty.

284. Ostrołódka. *Oxytropis*. Łódka w górze ostrzem zakończona; łupina 2-komorkowa; szew górny wewnątrz wgięty.

285. Sparceta. *Hedysarum*. Kielich 5-dzielny; żagiel ukośnie tępy; strąk stawowaty, stawy 1-ziarnowe, spłaszczone, częstokroć naieżone.

286. Cieciorka. *Coronilla*. Kielich 2-wargowy; listki korony paznogiowate, strąk walcowaty, stawowaty, prosty.

287. Komonica. *Lotus*. Kielich rurkowaty; skrzydełka w górze poprzecznie się stykają; pręciki klinowate; łupina prosta, wyprężona.

288. Przelot. *Anthyllis*. Kielich pękaty; łupina okrągława, kielichem okryta.

3. Liście troiste lub pojedyncze.

289. Zarnowiec. *Spartium*. Kielich w dół przeciągnięty; pręciki do zarodka przyrosłe; znamie podługne, z wierzchu kosmate; łupina podługowata, jedno lub wieloziarnowa.

290. Janowiec. *Genista*. Kielich 2-wargowy; dwa górne zęby bardzo krótkie; żagiel odgięty; łódka podługna od słupka i pręcików w dół pochylona.

291. Wilżyna. *Ononis*. Kielich 5-dzielny, przedziałki równowąskie; żagiel kresowaty; pręciki

wszystkie zrosłe; łupina pękata, bezszypułkowa.

292. Szodrzeńnica. *Cytisus*. Kielich 2-wargowy, warg górna 2-zębą; łupina u spodu ścienniona, pręciki wszystkie zrosłe.

293. Lucerna. *Medicago*. Łupina spłaszczone, szrubowata; łódka od żagla odgięta.

294. Melilot. *Melilotus*. Kielich rurkowaty, 5-zębny; łódka od skrzydeł i żagielka krótsza; łupina od kielicha dłuższa, marszczkowata. Kwiaty groniaste.

295. Pięćlist. *Pentaphyllum*. Kielich dzwonkowaty, 5-zębny, zęby włosiste, jeden pod łódką; znamie haczyście; łupina walcowata, wielozbiarnowa.

296. Koniczyna. *Trifolium*. Kielich rurkowaty, 5 zębny; łódka od skrzydeł i żagielka krótsza; łupina szupła 1-2-zbiarnowa, kielichem pokryta. Kwiaty główkowe.

RZĄD SZESCIOPRĘCIKOWY.

275. Kokorycz. *Corydalis*.

1. Kokorycz czczogłówkowa. *C. bulbosa*; caule simplici; racemo terminali, bracteis oblongis, pedunculo longioribus; foliis biternatis, oblongis, acutiusculis; radice tuberosa, cava. Pers.

Lodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa, nie dzielna, najczęściej 2-liścia; liście dwa razy troiste, podługowate, zaokrąglone; kwiaty purpurowe, groniaste; przysadki podługowate, nie dzielne, od szypułek dłuższe; korzeń główkowy, czczy. Rośnie w zaroślach około Wilna, kwitnie w Kwietniu, Maju.

2. Kokorycz pełnogłówkowa. *C. digitata*; caule simplici; racemo terminali, bracteis cuneatis, digitatis, pedunculo longioribus; foliis biternatis; radice tuberosa. Pers.

Lodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa, nie dzielna; liście dwa razy troiste, nacinano kłapowate; kwiaty pur-

purowe, groniaste: przysadki klinowate, palczaste, od szypulek dłuższe: korzeń główkowy, pełny. Rośnie w zaroślach około Wilna, kwitnie w Kwietniu.

276. Dymnica. *Fumaria*.

1. Dymnica lekarska. *F. officinalis*; *caule ramoso, diffuso; siliquis globosis, retusis; foliis supra-decompositis, foliolis cuneiformi-lanceolatis, incisis. Pers.*

Lodyga słaba, gałęzista, rozłożysta: liście wielokrotnie składane, listki klinowato-lancetowate, nacinane: kwiaty gronkowe, purpurowe: nasienniki kuliste ugięte. Rośnie na miejscach uprawnych, kwitnie przez lato.

277. Mlecznica. *Polygala*.

1. Mlecznica gorzka. *P. amara*; *floribus cristatis, racemosis; alis calycinis trinerviis, obtusis, corolla longioribus; caulibus erectiusculis; foliis obtusis, radicalibus obovatis. Pers.*

Lodygi kilkacalowe, proste lub nieco pochyłe: liście korzeniowe przewrotnie jajowate, łopatkowate, bardzo tępe, lodygowe tępe: kwiaty groniaste, grzebieniaste, purpurowo fioletowe: skrzydełka kielichowe 3-nerwowe, tępe, od korony dłuższe. Rośnie wszędzie na łąkach, kwitnie w Czerwcu i Lipcu. *Jacq. Austr. t. 4. 2.*

2. Mlecznica pospolita. *P. vulgaris*; *floribus cristatis, racemosis; alis calycinis trinerviis, obtusis, longitudine corollae; caulibus adscendentibus; foliis lineari lanceolatis, acutiusculis. Pers.*

Lodygi kilkacalowe, pochyłe; liście wąsko lancetowate, ostrawe: kwiaty groniaste, błękitno purpurowe, lub błękitne, grzebieniaste: skrzydełka kielichowe 3-nerwowe, tępe, długości korony. Rośnie wszędzie na łąkach suchych, kwitnie przez lato.

RZĄD DZIESIĘCIOPRĘCIKOWY.

278. Soczewka. *Ervum*.

1. Soczewka 4-ziarnowa. *E. tetraspermum*, *pedunculis subbifloris*; *leguminibus glabris, tetraspermis*; *foliolis oblongis, truncatis*. Pers.

Lodyga łokciowa, słaba, gałęzista; liście pierzaste, listki podługowate, ucięte; szypułki 2-kwiatowe, kwiaty drobne, błękitnawe; lupiny gładkie, 4-ziarnowe. Rośnie na polach, między zbożem; kwitnie w Czerwcu.

2. Soczewka 2-ziarnowa. *E. hirsutum*; *pedunculis multifloris*; *leguminibus hirsutis, dispersis*; *foliolis linearibus, obtusis*. Pers.

Lodyga słaba, gałęzista; liście pierzaste, listki równowąskie, tępe; szypułki wielokwiatowe, kwiaty błękitnawe; lupiny 2-ziarnowe, kosmate. Rośnie na polach uprawnych, kwitnie w Czerwcu.

3. Soczewka siewna. *E. Lens*; *pedunculis subbifloris*; *seminibus compressis, convexis*. Pers.

Listki zupełnie całe; szypułki prawie 2-kwiatowe; nasiona spłaszczone, wypukłe. Roślina początkowie obca, w wielu miejscach obficie się zasiewa.

279. Wyka. *Vicia*.

1. Kwiaty groniaste.

1. Wyka grochowa. *V. pisiformis*; *pedunculis multifloris*; *petiolis polyphyllis, foliolis ovatis, infimis sessilibus*. Pers.

Lodyga łokciowa, gładka, słaba; liście wielolistkowe, listki jajowate, pierwsza para bardzo do łodygi zbliżona, bezogonkowa; przysadki liściowe poprzeczne, półstrzałkowe; szypułki wielokwiatowe; kwiaty rdzawo żółtawe. Rośnie w lasach około Grodna; kwitnie w Lipcu. Jacq. Austr. t. 364.

2. Wyka gaiowa. *V. dumetorum*; *pedunculis*

multifloris, foliolis reflexis, ovatis, mucronatis, stipulis subdentatis. Pers.

Lodyga 2-lókciowa, wąsami pnąca się; ogonki wielolistkowe, listki odgięte, jajowate, sztyłem zakończone; przysadki liściowe ząbkowane; kwiaty purpurowe; łupiny czarne, wiszące. Rośnie w zaroślach: kwitnie w Lipcu.

3. Wyka leśna. *V. sylvatica; pedunculis multifloris, folio longioribus; foliolis ellipticis; stipulis lunatis, setaceo dentatis. Pers.*

Lodyga 2-lókciowa: ogonki wielolistkowe, listki eliptyczne; przysadki liściowe xiężcowate, jajowate, szczecinowato ząbkowane; szypułki wielokwiatowe od liści dłuższe: kwiaty blado purpurowe, błękitno kresowate. Rośnie wszędzie w lasach: kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 277.*

4. Wyka prosta. *V. cassubica; pedunculis multifloris, folio brevioribus; foliolis oblongis, subpubescentibus; stipulis semisagittatis, integerrimis, lanceolatis. Pers.*

Lodyga 1-lókciowa, prosta: ogonki wielolistkowe, listki podługowate nieco kosmate; przysadki półstrzałkowe, lancetowate, zupełnie całe; szypułki wielokwiatowe, od liści krótsze: kwiaty błękitnawe, łupiny krótkie, płaskie. Rośnie w zaroślach, kwitnie w Lipcu.

5. Wyka płasza. *V. Cracca; pedunculis multifloris, folio longioribus; floribus imbricatis; foliolis lanceolatis, obtusis; stipulis semisagittatis, lineari-subulatis, integerrimis. Pers.*

Lodyga słaba, wąsami pnąca się: listki lancetowate, przytępione, ze spodu iedwabiste; przysadki półstrzałkowe, równowąskie, sztydłowate, zupełnie całe: szypułki wielokwiatowe, od liści dłuższe: kwiaty błękitne, lub nieco fioletowe, gęste. Rośnie wszędzie na łąkach i w zaroślach, kwitnie przez lato.

2. Kwiaty międzylistne, prawie bezszypułkowe.

6. Wyka siewna. *V. sativa*; *leguminibus sessilibus, subbinatis, erectis; foliis cuneato-re-tusis; stipulis inciso dentatis, notatis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ lokciowa lub wyższa, kątowata; listki jajowate, lub klinowate, wierzch ugięty; przysadki ząbkowane, plamką czarną oznaczone; strąki podwójne, prosto-stojące; kwiaty purpurowe, niekiedy białe. Rośnie na polach między zbożem: kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 522.*

7. Wyka mała. *V. lathyroides*; *leguminibus sessilibus, solitariis, erectis, glabris; foliolis senis, inferioribus obcordatis. Pers.*

Lodygi delikatne, kilkacalowe, leżące; liście 6 listkowe, listki dolne przewrotnie sercowate; kwiaty pojedyncze, bezszypułkowe, purpurowe; łupiny gładkie, prosto-stojące. Rośnie na polach między zbożem, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 58.*

8. Wyka płotowa. *V. sepium*; *leguminibus pedicellatis subquaternis, erectis; foliolis ovatis, integerrimis, exterioribus decrescentibus. Pers.*

Lodyga 2-lokciowa, skrzydełkowata; listki jajowate, zupełnie całe, od spodu ogonka ku wierzchołkowi coraz drobniejsze; łupiny krótko szypułkowe, poczyworne, prosto-stojące; kwiaty purpurowe. Rośnie w zaroślach, kwitnie w Czerwcu.

9. Wyka Bob. *V. Faba*; *leguminibus subsessilibus, ternis, torulosis; foliolis ovatis, integerrimis; petiolis absque cirrhis; stipulis sagittatis, basi dentatis. Pers.*

Lodyga prosta, kątowata; ogonki liściowe bezwłose; listki jajowate, zupełnie całe, przysadki strzałkowate, u spodu ząbkowane; łupiny krótko szypułkowe, potrójne. Roślina początkowie obca, wszędzie się zasiewa.

280. Groszek. *Lathyrus*.

1. Groszek główkowy. *L. tuberosus*; *pedunculis multifloris*; *cirrhis diphyllis*; *foliis ovalibus*; *internodiis nudis*. Pers.

Korzeń z wielu podługowatych nitkowatemi korzonkami połączonych główek złożony; lodyga słaba, skrzydełkami nie osadzona: liście 2-listkowe, listki jajowate; szypułki wielokwiatowe, kwiaty jasno purpurowe. Rośnie na polach około Grodna: kwitnie w Lipcu. Gilibert.

2. Groszek łąkowy. *L. pratensis*; *pedunculis multifloris*; *cirrhis diphyllis*, *simplicissimis*; *foliolis lanceolatis*; *stipulis sagittatis*. Pers.

Lodyga kątowata: liście 2-listkowe, listki lancetowate, przysadki strzałkowate: szypułki wielokwiatowe: kwiaty żółte. Rośnie wszędzie na łąkach, kwitnie w Czerwcu. Fl. Dan. t. 525.

3. Groszek leśny. *L. sylvestris*; *pedunculis multifloris*; *cirrhis diphyllis*; *foliolis ensiformibus*; *internodiis membranaceis*. Pers.

Lodyga skrzydełkowata: liście 2-listkowe, listki mieczowate; szypułki wielokwiatowe: kwiaty blado purpurowe. Rośnie w zaroślach, kwitnie w Lipcu. Fl. Dan. t. 325.

4. Groszek szerokoliści. *L. latifolius*; *pedunculis multifloris*; *cirrhis diphyllis*; *foliolis ovato lanceolatis*; *internodiis membranaceis*. Pers.

Lodyga skrzydełkowata: liście 2-listkowe: listki jajowo-lancetowate; szypułki wielokwiatowe, kwiaty obszerne różowe. Rośnie w lasach około Grodna, kwitnie w Czerwcu. Gilibert.

5. Groszek błotny. *L. palustris*; *pedunculis multifloris*; *cirrhis polyphyllis*; *foliolis linearis lanceolatis*, *acutis*; *stipulis semisagittatis*, *lanceolatis*; *internodiis membranaceis*. Pers.

Lodyga skrzydełkowata: liście wielolistkowe, listki wąsko-lancetowate, zastrzone; przysadki półstrzałkowe, lancetowate; szypułki wielokwiatowe: kwiaty błękitne. Rośnie około Grodna

na łąkach mokrych, kwitnie w Czerwcu. Gilbert.

281. Groch. *Pisum*.

1. Groch pospolity. *P. sativum*; *petiolis teretibus*; *stipulis inferne rotundatis, crenatis*; *pedunculis multifloris*, Pers.

Rosłina początkowie obca, wszędzie się zasiewa.

282. Wołowik. *Orobis*.

1. Wołowik żółty. *O. luteus*; *foliis pinnatis, quadri vel quinquejugis, oblongis, subtus glaucis*; *stipulis semisagittatis, basi dentatis*; *caule simplici*. Pers.

Lodyga prosta, nie dzielna: liście pierzaste, 4-5-parzyste: listki podługowate, ze spodu miodrawe; przysadki półstrzałkowate, u spodu ząbkowane: szypułki długie, 5-10-kwiatowe: kwiaty żarzysto-żółte. Rośnie obficie w zaroślach pagórkowatych pod Rybiskami, kwitnie w Czerwcu.

2 Wołowik wiosenny. *O. vernus*; *foliis pinnatis, trijugis, ovatis, acuminatis*; *stipulis semisagittatis, integerrimis*; *caule simplici*. Pers.

Lodyga nie dzielna: liście pierzaste, listki 3-parzyste, jajowate, zaostrome, przysadki półstrzałkowate, zupełnie całe: kwiaty gronowe, purpurowe; łupiny prosto stojące. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Kwietniu i Maju.

3. Wołowik główkowy. *O. tuberosus*; *foliis pinnatis, triquadrijugisve, lanceolatis*; *stipulis semisagittatis, integerrimis*; *caule alato*. Pers.

Korzeń z wielu główek nitkowatemi korzonkami połączonych złożony; lodyga skrzydełkowata: liście pierzaste, listki 3-4-parzyste, lancetowate: przysadki półstrzałkowe, zupełnie całe; szypułki 4-8 kwiatowe: kwiaty purpurowe. Rośnie w lasach, kwitnie w Maju.

4. Wołowik czarny. *O. niger*; caule ramoso; foliis sexiugis, ovato-oblongis. Pers.

Lodyga gałęzista: liście sześcioparzyste, listki jaiowo-podługowate; przysadki wąskie, konczate; szypułki wielokwiatowe, kwiaty purpurowe. Rośnie w zaroślach pagórkowatych, kwitnie w Czerwcu.

233. Traganek. *Astragalus*.

1. Traganek długokwiatowy. *A. Onobrychis*; caulescens, diffusus; foliolis ovato-oblongis; pedunculis spicatis; vexillis alis duplo longioribus; leguminibus erectis, triquetris, dorso carinatis. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, twarda, gałęzista: listki wąskie, jaiowo-podługowe, młodsze jedwabisto-włosiste; szypułki międzylistne, długie: kwiaty kłosiste, purpurowe, żagiel od skrzydełek dwakroć dłuższy; łupiny prosto stojące, 3-boczne, ostro grzbieciste. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Lipcu. Gilibert.

2. Traganek piaskowy. *A. arenarius*; caulescens, ramosus, prostratus; foliolis lineari lanceolatis, sericeis, complicatis; racemis subexfloris, folio longioribus; leguminibus oblongis, pubescentibus. Pers.

Lodygi delikatne, gałęziste, pochyłe lub leżące: listki drobne, wąsko-lancetowate, jedwabiste: szypułki prosto stojące, od liści nieco dłuższe: kwiaty purpurowe; łupiny podługowate, kosmate. Rośnie na polach piaszczystych około Wilna, kwitnie w Czerwcu.

3. Traganek szerokoliści. *A. glycyphyllos*; caulescens, prostratus; foliolis glabris, ovatis, obtusis, mucronatis; stipulis ovato lanceolatis; racemis pedunculatis, folio brevioribus; leguminibus subtriquetris, arcuatis. Pers.

Lodyga gałęzista, po ziemi rozestłana: listki jaiowate, gładkie, tępe, sztyltem zakończone:

przysadki jajowo-lancetowate; grona szypułkowate, od liści krótsze: kwiaty brudno żółtawe: łupiny 3-boczne, łękowate. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Lipcu.

4. Fraganek pęcherzykowy. *A. Cicer*; *caulescens, prostratus: foliolis glabriusculis, oblongis, obtusis, mucronatis; stipulis lanceolatis; racemis pedunculatis, folio longioribus; leguminibus subgloboso inflatis, mucronatis, pubescentibus.* Pers.

Lodyga gałęzista, po ziemi rozesłana: listki liczne, podługowate, tępe, sztyletowate, z wierzchu gładkie, ze spodu włosiste; przysadki lancetowate, grona szypułkowate, od liści dłuższe: kwiaty rdzawo żółte; kielich czarno-włosisty, łupina wydęta, prawie kulista, sztyletowata, kosmata. Rośnie w suchych zaroślach około Szczuczyna, kwitnie w Lipcu. *Iacq. Austr. t. 251.*

284. Ostrolódka. *Oxytropis.*

1. Ostrolódka włosista. *O. pilosa: caulescens, erecta, pilosa; foliolis lanceolatis, acutis; stipulis lanceolatis; spicis pedunculatis, folio longioribus; leguminibus subulatis, pilosis.* Pers.

Lodyga prosta, włosista: listki lancetowate; ostre, włosiste; przysadki lancetowate: kłosa szypułkowate, od liści dłuższe: kwiaty rdzawo-żółte, kielich biało-włosisty: łupiny włosisto-białawe, proste, szydłowate. Rośnie w lasach około Wilna, kwitnie w Czerwcu. *Iacq. Austr. t. 51. Astragalus pilosus. Lin.*

285. Sparcetta. *Hedysarum.*

1. Sparcetta pastewna. *H. Onobrychis; foliis pinnatis; leguminibus monospermis, aculeatis; corollarum alis calycem aequantibus; caule elongato, erecto.* Pers.

Lodyga prosta, łokciowa: liście pierzaste, listki wąskie, jajowate, gładkie; kłosa szypułkowate, kwiaty różowe, kresowate, skrzydelka korony kielichowi równe; łupiny 1-ziarnowe, cierniste. Rośnie, rzadko, na łąkach około Grodna; kwitnie w Czerwcu. *Gilibert. Jacq. Aust. 352.*

286. Cieciora. *Coronilla.*

1. Cieciora różowa. *C. varia*; herbacea, *foliis plurimis, lanceolatis, glabris; lomentis teretibus, erectis. Pers.*

Lodygi po ziemi rozestlane, kątowne: liście pierzaste, listki liczne, lancetowate, gładkie, sztyletowate: kwiaty baldaszkowate, różowe; łupiny walcowate, prosto stojące. Rośnie nad Niemnem około Pren i Grodna, kwitnie w Czerwcu.

287. Komonica. *Lotus.*

1. Komonica pospolita. *L. corniculatus: capitulis depressis; caulibus decumbentibus; leguminibus cylindricis, patentibus. Pers.*

Lodygi rozłożyste, leżące: listki i przysadki jajowate, gładkie; główki kwiatowe z wierzchu spłaszczone: kwiaty żółte, kielichy włosiste; łupiny walcowate, poziomo rozchylone. Rośnie wszędzie na łąkach i pastwiskach; kwitnie przez lato.

288. Przełot. *Anthyllis.*

1. Przełot pospolity. *A. Vulneraria*; herbacea: *foliis pinnatis, inaequalibus; capitulo deplicato. Pers.*

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa, kosmata: liście pierzaste, listki nie równe, dolnych jajowate, górnych lancetowate: kwiaty główkowe, żółtawe:

główna podwójna, u spodu dwiema liściowemi pokrywami obięta. Rośnie w borach i zaroślach pagórkowatych około Wilna, kwitnie w Czerwcu.

289. Zarnowiec. *Spartium*.

1. Zarnowiec miotłowy. *S. scoparium*; *foliis ternatis, solitariisque, oblongis; floribus axillaribus; leguminibus margine pilosis; ramis angulatis. Pers.*

Krzew 5-łokciowy, gałęzisty, gałęzie kątowane: liście drobne, nieco kosmate, dolne potrójne, górne pojedyncze, prawie bezogonkowe: kwiaty międzylistne, żółte; brzegi łupin włosiste. Rośnie w powiecie Brzeskim, kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

290. Ianowiec. *Genista*.

1. Ianowiec farbierski. *G. tinctoria*; *foliis lanceolatis, glabris; ramis teretibus, striatis, erectis, inermibus; leguminibus glabris.*

Krzewina łokciowa, gałęzista, gałęzie prosto stojące, kresowate, bezcierniste: liście lancetowate, gładkie: kwiaty żółte, w kłosa skupione; łupiny gładkie, spłaszczone. Rośnie w lasach około Grodna, Szczuczyna, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 526.*

291. Wilżyna. *Ononis*.

1. Wilżyna polna. *O. arvensis*; *caule villosa, adscendente, ramulis demum spinescentibus; floribus subsolitariis; foliis subsimplicibus, potestice integerrimis. Pers.*

Krzew leżący, bardzo gałęzisty, gałęzie młode kosmate, później kolczyste: liście dolne potrójne, pilkowate, górne pojedyncze: kwiaty różowe, pojedyncze, lub podwójne, międzylistne: łupina krótka, pękata, bezzypułkowa. Rośnie

na polach około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert.*

292. Szczodrzenica. *Cytisus.*

1. Szczodrzenica leżąca. *C. supinus*; *floribus pedunculatis, subbinatis, axillaribus*; *caule decumbente*; *foliis obovato obtusis.* *Pers.*

Krzewina gałęzista, leżąca: liście potrójne, listki przewrotnie jajowate, tępe, iedwabiste: kwiaty żółte; szypułkowate, międzylistne, pojedyncze lub podwójne: łupiny iedwabisto-kosmate. Rośnie w lasach około Białegostoku, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert. Jacq. Austr. t. 20.*

293. Lucerna. *Medicago.*

1. Lucerna siewna. *M. sativa*; *pedunculis racemosis*; *leguminibus laevibus, cochleato contortis*; *stipulis integerrimis*; *foliis oblongis, dentatis.* *Pers.*

Łodyga leżąca, podniesiona: listki podługne, ząbkowane, przysadki zupełnie całe: kwiaty fioletowe, gronkowate; łupiny gładkie, szrubowato zwinione. Rośnie na łąkach około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

2. Lucerna sierpikowata. *M. falcata*; *pedunculis racemosis*; *leguminibus contortofalcatis, pubescentibus*; *foliis oblongis, apice dentatis*; *caule prostrato.* *Pers.*

Łodyga gałęzista, po ziemi rozestłana: listki podługowate, na wierzchu ząbkowane: kwiaty żółte, gronkowate; łupiny kosmate, sierpowato zgięte. Rośnie wszędzie na łąkach i pastwiskach, kwitnie przez lato. *Fl. Dan. t. 233.*

3. Lucerna chmielowa. *M. lupulina*; *spicis ovalibus*; *leguminibus reniformibus, monospermis*; *caulibus procumbentibus.* *Pers.*

Łodygi drobne, leżące: listki przewrotnie jajowate; przysadki 2-dzielne, ząbkowane: kwiaty

ty żółte, w kłosa jajowate skupione; łupiny czarne, nerkowate, marszczkowane, jednoziarnowe. Rośnie wszędzie na polach i pastwiskach, kwitnie przez lato.

294. Melilot. *Melilotus*.

1. Melilot lekarski. *M. officinalis*; *leguminibus racemosis, nudis, dispermis, acutis; stipulis lanceolato subulatis, indivisis; caule erecto*. Pers.

Łodyga 2 łokciowa, prosta, gałęzista, kątowata; listki przewrotnie jajowate, ząbkowane; przysadki lancetowate sztydłowate, nie dzielne; kwiaty gronkowe, białe lub żółte; łupiny nagie, 2-ziarnowe, ostre, marszczkowane. Rośnie na polach uprawnych, kwitnie w Lipcu. *Trifolium Mel. officinalis*. Lin.

2. Melilot polski. *M. polonica*; *leguminibus racemosis, nudis, dispermis, lanceolatis; caule erecto, tereti*. Pers.

Łodyga łokciowa, prosta, równa, (nie kątowata); listki przewrotnie jajowate, na wierzchu ostro-ząbkowane; kwiaty gronkowe, blade żółte; łupiny 2 ziarnowe, gładkie, lancetowate. Rośnie około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert. Trif. Mel. polonica*. Lin.

295. Pięćlist. *Pentaphyllum*.

1. Pięćlist koniczynowy. *P. Lupinaster*; *capitulis dimidiatis; foliis quinatis, sessilibus; leguminibus polyspermis*. Pers.

Korzenie główkowe, przewiesziste, lub rzodkwiowate; łodyga półłokciowa, pochyła, nie dzielna; liście ogonkowe, 5-listkowe; listki lancetowate, nerwiste, rzęsowato-pilkowate; przysadki ogonkowe suche, pochwowate; łodygę otulające; kwiaty główkowe, rdzawo-żółtawe; kielichy kosmate. Rośnie w powiecie Trockim, blisko okolicy Połuknia, w zaroślach; kwitnie w Czerwcu. *Prof. Wolffgang*.

296. Koniczyna. *Trifolium*.

1. Kielichy kosmate.

1. Koniczyna purpurowa. *T. rubens*; *spicis cylindraceooblongis; calycinis dentibus villosis, infimo longitudine corollae monopetalae inaequalis; stipulis ensiformibus; foliolis lanceolatis, obtusis, serrulatis, cauleque erecto glabris. Pers.*

Lodyga prosta, gładka: liście lancetowate, tępe, piłkowane, gładkie; przysadki mieczowate; kłos kwiatowy walcowy, 2-3-calowy, kwiaty purpurowe, zęby kielichów kosmate, z których dolny długością koronie wyrównywa. Rośnie na łąkach około Wilna, kwitnie w Czerwcu. *Iacq. Austr. t. 385.*

2. Koniczyna łąkowa. *T. pratense*; *spicis densis, ovatis; calycis dente infimo tubo corollae monopetalae inaequalis brevior; stipulis aristatis, foliolis ovalibus, subintegerrimis; caule adscendente. Pers.*

Lodyga pochyla: listki jajowate, prawie zupełnie całe, częstokroć plamą strzałkowatą oznaczone; przysadki ościste; główki kwiatowe gęste, bezszypułkowe, jajowate, dwoma liśćmi naprzeciwległemi nakształt pokrywy opasane: kwiaty czerwone, ząb dolny kielicha od korony krótszy. Rośnie wszędzie na łąkach, kwitnie w Czerwcu.

3. Koniczyna dwugłówkowa. *T. alpestre*; *spicis densis, subglobosis, subgeminatis; calycis dente infimo tubum corollae monopetalae subaequalis aequante; stipulis setaceis; foliolis lanceolatis, tenuissime serrulatis, striato-venosis; caulibus simplicibus, strictis. Pers.*

Lodyga prosta, wyprężona: listki lancetowate, delikatnie piłkowane, żyłkowato-kresowate; przysadki szczecinowate: główki kwiatowe, gęste, kuliste, prawie zawsze po dwie skupione, bezszypułkowe: kwiaty czerwone, kielicha ząb dol-

ny koronie prawie równy. Rośnie w zarosłach około Wilna, kwitnie w Czerwcu.

4. Koniczyna polna. *T. arvense*; *spicis villosissimis, subcylindricis; dentibus calycinis setaceis, corolla longioribus; foliolis obovato-linearibus. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa: listki wąskie, przewrotnie jajowate; główki jajowo-walcowate, bardzo kosmate: kwiaty różowe: zęby kielichów szczelinowate, od korony dłuższe. Rośnie wszędzie na polach, które niekiedy zupełnie okrywa: kwitnie przez lato.

5. Koniczyna górna. *T. montanum*; *spicis ovatis, terminalibus; vexillis subulatis, marcescentibus; calycibus nudis; foliolis lanceolatis, serrulatis, cauleque erecto hirsutis. Pers.*

Lodyga prosta, nie dzielna, kosmata: listki eliptyczno-lanceetowate, piłkowate, ze spodu nieco kosmate; główki jajowate, najczęściej trzy na łodydze: kwiaty białe, przysadkami szczelinowatymi przemieszane: kielichy nagie; żagiel korony sztydłowaty. Rośnie wszędzie na pagórkach około Wilna, kwitnie w Czerwcu.

2. Kielichy gładkie.

6. Koniczyna mieszana. *T. hybridum*; *capitulis umbellaribus; leguminibus tetraspermis; calycinis dentibus subaequalibus; foliolis ovato-oblongis, emarginatis, serrulatis; caule adscendente. Pers.*

Lodygi leżące podniesione; listki podłużno-jajowate, wcięte: główki baldaszkowate; kwiaty białe różowe; zęby kielicha prawie równe: łupiny 4-ziarnowe. Rośnie na polach i łąkach: kwitnie przez lato.

7. Koniczyna rozesłana. *T. repens*; *capitulis umbellaribus; leguminibus tetraspermis; calycinis dentibus superioribus brevioribus; foliolis*

ovato oblongis, emarginatis, serrulatis; caule repente. Pers.

Lodygi ścielące się: listki przewrotnie jajowate, wcięte, delikatnie ząbkowane; główki baldaszkowate; kwiaty białe, zewnętrzne niekiedy czerwone; kielicha zęby górne krótsze: łupiny 4-ziarnowe. Rośnie wszędzie na polach i pastwiskach, kwitnie przez lato.

3. Kielichy owocowe wydęte.

8. Koniczyna poziémkowa. *T. fragiferum*; capitulis subrotundis; calycibus inflatis, bidentatis, reflexis; caulibus repentibus; foliolis obtusis, retusis. Pers.

Lodygi ścielące się: listki przewrotnie jajowate, przystępione; główki okrągławe; kwiaty czerwone: kielichy kosmate, owocowe wydęte, 2-zębe, odgięte. Rośnie na pastwiskach około Grodna: kwitnie przez lato. Gilibert.

4. Żagielki koron odgięte.

9. Koniczyna żółta. *T. agrarium*; spicibus ovalibus, imbricatis; vexillis deflexis, persistentibus; calycinis dentibus inaequalibus, glabris; foliolis lanceolatis, cuneatis, intermedio sessili; stipulis lanceolatis; caule erecto, simplici. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, nie dzielna; listki lancetowate, klinowate, prawie bezogonkowe: przysadki lancetowate; główki jajowate, dachówkowate, kwiaty żółte, trwałe: żagielki w dół pochyle: kielichy gładkie, zęby nierówne. Rośnie na polach: kwitnie przez lato. Fl. Dan. t. 558.

10. Koniczyna brunatna. *T. spadiceum*; spicibus teretibus, imbricatis; vexillis deflexis, persistentibus; calycinis dentibus pilosis; foliolis obcordatis, crenatis; caule erecto, subpiloso. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, nieco włosista; listki przewrotnie sercowate, karbowane: główki walcowate, dachówkowate: kwiaty trwałe, początkowie żółte, później brunatne; żągielki w dół pochyłe, kielichów zęby włosiste. Rośnie w zarosłach suchych: kwitnie przez lato.

11. Koniczyna nitkowata. *T. filiforme; spicis capitatis, hemisphaericis; vexillis deflexis, persistentibus, laevibus; caulibus procumbentibus; foliolis obcordatis; calycibus glabris. Pers.*

Lodygi leżące, przedłużone, nitkowate; listki przewrotnie sercowate: główki półkuliste; kwiaty żółte, później brunatne; żągielki pochyłe, trwałe. Rośnie na polach, kwitnie przez lato.

K L A S S A XVIII.

WIELOWIAZKOWA.

(Polyadelphia.)

RZĄD WIELOSŁUPKOWY.

297. Dziurawiec. *Hypericum*. Kielich 5-dzielnny, przedziały jajowate, równe; korona 5-listkowa: pręciki liczne, nasadami w 3 5-kupek zrosłe: torebka okrągława, wielozłaznowa: słupków 1-5.

1. Dziurawiec czworoboczny. *H. quadrangulare; floribus trigynis; caule quadrangulo, herbaceo; foliis pellucido punctatis; foliolis calycinis lanceolatis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, 4-boczna, pod wierzchem 4-skrzydłkowata, czarno kropkowana: liście jajowate, przezroczysto kropkowate: kwiaty żółte, 3-słupkowe: listki kielicha lancetowate. Rośnie w zarosłach i na łąkach podleśnych, kwitnie przez lato.

2. Dziurawiec pospolity. *H. perforatum*; *floribus trigynis*; *caule ancipiti*; *foliis obtusis, pellucido punctatis*; *foliolis calycinis lanceolatis*. Pers.

Lodyga prosta, wiechowata, obosieczna: liście tępe, jajowate, przezroczysto-kropkowane: kwiaty żółte, 3-słupkowe: listki kielicha lancetowate; brzegi korony czarno kropkowane. Rośnie w zaroślach i około płotów, kwitnie przez lato.

3. Dziurawiec leżący. *H. humifusum*; *floribus trigynis, terminalibus, subcymosis*; *axillaribus solitariis*; *caulibus prostratis, ancipitibus, herbaceis*; *foliis oblongis, obtusis*. Pers.

Lodygi delikatne, po ziemi rozestłane, obosieczne: liście podługowate, tępe, na brzegach czarno kropkowane: kwiaty 3-słupkowe, drobne, żółte, wierzchołkowe podbaldaszkowe, międzylistne pojedyncze: listki kielicha od korony większe. Rośnie na polach piaszczystych około Grodna, kwitnie przez lato. Gilibert.

4. Dziurawiec górny. *H. montanum*; *floribus trigynis, corymboso paniculatis, terminalibus*; *calycibus serrato glandulosis*; *foliis oblongis, amplexicaulibus, impunctatis, margine nigro maculatis*; *caule tereti, erecto*. Pers.

Lodyga łokciowa, prosta, walcowata: liście podługowate, lodygę otulające, na brzegach czarnoplamiste: kwiaty 3-słupkowe, wiechowato-baldaszkowate, żółte: kielichy gruczołkowato pilkowate. Rośnie w lasach, kwitnie w Lipcu. Fl. Dan. t. 173.

5. Dziurawiec kosmaty. *H. hirsutum*; *floribus trigynis, calycibus serrato glandulosis*; *caule tereti, erecto, pubescente*; *foliis oblongis, basi attenuatis, pellucido punctatis, subtilius pubescentibus*. Pers.

Lodyga prosta, walcowata, kosmata: liście jajowate, przezroczysto kropkowane, ze spodu kosmate: kwiaty 3-słupkowe, żółte, kielichy gru-

czolkowo-piłkowate. Rośnie około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert.*

6. Dziurawiec sercowaty. *H. pulchrum*; *floribus trigynis*; *calycibus serrato glandulosis*; *caule tereti*; *foliis amplexicaulibus*, *cordatis*, *glabris.* *Pers.*

Łodygi proste, walcowate: liście sercowate, łodygę otulające, gładkie: kwiaty 3-słupkowe, żółte; kielichy gruczołkowato piłkowate. Rośnie, rzadko, około Grodna; kwitnie w Lipcu. *Gilibert. Fl. Dan. t. 75.*

K L A S S A XIX.

Z R O S Ł O G Ł O W K O W A :

(*Syngenesia.*)

R Z A D I. P O Ł Ą C Z E N I E R Ó W N E.

(*Kwiatki wszystkie obopłciowe, płodne.*)

A. kwiatki wszystkie ięzyczkowe.

298. Kozibrod. *Tragopogon.* Osadnik nagi: kita pierzasta, trzonowa; kielich pojedynczy, wielolistkowy.

299. Gorycz. *Picris.* Osadnik nagi: kita pierzasta, trzonowa; nasiona poprzecznie karbowane: kielich w kielichu.

300. Wężymord. *Scorzonera.* Osadnik nagi: kita pierzasta, krótko trzonowa: kielich dachówkowaty, brzegi łusk suchawe.

301. Nicennica. *Apargia.* Osadnik nagi: kita pierzasta, beztrzonowa: kielich iaiowaty, dachówkowaty.

302. Podróżnik. *Leontodon.* Osadnik nagi; kita włosista, trzonowa: kielich podwójny.

303. Papawa. *Crepis.* Osadnik nagi: kita włosista, krótko-trzonowa: kielich osadzo-

ny łuskami słabemi opadającemi, późniey okrągłowo-pękaty.

304. Łastrzębiec. *Hieracium*. Osadnik nagi: kita włosista, beztrzonowa: kielich jajowaty, dachówkowaty.

305. Mlecz. *Sonchus*. Osadnik nagi: kita włosista, beztrzonowa: kielich dachówkowaty, pękaty.

306. Sałata. *Lactuca*. Osadnik nagi: kita włosista, trzonowa: nasiona gładkie: kielich dachówkowaty, walcowaty, brzegi łusk błonkowate.

307. Przenęta. *Prenanthes*. Osadnik nagi: kita włosista, beztrzonowa: kielich w kielichu: kwiatków rząd pojedynczy.

308. Powłoka. *Chonrilla*. Osadnik nagi: kita włosista, trzonowa; nasiona naiczone: kwiaty kilką rzędami.

309. Łoczyga. *Lapsana*. Osadnik nagi: kita o: kielich w kielichu: łusczki wewnętrzne rynienkowate.

310. Cykoryja. *Cichorium*. Osadnik prawie plewisty: kita plewista, od nasienia krótsza: kielich w kielichu.

311. Wieprzyniec. *Hypochaeris*. Osadnik plewisty: kita pierzasta: kielich nieco dachówkowaty.

B. Kwiaty główkowe.

312. Zeniszek. *Carlina*. Kielich promienisty, łuski brzegowe długie, farbowane; osadnik plewisty: kita pierzasta: kwiatki rurkowate.

313. Popłoch. *Onopordum*. Kielich dachówkowaty, łuski sztyletowato-kolące; osadnik komorkowaty: kita włosista, nie trwała; nasienie poprzecznie karbowane.

314. Oset. *Carduus*. Kielich jajowaty, dachówkowaty, łuski kolczyste: osadnik kosinaty: kita włosista, lub pierzasta, opadająca.

315. Sierpik. *Serratula*. Kielich nieco walcowaty, dachówkowaty, łuski ostre, nie kołące; osadnik łuskowaty, lub kosmaty: kita włosista, niekiedy pierzasta.

316. Łopian. *Arctium*. Kielich kulisty, łuski haczyasto zagięte; osadnik plewisty: kita szczytnowato-plewista.

C. Kwiaty bezpromienne.

317. Sadziec. *Eupatorium*. Osadnik nagi: kita włosista; kielich dachówkowaty, podługowaty; znamie 2-dzielne, wystawne, długie.

318. Dwuzęb. *Bidens*. Osadnik plewisty, płaski: kita 2-oścista, ości wstecznie szorstkie; nasiona 4-boczne: kielich wielolistkowy, prawie równy: kwiaty niekiedy 1-2-promienne.

RZĄD II. POŁĄCZENIE ZBYTNIE.

(Kwiatki środkowe obopłciowe, promieniowe samocne; wszystkie płodne.)

A. Kwiaty bezpromienne.

319. Wrotycz. *Tanacetum*. Osadnik nagi; wierzch nasion błonką opasany: kielich dachówkowaty, półkulisty: kwiatki promieniowe prawie żadne, lub 5-dzielne.

320. Bylica. *Artemisia*. Osadnik nagi, lub nieco kosmaty: kita 6: kielich dachówkowaty; łuski okrągławe, ku sobie nakłonięte.

321. Szarota. *Gnaphalium*. Osadnik nagi: kita pierzasta lub włosista: kielich dachówkowaty, łusczki brzegowe okrągławe, suche, lśniące, farbowane.

322. Szlachtawa. *Conyza*. Osadnik nagi: kita włosista: kielich dachówkowaty, łuski wąskie i

owate: lub półkulisty, suchy: kwiatki promieniowe 3-dzielne.

B. Kwiaty promieniste.

323. Stokroć. *Bellis*. Osadnik nagi, koniczyn: kita o: nasiona iaiowate: kielich półkulisty, łuski równe.

324. Maruna. *Matricaria*. Osadnik nagi, walcowato-koniczyn: kita o: kielich płaski, dachówkowaty, brzeg łusk suchawy.

325. Złocien. *Chrysanthemum*. Osadnik nagi: kita o: kielich półkulisty, dachówkowaty, łuski brzegowe błonkowate.

326. Omieg. *Arnica*. Osadnik nagi: kita włosista: kielicha łuski równe: w kwiatkach promieniowych częstokroć 5-pręcików bez główek.

327. Oman. *Inula*. Osadnik nagi: kita włosista: kielich dachówkowaty: kwiatki promieniowe liczne; nasada główek pyłkowych 2-włosista.

328. Przymiotnik. *Erigeron*. Osadnik nagi: kita włosista: kielich dachówkowaty: kwiatki promieniowe bardzo wąskie.

329. Nawłoc. *Solidago*. Osadnik nagi, kropkowaty: kita włosista: kielich dachówkowaty, łuski ku sobie pochyłe: kwiatków promieniowych około 5.

330. Gwiazdosz. *Aster*. Osadnik nagi, dolkowaty: kita włosista: kielich dachówkowaty, łuski dolne rozwarte: kwiatki promieniowe liczne, farbowane.

331. Popielnik. *Cineraria*. Osadnik nagi: kita włosista: kielich pojedynczy, wielolistkowy, równy, walcowaty.

332. Starzec. *Senecio*. Osadnik nagi: kita włosista: kielich w kielichu, walcowaty, wielo-łuskowy; wierzchołki łusk szerniałe.

333. Podbiał. *Tussilago*. Osadnik nagi: kita

włosista: kielich pojedynczy, równy, nieco błonkowaty, u spodu pękaty.

334. Rumian. *Anthemis*. Osadnik plewisty: kita o: kielich półkulisty, prawie równy: kwiatki promieniowe liczne.

335. Krwawnik. *Achillea*. Osadnik plewisty: kita o: kielich iaiowaty, dachówkowaty: kwiatki w promieniu nie liczne, około 5, wcięto okrągławe.

RZĄD III. POŁĄCZENIE DAREMNE.

(*Kwiatki szródkowe obopłciowe, płodne; promieniowe bezpłciowe, nieplodne.*)

336. Chaber. *Centaurea*. Osadnik szczecinowaty: kita włosista: kielich rozmaity: kwiatki promieniowe leykowate, długie, nieforemne.

RZĄD IV. POŁĄCZENIE POTRZEBNE.

(*Kwiatki szródkowe obopłciowe, nieplodne; promieniowe samice, płodne.*)

337. Nogiet. *Calendula*. Osadnik nagi: kita o: kielich wieloliści, równy; nasiona szródkowe błonkowate.

RZĄD V. POŁĄCZENIE ODDZIELNE.

338. Ieżowiec. *Echinops*. Osadnik szczecinowaty: kielich szczególny 1-kwiatowy: korona rurkowata, 5-dzielna; obopłciowa.

I. POŁĄCZENIE RÓWNE.

298. Kozibrod. *Tragopogon*.

1. Kozibrod łąkowy. *T. pratense*; *calycibus corollae radium aequantibus; foliis integris, strictis*. Pers.

Lodyga łokciowa, gładka: liście zaostrome, ostrogrzbieciste, fałdowane, u spodu rozszerzone; kwiaty żółte, długo szypułkowate; kielich zgrubiały, najczęściej 8 dzielny, przedziałki promieniom korony równe. Rośnie na łąkach około Grodna, kwitnie w Maiu. *Gilibert.*

299. Gorycz. *Picris.*

1. Gorycz szorstka. *P. hieracioides*: caule erecto, scabro; foliis amplexicaulis, lanceolatis, dentatis; floribus corymbosis, calyce exteriore laxo. *Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, szorstkowłosa: liście lodygę otulające, lancetowate, fałdowanie, rzadka ząbkowane: kwiaty baldaszkogronowe, żółte; kielich zewnętrzny słabowity: kita beztrzonowa. Rośnie około pól, kwitnie w Lipcu.

300. Wężymord. *Scorzonera.*

1. Wężymord pospolity. *S. humilis*: caule subnudo, subunifloro calycinisque squamis lanatis; foliis oblongo lanceolatis, nervosis, planis. *Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, 1 kwiatowa, wełnista: liście podługno-lancetowate, nerwiste, płaskie; łuski kielichowe wełniste, kwiat wielki, żółty, pojedynczy. Rośnie na łąkach podleśnych około Wilna, kwitnie w Maiu.

301. Nicennica. *Apargia.*

1. Nicennica jesienna. *A. autumnalis*: scapis ramosis, declinatis, squamosis; foliis lanceolatis, runcinnato pinnatifidis, glabriusculis. *Pers.*

Głębiki pochyle, gałęziste: liście lancetowate, haczysto-pierzastodzielne, gładkie; szypułki pod kwiatami zgrubiałe, łuskami osadzone: kita nasion brzegowych, beztrzonowa, środkowa.

wych trzoniasta. Rośnie wszędzie na pastwiskach, kwitnie w Sierpniu. *Leontodon autumnale*. Lin.

2. Nicennica naieżona. *A. hispida*; *scapo nudo, unifloro*; *calyce hirta*; *foliis runcinnato dentatis, hirtis*; *pilis furcatis*. Pers.

Liście korzeniowe haczysto-pierzastodzielne; ząbkowane, włosisto kosmate; głąbik i łokciowy, nagi, jednokwiatowy; kielich włosisto-kosmaty, włosy widłkowate; kwiat żółty. Rośnie na łąkach i w zaroślach, kwitnie w Lipcu. *Leontodon hispidum*. Lin.

302. Podróżnik. *Leontodon*.

1. Podróżnik pospolity. *L. Taraxacum*; *calyce exteriore reflexo*; *scapo unifloro*; *foliis runcinnatis, glabris, dentatis*. Pers.

Liście z korzenia wyrastające haczysto-pierzastodzielne, gładkie, ząbkowane; głąbiki i łokciowe, 1-kwiatowe: kwiat żółty, kielich zewnętrzny odgięty. Rośnie wszędzie: kwitnie przez lato.

303. Papawa. *Crepis*.

1. Papawa wielokształtna. *C. tectorum*; *foliis lanceolato runcinnatis, sessilibus, brevibus, inferioribus dentatis, caulinis hastatis, summis linearibus, margine revolutis*. Pers.

Roślina całkiem popielato zielona; łodyga gałęzista, wiechowata: liście korzeniowe haczysto-pierzastodzielne, gładkie, łodygowe strzałkowe, łodygę otulające, wierzchołkowe równowąskie, brzegi zagięte: kwiaty żółte, kielichy włoskami czarnymi naieżone. Rośnie wszędzie: kwitnie przez lato.

2. Papawa szorstka. *C. biennis*; *foliis hispidis, runcinnato pinnatifidis, summis sessilibus, lanceolatis, dentatis, carina hispida aculeatis*; *calycibus pubescentibus, muricatis*. Pers.

Lodyga łokciowa, prosta, brózdowana, w górze gałęzista: liście szorstkowłosiste, haczystopierzastodzielne, górne bezogonkowe, lancetowate, ząbkowane, na nerwie grzbietowym szorstkowłosiste: kwiaty żółte: kielichy kosmate, nieżone. Rośnie wszędzie w zaroślach i około płotów: kwitnie przez lato.

304. Jastrzębiec. *Hieracium*.

1. Głębiki nagi.

1. Jastrzębiec iednokwiatowy. *H. Pilosella*; *foliis integerrimis, ovatis, subtus tomentosis; stolonibus repentibus; scapo unifloro. Pers.*

Rozłogi korzeniowe po ziemi rozestlane: liście eliptycznojałowate, z wierzchu gładkie, rzadko włosiste, ze spodu kutnerowate, białawe; głębiak 1-kwiatowy: kwiat siarczysty, ze spodu czerwony. Rośnie wszędzie w lasach suchych i na pastwiskach, kwitnie przez lato.

2. Jastrzębiec bukietowy. *H. dubium*; *scapo subquadrifloro, nudo; foliis oblongis, obtusis, integerrimis; stolonibus repentibus. Pers.*

Rozłogi korzeniowe po ziemi rozestlane: liście przewrotnie jałowate, podługne, na powierzchni i brzegach włosiste; głębiak kilkakwiatowy: kwiaty żółte; kielichy włosami czarnymi nieżone. Rośnie wszędzie w zaroślach i na pastwiskach: kwitnie przez lato.

3. Jastrzębiec baldaszkowy. *H. Auricula*; *scapo unifloro, subsexflo; floribus umbellatis; foliis lanceolatis, acutis, integerrimis; stolonibus repentibus. Pers.*

Rozłogi korzeniowe po ziemi rozestlane: liście lancetowate, zaostrome, rzadka ząbkowane, z obu stron włosiste; głębiak $\frac{1}{2}$ łokciowy, iednoliści, kosmaty; na wierzchu kwiaty żółte, w podbaldaszek skupione. Rośnie wszędzie na gruntach iłowych: kwitnie przez lato.

4. Jastrzębiec podbaldaszkowy. *H. cymosum*;

foliis lanceolatis, integris, pilosis; scapo subnudo, basi piloso; floribus subumbellatis. Pers.

Liście korzeniowe lancetowate, zupełnie całe, z obu stron włosiste: głąbik $\frac{1}{2}$ łokciowy, iednym lub dwiema liśćmi osadzony, u spodu gęsto-włosisty: kwiaty podbaldaszkowe, szypułki gałęziste. Rośnie wszędzie w zaroślach: kwitnie w Lipcu.

5. Jastrzębiec gronkowy. *H. praemorsum; foliis ovatis, subdentatis; scapo nudo, racemoso; floribus superioribus primoribus. Pers.*

Liście korzeniowe jajowate, zrzadka ząbkowane; głąbik nagi, $\frac{1}{2}$ łokciowy: kwiaty gronowe, górne przed dolnemi rozkwitają; szypułki przysadkami lancetowatemi osadzone. Rośnie wszędzie w zaroślach: kwitnie w Maiu.

2. Łodygi liśćmi poroste.

6. Jastrzębiec rzadkolisty. *H. murorum; caule erecto, folioso, piloso, simplici; floribus paniculatis; foliis ovatis, basi profunde dentatis. W.*

Łodyga łokciowa, prosta, u spodu gęstowłosa, prawie bezliścia: liście korzeniowe jajowate, przy nasadzie głębokoząbkowane, łodygowe lancetowate, lub równowąskie: kwiaty wiechowate; szypułki popielate; kielichy czarno-włosiste. Rośnie wszędzie w lasach: kwitnie w Lipcu.

7. Jastrzębiec błotny. *H. paludosum; caule simplici; foliis glabris, oblongis, basi attenuatis, runcinnato dentatis, caulinis amplexicaulibus; floribus paniculatis, calycibus hispidis. Pers.*

Łodyga 2-łokciowa, lub wyższa, kątowata, gładka, nie dzielna: liście dolne jajowo lancetowate, u spodu zwężone, haczysto-ząbate, gładkie; łodygowe otulające, sercowate: kwiaty wiechowate; szypułki gładkie; kielichy czarnemi włosami naieżone. Rośnie na łakach błotnych: kwitnie w Lipcu.

8. Jastrzębiec wielokwiatowy. *H. sabaudum; caule erecto, pubescente, multifloro; foliis ova-*

to - lanceolatis, dentatis, semiamplexicaulibus; inferioribus petiolatis: pedicellis calycibusque pilosis. Pers.

Lodyga prosta, twarda, nie dzielna, kosmata, 2-łokciowa, wielokwiatowa; liście jajowo-lancetowate, ząbkowane, łodygę prawie otulające, kosmate, ze spodu szorstkie; szypułki gałęziste i kielichy włosiste. Rośnie w lasach: kwitnie w Lipcu.

9. Jastrzębiec baldaszkowaty. *H. umbellatum; caule erecto, simplici; foliis sessilibus, linearibus, subdentatis; floribus corymboso umbellatis; calycibus glabris, squamis adpressis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, nie dzielna: liście równowąskie, ząbkowane, bezogonkowe, gładkie: kwiaty groniasto baldaszkowate; kielichy gładkie, łuski zewnętrzne przytulone. Rośnie wszędzie w lasach: kwitnie w Sierpniu.

305. Mlecz. *Sonchus*.

1. Mlecz błotny. *S. palustris; pedunculis calycibusque hispidis, subumbellatis; foliis runcinatis, basi sagittatis. Pers.*

Lodyga prosta, 3-łokciowa: liście haczystopierzastodzielne, u spodu strzałkowate, na brzegach szorstkie; wiecha baldaszkowata; szypułki i kielichy ostro-włosiste, naieżone. Rośnie wszędzie nad wodami: kwitnie w Lipcu.

2. Mlecz polny. *S. arvensis; pedunculis calycibusque hispidis, subumbellatis; foliis; runcinatis, basi cordatis. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa: liście haczystopierzastodzielne, u spodu sercowate, ciernisto ząbkowane: kwiaty podbaldaszkowe; szypułki i kielichy ostrowłosiste, naieżone. Rośnie na polach uprawnych: kwitnie w Lipcu.

3. Mlecz iarzyanny. *S. oleraceus; pedunculis subtomentosis, umbellatis; calycibus glabris;*

foliis oblongo lanceolatis, amplexicaulibus, denticulatis, subsinuatiss. Pers.

Lodyga łokciowa, gładka, gałęzista: liście podłużnie lancetowate, lodygę otulające, u spodu strzałkowate, pierzastodzielne, ząbkowane; kwiaty podbaldaszkowe, szypułki kutnerowate: kielichy gładkie. Rośnie wszędzie w ogrodach i arzynnych: kwitnie przez lato.

306. Sałata. *Lactuca*.

1. Sałata dzika. *L. Scariola*; *foliis verticalibus, carina aculeatis; apice acutis, basi sagittatis, runcinnato pinnatifidis. Pers.*

Lodyga łokciowa, lub wyższa, gałęzista: liście pionowe, na nerwie dolnym cierniste, haczystopierzastodzielne, na nasadzie strzałkowate, wierzch zastrzony: kwiaty wiechowate, drobne, siarczyste. Rośnie na polach około Grodna: kwitnie w Sierpniu. *Gilibert.*

2. Sałata iadowita. *L. virosa*; *foliis horizontalibus, carina aculeatis, denticulatis, apice obtusis, basi sagittatis, oblongo lanceolatis, infimis sinuatis. Pers.*

Lodyga łokciowa lub wyższa, gałęzista, u spodu ciernisto włosista: liście poziome, dolne buchtowate, górne podłużnie lancetowate, tępe, na nasadzie strzałkowate, ząbkowane, na nerwie dolnym cierniste: kwiaty wiechowate, drobne, siarczyste. Rośnie w zarostach cienistych około Wilna: kwitnie w Sierpniu.

3. Sałata wąskolistna. *L. saligna*; *foliis carina aculeatis, radicalibus lanceolatis, pinnatifidis, caulinis linearibus, integerrimis, sagittatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, prosta, gałęzista: liście korzeniowe lancetowate, pierzastodzielne; lodygowe równowaskie, strzałkowate, zupełnie całe, na nerwie cierniste: kwiaty wiechowate, drobne, siarczyste. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie w Sierpniu. *Gilibert.*

4. Szarota błotna. *G. uliginosum*; caule ramoso, diffuso, lanato; foliis lineari-lanceolatis, utrinque angustatis, tomentosis; floribus terminalibus, congestis. Pers.

Lodyga gałęzista, rozłożysta, wełnista: liście równowąskie lancetowate, kutnerowate: kwiaty wierzchołkowe, skupione: łuski kielichów lancetowate, żółto kasztanowate. Rośnie na łąkach i pastwiskach mokrych: kwitnie w Sierpniu.

5. Szarota pospolita. *G. germanicum*; caule erecto, dichotomo; foliis lanceolatis; capitulis, globosis, multifloris, lateralibus, terminalibusque. Pers.

Lodyga prosta, dwoistodzielna: liście lancetowate, zaostrome, kutnerowate: kwiaty kulistogłówkowe, wierzchołkowe i międzylistne. Rośnie wszędzie na polach: kwitnie w Sierpniu. *Filago germanica*. Lin.

6. Szarota polna. *G. arvense*: tomentosum; caule erecto, paniculato; foliis oblongo lanceolatis, molissimis; floribus congestis, lateralibus et terminalibus. Pers.

Lodyga prosta, wiechowata, gałęzie wypreżone: liście podłużno lancetowate, miękkie: kwiaty skupione, poboczne i wierzchołkowe. Rośnie wszędzie na polach i łąkowych: kwitnie w Lipcu. Cała białym kutnerem pokryta. *Filago arvensis*. Lin.

7. Szarota górna. *G. montanum*; caule erecto, subdichotomo; foliis lineari-lanceolatis, adpressis, tomentosis; floribus confertis, alaribus terminalibusque. Pers.

Lodyga prosta, w górze dwoistodzielna, wiechowata: liście wąsko-lancetowate, do lodygi przytulone, kutnerowate: kwiaty skupione, wierzchołkowe i międzylistne. Rośnie wszędzie na pagórkach piaszczystych: kwitnie w Lipcu. *Filago montana*. Lin.

307. Przenęta. *Preranthus*.

1. Przenęta drobnokwiatowa. *P. muralis*: *foliis lyrato pinnatifidis, dentatis, lobo terminali quinquangulati; floribus paniculatis. Pers.*

Lodyga łokciowa lub wyższa, gałęzista: liście lirowatopierzastodzielne, ząbkowane, kłapa wierzchołkowa 5-kątna: wiecha prawie naga, rozłożysta; kwiaty drobne, żółte, 5 kwiato-
we. Rośnie w lasach, przyćmionych, kwitnie w Lipcu.
Fl. Dan. t. 509.

308. Powłoka. *Chondrilla*.

1. Powłoka wysmukła. *Ch. iuncæ*: *foliis radicalibus runcinatis, caulinis linearibus, integris. Pers.*

Lodyga prosta, twarda, u spodu szorstko kosmata, w górze gładka, gałęzista; liście korzeniowe rychło znikliwe, haczystopierzastodzielne, łodygowe równowaskie: kwiaty drobne, krótko szypułkowate, żółte. Rośnie, rzadko, na polach, kwitnie w Lipcu. *Gillibert.*

309. Łoczyga. *Lapsana*.

1. Łoczyga pospolita. *L. communis*: *foliis ovatis, petiolatis, angulato dentatis; calycibus fructus angulatis; pedunculis tenuibus, ramosissimis. Pers.*

Lodyga łokciowa, prosta, gałęzista, liście korzeniowe lirowate, łodygowe ogonkowate, jajowate, kątowato ząbkowane: kwiaty wiechowate, żółte; kielichy owocowe kątowate. Rośnie wszędzie na gruntach uprawnych, kwitnie w Lipcu.
Fl. Dan. t. 500.

310. Cykoryja. *Cichorium*.

1. Cykoryja pospolita. *C. Intybus; floribus axillaribus, geminis, subsessilibus; foliis runcinatis. Pers.*

Lodyga prosta, 2-łokciowa, twarda, szorstka, gałęzie rozłożyste: liście szorstkie, haczysto-pierzastodzielne, górne lodygę otulające, jajowolancetowate: kwiaty międzylistne, bezszypułkowe, parzyste, błękitne. Rośnie na łąkach i gruntach jałowych: kwitnie w Lipcu.

311. Wieprzyniec. *Hypochaeris*.

1. Wieprzyniec wielkokwiatowy. *H. maculata; caule subnudo, ramo solitario; foliis ovato oblongis, integris, dentatis. Pers.*

Liście korzeniowe po ziemi rozesłane, jajowopodługowate, ząbkowane, kóśmate; lodyga pojedyncza, o jedney częstokroć gałęzi, naga; kwiat wielki, złocisty, kielich włosisto-naieżony. Rośnie wszędzie w lasach i zarosłach: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 49.*

1. Wieprzyniec gałęzisty. *H. radicata; foliis runcinatis, obtusis, scabris; caule ramosa, nudo, laevi; pedunculis squamosis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, gładka, naga: liście korzeniowe haczysto pierzastodzielne, tępe, szorstkie: szypułki łuskowate: kwiaty żółte. Rośnie w lasach około Grodna: kwitnie w Lipcu. *Gilbert. Fl. Dan. t. 50.*

312. Zeniszek. *Carlinq.*

1. Zeniszek przyziemny. *C. acaulis; caule simplici, unifloro; foliis pinnatifidis, nudis, laciniis inciso-dentatis, spinosis. Pers.*

Liście korzeniowe po ziemi w okrąg rozesłane, wielkie, nagie, pierzastodzielne, przedziaily nacinano-zębate, cierniste; lodyga całowa,

liśćmi krótkimi osadzona: kwiat pojedynczy, obszerny; łuski promieniowe białe, suche, lśniące. Rośnie na pagórkach nad Niemnem około Grodna, i w Trockim około Olony: kwitnie w Sierpniu. *Prof. Wolfgang. Gilibert.*

2. Zeniszek pospolity. *C. vulgaris*; *caule multifloro, corymbozo, pubescente; foliis lanceolatis, dentatis, spinosis, subtus pubescentibus. Pers.*

Łodyga prosta, łokciowa, gałęzista, wielokwiatowa, miętko-wełnista: liście lancetowate, ząbkowane, cierniste, ze spodu miętko-wełniste: promienie kwiatów żółte, suche. Rośnie wszędzie w zaroślach pagórkowatych: kwitnie w Sierpniu.

313. Popłoch. *Onopordum.*

1. Popłoch pospolity. *O. Acanthium*; *squamis calycinis patentibus; foliis decurrentibus, sinuatis, dentatis, spinosis. Pers.*

Łodyga 2-łokciowa, lub wyższa, gałęzista, skrzydełkowata, skrzydełka aż pod kielich dochodzą: liście jajowo-podługne, buchtowate, ząbkowane, cierniste, z obu stron paęczastowełniste; łuski kielicha rozwarte, sztyłkowate; kwiaty purpurowe. Rośnie wszędzie około wsi przy drogach: kwitnie w Lipcu.

314. Oset. *Carduus.*

Liście zbiegające.

1. Oset pochyły. *C. nutans*; *foliis decurrentibus, lanceolatis, sinuatis, spinosis; floribus solitariis, cernuis; squamis calycinis patentibus. Pers.*

Łodyga łokciowa, gałęzista, skrzydełkowata: liście zbiegające, lancetowate, buchtowate, cierniste: kwiaty purpurowe, pojedyncze, pochyle; łuski kielicha lancetowate, rozwarte. Rośnie około dróg: kwitnie w Lipcu.

2. Oset buchtowaty. *C. acanthoides*; *foliis decurrentibus, sinuato spinosis; calycibus globosis, subpedunculatis, squamis linearibus, recurvatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, lub wyższa, gęsto skrzydełkowata, ciernista: liście buchtowate, cierniste, zbiegające: kielichy kuliste, pojedyncze, krótko-szypułkowate, łuski równowąskie, odgięte: kwiaty purpurowe. Rośnie wszędzie około płotów: kwitnie przez lato.

3. Oset kędzierzawy. *C. crispus*; *foliis decurrentibus, oblongis, sinuatis, crispis, margine spinosis, subtilius lanuginosis; floribus pedunculatis, aggregatis, terminalibus; squamis calycinis lineari subulatis, mucronatis, patulis. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, lub wyższa, bardzo gałęzista: liście szerokie, zbiegające, podługne, buchtowate, kędzierzawe; na brzegach cierniste, ze spodu wełniste: kwiaty purpurowe, szypułkowate, skupione; łuski kielicha wąsko-lancetowe, sztyfłowate, sztyletowate, rozwarłe. Rośnie wszędzie na drogach i dziedzińcach: kwitnie w Lipcu.

4. Oset błotny. *C. palustris*; *foliis decurrentibus, nudis, lanceolatis, dentatis, margine spinosis; floribus racemoso glomeratis; squamis calycinis ovato lanceolatis, mucronatis, adpressis. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, lub wyższa, prosta, nie dzielna: liście ciemnozielone, zbiegające, nagie, lancetowate, ząbkowane, na brzegach cierniste: kwiaty purpurowe, groniasto-skupione, łuski kielichowe jajowo-lancetowate, ściśnione, sztyletowate. Rośnie wszędzie na łąkach błotnych: kwitnie w Lipcu.

5. Oset lancetowaty. *C. lanceolatus*; *foliis decurrentibus, hispidis, pinnatifidis, laciniis bilobis, divaricatis, spinosis; calycibus ovatis, arachnoideo pubescentibus, squamis lanceolatis, spinosis, patentibus. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, prosta: liście zbiegające, szorstkie, pierzastodzielne, przedziały 2-kłapowe, roztrzychnione, cierniste: kwiaty purpurowe; kielichy jajowate, pięczastokosmate, łuski lancetowate, cierniste, rozwarte. Rośnie wszędzie około dróg i pól: kwitnie przez lato.

2. Liście bezogonkowe.

6. Oset wełnisty. *C. eriophorus*; *foliis sessilibus, pinnatifidis, hispidis, laciniis geminatis, divaricatis, spinosis; calycibus globosis, arachnoideo villosis, squamis oblongis, apice linearibus, elongatis, mucronatis, reflexis. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, gałęzista: liście bezogonkowe, pierzastodzielne, szorstkie, przedziały podwójne, roztrzychnione, cierniste: kwiaty purpurowe; kielichy kuliste, pięczasto-wełniste; łuski podługowate, równowąskie, sztyletowate, odgięte. Rośnie w lasach około Grodna: kwitnie w Sierpniu. *Gilibert.*

7. Oset polny. *C. arvensis*; *foliis sessilibus, pinnatifidis, spinosis, caule paniculato; calycibus ovatis, spinulosis. Pers.*

Lodyga prosta, 2-łokciowa lub wyższa, wiechowata: liście bezogonkowe, pierzastodzielne, cierniste: kwiaty purpurowe; kielichy jajowate, miętko cierniste. Rośnie wszędzie na polach uprawnych: kwitnie w Lipcu. *Serratula arvensis. Lin.*

8. Oset lipki. *C. Erisithales*; *foliis amplexicaulis, pinnatifidis, ciliatis; pedunculis cernuis; calycibus glutinosis, squamis lanceolatis, patulis. Pers.*

Lodyga prosta, 2-łokciowa: liście lodygę otulające, pierzastodzielne, rzasowate; szypułki pochyłe: kielichy śliskie: kwiaty blado purpurowe, pojedyncze, lub po dwa na szypułce osadzone. Rośnie na łąkach mokrych około Grodna:

kwitnie w Sierpniu. *Gilibert. Oniscus Erisithales. Lin.*

9. Oset iarzyanny: *C. oleraceus*; *foliis amplexicaulibus, cordatis, pinnatifidis, ciliato serratis; floribus terminalibus subracemosis; bracteis subcoloratis, ovatis; squamis calycinis lanceolatis, spinosis. Pers.*

Lodyga 2-lokciowa, brózdowana, mało-gąłęzista; liście szerokie, lodygę otulające, sercowate, pierzastodzielne, rzasowato piłkowane; kwiaty żółtawe, wierzchołkowe groniaste, przysadkami iaiowatemi, wklęsłemi, białawemi osadzone; łuski kielicha lancetowate, cierniste. Rośnie wszędzie na łąkach, wilgotnych: kwitnie w Lipcu. *Oniscus oleraceus. Lin.*

315. Sierpik. *Serratula.*

1. Sierpik farbierski. *S. tinctoria*; *foliis lyrato pinnatifidis: pinna terminali maxima, argute serratis; corymbo fastigiato. Pers.*

Lodyga 2-lokciowa, twarda: liście ostro piłkowane, lirowato-pierzasto-dzielne, przedziałka wierzchołkowa największa: kwiaty baldaszkogronowe, purpurowe. Rośnie na polach około Grodna: kwitnie w Lipcu.

316. Łopian. *Arctium.*

1. Łopian pospolity. *A. Lappa*; *foliis caulinis cordatis, petiolatis, denticulatis; calycibus glabris. Pers.*

Lodyga 2-lokciowa, gąłęzista: liście lodygowe ogonkowate, sercowate, ząbkowane: kielichy gładkie. Rośnie wszędzie około pól: kwitnie w Sierpniu.

2. Łopian kutnerowaty. *A. tomentosum*; *foliis caulinis cordatis, petiolatis, integerrimis; calycibus arachnoideo tomentosis. Pers.*

Lodyga 2-łokciowa, gałęzista: liście lodygowo ogonkowate, sercowate, zupełnie całe; kielichy pięcuzasto kutnerowate. Rośnie około wsi i pólów; kwitnie w Sierpniu.

317. Sadziec. *Eupatorium*.

1. Sadziec konopny. *E. cannabinum*; *foliis petiolatis, digitatis, laciniis lanceolatis, serratis, intermedia longiore. Pers.*

Lodyga prosta, 2-łokciowa: liście naprzeciwległe, ogonkowate, palczaste, przedziałki lancetowate, piłkowane: kwiaty baldaszkogronowe, bladopurpurowe. Rośnie wszędzie nad wodami: kwitnie w Lipcu.

318. Dwuząb. *Bidens*.

1. Dwuząb trzydzielny. *B. tripartita*; *floribus discoideis; calycibus exterioribus, flore maioribus: seminibus erectis; foliis tripartitis, lanceolatis, dentatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, gałęzista: liście ogonkowate, 3-dzielne, lancetowate, ząbkowane: kwiaty bezpromieniowe; kielichy zewnętrzne od kwiatów większe, nasiona prosto stojące. Rośnie nad wodami; kwitnie w Sierpniu.

2. Dwuząb pochyły. *B. cernua*; *floribus subradiatis, cernuis; calyce exteriore flore longiore; foliis lanceolatis, subconnatis, dentatis. Pers.*

Lodyga ½łokciowa: liście lancetowate, ząbkowane, prawie zrosłe: kwiaty bezpromieniowe, niekiedy promieniste, pochyłe, zewnętrzne listki kielicha od kwiatu dłuższe. Rośnie na miejscach wilgotnych: kwitnie w Sierpniu. Na grun-
tach niskich bez promieni: na błotach promienista: na bagnach torfowych karłowata, jedno i prostokwiatowa, bez promieni: ztąd odmiany: *B. radiata, minima*.

II. POŁĄCZENIE ZBYT NIE.

A. Kwiaty bezpromienne.

319. Wrotycz. *Tanacetum*.

1. Wrotycz pospolity. *T. vulgare*; *foliis bipinnatis, incisis, serratis. Pers.*

Łodyga łokciowa, lub wyższa: liście dwa razy pierzaste, nacinane; piłkowane, nagie: kwiaty baldaszko-gronowe, żółte. Rośnie na miedzach i w zaroślach suchych: kwitnie w Lipcu.

320. Bylica. *Artemisia*:

1. Bylica polna. *A. campestris*; *foliis caulinis setaceis, pinnatis, glabris; radicalibus pinnatis, laciniis trifidis, incanis; caule procumbente, ramoso, virgato; floribus ovatis, pedunculatis. Pers.*

Łodygi leżące; różgowate, gładkie, gałęziste: liście wielodzielne, gładkie: kwiaty gronowe, jednostronne, jajowate. Rośnie wszędzie na gruntach suchych; łąkowych: kwitnie w Sierpniu.

2. Bylica Piołun. *A. Absinthium*; *foliis incanis, radicalibus triplicato-pinnatifidis, lacinis lanceolatis, dentatis, obtusis, caulinis bipinnatifidis pinnatifidisve, laciniis lanceolatis, acutiusculis, floralibus indivisis, lanceolatis; floribus globosis, pedunculatis, nutantibus. Pers.*

Łodyga łokciowa: liście popielate, korzeniowe trójisto-pierzasto-dzielne, przedziałki lancetowate, ząbkowane; tępe, łodygowe dwoisto-pierzasto-dzielne lub pierzastodzielne, przedziałki lancetowate, ostre, kwiatowe nie dzielne, lancetowate: kwiaty żółte, półkuliste, wiszące. Rośnie wszędzie na gruntach łąkowych: kwitnie w Sierpniu.

3. Bylica pospolita. *A. vulgaris*; *foliis pinnatifidis, plumis, incisis, subtus tomentosis; racemis simplicibus; floribus ovatis, receptaculo nudo. W.*

Lodyga 3-łokciowa, gałęzista: liście pierza-
stodzielne, nacięane, płaskie, z wierzchu cie-
mno zielone, ze spodu popielate: kwiaty gro-
nowe, jajowate. Rośnie wszędzie około płotów:
kwitnie w Lipcu.

521. Szarota. *Gnaphalium*.

1. Szarota żółta. *G. arenarium*; *foliis inca-*
nis, tomentosis, obtusis, radicalibus spathulato-
lanceolatis, caulinis lineari lanceolatis; corym-
bo composito. Pers.

Lodygi $\frac{1}{2}$ łokciowe, nie dzielne: liście popie-
lato kutnerowate, tępe: korzeniowe łopatkowa-
to lancetowate, lodygowe równowaskie lanceto-
wate: kwiaty żółte, baldaszkogron składany. Ro-
śnie wszędzie na gruntach piaszczystych: kwitnie
w Lipcu.

2. Szarota oddzielnopłciowa. *G. dioicum*;
sarmentis procumbentibus, caule simplicissimo;
foliis radicalibus spathulatis; corymbo coar-
ctato; floribus dioicis; calycinis squamis interio-
ribus elongatis, obtusis, coloratis. Pers.

Lodyga kilkacalowa, pojedyncza; wicie z ko-
rzeni wyrastające leżące: liście popielate. ko-
rzeniowe łopatkowate; baldaszkogron skupiony:
kwiaty oddzielnopłciowe; u samczych kielichy
wewnętrzne białe, u samczych różowe, bardziey
podługne. Rośnie wszędzie na pagórkach: kwitnie
w Maju.

3. Szarota leśna. *G. fuscatum*; *caule simpli-*
cissimo, erecto; foliis lanceolatis, utrinque atte-
nuatis, lanatis; floribus terminalibus, sessilibus,
spicatis. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, nie dzielna: liście
lancetowate, w obu końcach zwężone, welniste:
kwiaty wierzchołkowe kłosowe, wierzchy lusk-
kielichowych kasztanowate. Rośnie wszędzie w la-
sach, kwitnie w Sierpniu. *Fl. Dan. t. 254. G.*
sylvaticum. Lin.

4. Szarota błotna. *G. uliginosum*; caule ramoso, diffuso, lanato; foliis lineari-lanceolatis, utrinque angustatis, tomentosis; floribus terminalibus, congestis. Pers.

Lodyga gałęzista, rozłożysta, wełnista: liście równowąskie lancetowate, kutnerowate: kwiaty wierzchołkowe, skupione: łuski kielichów lancetowate, żółto kasztanowate. Rośnie na łąkach i pastwiskach mokrych: kwitnie w Sierpniu.

5. Szarota pospolita. *G. germanicum*; caule erecto, dichotomo; foliis lanceolatis; capitulis, globosis, multifloris, lateralibus; terminalibusque. Pers.

Lodyga prosta, dwoistodzielna: liście lancetowate, zaostrome, kutnerowate: kwiaty kulistogłówkowe, wierzchołkowe i międzylistne. Rośnie wszędzie na polach: kwitnie w Sierpniu. *Filago germanica*. Lin.

6. Szarota polna. *G. arvense*: tomentosum; caule erecto, paniculato; foliis oblongo lanceolatis, molissimis; floribus congestis, lateralibus et terminalibus. Pers.

Lodyga prosta, wiechowata, gałęzie wyprężone: liście podługno lancetowate, miękkie: kwiaty skupione, poboczne i wierzchołkowe. Rośnie wszędzie na polach łąkowych: kwitnie w Lipcu. Cała białym kutnerem pokryta. *Filago arvensis*. Lin.

7. Szarota górna. *G. montanum*; caule erecto, subdichotomo; foliis lineari-lanceolatis, adpressis, tomentosis; floribus confertis, alaribus terminalibusque. Pers.

Lodyga prosta, w górze dwoistodzielna, wiechowata: liście wąsko-lancetowate, do łodygi przytulone, kutnerowate: kwiaty skupione, wierzchołkowe i międzylistne. Rośnie wszędzie na pagórkach piaszczystych: kwitnie w Lipcu. *Filago montana*. Lin.

322. Szlachtawa. *Conyza*.

1. Szlachtawa nastroszona. *C. squarrosa*; *foliis lanceolatis, acutis, serratis, scabris; caule herbaceo, corymboso; calycibus squarrosis*. Pers.

Lodyga łokciowa, lub wyższa: liście lancetowate, ostre, szorstkie, piłkowane: kwiaty baldaszko-gronowe; kielichy nastroszone. Rośnie w lasach około Grodna: kwitnie w Sierpniu. *Gilibert*.

323. Stokroć. *Bellis*.

1. Stokroć pospolita. *B. perennis*; *scapo nudo, unifloro; foliis obovatis, crenatis, venosis*. Pers.

Liście korzeniowe przewrotnie jajowate, karbowane, żyłkowane; głąbek kilkacalowy, nagi, iednokwiatowy: kwiatki śrzedkowe żółte, promieniowe białe, ze spodu czerwone. Rośnie około wiejskich ogrodów, blisko Grodna, kwitnie przez lato. *Gilibert. Fl. Dan. t. 503*.

324. Maruna. *Matricaria*.

1. Maruna lekarska. *M. Chamomilla*; *foliis bipinnatis; squamis calycinis obtusiusculis*. Pers.

Lodyga gałęzista: liście dwa razy pierzaste, listki równowąskie, wielodzielne: łuski kielicha tępe. Rośnie w ogrodach, kwitnie w Czerwcu.

2. Maruna wonna. *M. suaveolens*; *foliis triplicato pinnatis; squamis calycinis acutis*. Pers.

Całkowita postać poprzedzającego gatunku: liście trzykroć pierzaste: kwiaty drobniejsze; łuski kielicha ostre. Rośnie około dróg blisko Grodna, kwitnie w Lipcu. *Gilibert*.

325. Złocien. *Chrysanthemum*.

1. Złocien pospolity. *Ch. Leucanthemum*; *foliis amplexicaulibus, lanceolatis, serratis, basi inciso dentatis; caule erecto, subramoso*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, mało gałęzista: liście łodygę otulające, lancetowate, piłkowate, na nasadzie nacinano-ząbkowane: kwiatów promienie białe, szrodek żółty. Rośnie wszędzie na łąkach, kwitnie w Czerwcu.

2. Złocien bezwonny. *Ch. inodorum*; *foliis bipinnatis, pinnis linearifoliformibus, bi-vel tripartitis; caule diffuso, ramoso; pappo integerrimo*. Pers.

Lodyga rozłożysta, gałęzista: liście dwa razy pierzaste, listki nitkowate, 2-3-dzielne; promienie kwiatów białe, szrodek żółty. Rośnie na polach i w ogrodach, kwitnie w Czerwcu. *Mitricaria inodora*. Lin.

3. Złocien zbożowy. *Ch. segetum*; *foliis amplexicaulibus, superne laciniatis, inferne dentato serratis*. Pers.

Lodyga prosta, $\frac{1}{2}$ łokciowa: liście łodygę otulające, z wierzchu poszarpane, u spodu zębatopilkowate: kwiaty w promieniach i szrodkach żółte. Rośnie między zbożem około Grodna, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert*.

326. Omieg. *Arnica*.

1. Omieg lekarski. *A. montana*; *foliis ovatis, integris, caulinis geminis, oppositis*. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, jedno lub kilka-kwiatowa: liście korzeniowe łajowate, nagie, na dolnej powierzchni nerwiste: łodygowe dwa, naprzeciwległe, prawie zrosłe: kwiaty złociste, wielkie, kwiatki promieniowe długie, nerwiste. Rośnie w borach prawie w całej Litwie, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan.* t. 63.

327. Oman. *Inula*.

1. Oman pospolity. *I. Helenium*; *foliis amplexicaulibus, ovatis, rugosis, subtus tomentosis; calycum squamis ovatis. Pers.*

Lodyga 3 łokciowa, kosmata, brózdowana: liście wielkie, lodygę otulające, jajowate, marszczkowate; ze spodu kutnerowate; kwiaty wielkie, złocisto-żółte; łuski kielicha jajowate. Rośnie około wsi i w ogrodach, kwitnie w Lipcu.

2. Oman kosmaty. *I. Oculus Xti; foliis amplexicaulibus, oblongis, integris, hirsutis; caule piloso, corymboso. Pers.*

Lodyga łokciowa, włosista: liście lodygę otulające, podługne, zupełnie całe, kosmate; kwiaty baldaszkogronowe, wielkie, żółte; kielichy kosmate. Rośnie w lasach nad Niemnem około Grodna, kwitnie w Sierpniu. *Gilibert. Ineq. Austr. t. 223.*

3. Oman piłkowany. *I. britannica; foliis amplexicaulibus, lanceolatis, basi serratis, subtus pilosis; caule corymboso, villoso; ramis lateralibus, apice longioribus. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, kosmata: liście lodygę otulające, lancetowate, przy nasadzie piłkowate, ze spodu kosmate; gałęzie poboczne od wierzchołka wyższe; łuski kielichów lancetowate. Rośnie w lasach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 413.*

4. Oman sercoliści. *I. dysenterica; foliis amplexicaulibus cordato-oblongis; subtomentosis; caule villoso, paniculato; squamis calycinis setaceis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista, kosmata, gęsto liśćmi okryta: liście lodygę otulające, podługno-sercowate, kutnerowate; kwiaty wiechowato-podbaldaszkowe; łuski kielicha szczeciniowate. Rośnie na łąkach i w zarostach wilgotnych, kwitnie w Sierpniu. *Fl. Dan. t. 410.*

5. Oman kędzierzawy. *I. Pulicaria; foliis*

amplexicaulibus, undulatis; caule prostrato; floribus subglobois; radio brevissimo. Pers.

Lodyga rozłożysta, bardzo gałęzista, włosista; liście lodygę otulające, pogięte, prawie kędzierzawe; kwiaty półkuliste; promienie bardzo krótkie. Rośnie na łąkach i pastwiskach wilgotnych, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 613.*

6. Oman gładki. *I. salicina; foliis lanceolatis, recurvis, serrato scabris, ramis angulatis; floribus inferioribus altioribus. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, łuk wyższa, gładka; liście lancetowate, odgięte, piłkowato szorstkie; gałęzie kątowe, kwiaty dolne od wierzchołkowych wyższe; łuski kielichów liściowate, wierzchołki częstokroć czerwone, rzęsowate. Rośnie w zaroślach, kwitnie w Lipcu.

7. Oman włosisty. *I. hirta; foliis sessilibus, lanceolatis, recurvis, subserrato-scabris; caule teretiusculo, subpiloso; floribus inferioribus altioribus. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, włosista; liście bezogonkowe, lancetowate, odgięte, piłkowato-szorstkie; kwiaty wielkie; łuski kielicha liściowate, rzęsowate. Rośnie w lasach, kwitnie w Lipcu.

8. Oman wiązkowy. *I. germanica; foliis sessilibus, lanceolatis, recurvis, scabris; floribus subs fasciculatis. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista; liście bezogonkowe, lancetowate, odgięte, szorstkie; kwiaty wiązkowe, baldaszkogronowe; kielichy pękato-walcowate, łuski szerokie, wierzchołki odgięte. Rośnie w lasach około Gródna, kwitnie w Sierpniu. *Gilibert. Jacq. Austr. t. 34.*

328. Przymiotnik. *Erigeron.*

1. Przymiotnik gronowy. *E. acre; pedunculis alternis, unifloris; foliis lineari-lanceolatis; caule ramoso, piloso. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista, włosista: liście bezogonkowe, lancetowato-igzyczkowe: kwiaty gromaste, szypułki naprzemianległe, 1-kwiatowe. Rośnie wszędzie na gruntach iałowych, kwitnie w Lipcu.

2. Przysmionik wiechowaty. *E. cantadense*; caule floribusque paniculatis, hirtis; foliis linearilanceolatis, ciliatis. Pers.

Lodyga łokciowa, włosisto-kosmata, wiechowata: liście równowaskie, lancetowate, rzęzowate: kwiaty wiechowate. Rośnie wszędzie na polach, kwitnie w Sierpniu.

329. Nawłóć. *Solidago*.

1. Nawłóć pospolita. *S. virgaurea*; caule erecto, tereti, pubescente, superne ramoso; foliis inferioribus ellipticis, superne pilosiusculis, acute serratis; racemis lateralibus et terminalibus erectis; ligulis elongatis. Pers.

Lodyga łokciowa, lub wyższa, czerwona, kosmata, w górze gałęzista: liście korzeniowe eliptyczne, włosiste, ostropiłkowate, lodygowe lancetowate; grona kwiatowe prosto stojące, promienie długie. Rośnie wszędzie w lasach i zaroślach, kwitnie w Sierpniu. Fl. Dan. t. 66.

330. Gwiazdosz. *Aster*.

1. Gwiazdosz trzynerwowy. *A. Amellus*; foliis oblongo-lanceolatis, integerrimis, scabris; ramis corymbosis; calycibus imbricatis, obtusis; interioribus membranaceis, apice coloratis. Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, kosmata: liście łowo-lancetowate, 3-nerwowe, zupełnie całe, szorstkie: szypułki kwiatowe baldaszkogronowe: listki dachówkowe, łuski wewnętrzne błonkowate, łepé, wierzchołki farbowane; promienie białe, środkowe żółtożółte. Rośnie w zaroślach.

około Grodna, kwitnie w Lipcu. *Iacq. Austr.*
t. 435.

331. Popielnik. *Cineraria*.

1. Popielnik błotny. *C. palustris*; *floribus corymbosis*; *foliis lato-lanceolatis*, *dentato-sinuatis*; *caule villosa*. Pers.

Lodyga łokciowa, kosmata, cała liśćmi pokryta: liście szeroko-lanceolowate, buchtowato-ząbkowane, kosmate; kwiaty baldaszkogronowe, białdo-żółte. Rośnie na błotach około jezior i stawów, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan.* t. 573.

332. Starzec. *Senecio*.

1. Kwiaty bezpromienne.

1. Starzec pospolity. *S. vulgaris*; *corollis nudis*; *foliis amplexicaulibus*, *pinnatifidis*, *dentatis*; *floribus corymboso coarctatis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, wiechowata: liście lodygę otulające, pierzastodzielne, ząbkowane: kwiaty baldaszkogronowe, skupione, bezpromienne. Rośnie wszędzie w ogrodach i około płotów, kwitnie przez lato. *Fl. Dan.* t. 513.

2. Kwiaty promieniste; promienie odgięte.

2. Starzec lipki. *S. viscosus*; *corollis revolutis*; *foliis pinnatifidis*, *viscidis*; *squamis laxis*, *perianthio brevioribus*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, bardzo gałęzista, rozłożysta: liście pierzastodzielne, lipkie, kutnerowate: kwiaty promieniste, promienie odgięte; łuski zewnętrzne kielicha powolne, od właściwego kielicha krótsze. Rośnie około wsi i parkanów, kwitnie przez lato.

3. Starzec leśny. *S. sylvaticus*; *corollis reva-*

latis; foliis pinnatifidis, denticulatis; caule corymboso, erecto. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, rzadko-włosista: liście pierzastodzielne, ząbkowane: kwiaty baldaszkogronowe, promieniste; promienie odgięte, łuski zewnętrznego kielicha bardzo drobne i krótkie. Rośnie w lasach, kwitnie w Sierpniu.

3. Kwiaty promieniste, promienie otwarte:
liście podzielone.

4. Starzec podbaldaszkowy. *S. Jacobaea; radio patente; foliis lyrato bipinnatifidis, divaricatis, dentatis, glabris; caule erecto. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa: liście lirowato-pierzastodzielne, ząbkowane, tępe, gładkie: kwiaty podbaldaszkowe, promieniste; promienie proste; wierzchy łuski kielichowych czarne. Rośnie w zaroślach i na pastwiskach, kwitnie w Lipcu.

4. Kwiaty promieniste, promienie otwarte:
liście nie dzielne.

5. Starzec błotny. *S. paludosus; corollis radiantibus; foliis semiamplexicaulibus, lanceolatis, argute serratis, subtus subvillosis; corymbo terminali divaricato; caule stricto. Pers.*

Lodyga wysmukła, $\frac{3}{4}$ łokciowa: liście bezogonkowe, lancetowate, ostro piłkowane, z wierzchu gładkie, ze spodu kosmate: kwiaty baldaszkogronowe, promieniste, promienie proste; szypułki rozwarłe, przysadkami osadzone. Rośnie nad wodami, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. 1. 385.*

6. Starzec gładkoliści. *S. saracenicus; corollis radiantibus; foliis lanceolatis, argute serratis, subsessilibus, glabriusculis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa: liście lancetowate, ostropiłkowane, prawie bezogonkowe, twarde.

gładkie: kwiaty promieniste, promienie proste; kielichy nieco kosmate. Rośnie w zaroślach, kwitnie w Lipcu. *Jacq. Austr. t. 186.*

333. Podbiał. *Tussilago.*

1. Podbiał pospolity. *T. Farfara*; *scapouniflora*, *subnudo*, *bracteato*; *flore radiato*; *foliis cordato angulatis*, *dentatis*, *subtus pubescentibus*. *Pers.*

Głębik kilkacalowy, przysadkami okryty, jednokwiatowy: kwiat promienisty, żółty; po przekwitnięciu dopiero wyrastają liście sercowo-kątowne, ząbkowane, ze spodu biało-kutnerowate. Rośnie na gruntach niskich i polach gliniastych, kwitnie w Kwietniu. *Fl. Dan. 565.*

2. Podbiał łopianowy. *T. Petasites*; *thyrsoblongo*; *floribus discoideis*; *foliis oblongo cordatis*, *inaequaliter denticulatis*, *subtus pubescentibus*. *Pers.*

Głębik łokciowy, łuskami pokryty; bukiet kwiatowy podługowaty: kwiaty bezpromieniste, bladopurpurowe; liście później wyrastające obszerne, podługnie sercowate, nie równie ząbkowane, ze spodu biało-kutnerowate. Rośnie w miejscach wilgotnych, kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 842.*

334. Rumian. *Anthemis.*

1. Rumian polny. *A. arvensis*; *receptaculis conicis*; *paleis lanceolatis*; *seminibus coronat-marginatis*; *foliis bipinnatis*; *laciniis lanceolato-linearibus*. *Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista; liście dwakroć pierzaste, przedziałki wąsko-lancetowate; szypułki kwiatowe długie, nagie, kwiaty biało-promieniste; osadniki koniczne; plewy lancetowate. Rośnie wszędzie na polach; kwitnie przez lato.

2. Rumian śmierzdzący. *A. Cotula*; *receptaculis conicis; paleis setaceis; seminibus nudis; foliis bipinnatis, foliolis subulatis, tripartitis*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, gałęzista: liście dwakroć pierzaste, listki 3-dzielne, sztyfowate: kwiaty białopromieniste; osadniki koniczne: plewy szczecinowate. Rośnie wszędzie na ulicach wiejskich, kwitnie przez lato. Wonia mocna, nie przyjemna.

3. Rumian farbierski. *A. tinctoria*; *foliis bipinnatifidis, serratis, subtus pubescentibus; caule erecto, ramoso; pappo membranaceo, integerrimo*. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, prosta, gałęzista: liście dwa razy pierzastodzielne, ze spodu kutnerowate: kwiaty żółte-promieniste; wierzch nasion błoną całą opasany. Rośnie na polach i pagórkach suchych, kwitnie w Lipcu.

335. Krwawnik. *Achillea*.

1. Krwawnik lancetowaty. *A. Ptarmica*; *foliis lanceolatis, acuminatis, argute serratis*. Pers.

Lodyga łokciowa, lub wyższa, prosta: liście lancetowate, zastrzone, ostro-piłkowate, na brzegach szorstkie: kwiaty białe, baldaszkogronowe. Rośnie w lasach i zaroślach, kwitnie w Sierpniu.

2. Krwawnik pospolity. *A. Millefolium*; *foliis bipinnatis, glabriusculis, pinnarum laciniis linearibus, dentatis*. Pers.

Lodyga łokciowa, prosta, w górze brzdowana: liście dwakroć pierzaste, gładkie, listków przedziałki równowąskie, ząbkowane; nerw główny skrzydełkowaty: kwiaty białe, baldaszkogronowe. Rośnie wszędzie na łąkach i gruntach jałowych, kwitnie przez lato.

3. Krwawnik wonny. *A. nobilis*; *foliis caulinis bipinnatifidis, laciniis linearibus, subdentatis, rachi alata, dentata, radicalibus tripli-*

cato pinnatifidis; corymbo composito; fastigiato.
Pers.

Lodyga łokciowa, gałęzista: liście korzeniowe trzykroć pierzastodzielne, lodygowe dwa razy pierzastodzielne, przedziałki równowąskie, nieco ząbkowane, nerw główny skrzydełkowaty, ząbkowany; baldaszkogłówny kwiatowy składany, gęsty, równo wysoki. Rośnie około Grodnia, kwitnie w Czerwcu. *Gilibert*. Cała roślina popielato-kutnerowata, przyjemnie wonna.

III. POŁĄCZENIE DAREMNE.

536. Chaber. *Centaurea*.

1. Chaber pierzasty. *C. phrygia; calycibus recurvato-plumosis; foliis oblongis, indivisis; scabris, mucronato serrulatis.* Pers.

Lodyga prosta, łokciowa, kątowata, szorstka, gałęzista: liście jajowo podługne, nie dzielne, sztyletowato piłkowate; na brzegach i nerwie dolnym ostroszorstkie; kielichy kuliste, wierzchołki łuszek pierzaste, odgięte; kwiaty purpurowe. Rośnie w lasach, kwitnie w Sierpniu. *Fl. Dan t. 520.*

2. Chaber bławatek. *C. Cyanus; calycibus serratis; foliis linearibus, sessilibus, integerrimis, infimis basi pinnatifidis.* Pers.

Lodyga prosta, gałęzista: liście dolne pierzastodzielne, lodygowe równowąskie, bezogonkowe, zupełnie całe, paęczasto-kutnerowate; łuski kielichów piłkowate; promienie kwiatów błękitne, szrodki purpurowe. Rośnie wszędzie między zbożem, kwitnie przez lato.

3. Chaber wiechowaty. *C. paniculata; calycibus ciliatis; squamis ovatis, adpressis; foliis inferioribus bipinnatis, superioribus pinnatifidis; caule paniculato.* Pers.

Lodyga prosta, wiechowata, twarda: liście dolne dwakroć pierzaste, górne pierzastodziel-

ne; łuski kielichowe rzasowate, iaiowate, przy-
ległe, wierzchołki czarne: kwiaty purpurowe.
Rośnie wszędzie na pagórkach i gruntach iai-
owych, kwitnie w Lipcu. *Iacq. Austr. t. 320.*

4. Chaber Swierzbznica. *C. Scabiosa; calycibus ciliatis, pubescentibus; foliis pinnatifidis, scabriusculis, laciniis lanceolatis, patentibus, acutis, basi pinnatifidis. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, brózdowana: liście pierzastodzielne, szorstkie, przedziały lancetowate, ostre, u spodu pierzastodzielne; kielichy pięcuzasto-kutnerowate; łuski rzasowate: kwiaty purpurowe. Rośnie w zaroślach, kwitnie w Lipcu.

5. Chaber Łakowy. *C. Iacea; calycibus scariosis; squamis ovatis, apice laceris; foliis lanceolatis, integerrimis, radicalibus subdentatis; ramis angulatis. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, gałęzie kątowe: liście podługnie lancetowate, korzeniowe zrzadka ząbkowane, łodygowe zupełnie całe; kielichy suchawe, łuski iaiowate, poszarpane; kwiaty purpurowe. Rośnie wszędzie na łąkach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 519.*

IV. POŁĄCZENIE POTRZEBNE.

537. Nogiet. *Calendula.*

1. Nogiet polny. *C. arvensis; seminibus cymbiformibus, muricatis, incurvatis, exterioribus lanceolato-subulatis, dorso muricatis. Pers.*

Lodyga łokciowa, włosista, gałęzista: liście podługnie lancetowate; kwiaty drobne, żółte: nasiona łódkowate, naieżone, zewnętrzne lancetowato sztydłowate, na grzbiecie naieżone. Rośnie na polach około Grodna, kwitnie przez lato. *Gilibert.*

2. Nogiet ogrodowy. *C. officinalis; semini-*

bus cymbiformibus; muricatis, incurvatis omnibus. Pers.

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, gałęzista, włosista: liście jaiowate, łodygę otulające: kwiaty wielkie, żółte; nasiona wszystkie łódkowate, naieżone, zagięte. Roślina obca, w wiejskich ogrodach pospolita; kwitnie przez lato.

V. KWIATY SKUPIONE, SZCZEGÓLNEMI KIELICZAMI
OPATRZONE.

338. Jeżowiec. *Echinops.*

1. Jeżowiec kulisty. *E. sphaerocephalus; foliis pinnatifidis, superne pubescentibus, subtus incano lanuginosis; caule ramoso. Pers.*

Lodyga prosta, gałęzista, kosmata: liście buchtowato-pierzastodzielne, cierniste, z wierzchu kutnerowate, ze spodu białe welniste; szypułki długie, jednokwiatowe: kwiaty błękitnawe. Roślina obca, w wiejskich ogrodach dosyć pospolita; kwitnie w Lipcu.

K L A S S A XX.

S T O R C Z Y K O W A.

(Gynandria.)

R Z A D DWUSŁUPKOWY.

339. Storzzyk. *Orchis.* Korona zięiąca, listek górny sklepisty; wargę rozszerzoną, u spodu nasady długo-ostrogowatą; główka wierzchołkowa, przyrosła.

340. Trzylistnik. *Satyrion.* Korona zięiąca, listek górny sklepisty; wargę równowąską, roz-

dzielona; lub cała; ostroga krótka, nieco wydęta, dwoista, lub żadna.

341. Nowotnik. *Neottia*. Korona zięćca: listki poboczne zewnętrzne na przedzie około nasady wargi wydętej osadzone; główka słupkowa równoległa, z tyłu osadzona.

342. Iarzmionka. *Scrapias*. Korona podniesiona, rozwarta; warg bez ostrogi, zupełnie cała, u spodu wklęsła: główka pokrywkowa, trwała, pyłek krupkowaty.

343. Dwulistnik. *Epipactis*. Korona podniesiona, rozwarta; warg bez ostrogi, zwisła, wierzchołek dwudzielny.

344. Wątlík. *Malaxis*. Korona otwarta, równa; warg wklęsło-otwarta, w górę podniesiona: główka pokrywkowa.

345. Złobik. *Cymbidium*. Korona 4-5-listkowa, podniesiona; warg u spodu wklęsła, bez ostrogi, brzeg otwarty; główka pokrywkowa, opadająca, pyłek kulisty.

346. Obuwik. *Cypripedium*. Korona 4-listkowa, rozwarta; warg pękato-wydęta: na wierzchu słupka przyrostek.

R Z A D SZ E S C I O P R Ę C I K O W Y.

347. Kokornak. *Aristolochia*. Kielich o: korona 1-listkowa, ięzyczkowata, u spodu pękata; torebka 6-komorkowa, wielozarnowa, podkwiatowa.

R Z A D D W U P R Ę C I K O W Y.

339. Storczyk. *Orchis*.

1. Korzenie okrągławe.

1. Storczyk dwuliści. *O. bifolia*; *labello lanceolato, integro; calcare longissimo, recto. Pers.*
Łodyga gładka, dwiema lub trzema liśćmi

osadzona: liście korzeniowe dwa, podługne, u spodu zwężone, łodygowe małe, bezogonkowe: kwiaty białe, w kłos rzadki ułożone; wargą zupełnie cała, równowąska, tępa; ostroga prosta, od nasiennika dwa razy dłuższa. Rośnie w lasach i zaroślach, kwitnie w Czerwcu.

2. Storzyc kapturkowaty. *O. cucullata*; *labello trifido, laciniis acutis; calcare germine brevior, incurvato; spica laxa, secunda; foliis radicalibus binis; ovatis. Pers.*

Łodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, jednym lub dwiema wąsko-lancełowatemi listkami osadzona: liście korzeniowe dwa, jajowate: kwiaty różowe, w kłos rzadki jednostronny ułożone; przysadki lancetowate, sztyfłowate; od nasienników dłuższe: helm 5 listkowy, listki w kształt kapturka stulone; wargą 3-dzielną, przedziałki poboczne nitkowate, szrzednia równowąska, dłuższa; ostroga długości nasiennika, na przód wychylona. Rośnie w borach między mchem i wrzosem, około Szuczyna, w Powiecie Trockim około Połukni, około Wiliń nad Równopolem, i t. d. gdzie Professor *Wolfgang* roślinę tę pierwszy postrzegł, któremu dokładniejszą iey znajomość winniśmy. Kwitnie w Lipcu, Sierpniu i Wrześniu. Często jest odmiana z kwiatami białemi; rzadsza nieco jednokwiatowa, a w tym ostatnim przypadku łodyga jest karłowata, ledwo calowa.

3. Storzyc wąskoliści. *O. Morio; labello lato, trilobo, medio emarginato, lateralibus crenulatis, reflexis; calcare obtuso, adscendente; petalis ovalibus, obtusis; conniventibus. Pers.*

Łodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa, kilką wąskiemu listkami osadzona; kłos nie wielokwiatowy: listki korony jajowate, tępe, zielono-kreskowate, w górze stulone; wargą szeroka, 3-kłapowa, przedziałka szrzednia nieco wcięta, poboczne karbowane, odgięte; ostroga podniesiona, od zarodka krótsza, tępa. Rośnie, rzadko, w zaroślach około Wiliń; kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 253.*

4. Storczyk samczy. *O. mascula; labello trifido, crenulato, intermedio longiore, bilobo; calcare subrecurvo, obtuso; petalis exterioribus subfalcatis, acutis, reflexis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, pełna: liście lancetowate; ostre, częstokroć plamiste; kłos wielokwiatowy, kwiaty purpurowe: listki korony 3-nerwiste, ostre, zewnętrzne odgięte, nieco sierpowate; warga 3-dzielna, tępa, karbowana, przedziałka średnia 2-klapowa, dłuższa; ostroga podniesiona, tępa, długości zarodka. Rośnie na łąkach i w zaroślach, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 457.*

5. Storczyk drobnokwiatowy. *O. ustulata; labio trifido, punctis scabro, media biloba, longiore; calcare obtuso; petalis distinctis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{4}$ łokciowa: liśćmi wąskimi, lancetowatymi osadzona; kłos gęsty, czerwony, wierzchołek czarno-purpurowy, kwiaty drobne: listki korony niezrosłe, ostre; warga 3-dzielna, przedziałki równowąskie, kropkowato-chropawe, przedziałka średnia 2-dzielna, dłuższa; ostroga tępa od zarodka krótsza; przysadki zarodkowi prawie równe. Rośnie w zaroślach około Rybiszek, kwitnie w Czerwiecu. *Fl. Dan. t. 103.*

6. Storczyk wielkokwiatowy. *O. militaris; labello trifido, punctis scabro, lacinis linearibus, media biloba, lata, productione, denticulo interiecto; petalis confluentibus. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, lub wyższa: liście dolne szerokie i długie, lodygowe wąskie, lancetowate; kłos rzadki; kwiaty purpurowe: listki korony ostre, stulone; warga 3-dzielna, kropkowato-chropawa; przedziałki poboczne równowąskie, średnia 2-klapowa, szeroka, dłuższa, z zębkiem między kłapami umieszczonym: ostroga prosta, od zarodka krótsza; przysadki łuskowate, bardzo drobne. Rośnie na łąkach, kwitnie w Czerwcu.

2. Korzenie dłoniaste.

7. Storczyk szerokolisty. *O. latifolia*; *labello trilobo, lateribus reflexo, medio conico; petalis exterioribus patentibus; cornu conico; germine brevioris; bracteis flore longioribus; caule fistuloso, apice polygono. Pers.*

Lodyga łokciowa, czeza, pod wierzchem wielokątna: liście dolne szerokie, podłużnie jajo-
wate, plamiste, łodygowe lancetowate, kłos walcowaty: kwiaty purpurowe; listki korony wewnętrzne stulone, zewnętrznie odgięte; warg 3-
klapowa, na boki odgięta, kłapa środkowa węż-
sza, końcowa: ostroga końcowa, od zarodka
krótsza; przysadki od kwiatu dłuższe. Rośnie
wszędzie na łąkach wilgotnych: kwitnie w Czer-
wcu.

8. Storczyk plamisty. *O. maculata*; *labello trilobo, plano, crenulato; medio minore, acuto, integro; petalis superioribus conniventibus, lateralibus patentibus; calcare germine brevioris. Pers.*

Lodyga łokciowa, pełna: liście podłużno-
lancetowate, plamiste; kłos końcowy: kwiaty róż-
owe, listki korony wewnętrzne stulone, zewnętrzne
roztrychnione: warg 3-klapowa, płaska, nie-
co karbowana, kłapa środkowa mniejsza, lance-
towata; ostroga od zarodka krótsza. Rośnie na
łąkach: kwitnie w Czerwcu.

9. Storczyk długoostrogowy. *O. conopsea*; *labello trifido, subaequali; calcare setaceo; germine longioris; petalis lateralibus patentissimis; spica cylindracea, floribus sparsis. Pers.*

Lodyga delikatna, prawie łokciowa: liście
dolne długie, wąskie, lancetowate, górne drobne;
kłos rzadki, walcowaty, czerwony: listki koro-
ny poboczne zupełnie białe, warg 3-
klapowa prawie równa: ostroga szczytowata od
zarodka dwakroć dłuższa. Rośnie na łąkach o-
koło Kalwarii i Werek: kwitnie w Czerwcu. *Fl.
Dan. t. 224.*

340. 'Trzylistnik' *Satyrium*.

1. Trzylistnik zielony. *S. viride*; *bulbis palmatis, fibrosisque; foliis oblongis, obtusis; labello linearis, trifido, lacinia intermedia brevior.* Pers.

Korzeń dłoniasty i nitkowaty: łodyga kilkacalowa: liście dolne jajowate, łodygowe lancetowate; kwiaty zielonawe: listki korony stulone, wargi równowąska, 3-dzielna, przedziałka środkowa krótsza: miodnik dwoisty, wypukły, lśniący: przysadki od kwiatów dłuższe. Rośnie na łąkach: kwitnie w Czerwcu.

2. Trzylistnik czarny. *S. nigrum*; *bulbis palmatis; foliis linearibus; labello resupinato, indiviso.* Pers.

Korzeń dłoniasty, łodyga 4-kłociowa: liście drobne, równowąskie: kwiaty drobne wonne, czarno purpurowe, w kłos gęsty skupione, przewrócone, tak, iż wargę z miodnikiem w górę obrócone: listki korony rozwarte: wargę jajowata, nie dzielna: miodnik dwoisty, wypukły. Rośnie w zaroślach: kwitnie w Czerwcu. Jacq. Austr. 368.

3. Trzylistnik pochewkowaty. *S. Epipogium*; *bulbis compressis, dentatis; caule vaginato; labello resupinato, cordato, indiviso.* Pers.

Korzeń spłaszczony, ząbkowany: łodyga 4-kłociowa, u spodu wydęta, blade purpurowa, bezliścia, pochwami pokryta: kwiaty zwisłe, przewrócone: listki wewnętrzne korony lancetowate, zewnętrzne równowąskie: wargę wydętą, sercowatą, bladą, purpurowo kreskowaną. Rośnie w powiecie Trockim, około Połukni, kwitnie w Czerwcu. Prof. Wolf. Jacq. Austr. t. 84. *Limodorum Epipogium W.*

4. Trzylistnik krzyżowy. *S. Monorchis*; *bulbo globoso; scapo nudo; labello trifido, cruciato, basi subgibboso.* Pers.

Korzeń kulisty: łodyga delikatna, kilkacalowa,

naga lub jednym wąskim listkiem osadzona; kłos gęsty, zielonawy: dwa wewnętrzne listki korony 3 dzielne; wargę w kształt krzyża 3 dzielna, u spodu nieco garbata. Rośnie na łąkach między-
leśnych: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 102.*
Ophrys Monorchis. Lin.

5. Trzylistnik widełkowaty. *S. Antropophora; bulbis subrotundis; scapo folioso; labello lineari, tripartito, medio elongato, bifido. Pers.*

Korzeń okrągławy; łodyga delikatna kilka-
całowa: liście lancetowate; listki korony żółta-
we, brzegi światło purpurowe, wargę równo-
wąską, 3-dzielną, przedziałka średnia dłuższa,
widełkowata: przysadki od nasienników krótsze;
miodnik nie wyraźny. Rośnie na łąkach bagnis-
tych, mianowicie na łące przed gajem Radziwi-
łowskim nad Wilią za Snipiszkami: kwitnie
w Czerwcu. *Ophrys Antropophora. Lin.*

341. Nowotnik. *Neottia.*

1. Nowotnik plamisty. *N. repens; labello basi ventricosum, apice attenuato; corolla pubescente; floribus secundis; foliis radicalibus ovatis, venoso maculatis. Pers.*

Korzeń ścielący się; łodyga łokciowa: po-
chewkami okryta: liście korzeniowe ogonko-
wate, jajowate, żyłkowate, plamiste; kwiaty
bialawe, jednostronne, listki korony miętko ko-
smate: wargę jajowatą, wierzch zwężony, u
spodu pękata. Rośnie w powiecie Trockim oko-
ło Połucka: kwitnie w Czerwcu. *Pr. Wolf. Jacq.*
Austr. t. 369. Satyrium repens. Lin.

342. Jarzmionka. *Serapias.*

1. Jarzmionka szerokoliścia. *S. latifolia; foliis caulinis ovatis; floribus nutantibus; labello acuto, integro, corolla brevior. Pers.*

Łodyga łokciowa: liście jajowate, łodygę o-

tulające: kwiaty zielono purpurowe, zwisłe; wargę zupełnie cała, ostra, od korony krótsze: przysadki dolne od kwiatów dłuższe: nasienniki kutnerowate, gruszkowate, zwisłe. Rośnie w zarostach około Rybisek, kwitnie w Czerwcu, Lipcu. *Epipactis latifolia*. W.

2. ląrmionka błotna. *S. palustris*; *foliis caulinis lanceolatis*; *floribus nutantibus*; *labello obtuso*, *crenato*, *corollae aequali*. Pers.

Lodyga łokciowa: liście jajowo lancetowate, lodygę otulające: kwiaty zielonawo purpurowe, zwisłe: wargę tępa, karbowana, koronie równa; nasienniki kutnerowate, zwisłe; przysadki od kwiatów krótsze. Rośnie na łąkach mokrych, kwitnie w Czerwcu. *Epipactis palustris*. W.

3. ląrmionka wielkokwiatowa. *S. pallens*; *foliis caulinis elliptico-lanceolatis*; *floribus erectis*; *labello obtuso*, *petalis brevioribus*; *bracteis germinibus longioribus*. Pers.

Lodyga łokciowa: liście eliptyczno lancetowate: kwiaty wielkie, białe, prosto stojące: wargę tępa, od korony krótsza, trzema żółtymi podniesionemi kreskami oznaczona: nasienniki gładkie, prosto stojące: przysadki od zarodków dłuższe. Rośnie w lasach: kwitnie w Lipcu. *Epipactis pallens*. W.

4. ląrmionka mieczolistna. *S. ensifolia*; *foliis caulinis lanceolatis*; *floribus erectis*; *labello obtuso*, *petalis multo brevioribus*; *bracteis germinibus subaequalibus*. Pers.

Lodyga łokciowa: liście lancetowate, zaokrąglone, prawie dwurzędowe: kwiaty białe, prosto stojące; wargę tępa, od korony krótsza, brzośdowana, z przodu plamą żółtą oznaczona: przysadki drobne, szydłowate; nasienniki gładkie. Rośnie w zarostach, mianowicie w powiecie Oszmianskim około Białupia: kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 506. Epipactis ensifolia*. W.

5. ląrmionka czerwona. *S. rubra*; *foliis cau-*

linis lanceolatis; floribus erectis; labello acuminato, lineis undulatis notato. Pers.

Lodyga łokciowa: liście lancetowate: kwiaty wielkie, prosto stojące, ciemno różowe: wargę ostrą, kreskami wypukłemi pogniętą oznaczoną; przysadki od zarodka dłuższe; nasienneiki prosto stojące, gładkie. Rośnie w zaroślach około Rybiszek: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 345. Epipactis rubra. W.*

343. Dwulistnik. *Epipactis.*

1. Dwulistnik jajowaty. *E. ovata; caule bifolio; foliis ovatis; labello lineari. Pers.*

Lodyga łokciowa: liście dwa, naprzeciwległe, eliptyczne: kwiaty zielone, wargę równowąską, 2-dzielną, od korony trzykroć dłuższą. Rośnie na bagnach i łąkach torfowych: kwitnie w Czerwcu. *Ophrys ovata. Lin.*

2. Dwulistnik sercowaty. *E. cordata; caule bifolio; foliis cordatis; labello basi utrinque unidentato. Pers.*

Lodyga kilkacalowa: liście naprzeciwległe, sercowate: kwiaty zielonawe, wargę długą, równowąską, na nasadzie ząbkieną z obu stron oznaczoną, wierzch 2 dzielny. Rośnie w zaroślach i na łąkach podleśnych: kwitnie w Czerwcu. *Ophrys cordata. Lin.*

3. Dwulistnik bezliści. *E. Nidus avis; bulbis fibroso fasciculatis; caule vaginato, aphylo. Pers.*

Korzeń z wielu mięsistych fibr wiązkwato złożony; lodyga łokciowa, pochwami rdzawemi pokryta: kwiaty rdzawe, wargę 2-dzielną, od korony dłuższą. Rośnie w ciemnych zaroślach około Rybiszek: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 181. Ophrys Nidus avis. Lin.*

344. Wątlík. *Malaxis.*

1. Wątlík jednoliści. *M. monophyllos; folio*

subsolitario, ovato, acuto; scapo triquetro; labello concavo, acuminato. Pers.

1. Korzeń kulisty; łodyga delikatna, kilkacalowa, 3-boczna, iednoliścia: liść iaiowaty, ostry; kwiaty zielone: wargę wklęsłą, zastrzona. Rośnie w lasach w powiecie Trockim około Poluknia: kwitnie w Czerwcu. *Pr. Wolf. Ophrys monophyllos. Lin.*

2. Wątlík Loezela. *M. Loeselii: foliis binatis, ovato-lanceolatis; scapo trigono; labello apice ovato, recurvato. Pers.*

Korzeń okragławy: łodyga kilkacalowa, dwoma liśćmi osadzona, 3-boczna: liście iaiowolancelowate: kwiaty zielono żółtawe, wargi wierzch iaiowaty, zagięty. Rośnie w lasach bagnistych w powiecie Trockim około Poluknia: kwitnie w Czerwcu. *Pr. Wolf. Ophrys Loeselii. Lin.*

345. Żłobik. *Cymbidium.*

1. Żłobik bezlistny. *C. Corallorhiza; scapo vaginato, aphyllis; floribus pedicellatis; petalis lanceolatis, binis inferioribus linearibus, deslexis; labello oblongo, acuto. Pers.*

Korzenie gałęziste, pogieęte, koralowi nieia-koś podobne: łodyga bezlistna, pochwami okryta: kwiaty blado żółte lub zielonawe, egonkowate: listki korony lancetowate, dwa dolne równowaskie, zwiśie: wargę podługowatą, ostrą. Rośnie w ciemnych zaroślach około Rybiszek: kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 451. Ophrys Corallorhiza. Lin.*

346. Obuwik. *Cypripedium.*

1. Obuwik żółty. *C. Calceolus; caule folioso; lobo styli elliptico, obtuso; labello petalis brevioris, compresso. Pers.*

Łodyga łokciowa, liśćmi osadzona: liście

iałowate: kwiat samotny: listki korony kasztanowato purpurowe, zaostrome; wargę żółtą; wydęta, od korony krótsza: przyrostek słupkowy eliptyczny, tępy. Rośnie obficie w zarostach pagórkowatych około Rybiszek: kwitnie w Czerwcu.

RZĄD SZESCIOPRĘCIKOWY.

347. Kokornak. *Aristolochia*.

1. Kokornak powojowy. *A. Clematitis*; *foliis subrotundo cordatis, obtusiusculis, petiolatis; caule erecto; pedunculis unifloris, aggregatis; corollis erectis, labio oblongo. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, kątowata: liście naprzemianległe, ogonkowate, sercowo okrągławe, tępe: szypułki międzylistne, skupione, jednokwiatowe: kwiaty żółte, prosto stojące; korony wargę podługowatą. Rośnie w powiecie Trockim około Poluknia: kwitnie w Czerwcu.

K L A S S A XXI.

DZIELNOPEŁCIOWA.

(Monoecia.)

RZĄD IEDNOPRĘCIKOWY.

347. Wodnica. *Chara*. Kwiat samczy: kielich 0; korona 0; główka bezpręcikowa. Samiczy: kielich 0; korona; znamion 5; jagoda wielozarnowa.

RZĄD DWUPRĘCIKOWY.

348. Rzęsa. *Lemna*. Kwiat samczy: kielich

3-listkowy; korona o; samiczy: kielich 1-listkowy; korona o; torebka 2-ziarnowa.

RZĄD TRZYPRĘCIKOWY.

349. Pałka. *Typha*. Kwiat samczy: kotek walcowaty, kielich małoznaczny, 3 listkowy; samiczy: kotek walcowaty niżej samczego, kielich o; korona o; ziarno jedno szypułkowate, szypułka u spodu włosami długimi, na kształt kity, opasana.

350. leżogłówka. *Sparganium*. Kwiat samczy: kotek okrągławy; kielich 3-listkowy; korona o; samiczy: kielich 3-listkowy; korona o; znamie 2-dzielne; torebka 1-ziarnowa.

351. Turzyca. *Carex*. Kłos dachówkowaty. Kwiat samczy: kielich łuska kłosa dachówkowatego; korona o; samiczy łuska kłosa dachówkowatego; korona pękata, jednolistkowa, na wierzchu 2-zęba; ziarno 3-kątne, w koronie trwałe zawarte.

RZĄD CZTEROSŁUPKOWY.

352. Olsza. *Alnus*. Kwiat samczy: kotek z osadników klinowatych, 3 kwiatowych złożony; kielich łuska; korona 4-dzielna; samiczy: kielich łuski 2 kwiatowe; korona o; nasiona splecione, jajowate, bez-krzydłe.

353. Pokrzywa. *Urtica*. K. samczy: kielich 4-listkowy; korona o; miódnik środkowy, kielichowaty; samiczy: kielich 2-połówkowy; korona o; ziarno 1-łśniące.

RZĄD PIĘCIOSŁUPKOWY.

354. Rzepień. *Xanthium*. K. samczy: kielich ogólny dachówkowaty; korony 1-listkowe, 5-dzielne, leykowate; osadnik plewisty; samiczy:

kielich pokrywa 2-listkowa, 1-kwiatowa; korona o; pestkowiec suchy, naieżony, 2-dzielny.

355. Amarant. *Amaranthus*. K. samczy: kielich 3-5-listkowy; korona o; pręcików 3-5; samicy: kielich 3-5-listkowy; korona o; słupków 3-torebka, 1-komorkowa, w poprzecz się otwierająca, ziarno 1.

RZĄD WIELOPRĘCIKOWY

(Pręcików więcej niż 7.)

356. Czerwień. *Calla*. Pochwa kwiatowa 1-listka, płaska: kolba podługowata zewsząd kwiatami pokryta: kielich i korona o; jagoda wielozłazkowa.

357. Rogatek. *Ceratophyllum*. K. samczy: kielich wielodzielny; korona o; pręcików 16-20; główki 3-osciste; samicy: kielich wielodzielny; korona o; słupki 1; orzech 1-ziarnowy.

358. Kroczeń. *Myriophyllum*. K. samczy: kielich 4-dzielny; korona 4-listkowa, listki nie trwałe; pręcików 4-6-8; samicy: kielich i korona samca: słupków 4, nasion 4.

359. Strzałka. *Sagittaria*. K. samczy: kielich 3-listkowy; korona 3-listkowa; pręcików prawie 24; samicy: kielich i korona samca; słupków wiele; torebki skupione, 1-ziarnowe.

360. Dąb. *Quercus*. K. samczy: kielich prawie 5-dzielny; pręcików 5-10; samicy: kielich 1-listkowy, zupełnie cały, chropawy: słupków 2-5; orzech skórkowaty, u spodu kielichem trwałym opasany.

361. Lesczyna. *Corylus*. K. samczy: kotek dachówkowaty; kielich łuska; pręcików 8; samicy: kielich 2-dzielny, poszarpany; słupki 2; orzech kielichem trwałym opasany.

362. Brzoza. *Betula*. K. samczy: kotek z łusk tarczowatych 3 kwiatowych złożony;

kielich łuska: pręcików 10-12; samiczy: kielich łuska 2-kwiatowa; ziarno 1, skrzydełkowate.

363. Grab. *Carpinus*. Kotek dachówkowaty, K. samiczy: kielich łuska rzasowata; pręcików 10. samiczy: kielich łuska 2-kwiatowa; korona 3-dzielna; orzech jajowaty, równowaty.

RZĄD IEDNOWIAZKOWY.

364. Sosna. *Pinus*. K. samiczy: kielich 4-listkowy: pręcików wiele: główki nagie: samiczy: łuska w szyszce 2-kwiatowa; słupek 1; orzech błonką skrzydełkową zakończony.

365. Przestęp. *Brionia*. K. samiczy: kielich 5 zębny; korona 5-dzielna; pręcików 3; samiczy: znamiona 3, wycięte; jagoda kulista, gładka.

RZĄD IEDNOPRĘCIKOWY.

348. Wodnica. *Chara*.

1. Wodnica pospolita. *Ch. vulgaris*; *caulibus ramulisque basi nudis, ramulis teretibus, articulis foliosis; foliis oblongo subulatis; bracteae brevioribus. Pers.*

Lodygi bardzo gałęziste, szlamem ziemny pokryte; gałązki okrągłe: listki okrągławe, dłuższe, szydłowe: przysadki 4-liścienne od jagody krótsze. Rośnie w wodach stojących; wosk mierna. *Fl. Dan. t. 150.*

349. Rzasa. *Lemna*.

1. Rzasa lancetowata. *L. trisulca*; *foliis lanceolatis, in petiolum attenuatis, cruciatim comitantibus; radicibus solitariis. Pers.*

Korzenie pojedyncze: liście lancetowate, wągoneski zwężone, krzyżowo połączone; blade zielone. Rośnie w wodach stojących.

2. Rzaśa mniejsza. *L. minor; foliis ellipticis, utrinque planis, basi cohaerentibus; radicibus solitariis. Pers.*

Korzenie pojedyncze: liście eliptyczne z obu stron płaskie, nasadami połączone. Rośnie na powierzchni wód stojących.

3. Rzaśa wielokorzeniowa. *L. polyrhiza; foliis ellipticis, planis, basi cohaerentibus; radicibus fasciculatis. Pers.*

Korzenie wiązkowe: liście eliptyczne, płaskie, ze spodu ciemno-purpurowe, nasadami połączone. Rośnie w wodach stojących.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

349. Pałka. *Typha.*

1. Pałka szerokoliscia. *T. latifolia; foliis subensiformibus; spica mascula faemineaque approximatis. Pers.*

Zdźbło 3-łokciowe: liście mieczowate, na cal prawie szerokie, długie; kłos samczy do samiczego zbliżony: samiczy walcowaty, $\frac{1}{2}$ łokciowy, czarno kasztanowaty. Rośnie wszędzie około wód stojących; kwitnie w Lipcu.

2. Pałka wąskoliscia. *T. angustifolia; foliis semicylindricis; spica mascula faemineaque remotis. Pers.*

Zdźbło prawie 5-łokciowe; liście na $\frac{1}{2}$ cala szerokie, półwalcowate; kłos od poprzedzającego cieńszy, kwiaty samcze od samiczych odległe. Rośnie nad wodami: kwitnie w Lipcu.

350. Jeżogłówka. *Sparganium.*

1. Jeżogłówka gałęzista. *S. ramosum; foliis basi triquetris, lateribus concavis; pedunculo communi ramoso; stigmatibus lineari. Pers.*

Zdźbło proste, walcowate, łokciowe lub wyż.

sze, gałęziste: liście u spodu 3-boczne, boki żłobkowate: kotki samcze wierzchołkowe, prawie gronkowe, samicze bezszypułkowe: znamie równowąskie. Rośnie wszędzie w wodach stojących lub zwolna płynących: kwitnie w Lipcu.

2. Jeżogłówka nie dzielna. *S. simplex; foliis basi triquetris, lateribus concavis; pedunculo communi simplici; stigmatibus lineari.* Pers.

Postać całkowita gatunku poprzedzającego: zdźbło nie dzielne, czyli nie gałęziste. Rośnie i kwitnie z gatunkiem pierwszym.

3. Jeżogłówka pływająca. *S. natans; foliis planis, natantibus; pedunculo communi simplici; stigmatibus ovato, brevissimo; capitulo masculino sub-solitario.* Pers.

Zdźbło delikatne, nie dzielne: liście równowąskie, płaskie, pływające; główka samcza pojedyncza, samicze drobne, bezszypułkowe: znamie jajowate, bardzo krótkie. Rośnie w wodach stojących: kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 260.*

351. Turzyca. *Carex.*

1. Kłosa oddzielnopłciowe.

1. Turzyca oddzielnopłciowa. *C. dioica; spica simplici; fructibus erectiusculis, ovatis, nervosis, superne margine hispidis; foliis culmisque glabris.* Pers.

Zdźbło kłociowe, 3 kątne, delikatne, gładkie: liście podobnie gładkie, wąskie, prawie nitkowate: kłos pojedynczy, jednopłciowy, podługowaty; owoce prosto stojące, jajowate, nerwiste, na brzegach z wierzchu piłkowato szorstkie. Rośnie na łąkach wilgotnych: kwitnie w Kwietniu. *Fl. Dan. t. 369.*

2. Kłos obopłciowy, pojedynczy.

2. Turzyca pchlana. *C. pulicaris; spica androgyna, simplici; superne mascula; stigmatibus*

bus duobus; fructibus oblongis, teretiusculis, glabris, reflexis, utrinque attenuatis. Pers.

Żdźbło 4-kłociowe, proste, walcowate: liście szczecinowate, od żdźbła krótsze: kłos walcowaty, w górze samczy; znamion 2; owoce podługowate, gładkie, w obu końcach ścięzione, z początku prosto stojące, później odgięte i w dół schylone. Rośnie na łąkach wilgotnych: kwitnie w Kwietniu. *Fl. Dan. t. 166.*

3. Klasy obopłciowe, bezszypułkowe, naprzemianległe.

3. Turzyca ranna. *C. praecox; spica androgyna: spiculis ovatis, alternis, confertis, inferne masculis; fructibus ovatis, bidentatis. Pers.*

Żdźbło kilkacalowe, 3-kątne, proste, u spodu pochwami liściowemi pokryte, w górze nagie: liście gładkie, wąskie, pod wierzchem na brzegach i grzbiecie nieco szorstkie: kłos z kłosek naprzemianległych, 3-7- u spodu samczych, złożony: pod każdym kłosem łuska błonkowata, podługowata, gładka: owoce jajowate, 2-zębe, na brzegach cierniste. Rośnie na pagórkach suchych: kwitnie w Kwietniu, Maiu.

4. Turzyca gęstokwiatowa. *C. vulpina; spica androgyna: spiculis numerosis, ternatim quinatimve aggregatis, oblongis, confertis, superne masculis; fructibus ovatis, bidentatis, compresso triquetris, patentibus; bracteis setaceis. Pers.*

Żdźbło 4-kłociowe, ostro 3-kątne, boki żłobikowate: liście około 4 linii szerokie, rynienkowate: kłos obopłciowy, podługowaty, z kłosek po 3 lub 5-skupionych złożony: kłoski przysadkami szczecinowatemi u spodu osadzone, górne samcze: łuski jajowate ostre, rdzawo kaszlanowate: torebki jajowate, 2-zębe, spłaszczone-3-boczne, rozwarłe. Rośnie na łąkach mokrych: kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 308.*

5. Turzyca drzączkowa *C. brizoides*; *spica androgyna, subdisticha, spiculis subquinis, alternis, curvatis, oblongo lanceolatis, inferne masculis, approximatis; fructibus ovatis, marginatis, bifidis. Pers.*

Zdźbło 4kciowe, proste, 3 kątnie, kąty ostro szorstkie: liście słabe, rynienkowate, szorstkie: kłos obopłciowy, prawie dwurzędny: kłosków najeściej 5: a te naprzemianległe, pogięte, podłużnie lancetowate, dolne samcze, łuski biało-żółtawe, gładkie: torebki iaiowate, 2 dzielne, błonką ciernistą opasane. Rośnie w zaroślach: kwitnie w Maiu.

6. Turzyca naieżona. *C. muricata*; *spica androgyna, spiculis ovatis, superne masculis, approximatis; fructibus horizontalibus, ovatis, plano convexis, bidentatis, basi marginatis, marginibus ciliato serratis. Pers.*

Zdźbło proste, 3 kątnie: liście rynienkowate, zdźbłu kwitnącemu równe; kłos obopłciowy, kłoski iaiowate, górne samcze, zbliżone; przysadki szerokie, krótkie, błonkowate, ostrzem zakończone: łuski iaiowate, ostre z wierzchu kasztanowate: torebki poziome, iaiowate, płasko wypukłe, szerokie, 2 zębe, u spodu błonką piłkowaną rząsowatą opasane. Rośnie w zaroślach i na łąkach suchych: kwitnie w Maiu.

4. Kłosa dzielnopłciowe; kłos samczy, pojedynczy; samice bezszypułkowe.

7. Turzyca górna. *C. montana*; *spica mascula solitaria, foemineis subgeminis, approximatis, ellipticis, sessilibus; fructibus oblongis, brevissime rostratis, pubescentibus; foliis radicalibus culmo longioribus. Pers.*

Zdźbło kilkacalowe, słabe i prawie leżące: liście gładkie, na brzegach i grzbiecie szorstkie, od zdźbła dłuższe: pochwy czerwone: kłos samczy pojedynczy, iaiowaty, samcze eliptyczne,

zbliżone; bezszypulkowe, najczęściej dwa; torebki podługowate, krótko dziobowe, miękkokosmate, łusce jajowate równe, wydęte. Rośnie w zaroślach: kwitnie w Kwietniu, Maju.

8. Turzyca palczasta. *C. digitata; spicis linearibus erectis, mascula brevior, inferioreque; bracteis aphyllis: capsulis distantibus. Pers.*

Zdźbło kilkacalowe, pochyłe lub proste; liście rynienkowate, gładkie, zdźbłom prawie równe, pochwy purpurowe; kłosa równoważkie, prosto stojące, samczy niższy i krótszy, bezszypulkowy; samicze owocowe szypulkowate, odległe, przy nasadzie przysadkami tępemi gładkimi osadzone; torebki jajowate, miętko kosmate, łusce purpurowe równe. Rośnie w zaroślach: kwitnie w Kwietniu, Maju.

9. Turzyca żółta. *C. flava; spica mascula solitaria, foemineis subternis, subapproximatis; ellipticis, incluse pedunculatis: fructibus ovatis, sulcatis, reflexis, rostratis; rostro curvato, bidentato. Pers.*

Zdźbło $\frac{1}{4}$ łokciowe, proste, na kątach nawet gładkie; liście miękkie; kłos samczy trójkątny, żółtawy; samicze jajowate, zbliżone, w pochwie szypulkowate; torebki jajowate, równkowate, odgięte, dziób pogięty, dwuzęby. Rośnie na łąkach błotnych: kwitnie w Maju.

5. Kłos samczy pojedynczy, samicze szypulkowate.

10. Turzyca rzadkokłosa. *C. distans; spica mascula solitaria, foemineis tribus ovatis, distantibus, suprema sessili, reliquis pedunculatis; fructibus ovatis, acuminatis, bicuspidatis, squamam ovatam acuminatam subaequantibus. Pers.*

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, 3 kątne, słabe, podniesione; liście krótkie, płaskie; kłos samczy pojedynczy; samicze 3, jajowate, odległe, najwyższy bezszypulkowy, niższe szypulkowate; torebki jajowate, zaostrome, dwuostrzowe, łusce jajowate zaostromej prawie równe. Rośnie na łąkach: kwitnie w Maju.

11. Turzyca prosiana. *C. panicea*; *spica mascula solitaria*, *foemineis subbinis*, *remotiusculis*, *suprema subincluse pedunculata*, *infima longe pedunculata*; *fructibus ovatis*, *obtusis*. Pers.

Zdźbło okrągławe, pochyle, lub proste, $\frac{1}{2}$ łokciowe: liście modrawe, gładkie, wąskie: kłos samczy zielono-purpurowo upstrzony, podługowaty, pojedynczy; samcze najczęściej dwa, odległe, z których górny ukryto szypułkowaty, dolny długo szypułkowaty; torebki wydęte, iaiowate, łepe, od łuski iaiowatej większe. Rośnie na łąkach wilgotnych, kwitnie w Maiu.

12. Turzyca leśna. *C. sylvatica*; *spica mascula solitaria*, *foemineis quaternis*, *remotis*, *filiformibus*, *pedunculatis*, *cernuis*; *stigmatibus tribus*; *fructibus ovatis*, *rostratis*, *bifidis*, *squamam ovatam mucronatam*, *membranaceam subaequantibus*.

Zdźbło proste, lub łękwato schylone, $\frac{1}{2}$ łokciowe, nieznacznie 3-kątne, gładkie: liście ry-nienkowate, gładkie, na brzegach i grzbiecie nie-co szorstkie: kłos samczy żółtawy, pojedynczy prosty; samcze nitkowate, szypułkowate, kwitnące proste, owocowe zwisłe; torebki iaiowate dziobate, 2-dzielne, łusce iaiowatej, błonkowatej, sztyletowatej, prawie równe. Rośnie w lasach, kwitnie w Maiu.

13. Turzyca biała. *C. alba*; *spica mascula solitaria*, *pedunculata*; *foemineis geminis*, *pedunculatis*, *subquinquefloris*; *fructibus ovato longis*, *sulcatis*, *rostratis*, *oblique truncatis*; *bracteis membranaceis*, *vaginatis*, *hyalinis*. Pers.

Zdźbło kilkacalowe, proste, 3-kątne: kłos samczy pojedynczy, szypułkowaty; samcze dwa, szypułkowate, prawie 5-kwiatowe; torebki iaiowo-podłużne, rówkowate, dziobate, ukośnie ucięte; przysadki błonkowate, białawe, przezroczyste, pochewkowate. Rośnie na łąkach mokrych, kwitnie w Maiu.

14. Turzyca grzęziowa. *C. limosa*; *spica mas-*

cula solitaria, foemineis binis, ovatis, pedunculatis, pendulis; fructibus ellipticis, compresso triquetris, brevissime rostellatis; ore integro. Pers.

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, 3-kątne: liście bardzo wąskie: kłos samczy pojedynczy: samicze dwa, jajowate, szypułkowate, wiszące: torebki eliptyczne, płasko 3-boczne, bardzo krótko dziobate, łusce jajowatej sztyletowatej równe; przysadki zdźbło otulające. Rośnie na bagnach torfowych; kwitnie w Maju.

6. Kłosa samcze liczne.

15. Turzyca nitkowata. *C. filiformis; spicis masculis geminis; foemineis geminis, ovato oblongis, sessilibus, distantibus; fructibus ellipticis, bifurcatis, lanatis.* Pers.

Zdźbło proste, łokciowe, walcowate, delikatne: liście wąskie bardzo długie, na wierzchu 3-boczne; kłosa samcze dwa; samicze, jajowopodługowate, bezszypułkowe, odległe; torebki eliptyczne, widelkowate, kosmate, od łuski podługowej, purpurowej, kończatej, dłuższe. Rośnie na bagnach, kwitnie w Maju. *Fl. Dan. t. 379.*

16. Turzyca darniowa. *C. caespitosa; spicis masculis subgeminis; foemineis ternis: cylindraceis, obtusis, subsessilibus; fructibus ovatis, obtusis, ore pertusis.* Pers.

Zdźbło proste, gładkie, 3-boczne, $\frac{1}{2}$ łokciowe: liście rozłożyste, kłosa samcze dwa lub jeden, samicze trzy najczęściej, wszystkie walcowate, tępe, dolny wystawnieszypułkowaty; torebki jajowate, tępe, z wierzchu przedziurawione, szesciorzędnie dachówkowate, od łuski eliptycznej, ciemnopurpurowej większe. Rośnie na łąkach mokrych, kwitnie w Maju.

17. Turzyca ostra. *C. acuta; spicis masculis binis, ternisve, foemineis subquaternis, subpedunculatis, subnutantibus, cylindraceis, remo-*

tis; fructibus oblongis; ore integro, pertuso.
Pers.

Zdźbło $\frac{1}{2}$ łokciowe, lub wyższe, ostrokąt-
wate: liście pochwowate, bardzo długie; kłosów
samczych dwa lub trzy: samicze walcowate, od-
ległe, krótko-szypułkowate, kwitnące proste, o-
wocowe zwisłe; łuski jajowo-lancetowate, pur-
purowo-czarnawe; torebki podługowate, z wierz-
chu przedziurawione. Rośnie nad wodami, kwi-
tnie w Maiu.

18. Turzyca wodna. *C. paludosa; spicis mas-*
culis binis; foemineis ternis, erectis, cylindra-
ceis, attenuatis, inferioribus pedunculatis, sti-
gmatibus tribus; fructibus ovatis, nervosis. *Pers.*

Zdźbło proste, ostro 3-kątne, u spodu liśćmi
okryte, łokciowe, lub wyższe: liście szerokie,
szorstkie, zdźbłom kwitńczym równe; kłosy sam-
cze, kasztanowato-purpurowe, samicze prosto
stoiące, walcowate, ścienione, dolne szypułko-
wate; znamion trzy; torebki jajowate, nerwiste,
od łuski jajowo-lancetowatej ościstej szersze. Ro-
śnie nad wodami, kwitnie w Maiu.

19. Turzyca wydęta. *C. ampullacea; spicis*
masculis tribus, foemineis binis, cylindraceis,
breve pedunculatis, erectis; fructibus subglobo-
sis, inflatis, rostratis, bifurcatis; culmo obtuse
triquetro. *Pers.*

Zdźbło proste, łokciowe, lub wyższe, tępo
3-kątne: liście rynienkowate, gładkie, od zdźbła
dłuższe, blade zielone, ostrzem 3-kątnem za-
kończone; kłosy samcze 3, kasztanowato pur-
purowe; samicze najeczęściej 2, walcowate, krótko
ogonkowate, prosto stoiące; torebki ośmiorzę-
dnie dachówkowate, prawie kuliste, wydęte, dzio-
bowate, rozdwojone, od łuski lancetowatej wię-
ksze. Rośnie na bagnach. kwitnie w Maiu.

20. Turzyca kosmata. *C. hirta; pilosa, spicis*
omnibus oblongis, foemineis remotis, vaginalis;
vaginis lanato villosis; capsulis hirtis. *Pers.*

Zdźbło pochyle, $\frac{1}{4}$ łokciowe, 3-boczne: liście

rynienkowate, ciemnozielone, włosiste, pochwy kosmate; kłosa samcze miętko kosmate, samcze podługowate, szypułkowate, wszystkie odległe; torebki zastrzone, 2-sztyletowe, kosmate, od łuski iaiowatej, ościstej większe. Rośnie na pagórkach suchych; kwitnie w Maiu.

RZĄD CZTEROSŁUPKOWY.

352. Olsza. *Alnus*.

1. Olsza czarna. *A. glutinosa; foliis subrotundo-cuneatis, obtusis, subretusis, glutinosis; axillis venarum subtus villosis. Pers.*

Drzewo pierwszej wysokości: liście okrągławe, tępe, kleistą wilgocią pokryte, piłkowane, ciemnozielone, podziały żyłek na dolnej powierzchni kosmate; przysadki liściowe eliptyczne. Rośnie w lasach mokrych i częstokroć sama obszerne lasy stanowi, kwitnie w Kwiecniu.

2. Olsza biała. *A. incana; foliis oblongis, acutis, subtus pubescentibus; axillis venarum nudis; stipulis lanceolatis. Pers.*

Drzewo miernej wysokości: liście podługowate, zastrzone, podwójnie piłkowane, ze spodu biało-kutnerowate; przedziały żyłek nagie; przysadki lancetowate. Rośnie na pagórkach około Wilna, kwitnie w Kwiecniu.

353. Pokrzywa. *Urtica*.

1. Pokrzywa roczna. *U. urens; foliis oppositis, subquinqnenerviis, argute serratis; spicis glomeratis, geminatis. Pers.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa: liście naprzeciwległe, eliptyczne, prawie 5-nerwowe, ostropiłkowane, parzącemi włoskami pokryte; kłosa międzylistne, rzadkokwiatowe. Rośnie wszędzie w ogrodach, kwitnie przez lato.

2. Pokrzywa oddzielnopłciowa. *U. dioica; fo-*

liis oppositis, cordatis, ovato-lanceolatis, grosse serratis, floribus; dioici: spicis paniculatis, glomeratis, geminatis, petiolo longioribus. Pers.

Lodyga łokciowa i wyższa: liście naprzeciwległe, sercowate, jajowo-lancetowate, grubo piłkowane, parzące: kwiaty oddzielno-płciowe: kłosa wiechowate, międzylistne, od ogonków dłuższe. Rośnie w lasach wilgotnych i około pól, kwitnie w Lipcu.

354. Rzepień. *Xanthium*.

1. Rzepień pospolity. *X. strumarium*; *caule inermi; foliis cordatis, trinervatis. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa, gałęzista: liście ogonkowate, sercowate, 3-5-klapowe, 3-nerwiste: kwiaty międzylistne. Rośnie wszędzie około pól, kwitnie w Czerwcu.

355. Amarant. *Amaranthus*.

1. Amarant pospolity. *A. Batum*; *glomerulis subspicatis; floribus triphyllis; foliis ovatis, retusis; caule diffuso. Pers.*

Lodyga gałęzista, po ziemi rozestłana, lub pochyla: liście jajowate, z wierzchu ugięte; kupki kwiatowe prawie kłosowe: kwiaty 3-pręcikowe. Rośnie wszędzie na gruntach uprawnych, kwitnie w Lipcu.

RZĄD WIELOPRĘCIKOWY.

356. Czerwień. *Calla*.

1. Czerwień błotny. *C. palustris*; *foliis cordatis; spathe planā; spadice undique hermaphrodito. W.*

Lodyga rozestłana, kolankowata, pochwami pokryta: liście ogonkowate, sercowate, kończące: głębiki długości liści: pochwa kwiatowa wewnątrz biała, zewnątrz zielona, ostrzem zakoń-

czona; na kółbie między kwiatami obopłciowemi samicze się znajdują; jagody dojrzałe czerwone. Rośnie wszędzie nad wodami, kwitnie w Czerwcu. *Fl. Dan. t. 422.*

357. Rogatek. *Ceratophyllum.*

1. Rogatek podwodny. *C. demersum; foliis dichotomo bigeminis; fructibus trispinosus. Pers.*

Lodygi delikatne, gałęziste, w wodzie ponurzone, pływające: liście okrągowe dwoistodzielne, podziałki rynienkowate, równowąskie, ząbkowato-cierniste: kwiaty międzylistne, bezszypułkowe, pojedyncze; owoc 3-ciernisty, cierni wierzchołkowy od pobocznych dłuższy. Rośnie w wodach stojących, kwitnie przez lato.

358. Krocień. *Myriophyllum.*

1. Krocień kłosowy. *M. spicatum; foliis omnibus pinnatis, capillaceis; spica terminali, verticillata, nuda. Pers.*

Lodyga i liście w wodzie ponurzone; kłosa kwiatowe nad wodę wzniesione; okręgi górne czerwono-żółte, samcze, dolne samicze: liście wszystkie okrągowe, włosisto pierzaste. Rośnie w stawach i jeziorach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 618.*

2. Krocień okrągowy. *M. verticillatum; foliis pinnatis, capillaceis, superioribus pectinato-pinnatifidis; floribus axillaribus, verticillatis. Pers.*

Liście dolne włosiste, pierzaste, górne grzebieniasto-pierzastodzielne; kwiaty międzylistne, okrągowe. Rośnie w wodach stojących, kwitnie w Lipcu.

359. Strzałka. *Sagittaria.*

1. Strzałka strzałoliścia. *S. sagittifolia; fo-*

liis lanceolatis, acuminatis, sagittatis, lobis lanceolatis, rectis; scapo simplici. Pers.

Lodyga w wodzie zanurzona: liście pływające lancetowate, kończate, strzałowate, klapy strzałowe proste; głąbiki nie dzielne: kwiały białe okrągowe, górne samcze, dolne samicze. Rośnie w stawach i ieziorach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan. t. 172.*

360. Dąb. *Quercus.*

1. Dąb pospolity. *Q. Robur; foliis oblongis, petiolatis, glabris, sinuatis, lobis rotundatis; fructibus oblongis, sessilibus. Pers.*

Drzewo pierwszy wysokości: liście podługowate, ogonkowate, gładkie, buchtowate, klapy okrągławe: kwiały samcze kłosiste, zwisłe; samicze międzylistne, bezszypulkowe; owoce podługowate, bezszypulkowe. Rośnie wszędzie w lasach, kwitnie w Maiu.

2. Dąb szypulkowaty. *Q. pedunculata; foliis oblongis, subsessilibus, glabris, sinuatis, lobis rotundatis; fructibus oblongis, pedunculatis. Pers.*

Drzewo pierwszy wysokości: liście podługowate, krótko-ogonkowate, gładkie, buchtowate, klapy okrągławe; owoce podługowate, szypulkowate. Rośnie i kwitnie wraz z poprzedzającym gatunkiem.

361. Lesczyna. *Corylus.*

1. Lesczyna pospolita. *C. Avellana; stipulis oblongis, obtusis; calycibus fructus campanulatis, apice patulis, lacero-dentatis; foliis subrotundis, cordatis, acuminatis. Pers.*

Krzew różney wysokości: liście okrągławe, sercowate, kończate, podwójnie piłkowate, ze spodu miętko-kosmate; orzech kielichem dzwinkowatym, poszarpanym opasany: kwiały samcze kotkowe, samicze w oczkach zamknięte, zua-

miona purpurowe. Rośnie wszędzie w lasach i zarosłach, kwitnie w Kwietniu.

362. Brzoza. *Betula*.

1. Brzoza pospolita. *B. alba*; *foliis ovatis, acuminatis, serratis, glabriusculis. Pers.*

Drzewo pierwszej wysokości: kora na pniu biała, błonkowata, na gałęziach kasztanowata; liście trójkątno-jałowate, podwójnie piłkowane, gładkie. Rośnie wszędzie w lasach i sama częstokroć obszerne lasy stanowi, kwitnie w Kwietniu.

2. Brzoza krzewista. *B. fruticosa*; *foliis subrotundo-ovatis, subaequaliter serratis, glabris; amentis foemineis oblongis. Pers.*

Krzew 2-3-łokciowy; gałęzie popielato-kasztanowate, białokropkowane; liście eliptyczno-okragławe, równo-ząbkowane, gładkie; kotki samcze podługowate, bezszypułkowe, prosto stojące. Rośnie wszędzie na bagnach torfowych, kwitnie w Maiu.

363. Grab. *Carpinus*.

1. Grab pospolity. *C. Betulus*; *strobilorum squamis subintegerrimis, laciniis lanceolatis, intermedia elongata. Pers.*

Drzewo miernej wysokości: liście podługnojałowate, nie równie piłkowane, nerwiste; łuski w szyszkach 3-dzielne, przedziałki lancetowate, szersza od innych dłuższa. Rośnie w lasach, kwitnie w Maiu.

RZĄD JEDNOWIAZKOWY.

364. Sosna. *Pinus*.

1. Sosna pospolita. *P. sylvestris*; *foliis gemi-*

nis, rigidis; conis ovato-conicis, subgeminis, inferioribus pedunculatis, recurvis. Pers.

Drzewo pierwszej wysokości: liście szpilkowate, parzyste; szyszki jajowo-koniczne, zwisłe, młode szypułkowate, dojrzałe prawie bezszypułkowe, najczęściej parzyste, od liści krótsze. Rośnie wszędzie w lasach, i sama częstokroć rozległe bory stanowi, kwitnie w Maiu.

2. Sosna Jodła. *P. Abies; foliis solitariis, tetragonis; strobilis cylindricis; squamis rhombeis complanatis, margine repandis, erosis. Pers.*

Pień pierwszej wysokości: liście pojedyncze, prawie czworoboczne: szyszki walcowate, zwisłe, łuski płaskie, nierówno-czworoboczne. Rośnie w lasach i sama obszerne pucze stanowi, kwitnie w Maiu.

365. Przestęp. *Bryonia.*

1. Przestęp pospolity. *B. alba; foliis cordatis, quinquelobis, dentatis, calloso punctatis, scabris; floribus racemosis. Pers.*

Łodyga wąsami wysoko pnąca się: liście 5-klapowe, sercowate, ząbkowane, chropawe: kwiaty groniaste, żółtawe; jagody czarne. Rośnie koło wsi i pól, kwitnie przez lato.

K L A S S A XXII.

ODDZIELNOPLCIOWA.

(Dioecia.)

RZĄD DWUPRĘCIKOWY.

366. Wierzba. *Salix.* Kwiat samczy: kłosa walcowaty; kielich łuska; u spodu gruczołek miodnikowy; samczy: kwiat iak u samca; słupki

2-dzielny; torebka 1-komorkowa, 2-ścienna; nasiona kitowate.

367. Iesion. *Fraxinus*. Kielich 6, lub 4-dzielny; korona 0, lub 4-listkowa; skrzydłak 1-ziarnowy, skrzydełko lancetowate.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

368. Bagnówka. *Empetrum*. Kwiat samczy: kielich 5-dzielny; korona 3-listkowa; pręciki długie: samczy: kielich i korona jak w kwiecie samczym; słupków 9; jagoda 9-ziarnowa.

RZĄD CZTEROSŁUPKOWY.

369. Iemięśl. *Viscum*. Kwiat samczy: kielich 4-dzielny; korona 0; pręciki 0; główki do kielicha prz. rosłe; samczy: słupki 0; jagoda podkwiatowa, 1-ziarnowa, nasienie sercowate.

RZĄD PIĘCIOPRĘCIKOWY.

370. Konopia. *Cannabis*. Kwiat samczy: kielich 5-dzielny; korona 0; samczy: kielich 1-listkowy, z boku otwarty; słupki 2; orzech 2-ścienny, w kielichu zamkniętym.

371. Chmiel. *Humulus*. Kwiat samczy: kielich 5-listkowy; korona 0; samczy: kielich 1-listkowy, ukośnie otwarty, cały; słupki 2, ziarno 1, w kielichu listkowatym.

RZĄD OSMIOPRĘCIKOWY.

372. Topola. *Populus*. Kwiat samczy: kotek walcowaty; kielich łuski poszarpane, korona pię-kata, ukośna, cała; samczy: kielich i korona jak w kwiecie samczym; znamie 4 dzielne; torebka 2-komorkowa, nasiona kitowate.

RZĄD DZIEWIĘCIOPRĘCIKOWY.

373. Szzyr. *Mercurialis*. Kwiat samczy: kielich 3-dzielny; korona o; pręcikow 9-12; główki kuliste, dwoiste; samiczy: słupki 2; torebka podwójna, 2-komorkowa, komorki 1-ziarnowe.

374. Zabiściek. *Hydrocharis*. Kwiat samczy: pochwa 2-listkowa; kielich 3-dzielny; korona 3-listkowa; pręcików 3; samiczy: kielich 3-dzielny; korona 3-listkowa; słupków 6; torebka 6-komorkowa, podkwiatowa.

RZĄD DWUNASTOPRĘCIKOWY.

375. Osoka. *Stratiotes*. Kwiat samiczy: pochwa 2-listkowa; kielich 2-dzielny; korona 3-listkowa; miodników 20, w kształcie pręcików; pręcików 11-13; samiczy: słupków 6, a te dwudzielne; zarodek podkwiatowy, 6-kątny; jagoda 6-komorkowa, wieloziarnowa.

RZĄD JEDNOWIĄZKOWY.

376. Iałowiec. *Juniperus*. Kwiat samczy: kółko iaiowate; kielich łuska; pręcików 3; samiczy: kielich 3-dzielny; korona 3-listkowa; słupki 3; jagoda 3-ziarnowa.

377. Cis. *Taxus*. Kwiat samczy: kielich w pączku 4-listkowy; korona o; pręcików wiele; główki tarczowate, 8-dzielne; samiczy: słupek o; osadnik jagodowy, ziarno iaiowate u spodu opasujący.

RZĄD DWUPRĘCIKOWY.

366. Wierzba. *Salix*.

4. Liście gładkie, pilkowate.

1. Wierzba 3-pręcikowa. *S. triandra*; foliis

lineari-oblongis, serratis, glabris; germinibus pedicellatis. Pers.

Krzew wysoki, lub drzewo: liście lancetowate, kończate, na nasadzie tępe, piłkowane, ze spodu modrawe; kotki współczesne, a) 3-pręcikowe; torebki szypułkowe, podługowate, brodawkowate, gładkie; znamiona bezślupkowe. Rośnie nad wodami.

2. Wierzba 5-pręcikowa. *S. pentandra; foliis ellipticis, acuminatis, serratis, glabris; petiolis superne glandulosis; amentis serotinis, pentandris; germinibus lanceolatis, glabris. Pers.*

Krzew kilkałokciowy; liście eliptyczne, kończate, piłkowane, gładkie, ogonki z wierzchu gruczołkowate; kotki późne, b) 5-pręcikowe; torebki lancetowate, gładkie. Rośnie na miejscach wilgotnych.

3. Wierzba migdałowa. *S. amygdalina; foliis ovatis, basi aequalibus, serratis, glabris, subtus glaucis; amentis coetaneis, triandris; germinibus pedicellatis, glabris; stipulis maximis. Pers.*

Drzewo znaczney wysokości; liście jajowate, na nasadzie równe, piłkowane, gładkie, ze spodu modrawe; kotki współczesne, 3-pręcikowe; torebki szypułkowe, gładkie, przysadki liściowe bardzo wielkie. Rośnie w lasach.

4. Wierzba krucha. *S. fragilis; foliis lanceolatis, glabris; glanduloso serratis; amentis coetaneis: nectario masculorum gemino: germinibus subsessilibus, lanceolatis, glabris. Pers.*

Drzewo znaczney wysokości: liście lancetowate, gładkie, gruczołkowato-piłkowane; kotki współ-

a) Kotki współczesne, *amenta coetanea*, które wraz z rozwijającymi się liśćmi kwitną.

b) Kotki późne, *amenta serotina*, które po rozwinięciu liści kwitną.

czesne: w kwiatach samczych miodników dwa: torebki prawie bezszypułkowe, lancetowate, gładkie. Rośnie nad wodami.

5. Wierzba purpurowa. *S. purpurea*; *monandra*, *decumbens*: *foliis obovato lanceolatis, serratis, glabris; stigmatibus brevissimis, ovatis, subsessilibus*. Pers.

Krzew rozłożysty, leżący, gałęzie prosto stojące, lśniące, purpurowe: liście przewrotnie lancetowate, ostre, częstokroć naprzeciwległe, pilkowate, ze spodu modrawe; kotki przedlistne, c) iednopręcikowe; znamiona krótkie, jajowate, prawie bezsłupkowe. Rośnie na miejscach niskich.

6. Wierzba przeciwległoliścia. *S. Helix*; *monandra*, *erecta*; *foliis lanceolatis, acuminatis, serrulatis, glabris; stylo elongato, filiformi: stigmatibus linearibus*. Pers.

Krzew prosty, 4-5-łokciowy; gałęzie popielate, lub czerwónawe: liście naprzeciw lub naprzemianległe, równo-wąskolancetowate, kończate, gładkie, rzadka i nie znacznie pilkowate; kotki samcze 1-pręcikowe; słupek długi, nitkowaty; znamiona równowąskie. Rośnie w zaroślach na Popławach nad Wilenką.

2. Liście kutnerowate, lub iedwabiste.

7. Wierzba rozmarynowa. *S. rosmarinifolia*; *foliis lineari-lanceolatis, subintegerrimis, planis, supra pubescentibus, subtus sericeis; germinibus lanceolatis, villosis; stylis elongatis*. Pers.

Krzew łokciowy, gałęzie kasztanowate, młodsze iedwabiste: liście równowąskie, lancetowate, płaskie, czyli na brzegach nie odgięte, młodsze z wierzchu włosisto popielate, później nagie, ze

c) Kotki przedlistne. *amenta praecocia*, które przed rozwinięciem się liści kwitną.

spodu zaś zawsze iedwabiste, zupełnie całe; kotki przedlistne; torebki lancetowate, kosmate; słupki długie; Rośnie wszędzie na bagnach i pastwiskach torfowych.

8. Wierzba Rokita. *S. incubacea*; *foliis lanceolatis, utrinque attenuatis, integerrimis, convexis, supra glabris; subtus incanis, subsericeis; germinibus lanceolatis, sericeis; stigmatibus subsessilibus.* Pers.

Krzew 2-łokciowy, gałęzie żółte: liście lancetowate, zupełnie całe, w obu końcach zwężone, wypukłe, z wierzchu gładkie, ze spodu zawsze popielato-iedwabiste; kotki przedlistne; torebki lancetowate iedwabiste: znamiona prawie bezsłupkowe. Rośnie wszędzie na brzegach i wyspach Wilii.

9. Wierzba uszkowata. *S. aurita*; *foliis obovatis, recurvato-acutis, apice undulato-serratis supra viridibus, pubescentibus, subtus cano-villosis, rugoso-venosis; stipulis semicordatis, dentatis; capsulis lanceolatis, pedicellatis, stigmatibus subsessilibus.* Pers.

Krzew 5-6-łokciowy, bardzo gałęzisty, gałęzie rozłożyste, popielato-kasztanowate: liście krótko ogonkowate, przewrotnie jajowate, ostrze wierzchołkowe zagięte, wierzch faldzisto pilkowaty, z wierzchu zielone, miętko-kosmate, ze spodu popielato kosmate, żyłkowato-marszczkowate: przysadki półsercowe, ząbkowane; torebki lancetowate, szypułkowate, znamiona bezsłupkowe, niedzielne. Rośnie wszędzie w lasach wilgotnych i zaroślach.

10. Wierzba Łoza. *S. aquatica*; *foliis obovato ellipticis, subserratis, acutis, supra viridibus pubescentibus, subtus glaucis pilosiusculis; stipulis rotundatis, dentatis; germinibus pedicellatis, lanceolatis, villosis; stigmatibus sessilibus.* Pers.

Krzew 5-6-łokciowy, rozłożysty, korą popielatą, marszczkowatą pokryty: liście przewra-

tnie-iaowato eliptyczne, nieco piłkowane, kończate, z wierzchu zielone miętko-kosmate, ze spodu modrawe, włosiste; przysadki okrągławe, ząbkowane; torebki szypułkowane, lancetowate, kosmate: znamiona bezsłupkowe. Rośnie wszędzie nad wodami.

11. Wierzba Iwa. *S. caprea*; *foliis ovatis, acuminatis, serratis, undulatis, subtus tomentosis; stipulis subauratis; capsulis ventricosiss.* Pers.

Drzewo miernej wysokości: liście wielkie, iaowate, kończate, piłkowane, na brzegach pogięte, z wierzchu nagie, ze spodu kutnerowate; przysadki wielkie, xiężycowate, nie równie ząbkowane; torebki pękate, iaowo-szydłowate. Rośnie wszędzie w lasach.

367. Jesion. *Fraxinus*.

1. Jesion pospolity. *F. excelsior*; *foliolis subpetiolatis, lanceolatis, acuminatis, serratis, glabris, basi cuneatis.* Pers.

Drzewo pierwszej wysokości: liście pierzaste, listki krótko-ogonkowe, lancetowate, kończate, piłkowane, gładkie. Rośnie w wielu lasach, kwitnie w Maiu.

RZĄD TRZYSŁUPKOWY.

368. Bagnówka. *Empetrum*.

1. Bagnówka czarna. *E. nigrum*: *procumbens, ramulis glabris; foliis oblongis, margine revolutis, glabris.* Pers.

Krzewina leżąca, gałęzista: liście drobne, prawie szpilkowate, na brzegach zagięte, gładkie, okrągowe lub rozrzucone: kwiaty międzylistne, pojedyncze; jagody okrągłe, czarne. Rośnie na bagnach, blisko Wilna, mianowicie na bagnie pod Kalwaryą; kwitnie w Maiu.

RZĄD CZTEROSŁUPKOWY.

369. Jemioła. *Viscum*.

1. Jemioła pospolita. *V. album*; *foliis lanceolatis, obtusis enerviis; caule dichotomo; floribus quinis, terminalibus, glomeratis, sessilibus.* Pers.

Krzew pasorzytny na gałęziach różnych drzew, mianowicie brzoź, rosnący; lodyga dwoisto-dzielną: liście ięzyczkowe, u spodu zwężone, beznerwowe, blade-zielone: kwiaty wierzchołkowe po 5 skupione; jagody okrągłe, białe, kleistym sokiem napelnione. Rośnie w południowych stronach Litwy aż do Szczuczyna: kwitnie w Maiu.

RZĄD PIĘCIOPRĘCIKOWY.

370. Konopia. *Cannabis*.

1. Konopia pospolita. *C. sativa*; *foliis digitatis.* Pers.

Lodyga 1-3-łokciowa: liście dolne naprzeciw, górne naprzemianległe, palczaste, listki lancetowate, piłkowane, kończate. Roślina początkowie obca, wszędzie się utrzymuje, i sama się zasiewa. Kwitnie latem.

371. Chmiel. *Humulus*.

1. Chmiel pospolity. *H. Lupulus*.

Lodyga wiąca się: liście naprzeciwległe, sercowate, 3-klapowe, piłkowane: szyszki samcze wiszące, w dojrzałości suche. Rośnie w lasach i zarosłach wilgotnych, kwitnie w Lipcu.

R Z A D O S M I O P R Ę C I K O W Y.

372. Topola. *Populus*.

1. Topola biała. *P. alba*; *foliis cordato subrotundis, lobatis, dentatis, subtus tomentoso-niveis; amentis ovalis. Pers.*

Drzewo pierwszy wysokości: liście sercowo-okrągławe, klapowate, lub dłoniaste, ząbkowane, ze spodu białokosmate; kotki walcowate. Rośnie tu i ówdzie nad Willią; lubo początkowie obcą bydz się здаie, kwitnie w Kwietniu.

2. Topola Osina. *P. tremula*; *foliis suborbiculatis, dentatis, utrinque glabris, petiolis compressis; ramulis hirtis. Pers.*

Drzewo pierwszy wysokości: gałęzie stare gładkie, młodeciane kosmate: liście młodych drzew sercowate, starych okrągławe, ząbkowane, z obu stron gładkie; ogonki spłaszczone. Rośnie wszędzie w lasach, i sama niekiedy obszerne odstępy stanowi: kwitnie w Kwietniu.

R Z A D D Z I E W I Ę C I O P R Ę C I K O W Y.

373. Szcyr. *Mercurialis*.

1. Szcyr trwały. *M. perennis*; *caule simplicissimo; foliis scabris. Pers.*

Lodyga prosta, łokciowa: liście naprzeciwległe, jajowate, kończate, karbowane, młode włosisto-chropawe: kłosa międzylistne: kwiaty zielone; torebki naieżone. Rośnie w zaroślach cienistych, kwitnie w Maiu. *Fl. Dan. t. 400.*

374. Zabiściek. *Hydrocharis*.

1. Zabiściek pływający. *H. Morstus ranae*.

Lodyga pływająca: liście podobnie pływające, ogonkowate, sercowate, okrągławe: kwiaty białe, w środku żółte, szypułkowate; pochwy

1-3-kwiatowe. Rośnie w wodach stojących lub zwolna płynących; kwitnie w Lipcu.

RZĄD DWUNASTOPRĘCIKOWY.

375. Osoka. *Stratiotes*.

1. Osoka aloesowa. *S. aloides*; *foliis ensiformi-triangularis*, *ciliato-aculeatis*. Pers.

Roślina podwodna: liście mieczowato-lancetowe, ostro-grzbieciste, ciernisto ząbkowane; głąbiki 1-2-kwiatowe: kwiaty białe; pochwa spleczona. Rośnie w wielu stawach, kwitnie w Lipcu. *Fl. Dan.* t. 337.

RZĄD IEDNOWIĄZKOWY.

376. Jałowiec. *Juniperus*.

1. Jałowiec pospolity. *J. communis*; *foliis ternis, patentibus, mucronatis, bacca longioribus*. Pers.

Krzew rozmaitej wysokości, bardzo gałęzisty: liście po trzy skupione, rynienkowate, ostro-szpilkowate, od jagody dłuższe; jagoda czarna, okrągła. Rośnie wszędzie na gruntach piaszczystych, kwitnie w Maiu.

377. Cis. *Taxus*.

1. Cis jagodnorodny. *T. baccata*; *foliis linearibus, distichis, planis*. Pers.

Drzewo miernej wysokości, zawsze zielone: liście szpilkowate, równowąskie, płaskie, dwurzędowe: kwiaty międzylistne i wierzchołkowe: osadnik owocowy jagodowy, ponsowy, kleistosocyty. Rośnie, rzadko, w lasach, mianowicie w puszcach Preńskich, za Niemnem: ma być w lasach około Rosień na Zmudzi, kwitnie w Maiu.

Rodzaje i gatunki w wyższych klassach pomieszczone, a dla podzielności płci, do tej klasy odnieść się mogące, są :

Valeriana dioica, *Carex dioica*, do rzędu 3-słupkowego.

Rhamnus catharticus, *Urtica dioica*, do rzędu 4-słupkowego.

Rumex Acetosa, *Acetosella*, do rzędu 6-pręcikowego.

Lychnis dioica, *Cucubalus otites*, do rzędu 10-pręcikowego.

Rubus Chamaemorus, do rzędu kielichopręcikowego.

K L A S S A XXIII.

SKRYTOPLCIOWA.

(Cryptogamia.)

I. PAPROCIE.

378. Skrzyp. *Equisetum*. Kłosa jajowate; owocowanie tarczowate, kątowne, u spodu się otwierające.

379. Paproć. *Polypodium*. Kupki nasienne nagie, okrągławe, na dolnej powierzchni liści rozrzucone.

380. Paprotka. *Aspidium*. Kupki nasienne powłokami pokryte, na dolnej powierzchni liści rozrzucone.

381. Stonogowiec. *Asplenium*. Kupki nasienne w linii prostej na dolnej powierzchni ułożone, powłoką z żył idącą pokryte.

382. Zgasiwka. *Pteris*. Kupki nasienne w linii ciągłej na brzegu dolnej powierzchni ułożone, i powłoką z tegoż brzegu powstającą pokryte.

383. Podeźrzoń. *Blechnum*. Kupki nasienne w linią nie przerwaną z obu stron nerwu liściowego ułożone, powłoka wewnątrz otwierająca się.

384. Gronowiec. *Botrychium*. Kupki nasienne kuliste, w kłos gronkowy ułożone, od wierzchu do spodu otwierające się.

385. Języcznik. *Ophioglossum*. Kupki nasienne kuliste; w kłos kolankowaty, dwurzędny ułożone, w poprzek się otwierające.

386. Widłak. *Rycopodium*. Torebki nerkowate, międzyluskowe, 2-ścienne, sprężysto otwierające się.

II. M c h y.

387. Brodek. *Phascum*. Torebka jajowata, zupełnie zamknięta, czepkiem pokryta, znak pokrywy trwały.

388. Torfowiec. *Sphagnum*. Kwiat samczy palczkowaty, na wierzchołkach gałązek wyższych; na tymże odziomku torebki bezszypułkowe, pokrywkami opatrzone, częścią czepka opadłego u spodu opasane.

389. Podsadnik. *Splachnum*. Oczko samcze okrążkowate, wierzchołkowe, na innym odziomku torebka walcowata, czepkiem pokryta, na podsadzie wielkiej osadzona, opaska otworowa 8 zębów.

390. Płonnik. *Polytrichum*. Oczko samcze krążkowate, wierzchołkowe; na innym odziomku torebka czepkiem pokryta: opaska otworowa 32-zębów.

391. Rokiet. *Hypnum*. Oczka i torebki najczęściej na oddzielnych odziomkach; torebki na szypułce pobocznej z kielicha powstającej osadzone; opaska otworowa 16-zębów.

392. Prątnik. *Bryum*. Oczka częstokroć międzylistne, wraz z torebkami lub na oddzielnych odziomkach; torebki czepkiem pokryte, na

szypułkach wierzchołkowych z kolanka wyrastających osadzone.

393. Merzyk. *Mnium*. Oczko krążkowe, niekiedy kuliste; torebki najczęściej na oddzielnych odziomkach, czepkiem pokryte; opaska otworowa 16 zęba; rzadko 4 zęba.

394. Bezlist. *Buxbaumia*. Oczko krążkowe, torebka szypułkowata; opaska otworowa zewnętrzna 16 zęba; wewnętrzna błonkowata, fałdzista.

395. Zdroiek. *Fontinalis*. Oczko i torebki na tymże odziomku; torebka bezszypułkowa, czepkiem pokryta, kielichem dachówkowatym opasana.

III. POROSTY.

396. Porostnica. *Marchantia*. Torebka bezszypułkowa, dzwonkowata; oczko tarczowe szypułkowate, pod spodem nasieniorodne.

397. Meszek. *Jungermannia*. Torebka kulista; 4-ścienna, z wierzchu podłużnie otwierająca się.

398. Porost. *Lichen*. Osadnik nasienny krągławy, płaski, brodawko-kształtny, tarczowaty.

399. Zrostnica. *Conserva*. Włókna nie dzielne, lub gałęziste; między niemi oczka kuliste.

400. Bisior. *Byssus*. Włókna nie dzielne, pęczkowate.

IV. GRZYBY.

401. Bedlka. *Agaricus*. Grzyb ze spodu błonkowaty.

402. Gładysz. *Merulius*. Grzyb ze spodu igłowaty.

403. Grzyb. *Boletus*. Grzyb ze spodu dziurkowaty.

404. Koleczak. *Hydnum*. Grzyb ze spodu nitkowato naieżony.

405. Smardz. *Phallus*. Grzyb ze spodu gładki, z wierzchu siatkowaty.

406. Piestrzenica. *Helvella*. Grzyb foremnie fałdowany, wydęty.

407. Kustrzebka. *Cyathus*. Grzyb dzwonkowaty lub rurkowaty, torebki soczewkowate wewnętrznie zawierający.

408. Goździeniec. *Clavaria*. Grzyb podługowaty, pojedynczy, lub gałęzisty, pełny, całą powierzchnią nasieniorodny.

409. Trzęsido. *Tremella*. Grzyb galaretowaty, jednostayny, przezroczysty.

410. Purchawka. *Lycoperdon*. Włókna nasieniorodne do ścian wewnętrznych puszki przytwierdzone.

411. Pazdziorek. *Stemonitis*. Grzyb, z puszki rozpućkley nitki nasieniorodne pazdzierowato zwinięte sprężyste się wysuwają.

412. Suszec. *Aecidium*. Puszka błonkowata, nasionami nagimi, nie połączonemi napelniona.

413. Miękus. *Sphaeria*. Puszka nasionami nagimi galaretowatemi napelniona.

414. Gnilka. *Fuligo*. Powierzchnia komorkowato-nitkowata; nitki w miazdrze nasiennej siatkowato rozłożone.

415. Pleśń. *Mucor*. Główki wilgocią pokryte, z początku przezryste, później ciemne, na trzonczkach pojedynczych lub gałęzistych osadzone.

I. P A P R O C I E.

378. Skrzyp. *Equisetum*.

1. Skrzyp leśny. *E. sylvaticum*: *frondibus compositis; spica terminali flaccida. Lin.*

Lodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa; pochwy obszerne, okrągłe liściowe gęste; liście z drobniejszych okrągłych li-

stków złożone: kłos wierzchołkowy długi, rzadki. Rośnie w lasach.

2. Skrzyp polny. *E. arvense*; *scapo fructificante nudo*; *fronde sterili verticillato ramoso, decumbente*. L.

Głębik owieczorodny nagi, pochwami głęboko podzielonemi, ostrozębami pokryty; łodyga płonna pochyla lub leżąca: liście okrągowe, długie, nitkowate, okrągowe, gałęziste. Rośnie na polach.

3. Skrzyp błotny. *E. palustre*; *caule angulato*; *frondibus simplicibus*. L.

Łodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa, kątowata: liście okrągowe, krótkie, nie dzielne, w górę podniesione. Rośnie na łąkach mokrych.

4. Skrzyp wodny. *E. fluviatile*; *caule striato*; *frondibus subsimilicibus*. L.

Łodyga łokciowa lub wyższa, krótkokolanowata, kresowata: liście nitkowate, bardzo długie, 4 boczne, gęsto w okręgi skupione: głębiaki płodne nagie, grube $\frac{1}{2}$ łokciowe. Rośnie w wodach.

5. Skrzyp Chwoszcz. *E. hyemale*; *caule nudo, scabro*; *basi subramoso*. L.

Łodyga $\frac{1}{2}$ łokciowa lub wyższa, naga, szorstka, u spodu nieco gałęzista, długo kolankowata: pochwy krótkie, w wierzchu czarne, karbowane. Rośnie w lasach.

579. Paproć, *Polypodium*.

1. Paproć pospolita. *P. vulgare*; *fronde pinatifida, laciniis oblongis, subserratis, obtusis*; *radice squamata*. L.

Korzeń łuskami kasztanowatymi pokryty; liście $\frac{1}{2}$ łokciowe, pierzastodzielne; przedziałki podługowate, tępe, nieznacznie piłkowane, kupki nasienne soczewkowate, dwoma rzędami na dolnej powierzchni przedziałek osadzone. Rośnie w zaroślach pagórkowatych około Rybiszek.

2. Paproć trójkątna. *P. Dryopteris*; fronde *subradecomposita*; *foliolis ternis, bipinnatis*. L.

Korzeń walcowaty, czarnawy, poziomy; liść wielokrotnie składany, trzy główne działki dwa razy pierzaste, kształt ogólny trójkątny, przedziałki szczególne jajowopodługne, tępe, grubo-
ząbkowane. Rośnie w lasach.

380. Paprotka. *Aspidium*.

1. Paprotka zdrojowa. *A. fontanum*; frondibus *pinnatis, lanceolatis*; *pinnis subrotundis, argute incis*is; *stipite laevi*. L.

Liść kilkakalowy, pierzasty, lancetowaty; listki okrągławe, ostro nacinane; trzon gładki. Rośnie w zaroślach mokrych nad strumykami.

2. Paprotka błotna. *A. Thelypteris*; frondibus *subbipinnatis*; *pinnis pinnatifidis, integerrimis, subtilis undique* *glomerulis capsularum tectis*. L.

Liść prawie łokciowy, prawie dwa razy pierzasty; listki pierzastodzielne, przedziałki jajowate, tępe, zupełnie całe, ze spodu kupkami nasiennei gęsto pokryte. Rośnie w lasach i zaroślach błotnych.

3. Paprotka krucha. *A. fragile*; frondibus *bipinnatis*; *pinnis remotis, pinnulis subrotundis, incis*is. L.

Liść $\frac{1}{4}$ łokciowy, dwa razy pierzasty, przedziałki ogólne rzadkie, listki szczególne okrągławe, nacinane. Rośnie w zaroślach wilgotnych, nad strumieniami.

4. Paprotka samcza. *A. Filix mas*; frondibus *bipinnatis, pinnulis obtusis, crenulatis; stipite paleaceo*. L.

Liść prawie łokciowy, dwa razy pierzasty; listki tępe, drobno karbowane; trzon półwalcowaty, plewami pokryty. Rośnie wszędzie w lasach.

5. Paprotka samieza. *A. F. foemina*; fron-

dibus bipinnatis; pinnulis lanceolatis, pinnatifidis, acutis. L.

Liść prawie łokciowy; dwa razy pierzasty; listki lancetowate, pierzastodzielne, kończące. Rośnie w lasach.

6. Paprotka rząsowata. *A. aculeatum; frondibus bipinnatis; pinnulis lunulatis, ciliato dentatis; stipite strigoso. L.*

Liść dwa razy pierzasty; listki xiężycowate, rząsowate, ząbkowane: trzon łuskami kasztanowatymi, zgrzeblowatymi pokryty. Rośnie w zarostach pagórkowatych.

381. Stonogowiec. *Asplenium.*

1. Stonogowiec skalny. *A. trichomanoides; frondibus pinnatis, pinnis subrotundis, crenatis. L.*

Liście kilkacalowe, wąskie, pierzaste: listki drobne, okrągławe, dolne nieco trójkątne. Rośnie w rozpadlinach skał. Giliert między roślinami Grodzieńskimi liczy.

382. Zgasiewka. *Pteris.*

1. Zgasiewka pospolita. *P. aquilina; frondibus supradecompositis; pinnis pinnatis; pinnulis lanceolatis, infinis pinnatifidis, superioribus minoribus. L.*

Liście łokciowe lub wyższe, wielokrotnie pierzaste, listki lancetowate, dolne pierzastodzielne, górne drobniejsze. Rośnie wszędzie w lasach i na polach podleśnych.

383. Podeźrzoń. *Blechnum.*

1. Podeźrzoń gaiowy. *B. boreale; frondibus sterilibus pinnatifidis, fructificantibus pinnatis angustioribus, laciniis integerrimis. L.*

Liście 3-łokciowe, płonne pierzastodzielne ;
płodne pierzaste, węższe; listki zupełnie całe.
Rośnie w zaroślach pagórkowatych. *Gilibert. Os-
munda Spicanthus. L. Fl. Dan. t. 99.*

384. Gronowiec. *Botrychium.*

1. Gronowiec pierzasty. *B. Lunaria*; *scapo
solitario*; *racemo laterali*; *fronde pinnata*, *so-
litaria. L.*

Głębik pojedynczy, nie dzielny: liść pierza-
sty, listki xiężycowate; grono kwiatowe pobo-
czne. Rośnie między zaroślami około Rybiszek.
Fl. Dan. t. 18.

385. Języcznik. *Ophioglossum.*

1. Języcznik pospolity. *O. vulgatum*; *fronde
ovata*; *scapo unifolio. L.*

Głębik prosty, walcowaty, kilkacalowy; liść
pojedynczy, jajowaty, zupełnie cały; kłos kwia-
towy dwurzędny, wierchołkowy, od liścia wyż-
szy. Rośnie na łąkach międzyleśnych około
Rybiszek. *Fl. Dan. t. 147.*

386. Widłak. *Lycopodium.*

1. Widłak rzęsowaty. *L. selaginoides*; *foliis
sparsis, ciliatis, lanceolatis*; *spicis solitariis,
terminalibus, foliosis. L.*

Wici delikatne, po ziemi rozesełane, gałązki
prosto stojące, 2-3-calowe; liście rozrzucone,
lancetowate, rzęsowate; kłosa pojedyncze, wierz-
chołkowe listkami osadzone. Rośnie w zaro-
ślach mszystych. *Fl. Dan. t. 70.*

2. Widłak goździsty. *L. clavatum*; *foliis
sparsis, filamentosis, spicis teretibus, peduncu-
latis, geminis. L.*

Wici 1-2-łokciowe, po ziemi rozesełane, li-
śćmi gęsto pokryte; liście wąskie, włoskiem dłu-

gim zakończone: kłosy kwiatowe parzyste, szypułkowe, walcowate, szypułki na wierzchołkach gałęzi prawie nagie, łuskowate. Rośnie wszędzie w zaroślach. *Fl. Dan. t. 126.*

3. Widłak splaszony. *L. complanatum; foliis bifariis, connatis, superficialibus solitariis; spicis geminis, pedunculatis. L.*

Wici długie, po ziemi rozesłane, prawie nagie; gałęzie prosto stojące, spłaszczone, liśćmi pokryte; liście drobne, dwurzędne zrosłe, kłosy kwiatowe parzyste, szypułkowe. Rośnie wszędzie w borach. *Fl. Dan. t. 78.*

4. Widłak Woroniec. *L. Selago; foliis sparsis, octofariis, caule dichotomo, erecto, fastigiato; capsulis sparsis. L.*

Odziomki proste, kilkacalowe, dwoistodzielne: gałązki gęste, równo wysokie, liśćmi pokryte: liście drobne, ostrokończate, gęsto skupione, prawie ośmiorzędne; torebki nasienne międzylistne, rozrzucone. Rośnie w lasach ciemnych. *Fl. Dan. t. 104.*

II. M C H Y.

387. Brodek. *Phasium.*

1. Brodek kończaty. *Ph. cuspidatum; caulescens, foliis ovatis, cuspidatis, patulis, summis erectis, conniventibus. L.*

Odziomki calowe: liście jajowate, kończate, dolne poziomo rozgięte, górne prosto stojące, wierzchołki stulone. Rośnie na gruntach gliniastych. *Fl. Dan. t. 249.*

2. Brodek szydłowaty. *Ph. subulatum; caulescens, foliis lanceolato linearibus, patulis. L.*

Odziomki bardzo niskie, liśćmi okryte: liście bardzo drobne, wąską lancetowate, żółtawo zielone, poziomo rozgięte. Rośnie na gruntach gliniastych. *Fl. Dan. t. 249.*

388. Torfowiec. *Sphagnum*.

1. Torfowiec pospolity. *S. palustre*; *ramis deflexis*. L.

Odziomki 2-3-calowe, proste, gałęziste, w dół odgięte: liście jałowate, ostro-grzbieciste, siatkowato-kropkowane, młode prawie przezryste, późniejszy białe. Rośnie wszędzie na bagnach, które niezmiernie szeroko i gęsto pokrywa. *Fl. D. t. 474.*

389. Podsadnik *Sphitachnum*.

1. Podsadnik pęcherzykowaty. *S. ampullaceum*; *umbraculo ampullaceo*; *obconico*. L.

Odziomek niski; podsada torebkowa przewrotnie koniczna, pęcherzykowata. Rośnie na bagnach torfowych.

390. Płonnik. *Polytrichum*.

1. Płonnik pospolity. *P. commune*; *surculo simplici*, *prolifero*; *foliis lineari lanceolatis*, *serrulatis*; *capsulis oblongis*, *tetraedris*; *calyptris villosis*. L.

Odziomki 4-5 calowe, proste, nie dzielne: liście wąskie, lancetowate, zielono-kasztanowate, drobno piłkowane; torebki czworoboczne: czepek kosmaty, białawy, u spodu poszarpany. Rośnie wszędzie w zaroślach ciemnych.

2. Płonnik jałowcowy. *P. juniperinum*; *surculo simplici*, *prolifero*; *foliis lineari lanceolatis*, *integerrimis*, *mucronatis*; *capsulis tetraedris*; *calyptris villosis*. L.

Gatunek ten poprzedzającemu wielce podobny, niższym odziomkiem i liśćmi twardszemi, krótszemi, zupełnie całemi różny, rośnie w zaroślach.

3. Płonnik włosisty. *P. piliferum*; *surculo*

simplici: foliis integerrimis, apice piliferis; capsulis oblongis tetraedris. L.

Odziomki nie dzielne, 2-calowe: liście drobne, lancetowate, zupełnie całe, włoskiem zakończone; torebka podłużna, czworoboczna. Rośnie w zaroślach pagórkowatych.

391. Rokiet. *Hypnum*.

1. Oczko i torebka na tejże roślinie: opaska otworowa pojedyncza. *Fissidens*.

1. Rokiet cisoliści. *H. taxifolium*; fronde pinnata, simplici, basi setifera; pinnis oblongis, acutis; capsulis oblongis; operculo acuminato. *L.*

Odziomki pierzaste, nie dzielne, leżące: listki podługowate, zaostrome, szypułki z dołu odziomka; torebki podługowate, pokrywka kończata. Rośnie w lasach ciemnych. *Fl. Dan. t. 473. f. 2.*

2. Rokiet prątnikowy. *H. bryoides*; fronde simplici, apice setifera; pinnis oblongis, acutis; operculis acutis. *L.*

Odziomki pierzaste, nie dzielne: listki podługowate, kończate; szypułki z wierzchu odziomków; pokrywki kończate. Rośnie w lasach ciemnych. *Fl. Dan. t. 473. f. 1.*

2. Oczka i torebki na oddzielnych roślinach: opaski wewnętrznej rzęsy wolne. *Neckera*.

3. Rokiet kędzierzawy. *H. crispum*; surculis ramosis, erectiusculis; foliis distichis, oblongis, obtusis, rugosis; capsulis oblongis, operculo rostrato; rostro reflexo. *L.*

Odziomki gałęziste, podniesione: liście dwurzędowe, podługowate, tępe, marszczkowate; torebki podługowate; nakrywka dziobata; dziób odgięty. Rośnie w lasach suchych.

4. Rokiet krzaczkowaty. *H. dendroides*; *surgulo erecto, inferne nudo, superne fasciculato, ramoso, folioso; foliis lineari lanceolatis, imbricatis; capsulis subcylindricis, erectis; operculi rostello incurvo. L.*

Odziomek prosty, u spodu nagi, w górze wiązkwato-gałęzisty, liśćmi okryty: liście wąsko-lancełowate, dachówkowate; torebki prawie walcowate, prosto stojące; nakrywki dziobate, dziobek zgięty. Rośnie w lasach wilgotnych.

3. Opaski wewnętrznej rzęsy iednostajne, u spodu błonką połączone. *Leskea.*

5. Rokiet spłaszczony, *H. complanatum*; *frondibus complanatis, ramosissimis; foliis distichis, imbricatis, ovato obtusis, complicatis; capsulis ovatis; operculo conico. L.*

Odziomki gałęziste, po ziemi rozesłane, spłaszczone: liście dwurzędne, tępo-iałowate, dachówkowate; torebki iałowate; nakrywki koniczne. Rośnie na pniach drzew.

6. Rokiet włoknisty. *H. serpens*; *surgulis repentibus, filiformibus; foliis setaceis; capsulis cylindricis, inflexis; operculo conico. L.*

Odziomki nitkowate, po ziemi rozesłane: liście szeciniowate; torebki walcowate, pochyłe; nakrywka koniczna. Rośnie na pniach.

4. Odziomki pierzaste.

7. Rokiet paprotny. *H. filicinum*; *surgulo simpliciter pinnato; foliis oblongis, acuminatis, reflexis, secundis; capsulis subcylindricis; operculis convexis. L.*

Odziomki pierzaste: liście podługne, kończące, odgięte, jednostronne; torebki walcowate; pokrywki wypukłe. Rośnie w lasach wilgotnych.

5. Liście odziomków odgięte.

8. Rokiet cyprysowy. *H. cupressiforme*; *sarculis subpinnatis*; *foliis secundis, recurvis, apice subulatis*. L.

Odziomki prawie pierzaste; liście iednostronne, odgięte, kończate. Rośnie około pniów.

6. Odziomki wiązkwowate.

9. Rokiet wiązkwowy. *H. alopecurum*; *surgulo erecto, ramis fasciculatis, terminalibus, subdivisis*; *capsulis subnutantibus*. L.

Odziomek prosty, gałęzisty; gałązki na wierzchołku skupione; torebki zwisłe. Rośnie w lasach mokrych.

7. Odziomki skupione.

10. Rokiet axamitny. *H. velutinum*; *surgulo repente, ramis confertis, erectis*; *foliis subulatis*; *capsulis subnutantibus*. L.

Odziomki rozestlane, gałązki skupione, prosto stojące; liście ostro-konczate; torebki zwisłe. Rośnie w lasach wilgotnych.

392. Prątnik. *Bryum*.

1. Oczka samcze nie widzialne. Webera.

1. Prątnik jabłkowaty. *B. pomiforme*; *surgulo ramoso*; *foliis lineari lanceolatis, seta terminatis, imbricato patulis*; *capitulis sphaericis, operculo plano*. L.

Odziomek gałęzisty; liście wąskie lancetowate, dachówkowato-rozwarte, szczecina zakończona; torebki kuliste; pokrywka płaska. Rośnie w lasach.

2. Prątnik gruszkowaty. *B. mniooides*; *surgulo*

lo subsimplici; foliis linearibus; capsulis pyriformibus, nutantibus; operculis conicis. L.

Odziomek prawie nie dzielny: liście równowężkie; torebki gruszkowate, zwisłe; pokrywki koniczne. Rośnie w lasach.

2. Opaska otworowa 16 zębów, pojedyncza: oczka międzylistne. Leersia.

3. Prątnik poduszkowaty. *B. pulvinatum; surculo ramoso; foliis oblongis, piliferis; capsulis subrotundis, nutantibus: calyptris minutis. L.*

Odziomek gałęziasty, liście podługowate, włoskami białymi zakończone; torebki okrągławe, zwisłe: czepki bardzo małe. Rośnie na starych dachach.

3. Opaska otworowa, prócz zębów, rzęsami szrubowato zwinionemi osadzona. Tortula.

4. Prątnik szydłowaty. *B. subulatum; surculo brevissimo, simplici; foliis ovatis, obtusiusculis: capsulis cylindricis; operculo conico, acuto. L.*

Odziomek bardzo niski, nie dzielny: liście jajowate; torebki walcowate, pokrywka koniczna, ostra. Rośnie w lasach i na łąkach.

4. Oczka i torebki na oddzielnych roślinach; opaska naga. Gymnostomum.

5. Prątnik ucięty. *B. truncatum; foliis explanatis, mucronatis; capsulis truncatis. L.*

Odziomek ledwo na 1 linię wysoki: liście jajowate, sztyletowate; torebki ucięte. Rośnie na gruntach gliniastych.

5. Opaska 16-zęba, pojedyncza: oczka rozrzucone. *Grimmia*.

6. Prątnik bezszypułkowy. *B. apocarpum*; *capsulis sessilibus, terminalibus; calyptra minima. L.*

Odziomki gałęziste; torebki bezszypułkowe, wierzchołkowe; czepek bardzo mały. Rośnie na kamieniach.

6. Opaska 16-zęba; oczka wierzchołkowe, główkowe. *Weissia*.

7. Prątnik zielonawy. *B. viridulum*; *capsulis ovatis, erectis; foliis lanceolatis, acumina-tis, imbricato patulis. L.*

Odziomki bardzo niskie: liście lancetowate, kończące, dachówkowato-rozgięte; torebki jajowate, prosto stojące. Rośnie w lasach mokrych.

7. Opaska wewnętrzna rzęsowata, rzęsy szrubowato zwinione. *Barbula*.

8. Prątnik wiejski. *B. rurale; surculo ramoso; foliis reflexis, obovatis, obtusis apice piliferis; capsulis cylindricis; operculis conicis acutis. L.*

Odziomek gałęzisty: liście przewrotnie jajowate, tępe, odgięte, włoskiem zakończone; torebki walcowate; pokrywki ostrokoniczne. Rośnie na starych dachach.

395. Merzyk. *Mnium*.

1. Oczka i torebki na jednej roślinie; opaska wewnętrzna 16 rzęsami płaskimi blonkowatymi osadzona. *Funaria. Koelreutera*.

1. Merzyk higrometryczny. *M. hygrometrum; surculo subsimplici; foliis oblongis, cu-*

minatis, capsulis ovatis, nutantibus; operculis planis. L.

Odziomek prawie niedzielny: liście podługowate, kończate; torebki iaiowate, zwisłe; pokrywki płaskie. Rośnie w suchych zaroślach.

2. *Oczka i torebki na oddzielnych roślinach; oczka główkowate, torebek opaska pojedyncza, na opasce zębów 4. Tetraphis. Georgia.*

2. Merzyk przezroczysty. *M. pellucidum; surculo simplici; foliis ovatis; capsulis cylindricis. L.*

Odziomek nie dzielny: liście iaiowate: torebki walcowate. Rośnie na bagnach.

3. *Opaska 16-zęba. Diceranum.*

3. Merzyk czerwony. *M. purpureum; surculo ramoso; foliis oblongis, acutis, carinatis; capsulis subcylindricis, pedunculis axillaribus. L.*

Odziomek gałęzisty: liście podługowate, kończate, ostro-grzbiaste; torebki prawie walcowate; szypułki między listne. Rośnie na łąkach.

4. Merzyk miotłowy. *M. scoparium; surculo ramoso; foliis lineari lanceolatis, recurvis, secundis; capsulis erectis, oblongo cylindricis; operculis conicis, acuminatis. L.*

Odziomek gałęzisty: liście równowąskie, lancetowate, odgięte, jednostronne; torebki prosto stojące, walcowate; pokrywki ostrokoniczne. Rośnie w lasach.

4. *Opaska podwójna; wewnętrzna siatkowata. Moesia.*

5. Merzyk błotny. *M. uliginosum; surculo subsimplici; foliis oblongo lanceolatis, obtusis; capsulis oblongis, pyriformibus; operculis conicis, umbilicatis. L.*

Odziomek prawie nie dzielny: liście podługno-lancetowate; torebki gruszkowate; pokrywki koniczne, pępowate. Rośnie w lasach wilgotnych.

5. Opaska podwójna; wewnętrznej rzęsy różnokształtne.

6. Merzyk zdroiowy. *M. fontanum*; surculo subramoso, erecto; foliis lanceolatis, apice setaceis, incurvis; capsulis subrotundis, obliquis; operculo conico, umbilicato, obtuso. L.

Odziomek nieco gałęzisty, prosty: liście lancetowate, pochyle, włoskiem zakończone: torebki okrągławe, ukośne; pokrywka koniczna, tępa, pępowata. Rośnie wszędzie nad zdrojami.

394. Bezlist. *Buxbaumia*.

1. Bezlist długoszypułkowaty. *B. aphylla*; pedunculo elongato. L.

Mech bezlistny, szypułka przedłużona. Rośnie na bagnach. *Fl. Dan. t. 44.*

395. Zdroiek. *Fontinalis*.

1. Zdroiek włosisty. *F. capillacea*; foliis secundis, lineari setaceis, perichetialibus longissimis, convolutis, subulatis. L.

Liście iednostronne, szczecinowate, szypułkę u spodu opasujące, czyli kielichowe, bardzo długie, zwinione, szydłowate. Rośnie w zdrojach na kamieniach.

III. P O R O S T Y.

396. Porostnica. *Marchantia*.

1. Porostnica pospolita. *M. polymorpha*; *surgulis obtuse lobatis*; *capsulis stellatim decemfidis*. L.

Odziomki tępo klapowate; torebki gwiazdkowate, 10-dzielne. Rośnie wszędzie na miejscach mokrych.

2. Porostnica koniczna. *M. conica*; *surgulis dichotomis, sinuatis*; *capsula conica subtus subquinque-loculari*. L.

Odziomki dwudzielne, buchtowate; torebka koniczna, u spodu 5-komorkowa. Rośnie wraz z poprzedzającą.

397. Meszek. *Jungermannia*.

1. Liście pierzaste.

1. Meszek dwuzęby. *I. bidentata*; *surgulis procumbentibus, ramosis, apice pedunculiferis*; *pinnis ovatis, bicuspidatis*; *stipulis lanceolatis, quadridentatis*. L.

Odziomki leżące, gałęziste: listki jajowate, 2-sztyłętowe; przysadki lancetowate, 4-zębe: szypułki wierzchołkowe. Rośnie w lasach ciemnych.

2. Liście prawie dwa razy pierzaste.

2. Meszek rozesłany. *I. reptans*; *surgulis decompositis, medio pedunculiferis*; *foliis quadratis, anterieus incis*; *stipulis quadrifidis*. L.

Odziomki wielokrotnie składane: liście czworoboczne, z wierzchu nacięte; przysadki 4-dzielne; szypułki pośród odziomków. Rośnie w lasach mokrych.

3. Liście dachówkowate.

3. Meszek rozszerzony. *I. dilatata; surculis repentibus; foliis inferne auriculatis, duplicato imbricatis; ramis apice latioribus. L.*

Odziomki rozesłane, wierzchołki gałązek rozszerzone: liście u spodu uszkowate, podwójnie dachówkowate. Rośnie na drzewach.

4. Meszek splaszczony. *I. complanata; surculis repentibus; foliis inferne auriculatis, duplicato imbricatis; ramis aequalibus. L.*

Gatunkowi poprzedzającemu wielce podobny; gałęzie równe, czyli nie rozszerzone. Rośnie na pninach.

4. Bez odziomków.

5. Meszek tłusty. *I. pinguis; fronde oblonga, sinuata, pingui. L.*

Liść podługowaty, buchtowaty, tłusty. Rośnie na gruntach gliniastych nad wodami.

598. Porost. *Lichen.*

1. Skorupkowate, brodawkowate. *Verrucariae.*

1. Porost pisemny. *L. scriptus; albicans, lineolis atris, planis, divisis simplicibusque. L.*

Skorupa delikatna, biaława, czarnemi liniami nakształt charakterów chińskich oznaczona. Na korze drzew, mianowicie olchy, iarzębiny, i t. d.

2. Porost czarno-zielony. *L. atrovirens; viridis, margine tuberculisque atris. L.*

Skorupa zielona, brzęgi i brodawki czarne. Na kamieniach.

3. Porost wrzosowy. *L. ericetorum; albidus, tuberculis capitatis, convexis, carneis. L.*

Skorupa biaława, na niej brodawki szypułkowate, drobnym grzybkom podobne, cieliste. Rośnie na ziemi między wrzosami.

4. Porost bukowy. *L. fagineus*; *albus*, *tuberculis albis farinaceis*. *L.*

Skorupa biała; brodawki białe, mączaste. Na pniach drzew rozmaitych.

2. *Tarczowate*. *Scutellariae*.

5. Porost wierzbowy. *L. salicinus*; *flavus*, *scutellis convexiusculis*; *aurantiis*; *marginibus pallidioribus*. *L.*

Skorupa żółta; tarcze nieco wypukłe, pomarańczowe, na brzegach blade. Na pniach wierzb starych.

3. *Liściowate*. *Pulmonariae*.

6. Porost gwiazdzisty. *L. stellaris*; *foliolis oblongis*, *laciniatis*, *angustis*, *cinereis*; *scutellis pullis*. *L.*

Skorupa gwiazdzista: przedziałki wąskie, podługowate, poszarpane, wąskie, popielate; tarczki nadęte. Na pniach i gałęziach drzew.

7. Porost ścienny. *L. parietinus*: *foliolis crispis*, *fulvis*, *peltis concoloribus*. *L.*

Liściowate: podziałki pomarszczone, czerwono-żółte, tarcze teyże farby. Na ścianach budowl starych i parkanach.

8. Porost oliwkowy. *L. olivaceus*; *foliolis lobatis*, *nitidis*, *olivaceis*; *scutellis crenatis*. *L.*

Listki klapowate, oliwkowe, lśniące; tarcze karbowane. Na korze drzew, mianowicie wierzb i olszy.

4. *Liściowate*, *poszarpane*.

9. Porost islandzki. *L. islandicus*; *adscendens*; *marginibus elevatis*, *ciliatis*, *peltis terminalibus*. *L.*

Porost liściowaty, darnisto zarastający, z wierz-

chu zielonawy, ze spodu biały, prosty: liście skórkowate, poszarpane, rynienkowate, na brzegach rząsowate; tarcze wierzchołkowe, czerwone. Rośnie w lasach suchych. *Fl. Dan. t. 155.*

10. Porost Płucnik. *L. pulmonarius; repens; supra reticulato-lanuginosus, subtus fusco-tomentosus; peltis marginalibus. L.*

Porost liściowaty, ścielący się; z wierzchu siatkowato wełnisty, ze spodu brudno-kutnerowaty; tarcze brzegowe. Rośnie na pniach starych drzew.

11. Porost otrębowy. *L. furfuraceus; decumbens, furfuraceus, laciniis acutis, subtus lacunosus, atris. L.*

Porost leżący, z wierzchu otrębiasty, ze spodu czarny, dołkowaty; przedziałki ostre. Rośnie na drzewach.

12. Porost śliwkowy. *L. prunastri; erectiusculus, lacunosus, subtus tomentosus, albus. L.*

Porost prosty, dołkowaty, ze spodu biały, kutnerowaty. Rośnie na drzewach starych.

5. Skórkowate. *Peltigerae.*

13. Porost psi. *L. caninus; repens, lobatus, obtusus, planus, subtus venosus, villosus; pelta marginali, adscendente. L.*

Porost rozestany, klapowaty, płaski, z wierzchu ciemnozielony, ze spodu biały, żyłowaty, kosmaty; tarcze podniesione; brzegowe, wypukło-wklęsłe, czerwone. Rośnie wszędzie w lasach.

6. Leykowate czyli kieliszkowate.

14. Porost ponsowy. *L. cocciferus; simplex, integerrimus; stipite cylindrico; tuberculis coccineis. L.*

Kieliszki proste, pojedyncze, trzonki walcowate; na brzegach brodawczkami ponsowymi

osadzone. Rośnie w lasach na ziemi i na pniach drzew gnijących.

15. Porost kieliszkowaty. *L. pyxidatus; simplex, crenulatus, tuberculis fuscis. L.*

Kieliszki nie dzielne, proste, brzegi karbowane, brodaweczkami kasztanowatymi osadzone. Rośnie w lasach na starych pniach.

7. Krzaczkowate, Coralloides.

16. Porost reniferowy. *L. rangiferinus; perforatus, ramosissimus, ramulis nutantibus. L.*

Porost krzaczkowaty, bardzo gałęzisty, gałązki skupione, walcowate, częste, białe lub popielate; wierzchołkowe gałązki krótkie, w dół pochyle. Rośnie wszędzie w lasach na ziemi. *Fl. Dan. t. 539.*

17. Porost szydłowaty. *L. subulatus; subdichotomus, ramis simplicibus, subulatis. L.*

Krzaczki dwoistodzielne; gałązki nie dzielne, szydłowate. Rośnie w lasach na ziemi.

8. Włókniste, Usneae.

18. Porost spleciony. *L. plicatus; pendulus, ramis implexis; scutellis radiatis. L.*

Porost wiszący; gałązki splecione, tarcze promieniste. Rośnie na drzewach w lasach ciemnych.

19. Porost grzywiasty. *L. iubatus; pendulus, axillis compressis. L.*

Porost wiszący, czarnopopielaty; gałązki spłaszczone, bardzo długie. Rośnie na drzewach w lasach ciemnych.

20. Porost brodaty. *L. barbatus; pendulus, subarticulatus; ramis patentibus. L.*

Porost wiszący, nieco kolankowaty, popielaty; gałązki rozwarte, bardzo długie. Rośnie w lasach ciemnych na drzewach, mianowicie iodłach.

399. Zrostonica. *Conserva*.

1. Zrostonica strumykowa. *C. rivularis; filamentis simplicissimis, longissimis. L.*

Włókna nie dzielne, bardzo długie. Rośnie w strumykach.

2. Zrostonica rzeczna. *C. fluviatilis; filamentis simplicissimis, setiformibus, rectis, geniculis crassioribus, angulatis. L.*

Włókna nie dzielne, proste, szczecinowate; kolanka zgrubiałe, kątowne. Rośnie w rzekach.

3. Zrostonica siatkowa. *C. reticulata; filamentis reticulato-coadunatis. L.*

Włókna siatkowato połączone. Rośnie na brzegach wód stojących.

400. Bisior. *Byssus*.

1. Bisior wodny. *B. flos aquae; filamentis plumosis, mutantibus. L.*

Włókna pierzaste po wodzie pływające. Rośnie na powierzchni wód stojących.

2. Bisior fioletowy. *B. phosphorea; lamiginosa, violacea, lignis adnascens. L.*

Włókna welniste, fioletowe, drzewa zbutwiałe pokrywające.

3. Bisior aksamitny. *B. velutina; capillacea, viridis, filamentis ramosis. L.*

Włókna gałęziste, włosiste, zielone, drewna lub ziemię gęsto pokrywające.

IV. G R Z Y B Y.

401. Bdla. *Agaricus*.

1. Trzon obrączką i oponą opasany.

1. Bdla Muchomor czerwony. *A. muscarius; pileo sanguineo, verrucis, lamellis stipiteque albis: hoc basi globoso.*

Trzon pełny, biały, u spodu zgrubiały, pośrodku obrączką opasany; kapelusz ponsowo-czerwony, brodawkami białymi upstrzony; błonki białe. Rośnie w lasach suchych w jesieni. *Schaeffer fung. t. 28. A. margaritiferus*, z kapeluszem bladym a brodawkami różowymi, i z kapeluszem czerwonym bezbrodawkowym odmianami są tego gatunku.

2. Bdla Muchomor plamisty. *A. maculatus*; *pileo badio livido*, *marginē verrucis albis inaequali*; *lamellis albidis, brevibus, latis*.

Kapelusz kasztanowato czerwony lub siny, brzeg białobrodawkowaty, nie równy; błonki białawe, szerokie, krótkie. Rośnie w lasach, w jesieni. *Schaeff. t. 90.*

3. Bdla Muchomor biały. *A. solitarius*; *pileo convexo, medio parumper concavo, verrucis squamisve convolutis inaequali, lamellis liberis*.

Kapelusz wypukły, pośrodku nieco wklęsły, białawy, plamisty lub brodawkowaty, nie równy; błonki do trzona nie przyrosłe; w lasach.

2. Trzon obrączką opasany, bez opony.

4. Bdla Pieczarka pospolita. *A. campestris*; *pileo convexo canescente, maculis piloso squamosis; lamellis inaequalibus, introrsum rotundatis, indutis rufescentibus, stipite albido, recto*.

Kapelusz wypukły, siwowaty, włosisto-łuskowaty; błonki nierówne, w dojrzałym grzybie popielato-czerwonawe; trzon biały, prosty. Na grun-
tach uprawnych.

5. Bdla Pieczarka polna. *A. pratensis*; *pileo convexo, albido vel ex thalassino dilute cinereo, striato, lamellis sordide carneis; stipite crasso, albido, basi inflexo fuscente*.

Kapelusz wypukły, białawy, lub modrowopielaty; błonki brudno-czerwonawe; trzon grubo-
by, u spodu zgięty, nieco kasztanowaty. Na łą-
kach i pastwiskach.

6. Bdla łuskowata. *A. floccosus*; pileo convexo, piloso, squamoso lamellis flavicantibus; stipite farcto annuloque squamosis.

Kapelusz wypukły, rdzawy, włosisto łuskowaty; błonki żółtawe; trzon pełny i obrączka łuskowata. W lasach suchych, w pół lata. *Schaeff. t. 91.*

3. Trzon bez obrączki i opony.

7. Bdla Syroieszka. *A. integer*; solitarius, pileo viscido, purpureo; lamellis albis, integris, aequalibus.

Kapelusz lipki, białawy, lub purpurowy; błonki białe, całe, równe. Rośnie wszędzie w lasach i na łakach suchych międzylesnych; *Schaeff. t. 58. 75.*

8. Bdla mierzliwa. *A. emeticus*; acris, graveolens, solitarius; pileo sanguineo; lamellis aequalibus, crassis, fragilibus, apice bifurcis, stipite farcto, tereti, intus albo, contiguus.

Kapelusz karmazynowo-czerwony; błonki równe, grube, kruche, 2-dzielne, do trzona walcowatego, pełnego, wewnątrz białego przyrośnię; wonia mierzliwa, smak ostry. Rośnie w lasach i na łakach międzylesnych. *Schaeff. t. 15. 16.*

9. Bdla zielonka. *A. virescens*; pileo vario, luridove viscido; lamellis albidis, aequalibus; stipite tereti; farcto.

Kapelusz kasztanowato-sinawy, lipki; błonki białawe, równe; trzon walcowaty pełny. Rośnie w lasach w jesieni.

10. Bdla kleista. *A. glutinosus*; pileo viscido, nitente, ochroleuco, exsiccatione nigrescente; lamellis concoloribus, crassis; ramosis, aequalibus; stipite tereti, farcto, incurvo, basi incrassato.

Kapelusz kleisty, lśniący, rdzawo żółty, za wysuszeniem czerniejący; błonki jedno-farbne, grube, gęste, równe; trzon pełny, zgięty, u spodu zgrubiały. W lasach wilgotnych, w jesieni.

11. Bdla fioletowa. *A. violaceus*; pileo convexo, aspero, punctato, margine violaceo; lamellis dilute badiis, margine purpurascens; stipite crasso, basi bulboso.

Kapelusz wypukły, chropawy, kropkowany, brzeg fioletowy; błonki światło kasztanowe, na brzegach czerwone; trzon błękitnawy, gruby u spodu kulisty. Rośnie w zaroślach; w jesieni. *Schaeff. t. 34. 56.*

12. Bdla Syroieszka żółta. *A. Georgii*; pileo flavo, convexo; lamellis albis.

Kapelusz żółty, wypukły; błonki białe. W lasach suchych; latem.

13. Bdla Olszanka. *A. clypeatus*; pileo haemispherico, acuminato, viscido, lamellis stipitate elongato cylindrico albis.

Kapelusz półkulisty, ostrowypukły, kleisty; błonki białe; trzon długi, walcowaty, biały. W lasach cienistych około pniów.

4. Zadraśnione sok mleczny wydają.

14. Bdla Rydz. *A. deliciosus*; pileo luteo, fusciscente, vertice depresso; stipite tereti, maculato, lamellis luteis, succo luteo refertis, inaequalibus; longioribus decurrentibus.

Kapelusz blade - czerwony, rdzawy, wierzch wklęsły; trzon walcowaty, piamisty, błonki rdzawo czerwone podobnymże sokiem napełnione, nie równe dłuższe po trzonie zbiegają. Rośnie w lasach suchych w jesieni.

15. Bdla Welnianka. *A. torminosus*; pileo lutescente, vertice depresso: margine piloso, striato; lamellis inaequalibus, luteis, succo luteo refertis.

Kapelusz różowo czerwony, wierzch wklęsły; brzeg włosisty, błonki nie równe, żółto czerwone, podobnymże sokiem napełnione. Rośnie w lasach w jesieni. *Schaeff. t. 12.*

16. Bdla rydzawa. *A. scrobiculatus*; succo laeo.

teo, demum sulphureo; pileo lato, piloso, convexo, vertice depresso, lamellis palidioribus ramosis; stipite tereti, crasso, brevi.

Kapelusz rdzawo-czerwony, włosisty, wypukły, wierzch wklęsły; błonki blade, gałęziste; sok mleczny późniejszy siarczasty; trzon plamisty, krótki, walcowaty, gruby. Rośnie w borach w jesieni. *Schaeff. t. 227. 228.*

17. Biała Hruzd. *A. piperatus; albus, succo acri, pileo laevi, fragili, vertice senescentis excavato, margine deflexo; lamellis inaequalibus, irregularibus, angustis; stipite farcto, utrinque angustato.*

Kapelusz biały, gładki, kruchy, wierzch dorosłego głęboko wklęsły; błonki nierówne, nieforemne, wąskie; sok biały, ostry; trzon pełny. Rośnie wszędzie w lasach i na łąkach międzylesnych; w jesieni. *Schaeff. t. 83.*

18. Biała Swiniarka. *A. opacus; succo acri, albo; pileo rigido, humescente viscoso, fuscescen- te cinereo; vertice excavato; lamellis latis, triplicis longitudinis, utrinque angustioribus, ochraceo corneis; stipite albido.*

Kapelusz nieco kleisty, ciemno-popielaty wierzch wklęsły; błonki szerokie, trojakię dłu gości, w obu końcach zężone, rdzawo-cieliste; sok biały, ostry; trzon białawy. Rośnie w lasach suchych i na polach podlesnych.

19. Biała gorzka. *A. amarus; succo acri, pileo ochroleuco, vertice adulti excavato, margine undulato; stipite concolore, crasso, tereti, farcto; lamellis ramosis, flavicantibus.*

Kapelusz rdzawo-żółtawy, wierzch dorosłego zapadły, brzeg fałdowany; trzon też farby, gruby, pełny; błonki gałęziste, żółtawe; sok biały, ostry.

20. Biała mleczna. *A. lactifluus; suaveolens, dulcis, succum vix acrem fundens; pileo fuscescente, firmo; lamellis fragilibus, flavicantibus, carneisve; stipite farcto, tereti, spongioso.*

Kapelusz popielaty; twarde; błonki kruche, żółtawe lub cieliste; sok biały, bez ostrości; trzon pełny, gębczasty; wonia przyjemna. *Schaeff. t. 5.*

5. Skórkowate, prawie bezmięśne.

21. Bdla Opienka osinowa. *A. melleus*; pileo convexo, pallide sulphureo, ferrugineoque; margine pallide striato, lamellis albidis; stipite elongato, tereti, fistuloso, cereo.

Kapelusz wypukły, blade siarczysty, rdzawy; brzeg bladokresowaty; błonki białawe; trzon długi, cienki, czczy, woskowo-żółty. Rośnie w lasach około pniów. *Schaeff. t. 45.*

22. Bdla Opienka sosnowa. *A. mammosus*; suaveolens, dilute fuscus; pileo difformi, lamellis latiusculis; divisis, a stipite lineari sarcto, spirali distantibus.

Kapelusz różno-kształtny, blade popielaty; błonki szerokie, od trzona odległe; trzon szrubowaty, długi, cienki, pełny; wonia przyjemna. Rośnie w borach; w jesieni.

23. Bdla opienka iodłowa. *A. abietis*; pileo glaberrimo, subviscido, depresso, convexo; lamellis albidis, stipite lineari, elongato, fulvo.

Kapelusz gładki, nieco kleisty, płasko-wypukły, błonki białawe; trzon długi, cienki, czerwono-żółty. Rośnie kupkami w lasach: *Schaeff. t. 199. f. 1. 3. 4.*

6. Delikatne, kapelusz, błonki i trzon, przezroczyste.

24. Bdla przezroczysta. *A. androsaceus*; pileo conico, pellucido, striato, crenato, lamellisque albidis; stipite gracili, obscuro.

Kapelusz biały, przezroczysty, kresowaty, karbowany, błonki białe; trzon delikatny, cie-

mny. Rośnie w lasach między liśćmi gnijącemi, w jesieni. *Schaeff. t. 239.*

25 Bdla dzwonkowata. *A. conicus; pileo campanulato, acuto, nitido, livido, striato; lamellis albis; stipite fistuloso, cinereo.*

Kapelusz ostro-koniczny, lśniący, siny, błonki białe; trzonek czczy, popielaty. Rośnie w lasach cienistych; w jesieni. *Schaeff. t. 52. f. 1. 6.*

7. W ciecz czarną rozplywającą.

26. Bdla Czernidło. *A. atramentarius; gregaris, pileo humescente, laevi, plicato, fusco, hinc inde maculato; lamellis latiusculis, divisis, albidis, stipite tereti, lineari.*

Kapelusz wilgocią pokryty, gładki, fałdowany, ciemnopłamisty; błonki szerokie, podzielone, białawe; trzon wysoki, walcowaty, cienki. Rośnie na gruntach uprawnych.

402. Stroczek. *Merulius.*

1. Trzonowate.

1. Stroczek Lisica. *M. Cantharellus; vitellinus, suaveolens, pileo senescentis excavato, margine undulato, lobato; venis subcrispis, decurrentibus; stipite tereti, farcto, sursum dilatato.*

Kapelusz czerwono-żółty, w starości głęboko zapadły, brzeg klapowaty; żyły nieco pomarszczone, po trzonie zbiegające; trzon pełny, w górze rozszerzony. Rośnie wszędzie w lasach. *Schaeff. t. 82.*

2. Beztrzonowe.

2. Stroczek brzożowy. *M. betulinus; acaulis, coriaceus, villosus, suborbicularis, margine obtuso; venis confertis, anastomosantibus, ochroleucis flavisve.*

Beztrzonowy, skórkowaty, kosmaty, prawie krążkowy; brzeg tępy; żyły skupione, siatkowato-zrosłe, rdzawo-żółte. Rośnie na pniach brzożowych.

3. Stroczek dębowy. *M. quercinus*; *acaulis*, *suberoso coriaceus*, *villosus*, *semiorbicularis*, *an-nulis diversi coloris pictus*; *venis cartilagineis*, *anastomosantibus*, *albidis*, *vel fuscescentibus*.

Beztrzonowy, gębczasto-skórkowaty, kosma-ty, półkrażkowy, obrączkami różnofarbnemi o-znaczony; żyły skórkowate, twarde, siatkowato-zrosłe, białawe. Na dębach. *Schaeff. t. 57.*

403. Grzyb. *Boletus*:

1. Trzonowate.

1. Grzyb trwały. *B. perennis*; *pileo utrinque pliniusculo*, *peltato*, *fusco*; *poris punctiformibus ochraceo-albis*; *stipite laevi*.

Kapelusz z obu stron płaski, tarczowaty, ciemno popielaty, dziurki kropkowate, rdzawo-białe; trzon gładki. Rośnie w lasach na drzewach gnijących.

2. Grzyb Maśluk. *B. luteus*; *pileo pulvinato*, *viscido*; *poris rotundatis*, *convexis*, *flavissimis*; *stipite annulato*.

Kapelusz poduszkowaty, lipki: dziurki okrągławe, wypukłe, żółte; trzon obrączką opasany. Rośnie kupami w lasach. *Schaeff. 114. 115.*

3. Grzyb Podosinnik. *B. bovinus*; *pileo pulvinato*, *glabro*; *poris acutis*, *compositis*, *porulis angulatis brevioribus*.

Kapelusz poduszkowaty, gładki: dziurki ostre, składane, między niemi drobniejsze kąto-wate, krótsze. Rośnie wszędzie w lasach.

4. Grzyb Borowik. *B. mutabilis*; *pileo pulvinato*, *fusco*; *tubis senescentis flavescens*, *junioris albis*; *stipite incrassato*, *brevi*, *farto*, *solido*.

Kapelusz poduszkowaty, kasztanowaty; dziurki w młodym białe, w dorosłym żółte, trzon krótki, zgrubiały, pełny. Rośnie wszędzie w lasach latem i jesienią. *Schaeff. t. 108. 133.*

5. Grzyb Siniak. *B. nigrescens; carnosus; pileo fusco; carne alba, ad aerem coerulescente.*

Kapelusz brudno oliwkowy, poduszkowaty; mięsistość biała, przełamana lub przekrojona na powietrzu błękitnie. Rośnie w lasach brzozowych i na polach podleśnych piaszczystych.

6. Grzyb Łuskowaty. *B. squamosus; pileo flavescens; squamoso; poris difformibus, oblonge flexuosis, niveis; stipite laterali.*

Kapelusz żółtawy, łuskowaty, dziurki różnokształtne, pocięte, białe, trzon poboczny, krótki. Rośnie w lasach suchych wiosną.

7. Grzyb Siedź. *B. ramosissimus; pileis haemisphericis, multiplex.*

Grzyb gałęzisty, z mnóstwa drobnych grzybków złożony: grzybki te ciemnopopielate, dachowkowato się pokrywają, dziurki drobne, białe. Rośnie w lasach mianowicie dębowych i esienią Schaeff. t. 111. 265.

2. Beztrzonowe.

8. Grzyb korkowy. *B. suberosus; pulvinatus; albus, laevis; poris acutis, difformibus.*

Kapelusz poduszkowaty, biały, gładki: dziurki ostre, różnokształtne. Rośnie na pniach mianowicie brzozowych.

9. Grzyb Hubka. *B. igniarius; pulvinatus, laevis; poris tenuissimis.*

Kapelusz poduszkowaty, gładki; dziurki bardzo drobne. Rośnie na pniach drzew rozmaitych.

10. Grzyb wonny. *B. suaveolens; totus albus, superne laevis; poris inaequalibus.*

Kapelusz z obu stron biały, z wierzchu gładki, dziurki nie równe: wonia przyjemna. Na pniach wierzbowych.

11. Grzyb paskowaty. *B. versicolor; fasciis discoloribus; poris albis.*

Kapelusz młody z wierzchu błękitnymi i białymi, poźniej czerwonymi paskami oznaczony; dziurki białe. Rośnie na pniach drzew starych.

404. Kolczak. *Hydnum*.

1. Kolczak dachówkowaty. *H. imbricatum*; *stipitatum*, *fuscum*; *pileo subconvexo, squamoso; squamis imbricatis, subrectis*.

Kapelusz na trzonie osadzony, ciemno popielaty, nieco wypukły, łuskowaty, łuski dachówkowate, podniesione. Rośnie w lasach sosnowych. *Schaeff. t. 140.*

2. Kolczak narostny. *H. parasiticum; acaule, arcuato rugosum, subvillosum.*

Kapelusz beztrzonowy, łękowato - marszczkowaty, nieco kosmaty. Rośnie na pniach drzew rozmaitych.

405. Smardz. *Phallus*.

1. Smardz iadalny. *Ph. esculentus; pileo ovato, margine adnato; rugis undulatis, undique anastomosantibus; stipite tenuiori.*

Kapelusz iaiowaty, marszczkowaty, marszczki siatkowato-zrosłe, brzeg z trzonem zrosły: trzon nieco cieńszy. Rośnie w borach wiosną i jesienią. *Schaeff. t. 298.-300.*

2. Smardz smrodliwy. *Ph. impudicus; pileo conico, margine crenulato, vertice perforato; stipite basi volvato.*

Kapelusz koniczny, zielonawy, brodawkowato-siatkowaty, wierzch otwarty, trzon czczy, kruchy, u spodu oponą pokryty: dojrzały w ciecz żółtawą się zamienia, a wtedy obrzydłe i zdaleka wonię. Rośnie w lasach, w jesieni. *Schaeff. 197. 198.*

406. Piestrzenica. *Helvella*.

1. Piestrzenica iadalna. *H. Mitra; stipitata;*

stipite fistuloso, sulcis lacunisquē inaequali; pileo deflexo, multilobato, adnato.

Kapelusz marszczkowaty, fałdowany, kasztanowaty, wieloklapowy, do trzonu przyrosły: trzon czczy, rówkowaty, nie równy. Rośnie w borach, wiosną. *Schaeff. t. 154. 162.*

2. Piestrzenica ponsowa. *H. coccinea; acaulis, subgloboso-companulata, intus coccinea; margine integro.*

Kapelusz kulisto dzwonkowaty, beztrzonowy, wewnątrz ponsowy, zewnątrz białawy: brzeg cały. Rośnie w lasach i zaroślach wiosną. *Schaeff. t. 148. Peziza coccinea. L.*

467. Kubek. *Cyathus.*

1. Kubek gładki. *C. laevis; campanulatus exterius villosus, intus laevis.*

Kapelusz dzwonkowaty, zewnątrz kosmaty, wewnątrz gładki. Rośnie w lasach i ogrodach. *Dan. t. 105. Peziza lentifera. L.*

408. Goździeniec. *Clavaria.*

1. Goździeniec pałkowaty. *C. pistillaris; acclis, clavaeformis, simplicissima, glabra, fistulosa.*

Grzyb walcowaty, pod wierzchem zgrubiony, tępy, białe żółtawy, czczy, pojedynczy nie dzielny, gładki. Rośnie w lasach gęstych. *Schaeff. t. 169.*

2. Goździeniec koralowy. *C. coralloides; ramis confertis, ramosissimis, inaequalibus.*

Grzyb gałęzisty, gałęzie skupione, na wielkich drobnych gałęzich podzielone, proste, w wierzchołkach ostro ząbkowate: farba różna, popielata, kasztanowata, i t. d. Rośnie w lasach sieni. *Schaeff. t. 170. 175.*

3. Goździeniec mchowy. *C. muscoides; ramis ramosis, acuminatis, inaequalibus, tubulis.*

Gałęzie gałęziste, zaostrome, nie równe;
brudno-żółte. Rośnie między mchami. *Schaeff. t.*
173.

409. Trzęsidło. *Tremella*.

1. Trzęsidło znikliwe. *T. Nostoc; plicata; undulata*.

Grzyb galaretowaty, fałdzisty, pogięty, po deszczach ukazujący się, przy suszy rychło ni-
kuący. Na łąkach po deszczach, latem.

2. Trzęsidło jałowcowe. *T. juniperina; plicata, sessilis, adscendens, flava*.

Grzyb fałdzisty, beztrzonowy, podniesiony,
żółty; około pniów drzew: latem.

310. Purchawka. *Lycoperdon*.

1. Podziemne.

1. Purchawka ielenia. *L. cervinum; globosum; solidiusculum, centro farinifero*.

Purchawka kulista, pełna, w środku mącz-
sta, pod powierzchnią ziemi ukryta. Rośnie
w lasach suchych; mianowicie około Zakretu.

2. Nadziemne.

2. Purchawka wielokształtna. *L. Proteus: sub-
rotundum, substipitatum, lacero-dehiscens; car-
ne alba; seminibus atris*.

Purchawka okrągława, krótko trzonowa,
otwór poszarpany; mięśistość biała, pył nasien-
ny czarny. Rośnie na łąkach suchych; w Sier-
pniu.

3. Purchawka pospolita. *L. Bovista; globo-
sum, lacero-dehiscens, stipite validissimo, clavato,
ventricosum; carne alba, seminibus atris*.

Purchawka kulista, w otworze poszarpana,
trzon gruby, pękaty, pod wierzchem rozszerzo-

ny; mięsistość biała, pył nasienny czarny. Rośnie na łąkach i gruntach uprawnych. *Schaef. t. 892. 295.*

411. Pazdziorek. *Stemonitis.*

1. Pazdziorek ciemnoczerwony. *S. typhina; fusco rubens, capitulo elongato, stipite tereti, aequali.*

Grzybek ciemnoczerwony, główka podługowata, trzon okrągły, równy. Rośnie na łąkach i w lasach wilgotnych.

412. Suszec. *Aecidium.*

1. Suszec podbiałowy. *Ae. Tussilaginis; cepitosum, thecis subprominentibus, flavis; seminibus aurantiacis.*

Grzybek ten powierzchnią dolną liści Podbiału i innych roślin gęsto nakształt rdzy pokrywający, z początku żółtawy, później pomarańczowy, szkłem powiększającym uważany, składa się z torebek nasiennych, purhawkowatych, żółtych, a pyłek nasienny jest pomarańczowy. Rośnie mianowicie na liściach Podbiału.

413. Miękus. *Sphaeria.*

1. Miękus czerwony. *Sph. militaris; mollis, pileo clavato, elongato, rubro; stipite laeviusculo.*

Grzybek z Goździenicem wielkie podobieństwo mający, miękki; kapelusz goździovaty, podługowaty, czerwony; trzon gładki. Rośnie w lasach na drzewach gnijących. *Fl. Dan. t. 637. Clavaria militaris. L.*

414. Gniłka. *Fuligo.*

1. Gniłka żółta. *F. septica; flava laciniata.*

Grzyb ten pod postacią grubey żółtey pleśni w miejscach gnoynych, wilgotnych ukazujący się i prędko bardzo szerzący się, rośnie szczególnie w Treibhauzach ogrodowych, w skrzyaniach korą garbarską napełnionych.

415. Pleśń. *Mucor*.

1. Pleśń pospolita. *M. Mucedo*; *stipitatus*, *capsulis globosis*.

Włókna białawe, bardzo delikatne, główki kuliste trzonowe. Rośnie na rozmaitych ciałach gnilących.

K O N I E C.

REIESTR POLSKI

RODZAJOWYCH NAZWISK ROSLIN.

A.		Bobrek	- - -	62
		Bodziszek	- - -	205
Aier	- - - 109	Borówka	- - -	127
Amarant	- - 284	Brodek	- - -	306
		Brzanka	- - -	21
B.		Brzoza	- - -	287
		Bucien	- - -	84
Babka	- - - 44	Bukwica	- - -	177
Badyl	- - - 178	Bylica	- - -	247
Bagno	- - - 127	C.		
Bagnowka	- - 294	Chaber	- - -	259
Barszcz	- - 82	Chmiel	- - -	295
Bazanowiec	- - 61	Cieciorka	- - -	220
Bdla	- - - 320	Ciemierzycza	- - -	112
Berberys	- - - 100	Cis	- - -	297
Bez	- - - 96	Cwikla	- - -	80
Bezlist	- - - 314	Cykorya	- - -	241
Bezzab	- - - 179	Czabr	- - -	182
Biedrzeniec	- - 94	Czarnokwit	- - -	10
Bielun	- - - 63	Czarnuszka	- - -	163
Bisior	- - - 320	Czéchrzyca	- - -	90
Blekot	- - - 64	Czerniec	- - -	160
Bluszcz	- - - 75			
Błotnica	- - - 109			

Czerwiec	-	-	129	Głóg	-	-	149
Czerwień	-	-	284	Głowienka	-	-	183
Czerwieniec	-	-	65	Gnidosz	-	-	190
Czosnek	-	-	101	Gniłka	-	-	552
Czworolist	-	-	121	Gorzycza	-	-	201

D.

Dąb	-	-	286	Gorycz	-	-	254
Dąbrówka	-	-	176	Goryczka	-	-	76
Dereń	-	-	46	Gorysz	-	-	85
Drapacz	-	-	59	Goździeniec	-	-	530
Drzączka	-	-	26	Goździk	-	-	152
Drzewianka	-	-	153	Grab	-	-	287
Dwulistnik	-	-	269	Groch	-	-	217
Dwuząb	-	-	246	Gronowiec	-	-	305
Dymnica	-	-	212	Groszek	-	-	216
Dzięgiel	-	-	91	Grusza	-	-	150
Dziewanna	-	-	64	Gruszyczka	-	-	126
Dzięgiel	-	-	91	Grzebień	-	-	55
Dziewięciornik	-	-	96	Grzęznica	-	-	188
Dziurawiec	-	-	227	Grzyb	-	-	327
Dzwonek	-	-	67	Grzybień	-	-	161
Dzwoniec	-	-	187	Gwiazdnica	-	-	154
				Gwiazdosz	-	-	254

F.

H.

Farbownik	-	-	59	Hottonia	-	-	62
Fiołek	-	-	72				
Firletka	-	-	140				

J.

G.

				Jałowiec	-	-	297
				Janowiec	-	-	221
Kopytnik	-	-	143	Jarzębina	-	-	149
Korzeniówka	-	-	126	Jarzmionka	-	-	267

Jaskier	-	-	168	Kosaciec	-	-	15
Jasnota	-	-	177	Kostrzewa	-	-	28
Jastrzębiec	-	-	236	Koszysko	-	-	185
Jęczmień	-	-	55	Kotówka	-	-	46
Języcznik	-	-	305	Kozłek	-	-	14
Jęmiola	-	-	295	Kozibrod	-	-	233
Jesion	-	-	294	Krocień	-	-	285
Jeżogłówka	-	-	275	Krwawnica	-	-	143
Jeżowiec	-	-	261	Krwawnik	-	-	258
Jglica	-	-	204	Krwiściąg	-	-	44

K.

Kakol	-	-	140	Krzecina	-	-	181
Kalina	-	-	95	Krzywoszyy	-	-	58
Kanianka	-	-	47	Kubek	-	-	330
Kapusta	-	-	199	Kuklik	-	-	157

Karbieniec	-	-	9	L.			
Karmnik	-	-	48				

Klon	-	-	115	Lebioda	-	-	77
Kłosówka	-	-	36	Len	-	-	96
Kmin	-	-	93	Leniec	-	-	76
Kniec	-	-	165	Lepczyca	-	-	59
Kokornak	-	-	271	Lepnica	-	-	136
Kokorycz	-	-	211	Lesczyna	-	-	286
Kolandra	-	-	84	Ligustr	-	-	3
Kolczak	-	-	329	Lilak	-	-	3
Komonica	-	-	220	Liliia	-	-	106
Koniczyna	-	-	224	Lipa	-	-	161
Konopia	-	-	295	Lnianka	-	-	189
Konwaliia	-	-	103	Lucerna	-	-	222

Kopr	-	-	93	Ł.			
Giersz	-	-	91				
Glistnik	-	-	160	Łaczeń	-	-	122

Łoczyga - - -	240	Mydlnica - - -	131
Łomikamień - - -	150		
Łopian - - -	245	N.	
Łuskiewnik - - -	185		
Łyszczec - - -	131	Nadwodnik - - -	122
		Naparstnik - - -	189
		Narcys - - -	105
		Nawłoc - - -	254
		Nawrót - - -	58
		Nicennica - - -	234
		Niecierpek - - -	73
		Nietota - - -	199
		Nogiet - - -	260
		Nowotnik - - -	267
		O.	
		Obłożnik - - -	174
		Obuwik - - -	270
		Oleśnik - - -	86
		Olsza - - -	275
		Olszeniec - - -	88
		Oman - - -	252
		Omieg - - -	251
		Orlik - - -	165
		Oset - - -	242
		Osoka - - -	297
		Ostromlecz - - -	144
		Ostróżka - - -	162
		Ostrołódka - - -	219
		Ostrzeń - - -	59
		Ostrzyca - - -	21
		Owies - - -	52
		Ozanka - - -	176
M.			
Macierzycyca - - -	181		
Mak - - -	159		
Malina - - -	152		
Marchew - - -	84		
Marzauka - - -	41		
Mącznik - - -	78		
Mącznica - - -	129		
Maruna - - -	250		
Marzyca - - -	16		
Melilot - - -	225		
Merzyk - - -	315		
Meszek - - -	515		
Mieczyk - - -	15		
Miękusz - - -	552		
Mierznica - - -	181		
Miesięcznik - - -	194		
Mięta - - -	175		
Miodownik - - -	184		
Miotła - - -	20		
Mlecz - - -	258		
Mlecznica - - -	212		
Modrzewnica - - -	128		
Mokrzyca - - -	96		
Mordownik - - -	90		
Muchotrzew - - -	45		

P.			Porost - - -	316
			Porostnica - - -	515
			Porzeczką - - -	74
Pacierzyczka -	-	60	Portulaka - - -	143
Paiecznica - -	-	104	Potocznic - - -	87
Palczatka - -	-	36	Powłoka - - -	240
Palecznik - -	-	157	Powóy - - -	63
Palka - - -	-	275	Poziémka - - -	154
Papawa - - -	-	235	Prątnik - - -	510
Paproć - - -	-	302	Promienica - - -	49
Paprotka - - -	-	305	Proso - - -	22
Pasternak - -	-	95	Prósownica - - -	19
Pawiniec - -	-	204	Przelot - - -	220
Pazdziorek - -	-	332	Przenęta - - -	240
Perłówka - -	-	25	Przestęp - - -	288
Piaskawiec - -	-	133	Przęstka - - -	1
Pięclist - - -	-	225	Przetacznik - - -	3
Pieprzuica - -	-	196	Przewiercisz - - -	86
Pierwiosnka -	-	62	Przewłoka - - -	85
Piestrzenica -	-	329	Przyjemka - - -	164
Pietrasznik - -	-	86	Przymiotnik - -	253
Pietruszka - -	-	94	Przytulija - - -	41
Piżmaczek - -	-	121	Przywrotnik - -	46
Pleśń - - -	-	333	Psianka - - -	66
Płonnik - - -	-	507	Pszenica - - -	54
Płucnik - - -	-	57	Pszczelnik - - -	183
Pływacz - - -	-	9	Purchawka - - -	331
Podbiał - - -	-	257		
Podezrzoń - -	-	304		
Podróżnik - -	-	235		
Podsadnik - -	-	307		
Pokrzywa - - -	-	285		
Popielnik - -	-	255		
Popłoch - - -	-	222		
			R.	
			Rdest - - -	119
			Reseda - - -	144
			Rogatek - - -	285

Rogownica	-	159	Smardz	-	-	529
Rokiet	-	-	308	Smiatek	-	25
Rosiczka	-	-	157	Sniedek	-	105
Roschodnik	-	-	157	Snitka	-	93
Róża	-	-	151	Soczewka	-	213
Rozsiad	-	-	101	Sosna	-	287
Rukiew	-	-	202	Sparceta	-	219
Rumian	-	-	257	Sporek	-	138
Ruta	-	-	125	Sporysz	-	81
Rutewka	-	-	165	Srebrnik	-	154
Rzasa	-	-	274	Starzec	-	255
Rzepak	-	-	194	Stokłosa	-	50
Rzepień	-	-	284	Stokroć	-	250
Rzepik	-	-	144	Storezyk	-	262
Rzeżucha	-	-	200	Storzyszek	-	184
Rzniączka	-	-	50	Stonogowiec	-	504
Rzodkiew	-	-	197	Stroczek	-	526
				Strzałka	-	285
	S.			Suszec	-	552
Sadziec	-	-	246	Swierzbnica	-	59
Salata	-	-	259	Swietlik	-	186
Sherardya	-	-	41	Swirzypa	-	195
Serdecznik	-	-	174	Szaleń	-	92
Sierpik	-	-	245	Szałwia	-	9
Sit	-	-	107	Szakłak	-	70
Sitowie	-	-	17	Szanta	-	180
Siodmaczek	-	-	113	Szarota	-	243
Skoczek	-	-	145	Szczaw	-	110
Skrytek	-	-	47	Szczęć	-	19
Skrzyp	-	-	501	Szczodrzenica	-	222
Slaz	-	-	207	Szczyr	-	296
Sledziennica	-	-	150	Szeycerya	-	110
Sliwa	-	-	148	Szeleźnik	-	168
Smagliczka	-	-	195	Szlachtawa	-	250

Szparag	-	-	106	Wątlík	-	-	269
				Wetnica	-	-	19
	T.			Wężymord	-	-	254
				Wiąz	-	-	81
Tarczyca	-	-	182	Wiciokrzew	-	-	70
Tasznik	-	-	197	Widlak	-	-	505
Tawuła	-	-	150	Wieczornik	-	-	198
Toiad	-	-	162	Wielosił	-	-	65
Toieść	-	-	66	Wieprzyniec	-	-	241
Tomka	-	-	11	Wiesiołek	-	-	118
Topola	-	-	296	Wietrznica	-	-	165
Torfowiec	-	-	307	Wietrznik	-	-	81
Traganek	-	-	218	Wierzba	-	-	290
Trędownik	-	-	188	Wierzbówka	-	-	116
Trud	-	-	9	Wieżyczka	-	-	200
Trzcina	-	-	53	Wiklina	-	-	26
Trzebula	-	-	90	Wilżyna	-	-	221
Trzęsido	-	-	351	Wiosnówka	-	-	193
Trzmielina	-	-	71	Włoczydo	-	-	83
Trzylistnik	-	-	266	Włośnik	-	-	2
Turczyca	-	-	276	Wodnica	-	-	274
Tyrlicz	-	-	44	Wołowik	-	-	217
Tytuń	-	-	64	Wrotycz	-	-	247
				Wrzos	-	-	118
	U.			Wyczyniec	-	-	22
				Wyka	-	-	214
Ubiorek	-	-	195	Wyżlin	-	-	190
Ukwap	-	-	98	Wyżpin	-	-	155
Urzet	-	-	197				

W.

Z.

Warzęcha	-	-	195				
Wawrzynek	-	-	119	Zabiniec	-	-	112

Zankiel	=	-	82	Złobik	-	-	270
Zaraza	-	-	182	Złocien	-	-	251
Zarnowiec	-	-	221	Złotoieść	-	-	161
Zawciąg	-	-	97	Zmiłowiec	-	-	57
Zawilec	-	-	167	Zórawina	-	-	118
Zdroiek	-	-	514	Zrostnica	-	-	320
Zebrzyca	-	-	92	Zrzodlek	-	-	57
Zeniszek	-	-	241	Zycica	-	-	55
Zerwa	-	-	67	Zyleniec	-	-	67
Zębownik	-	-	186	Zyto	-	-	54
Zgasiewka	-	-	304	Zywiczka	-	-	179
Ziarnopłon	-	-	167	Zywokost	-	-	58

REIESTR ŁACINSKI

RODZAJOWYCH NAZWISK ROSLIN.

A.	Amaranthus	-	284
	Anagallis	-	61
Acer - - - 115	Achusa	-	59
Achillea - - 258	Andromeda	-	128
Aconitum - - 162	Andropogon	-	56
Acorus - - 109	Anemone	-	165
Actaea - - 160	Anethum	-	95
Adoxa - - 121	Angelica	-	91
Aecidium - - 552	Anthemis	-	257
Aegopodium - - 95	Anthoxantum	-	11
Aethusa - - 90	Anthyllis	-	220
Agaricus - - 520	Antriscus	-	90
Agrimonia - - 144	Apargia	-	254
Agrostemma - - 140	Aphanes	-	48
Agrostis - - 20	Apium	-	94
Aira - - 23	Aquilegia	-	16
Ainga - - 176	Arabis	-	199
Alchemilla - - 46	Arbutus	-	129
Alisma - - 112	Arctium	-	245
Allium - - 101	Arenaria	-	155
Alnus - - 283	Aristolochia	-	271
Alopecurus - - 22	Arnica	-	251
Alsine - - 96	Artemisia	-	257
Alyssum - - 195	Arundo	-	35

Asarum	-	-	143
Asparagus	-	-	106
Asperugo	-	-	59
Asperula	-	-	41
Aspidium	-	-	303
Asplenium	-	-	304
Aster	-	-	254
Astragulus	-	-	218
Athamanta	-	-	86
Atriplex	-	-	77
Avena	-	-	32

B.

Ballota	-	-	181
Bellis	-	-	250
Berberis	-	-	100
Betonica	-	-	177
Beta	-	-	80
Betula	-	-	287
Bidens	-	-	246
Blechnum	-	-	304
Boletus	-	-	327
Botrichium	-	-	305
Brassica	-	-	199
Briza	-	-	26
Bromus	-	-	30
Bryonia	-	-	288
Bryum	-	-	310
Bupleurum	-	-	86
Butomus	-	-	122
Buxbaumia	-	-	314
Byssus	-	-	320

C.

Calendula	-	-	260
Calla	-	-	284
Callitriche	-	-	2
Caltha	-	-	165
Camelina	-	-	194
Campanula	-	-	67
Cannabis	-	-	295
Cardamine	-	-	200
Carduus	-	-	242
Carex	-	-	276
Carlina	-	-	241
Carpinus	-	-	287
Carum	-	-	93
Caucalis	-	-	85
Centaurea	-	-	259
Centunculus	-	-	45
Cerastium	-	-	139
Ceratophyllum	-	-	285
Chaerophyllum	-	-	90
Chara	-	-	274
Chelidonium	-	-	160
Chenopodium	-	-	78
Chondrilla	-	-	240
Chrysanthemum	-	-	251
Chrysosplenium	-	-	130
Cichorium	-	-	241
Cicuta	-	-	92
Cineraria	-	-	255
Circaea	-	-	10
Clavaria	-	-	330
Clinopodium	-	-	184
Cochlearia	-	-	195

Comarum	-	157	Drosera	-	97
Conserva	-	320			
Conium	-	86	E.		
Convallaria	-	103			
Convolvulus	-	63	Echinops	-	261
Conyza	-	250	Echium	-	57
Coriandrum	-	84	Elatine	-	122
Cornus	-	46	Empetrum	-	294
Coronilla	-	220	Epilobium	-	116
Corydalis	-	211	Epipactis	-	269
Corylus	-	236	Equisetum	-	301
Crataegus	-	149	Erica	-	118
Crepis	-	255	Erigeron	-	253
Cucubalus	-	135	Eriophorum	-	19
Cuscuta	-	47	Erodium	-	204
Cyathus	-	530	Ervum	-	213
Cymbidium	-	270	Eryngium	-	81
Cynoglossum	-	59	Erysimum	-	196
Cynosurus	-	55	Erythraea	-	65
Cypripedium	-	270	Evonymus	-	71
Cytisus	-	222	Eupatorium	-	246
			Enphrasia	-	186
			Euphorbia	-	144

D.

Dactylis	-	30			
Daphne	-	119	F.		
Datura	-	63			
Daucus	-	84	Festuca	-	28
Delphinium	-	162	Ficaria	-	167
Dianthus	-	132	Fontinalis	-	314
Digitalis	-	189	Fragaria	-	154
Dipsacus	-	59	Fraxinus	-	294
Draba	-	193	Fuligo	-	332
Dracocephalum	183		Fumaria	-	212

G.

I.

Galeobdolon	-	179	Jasione	-	-	204
Galeopsis	-	178	Jberis	-	-	195
Galium	-	41	Impatiens	-	-	72
Genista	-	221	Jnula	-	-	252
Gentiana	-	76	Jris	-	-	15
Geranium	-	205	Jsatis	-	-	194
Geum	-	157	Jsopyrum	-	-	164
Gladiolus	-	15	Juncus	-	-	107
Glechoma	-	174	Jungermania	-	-	315
Gnaphalium	-	248	Juniperus	-	-	297
Gratiola	-	8				
Gypsophila	-	151				

L.

H.

			Lactuca	-	-	239
Hedera	-	75	Lamium	-	-	177
Hedysarum	-	219	Lapsana	-	-	210
Helianthemum	-	161	Laserpitium	-	-	84
Helvella	-	329	Lathraea	-	-	185
Heracleum	-	82	Lathyrus	-	-	216
Herniaria	-	81	Ledum	-	-	127
Hesperis	-	198	Lemna	-	-	274
Hieracium	-	236	Leontodon	-	-	235
Hippuris	-	1	Leonurus	-	-	174
Holcus	-	36	Lepidium	-	-	196
Hordeum	-	35	Lichen	-	-	316
Hottonia	-	62	Ligustrum	-	-	3
Humulus	-	295	Lilium	-	-	106
Hydnum	-	329	Limosella	-	-	188
Hyoscyamus	-	64	Linaria	-	-	189
Hypericum	-	227	Linum	-	-	96
Hypnum	-	308	Lithospermum	-	-	58
Hypochaeris	-	241	Lolium	-	-	35

Lonicera	-	70	Myryophyllum	285
Lotus	-	220		
Lunaria	-	194	N.	
Lychnis	-	140		
Lycoperdon	-	331	Narcissus	= 103
Lycopodium	-	305	Nardus	- 19
Lycopus	-	9	Nicotiana	- 64
Lycopsis	-	58	Neotia	- 262
Lysimachia	-	61	Nepeta	- 180
Lythrum	-	143	Nigella	- 163
			Nymphaea	- 161

M.

O.

Malaxis	-	269		
Malva	-	207	Oenothera	= 118
Marchantia	-	515	Oenanthe	= 83
Marrubium	-	181	Odontites	- 186
Matricaria	-	250	Ononis	- 221
Medicago	-	222	Onopordon	- 242
Melampyrum	-	187	Ophioglossum	-
Melica	-	25	Orchis	- 262
Mellitis	-	184	Origanum	- 181
Melilotus	-	323	Ornithogalum	105
Mentha	-	175	Orobancha	- 185
Menyanthes	-	62	Orobis	- 217
Mercurialis	-	296	Orontium	- 190
Merulius	-	326	Oxalis	- 141
Milium	-	19	Oxycoccus	= 118
Mnium	-	313	Oxytropis	- 219
Monotropa	-	126		
Montia	-	37	P.	
Mucor	-	333		
Myosotis	-	60	Panicum	= 22
Myosurus	-	98	Papaver	= 159

Paris	-	121	Pulmonaria	-	57
Parnassia	-	96	Pyrola	-	126
Pastinaca	-	95	Pyrus	-	150
Pedicularis	-	190			
Pentaphyllum	-	225			
Peplis	-	101	Q.		
Peucedanum	-	85			
Phalangium	-	104	Quercus	-	385
Phalaris	-	21			
Phallus	-	329	R.		
Phascum	-	306			
Phellandrium	-	91	Radiola	-	49
Phleum	-	21	Ranunculus	-	168
Phyteuma	-	67	Raphanus	-	197
Picris	-	234	Rapistrum	-	195
Pimpinella	-	94	Reseda	-	144
Pinus	-	287	Rhamnus	-	70
Pisum	-	217	Rhinanthus	-	186
Plantago	-	44	Ribes	-	74
Poa	-	26	Rosa	-	151
Polemonium	-	65	Rubus	-	152
Polygala	-	212	Rumex	-	110
Polygonum	-	119	Ruta	-	125
Polypodium	-	502			
Polytrichum	-	307	T.		
Populus	-	296			
Portulaca	-	142	Sagina	-	48
Potamogeton	-	47	Sagittaria	-	285
Potentilla	-	154	Salix	-	290
Prenanthes	-	240	Salvia	-	9
Primula	-	62	Sambucus	-	96
Prunella	-	183	Samolus	-	67
Prunus	-	146	Sanguisorba	-	44
Pteris	-	304	Sanicula	-	82

Saponaria	=	131	Splachnum	=	507
Satyrion	-	266	Stachys	-	179
Saxifraga	-	130	Statice	-	97
Scabiosa	-	59	Stellaria	-	134
Scherardia	-	41	Stemonitis	-	352
Scheuzeria	-	110	Stratiotes	-	297
Schoenus	-	16	Symphythum	-	58
Scirpus	-	17	Syriuga	-	5
Scleranthus	-	129	T.		
Scorzonera	-	234	Tanacetum	-	247
Scrophularia	-	188	Taxus	-	297
Scutellaria	-	182	Teucrium	-	176
Secale	-	34	Thalictrum	-	173
Sedum	-	137	Thesium	-	76
Selinum	-	88	Thlaspi	-	197
Sempervivum	-	145	Tymus	-	182
Senecio	-	255	Tilia	-	161
Serapius	-	267	Tormentilla	-	153
Serratula	-	245	Tragopogon	-	235
Sesseli	-	92	Trapa	-	46
Silene	-	136	Tremella	-	331
Sinapis	-	201	Trientalis	-	113
Sisymbrium	-	202	Trifolium	-	224
Sium	-	87	Triglochin	-	109
Solanum	-	66	Triticum	-	34
Solidago	-	254	Trollius	-	167
Sonchus	-	238	Turritis	-	200
Sorbus	-	149	Tussilago	-	257
Sparganium	-	275	Typha	-	275
Spartium	-	221	U.		
Spergula	-	138			
Sphaeria	-	332			
Sphagnum	-	307			
Spiraea	-	150	Ulmus	=	18

Urtica	-	285	Veronica	-	5
Utricularia	-	9	Viburnum	-	95
			Vicia	-	214
	V.		Vincetoxicum	-	66
Vaccinium	-	127	Viola	-	72
Valantia	-	44	Viscum	-	295
Valeriana	-	14			
Veratrum	-	112		X.	
Verbascum	-	64			
Verbena	-	185	Xanthium	-	284

O m y ł k a.

Na kar. 110. Grzęznica czytaj: Szeycerya.

